

ZIŅOJUMS PAR PĒTĪJUMA

„MŪŽIZGLĪTĪBAS IESTĀŽU DARBA EFEKTIVITĀTES UN SASAISTES AR UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDI UZLABOŠANA PĀRROBEŽU REĢIONOS LATVIJĀ UN LIETUVĀ”

REZULTĀTIEM

PROJEKTA LLIII-175 „COOP EDU-SHIP” IETVAROS

PASŪTĪTĀJS: ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS

IZPILDĪTĀJS: DEA BALTIKA

2012.GADA JŪNIJS

deapbaltika

SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMI.....	4
IEVADS	5
1. MŪŽIZGLĪTĪBAS PIEDĀVĀJUMA ANALĪZE.....	7
1.1. Metodoloģijas apraksts	7
1.2. Mūžizglītības institūciju programmu un pakalpojumu piedāvājums Projekta ieviešanas teritorijā	13
1.2.1. Augstākā izglītība	16
1.2.2. Profesionālā izglītība.....	22
1.2.3. Pieaugušo izglītība.....	27
1.3. Projektā iesaistītās mūžizglītības institūcijas.....	32
1.3.1. Vispārējās darbības izvērtējums	32
1.3.2. Vieta izglītības tirgū	38
1.3.3. Sadarbība ar uzņēmējiem un atbilstība vietējās un reģionālās biznesa vides attīstības vajadzībām.....	43
1.3.4. Mārketingš.....	46
1.3.5. Pārrobežu sadarbība un darbs ar projektiem	49
1.4. Ārvalstu „labās prakses” piemēri.....	53
1.4.1. Sadarbības tīkla „labās prakses” piemērs.....	53
1.4.2. Reģionālās politikas „labās prakses” piemērs	54
1.5. Rekomendācijas	56
1.5.1. Kopīgās rekomendācijas mūžizglītības iestādēm Projekta ieviešanas teritorijā efektivitātes celšanai un sadarbības ar uzņēmējiem uzlabošanai	56
1.5.2. Rekomendācijas Zemgales un Kurzemes plānošanas reģioniem plānošanas dokumentu izstrādei mūžizglītības attīstības nodrošināšanai.....	59
1.5.3. Rekomendācijas darba efektivitātes uzlabošanai Projektā iesaistītajām institūcijām.....	62
2. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES PIEPRASĪJUMA ANALĪZE	67
2.1. Metodoloģijas apraksts	67
2.2. Uzņēmējdarbības vides analīze.....	71
2.2.1. Vispārējs uzņēmējdarbības aktivitātes raksturojums reģionu griezumā.....	71
2.2.2. Uzņēmējdarbības vides analīze reģionu griezumā.....	77
2.2.2.1. Infrastruktūras pieejamība un kvalitāte	77
2.2.2.2. Darbaspēka pieejamība un kvalitāte.....	86
2.2.2.3. Finansējuma pieejamība.....	89
2.2.2.4. Uzņēmējdarbību regulējošās un atbalsta darbības	91
2.3. Esošās, tostarp, dominējošās uzņēmējdarbības nozares reģionos	97
2.3.1. Kurzemes reģions	101
2.3.2. Zemgales reģions	105
2.3.3. Šauļu reģions.....	110
2.3.4. Kauņas reģions.....	113
2.3.5. Paņvežas reģions	115
2.4. Perspektīvās uzņēmējdarbības nozares reģionos.....	117
2.4.1.1. Kurzemes reģions.....	117
2.4.1.2. Zemgales reģions	118
2.4.1.3. Šauļu reģions	119
2.4.1.4. Kauņas reģions.....	120
2.4.1.5. Paņvežas reģions.....	121
2.5. Reģionu uzņēmējdarbības vides novērtējums	121

2.6.	Uzņēmējdarbībai nepieciešamā mūžizglītības tirgus apraksts - reģionu ekonomikas sektoru izaugsmes prognozes.....	123
2.7.	Publiskais atbalsts uzņēmējiem - mūžizglītības pakalpojumi uzņēmējdarbībai.....	133
2.8.	Ieteikumi.....	134
2.8.1.	Rīcības un rekomendācijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanai Projekta ieviešanas teritorijā.....	134
2.8.2.	Rekomendācijas administratīvā sloga mazināšanai uzņēmējdarbības sfērā Latvijā	136
3.	PIELIKUMI.....	138
3.1.	Projekta institūciju profili.....	138
3.1.1.	Dobeles PIC / Zemgale.....	138
3.1.2.	Jelgavas novada pašvaldība / Zemgale	139
3.1.3.	Rundāles novada dome / Zemgale	141
3.1.4.	Liepājas Universitātes Mūžizglītības nodaļa / Kurzeme.....	141
3.1.5.	Ventspils Augstskola / Kurzeme.....	143
3.1.6.	Talsu novada Pieaugušo izglītības centrs / Kurzeme.....	145
3.1.7.	Kuldīgas novada domes pieaugušo izglītības centrs / Kurzeme	147
3.1.8.	Rokišķu rajona pašvaldības izglītības centrs/ Paņeveža.....	149
3.1.9.	Šauļu reģiona attīstības aģentūra/ Šauļi.....	150
3.1.10.	Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs/ Šauļi.....	151
3.1.11.	Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs / Šauļi.....	152
3.1.12.	Pakrojas biznesa informācijas centrs / Šauļi.....	153
3.1.13.	Kauņas Tehnoloģijas universitāte/ Kauņa.....	154
3.2.	Mūžizglītības pakalpojumu karte Latvijas reģionos.....	156
3.3.	Mūžizglītības pakalpojumu karte Lietuvas reģionos	157
3.4.	Uzņēmēju aptaujas anketa.....	158

SAĪSINĀJUMI

AII	Augstākās izglītības iestāde
AIKOS	Atvērta informēšanas, konsultēšanas un orientēšanas sistēma
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IES	<i>Implementing Employment Service</i> - projekts „Ieviešot nodarbinātības pakalpojumus”
IL	Izglītības likums
IKVD	Izglītības Kvalitātes valsts dienests
ISCED	<i>International Standard Classification of Education</i> - starptautiska izglītības līmeņu klasifikācija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KK	Kauņas koledža
KTU	Kauņas Tehnoloģiju Universitāte
LLU	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
MO	Mūžizglītības organizators
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
NPIL	Neformālās profesionālās izglītības likums (Lietuvā)
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
PIC	Pieaugušo izglītības centrs
PII	Profesionālās izglītības iestāde
PIL	Profesionālās izglītības likums
PR	Plānošanas reģions
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
ŠU	Šauļu universitāte
TS	Tehniskā specifikācija
ZPR	Zemgales plānošanas reģions

IEVADS

Pētījums par „Mūžizglītības iestāžu darba efektivitātes un sasaistes ar uzņēmējdarbības vidi uzlabošanu pārrobežu reģionos Latvijā un Lietuvā” tika veikts pēc Zemgales plānošanas reģiona pasūtījuma nolūkā paaugstināt Projektā iesaistīto Zemgales un Kurzemes reģionu Latvijā un Paņevežu, Šauļu un Kauņas reģionu Lietuvā mūžizglītības institūciju darba efektivitāti un uzlabot to sasaisti ar praktisko uzņēmējdarbību. Pētījuma izstrādes pamatā ir 2012.gada 10.maijā starp SIA DEA Baltika (turpmāk saukts – Pētījuma autors) un Zemgales plānošanas reģionu (turpmāk saukts – ZPR) noslēgtais Pakalpojuma līgums nr. 12/1-14.2/43 Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas Projekta LLIII-175 „*Competitive Entrepreneurship by Lifelong Learning and Business Cooperation*” (turpmāk saukts - Projekts) ietvaros.

Pētījuma ietvaros tika meklētas atbildes uz jautājumiem, kas iekļauti Tehniskajā specifikācijā (turpmāk saukta – TS) uzdotajos darba uzdevumos. Ziņojums apkopo pētījuma rezultātus - iegūtos datus un informāciju, uz to pamata veikto analīzi un secinājumus par mūžizglītības iestāžu piedāvājumu un pieprasījumu, kā arī rekomendācijas mūžizglītības iestāžu darba efektivitātes celšanai, sadarbības ar uzņēmējiem veicināšanai un ieteikumus uzņēmējdarbības vides uzlabošanai. Kur vien tas bija iespējams pateicoties iegūto datu un informācijas viendabībai, iegūtie rezultāti ir analizēti un aprakstīti vienlaikus salīdzinot situāciju Latvijas un Lietuvas reģionos. Gadījumos, kad tas nebija iespējams, dati ir sniegti par katru atsevišķo valsti.

Pētījumu veido divas galvenās daļas:

1. Mūžizglītības piedāvājuma analīze un rekomendācijas tā uzlabošanai;
2. Uzņēmējdarbības vides pieprasījuma analīze, t.sk. par mūžizglītības pieprasījumu, un ieteikumi tās uzlabošanai.

Katras daļas ievadā ir aprakstīta izmantotā metodoloģija, bet rekomendācijas un ieteikumi ir sniegti daļas beigās. Pētījumam ir pieci pielikumi, kuri satur būtisku ziņojuma rezultātu papildinošu informāciju.

Dotā pētījuma kontekstā ir būtiski izprast, ka “mūžizglītība” ir konceptuāls jēdziens, nevis izglītības veids. Mūžizglītība aptver visus izglītības veidus, sākot no pirmsskolas izglītības līdz pat pieaugušo izglītībai, kas nereti pat profesionāļu vidū tiek lietots kā mūžizglītības sinonīms. Šajā pētījumā lielākais fokuss ir veltīts tieši pieaugušo izglītībai kā mūžizglītības un cilvēkresursu attīstības nozīmīgai daļai.

Cilvēkresursu attīstība un konkurētspējas paaugstināšana ir katras pašvaldības attīstības politikas sastāvdaļa. Pēdējās desmitgades laikā dotā joma ir guvusi lielu nozīmīgumu gan pasaulē, gan Eiropā. Tas saistīts ar straujo globalizācijas ietekmi uz ekonomiku, mobilitāti un sociālo drošību. Lai pielāgotos mainīgajam darba tirgum, pieaugušie maina savu darbu un profesiju vairākas reizes mūžā, līdz ar to rodas vajadzība pēc ātras un mūsdienīgas pieaugušo izglītības.

Latvija ir apņēmusies līdz 2020.gadam sasniegt personu vecumā no 25 līdz 64 gadiem 15% īpatsvaru attiecīgajā vecuma grupā, kuri nepārtraukti iesaistīti mācīšanās procesā (pēdējo četru nedēļu laikā apguvuši zināšanas un prasmes formālās vai neformālās izglītības programmas ietvaros). Šobrīd šis rādītājs bija 9% 2010.gadā, salīdzinājumam – ES 2010.gadā tas bija 12.5%. Līdz ar to var prognozēt, ka pieaugušo izglītības loma mūžizglītības tirgū tikai pieaugs, līdztekus visticamāk arī atvēlētais ES finansējums mūžizglītības pasākumiem, ja ne palielināsies, tad vismaz saglabāsies līdzšinējā līmenī.

Lai arī no TS uzdotajiem darba uzdevumiem izriet vēlme analizēt mūžizglītības tirgus piedāvājumu attiecībā pret uzņēmējdarbības vides pieprasījumu, ir svarīgi atzīmēt, ka realitātē šāda tieša piedāvājuma un pieprasījuma saskarsme notiek ļoti reti, t.i., uzņēmēji reti pērk mūžizglītības iestāžu pakalpojumus paši. Visbiežāk par mūžizglītības iestāžu pakalpojumiem norēķinās kāda trešā puse – valsts, pašvaldība, projekts u.tml. Drīzāk var runāt par tirgu starp publisko sektoru kā pircēju un mūžizglītības iestādēm kā pārdevējām, bet tā kā lielākajā daļā gadījumu arī to īpašnieki ir sabiedriskajā sektorā, tad zūd arī zināms tirgus objektivitātes moments, t.i., nevar pārbaudīt, ko tad uzņēmēji pirktu, ja būtu jāmaksā pašiem un cik par to būtu gatavi maksāt. Protams, daļas sabiedriskā sektora mūžizglītības pieprasījuma pamatā ir uzņēmēju vajadzības, tomēr līdz tirgum, iepirkumam, tās nonāk pastarpināti, ar laika nobīdi un, iespējams, arī ar reālās nepieciešamības izmaiņām.

Saskaņā ar TS, kuras pamatprasības izstrādātas Projekta ietvaros, pētījuma teritorija ir divi reģioni Latvijā – Zemgale un Kurzeme un trīs reģioni Lietuvā – Paņevežas, Šauļu un Kauņas.

Kurzemes reģionu veido šādu novadu pašvaldības: Aizputes, Alsungas, Brocēnu, Dundagas, Durbes, Grobiņas, Kuldīgas, Mērsraga, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rojas, Rucavas, Saldus, Skrundas, Talsu, Vaiņodes un Ventspils, kā arī Liepājas un Ventspils pilsētu pašvaldības.

Zemgales reģionu veido šādu novadu pašvaldības: Aizkraukles, Aknīstes, Auces, Bauskas, Dobeles, Iecavas, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Jelgavas, Kokneses, Krustpils, Neretas, Ozolnieku, Pļaviņu, Rundāles, Salas, Skrīveru, Tērvetes, Vecumnieku un Viesītes, kā arī Jēkabpils un Jelgavas pilsētu pašvaldības.

Kopš projekta izstrādes administratīvi teritoriālais dalījums Lietuvā ir mainījies un reģioni kā administratīva vienība ir likvidēti kopš 2010.gada marta. Pētījumā ir aptverta informācija par zemāk minētajām pašvaldībām, kuras līdz teritoriālajai reformai veidoja Šauļu, Kauņas un Paņevežas apgabalu pašvaldības.

Kauņas reģions: Birštonas pašvaldība, Jonavas rajona pašvaldība, Kaišadores rajona pašvaldība, Kauņas pilsētas pašvaldība, Kauņas rajona pašvaldība, Kedaiņu rajona pašvaldība, Prienu rajona pašvaldība, Raseiņu rajona pašvaldība.

Paņevežas reģions: Biržu rajona pašvaldība, Kupišķu rajona pašvaldība, Paņevežas pilsētas pašvaldība, Paņevežas rajona pašvaldība, Pasvales rajona pašvaldība, Rokišķu rajona pašvaldība.

Šauļu reģions: Akmenes rajona pašvaldība, Jonišķu rajona pašvaldība, Kelmies rajona pašvaldība, Pakrojas rajona pašvaldība, Radvilišķu rajona pašvaldība, Šauļu pilsētas pašvaldība, Šauļu rajona pašvaldība.

DEA Baltika pateicas visiem Zemgales un Kurzemes reģionu Latvijā un attiecīgo bijušo Paņevežas, Šauļu un Kauņas reģionu pašvaldību Lietuvā pārstāvjiem, kuri palīdzēja šī pētījuma tapšanā gan sniedzot intervijas, gan atbildot uz aptaujas jautājumiem. Īpašu pateicību par ieguldījumu šī pētījuma tapšanā izsakām ZPR pārstāvei Ingai Bērziņai, Kurzemes plānošanas reģiona pārstāvei – Ievai Briedei, Ingai Sokolovai no Talsu Pieaugušo izglītības centra, Brigitai Tivčai no Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības centra, Ludmilai Knokai no Rundāles novada domes, Ingai Lukšaiti-Samaitienei no Jonišķu Tūrisma un informācijas centra, Daliai Valskienei no Rokišķu Izglītības centra, Agnetai Sinickaite no Šauļu Attīstības aģentūras un Laurai Vilutienei no Kauņas Tehnoloģiju universitātes.

1. MŪŽIZGLĪTĪBAS PIEDĀVĀJUMA ANALĪZE

1.1. METODOLOĢIJAS APRAKSTS

Mūžizglītības piedāvājuma analīzes pamatu veido TS virszdevums „Mūžizglītības institūciju darbības analīze un ieteikumi darba efektivitātes uzlabošanai un biznesa vides attīstības sekmēšanai” un sekojoši apakšzdevumi, kuri tika īstenoti ar zemāk aprakstītajām metodēm (ģrtākai atsaucei metodoloģijas aprakstā ir saglabāta TS dotā apakšzdevumu numerācija):

1.1. Projektā iesaistīto 13 mūžizglītības institūciju piedāvāto programmu un pakalpojumu inventarizācija un salīdzināšana ar uzņēmumu vajadzībām:

1.1.1. Izvērtēt katras Projektā iesaistītās mūžizglītības institūcijas iestādes vispārējo darbību

Projektā ir iesaistītas 13 mūžizglītības institūcijas (turpmāk – Projekta institūcijas). Pētījuma ietvaros ir analizētas šādas mūžizglītības iestādes Zemgales reģionā:

- Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs;
- Jelgavas novada domes pieaugušo izglītības centrs;
- Rundāles novada dome.

Kurzemes reģionā ir analizētas:

- Liepājas Universitāte;
- Ventspils Augstskola;
- Talsu novada Pieaugušo izglītības centrs;
- Kuldīgas novada domes pieaugušo izglītības centrs.

Lietuvā Paņevežu reģionā ir analizēts:

- Rokišķu pašvaldības izglītības centrs.

Šauļu reģionā ir aplūkoti:

- Šauļu reģiona attīstības aģentūra;
- Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs;
- Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs;
- Pakruojas biznesa informācijas centrs.

Savukārt Kauņas reģionā:

- Kauņas Tehnoloģiju Universitāte.

Projekta institūcijas darbības un, jo īpaši, to sniegto izglītības pakalpojumu inventarizācija tika veikta balstoties uz šādiem datu avotiem: publiski pieejamo informāciju internetā, institūciju iesūtīto un klātienē sniegto dokumentāciju un intervijām ar Projekta institūciju pārstāvjiem – vadītājiem un/vai mūžizglītības speciālistiem. Intervijas tika veiktas saskaņā ar iepriekš sagatavotu jautājumu struktūru. Pavisam notika 13 klātienē intervijas ar 16 Projekta

institūciju pārstāvjiem. Divos gadījumos atbildes uz intervijas jautājumiem tika saņemtas rakstiski.

Pamatojoties uz iegūto informāciju katrai Projekta institūcijai ir sagatavots tās profils (skat. Pielikumu 3.1), kas tabulas veidā apkopo informāciju par:

- iestādes darbībai uzstādīto mērķi/mērķiem un galvenajām mērķa grupām – *Mērķis/mērķa grupa*;
- aktuālais programmu piedāvājums uz 2012.gada maiju - *Aktuālais programmu piedāvājums (2012)*;
- tālākizglītības programmu piedāvājumu laika periodā no 01.01.2007. līdz Pētījuma veikšanas brīdim - *Programmu attīstība (2007-2012)*;
- tālākizglītības programmu beidzēju skaitu laika periodā no 01.01.2007. līdz Pētījuma veikšanas brīdim - *Klientu statistika (2007-2012)*;
- tālākizglītības programmu beidzēju aptaujas anketas par apmierinātību ar apmācībām, ja tādas ir pieejamas - *Klientu apmierinātība/novērtējums*;
- cita informācija par tālākizglītības programmu beidzējiem, piemēram, par panākumiem darba tirgū, ja tāda ir pieejama, - *Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas*;
- galvenajiem tālākizglītības programmu finansēšanas modeļiem - *Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti*;
- iestādes materiāli tehniskais nodrošinājums - *Materiāli tehniskais nodrošinājums*;
- dalību projektos, īpaši, ES pārrobežu sadarbības projektos - *Dalība projektos*.

Projekta mūžizglītības institūciju izvērtējuma rezultātu īss apkopojums, savstarpējs salīdzinājums un secinājumi ir sniegti pētījuma 1.3.1.sadaļā.

1.1.2. Analizēt Projektā iesaistīto mūžizglītības institūciju vietu izglītības tirgū

Projekta institūciju vieta izglītības tirgū tika noteikta pēc mūžizglītības tirgus piedāvājuma analīzes, kas veikta saskaņā ar 1.2.apakšuzdevumu „Analizēt visu mūžizglītības institūciju programmu un pakalpojumu piedāvājumu Projekta ieviešanas teritorijā”. Tika vērtēts, kādas apmācību programmas no kopējā piedāvājuma sniedz aplūkojamās Projekta institūcijas, kā arī, kā tās patlaban nodrošina pieprasījumu pēc darbaspēka reģionos dominējošajās un perspektīvajās ekonomikas nozarēs, kas noteiktas sadaļā 2. „Uzņēmējdarbības vides pieprasījuma analīze”.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības likumu „Pieaugušo izglītība ir personu daudzveidīgs izglītošanas process, kas cilvēka mūža garumā nodrošina personības attīstību un konkurētspēju darba tirgū.” Tāpēc analīzē tika vērsta uzmanība uz to, kā pieaugušo izglītība papildina un kompensē trūkumus augstākās un profesionālās izglītības piedāvājumā, kuru mērķis ir sniegt pirmo profesionālo kvalifikāciju.

Lai precīzāk raksturotu Projekta institūciju vietu kopējā mūžizglītības piedāvājumā, analīzei tika izmantoti arī viedokļi un informācija, kas iegūta apaļā galda diskusijās ar Projekta institūciju, kā arī citu mūžizglītībā ieinteresēto pušu pārstāvjiem no Pētījuma teritorijas. Diskusija Latvijā notika 2012.gada 18.jūnijā Talsos, bet Lietuvā 2012.gada 15.jūnijā Šauļos. Apaļā galda diskusijā Latvijā piedalījās 19 dalībnieki, bet Lietuvā – 6 dalībnieki.

Projekta institūciju vietas izglītības tirgū analīzes rezultāti apkopoti sadaļā 1.3.2.

1.1.3. Analizēt Projektā iesaistīto mūžizglītības institūciju esošās sadarbības saiknes ar uzņēmumiem, atbilstību vietējās un reģionālās biznesa vides attīstības vajadzībām

Darba uzdevuma izpildei nepieciešamā informācija tika iegūta gan no jau pieminētajām intervijām ar Projekta institūciju pārstāvjiem, gan intervijām ar uzņēmējiem un uzņēmēju aptaujas rezultātiem.

Pavisam Latvijā ir veiktas 17 intervijas ar uzņēmējiem. Intervijām tika izvēlēti uzņēmēji no dažādām tautsaimniecības nozarēm proporcionāli pa katru Projektā pārstāvēto reģionu. Intervējamo uzņēmēju skaits tika noteikts proporcionāli nodarbināto skaitam konkrētajā nozarē. Tika intervēti uzņēmumi šādās nozarēs: 6 apstrādes rūpniecības (NACE kods C), 3 tirdzniecības nozares (NACE kods G), 2 lauksaimniecības nozares (NACE kods A), 3 kredītiestāžu (NACE kods K) pārstāvji un pa vienam pārstāvim no būvniecības (NACE kods F), transporta (NACE kods H) un izmitināšanas (NACE kods I) nozarēm.

Lietuvā ir veikta 21 intervija ar uzņēmējiem. Līdzīgi kā Latvijā intervijām tika izvēlēti uzņēmēji no dažādām tautsaimniecības nozarēm proporcionāli pa katru Projektā pārstāvēto reģionu. Intervējamo uzņēmēju skaits tika noteikts proporcionāli nodarbināto skaitam konkrētajā nozarē un attiecīgi tika intervēti: 5 apstrādes rūpniecības (NACE kods C), 4 transporta (NACE kods H), 3 tirdzniecības (NACE kods G), 3 lauksaimniecības (NACE kods A), 1 izmitināšanas (NACE kods I) nozares un 5 kredītiestāžu (NACE kods K) pārstāvji.

Uzņēmēju aptauja tika veikta ar datorprogrammas „Question Pro” palīdzību izveidojot divas tiešsaistes aptaujas anketas interneta vietnē ar identiskiem jautājumiem latviešu un lietuviešu valodās. Skat. aptaujas anketu Pielikumā 3.4. Aptauja ietvēra trīs jautājumu blokus:

1. ziņas par respondentu;
2. jautājumus par uzņēmējdarbības vidi;
3. jautājumus par darbaspēku.

Latvijā uz aptauju aicinātie uzņēmēji tika izvēlēti pēc NACE klasifikatora nozarēm proporcionāli darbinieku skaitam tajās. Lietuvā pielietots nejaušās atlasē (*random*) princips, jo tik detalizēta statistika vēlāk par 2009.gadu nozaru un reģionu griezumā nav pieejama.

Kopumā Latvijā tika noteikti 500 respondenti Kurzemē un 500 respondenti Zemgalē. Lietuvā tika identificēti 385 respondenti bijušā Kauņas reģiona teritorijā, 375 respondenti bijušā Paņevēžas un 348 respondenti bijušā Šauļu reģiona teritorijā. Papildus šiem identificētajiem uzņēmumiem respondentu kopā tika ietverti arī Projekta partneru ieteiktie.

Lūgumu piedalīties aptaujā, izmantojot sagatavotu uzrunu ar hipersaiti uz attiecīgo aptauju, uzņēmējiem nosūtīja Projekta partneri:

- Kurzemes reģiona uzņēmējiem: Kurzemes plānošanas reģions;
- Zemgales reģiona uzņēmējiem: Zemgales plānošanas reģions;
- Kauņas reģiona uzņēmējiem: Kauņas Tehnoloģiju universitāte;
- Šauļu reģiona uzņēmējiem, izņemot Jonišķu novadu: Šauļu reģiona attīstības aģentūra;

- Jonišķu novada uzņēmējiem: Jonišķu Tūrisma un biznesa informācijas centrs;
- Paņevežas reģiona uzņēmējiem: Rokišķu pašvaldības izglītības centrs.

Latvijā atbildēt uz aptaujas jautājumiem tika uzaicināti kopumā 1052 uzņēmēji, no tiem 426 respondenti bija atvēruši anketu, 295 bija uzsākuši to pildīt, 175 to bija pabeiguši un iesnieguši. Anketas aizpildīšanai respondenti bija veltījuši vidēji 15 minūtes. Papildus Projekta partnera – Rundāles novada domes pārstāve Ludmila Knoka aptaujāja uzņēmējus Rundālē, izmantojot aptaujas anketu drukātā formā, un tika iegūtas vēl deviņu respondentu atbildes. Kopā Zemgales un Kurzemes reģionos tika apzināti 184 uzņēmēju viedokļi.

Lietuvā atbildēt uz aptaujas jautājumiem bija uzaicināti kopumā 1197 uzņēmēji, no tiem 149 respondenti bija atvēruši anketu, 94 bija uzsākuši to pildīt, 60 to bija pabeiguši un iesnieguši. Anketas aizpildīšanai arī Lietuvā respondenti bija veltījuši vidēji 15 minūtes.

Abās valstīs notika apaļā galda diskusija arī ar uzņēmējiem par to, ko viņi sagaidītu no mūžizglītības iestādēm. Latvijā diskusijā piedalījās 4 uzņēmēji, bet Lietuvā – 2.

Galvenā metode secinājumu izdarīšanai par doto jautājumu ir pētījumā iesaistīto ekspertu viedokļi. Analīzes rezultāti ir apkopoti pētījuma sadaļā 1.3.3.

1.1.4. Analizēt Projektā iesaistīto mūžizglītības institūciju mārketinga stratēģiju

Projekta institūciju mārketinga tika analizēts pēc 4 P principa: *Price* – cena; *Place* – vieta; *Product* – produkts un *Promotion* – virzīšana tirgū. Cenas analīze tika veikta, salīdzinot dažādu izglītības programmu vidējās cenas, lai ieskicētu potenciālās izmaksas Projekta institūciju piedāvājuma pilnveidei. Kas attiecas uz vietu, tad netika analizēta konkrētās Projekta institūcijas ģeogrāfiskā atrašanās vieta kā tāda, bet gan telpu pieejamība visiem potenciālajiem klientiem. Vietas analīze tika veikta pamatojoties uz intervijām ar Projekta institūciju pārstāvjiem. Produkta analīze aptvēra Projekta institūciju piedāvāto izglītības programmu analīzi, t.i. 2012.gada maija aktuālo piedāvājumu. *Promotion* jeb virzīšana tirgū tika analizēta vērtējot Projektu institūciju īstenoto mārketinga komunikāciju, kas ir galvenais virzīšanas elements. Tā pamatojas uz intervijās ar Projekta institūciju pārstāvjiem iegūto informāciju, kā arī mūžizglītības iestāžu mājas lapā izvietotās informācijas izvērtējumu.

Mārketinga stratēģijas bija tikai nedaudzām Projekta institūcijām, t.sk. tās mūžizglītības iestādes, kuras darbojas kādas lielākas organizācijas, piemēram, augstskolas ietvaros, vadās no organizācijas kopējās stratēģijas. Tomēr neviena no Projekta institūcijām nevēlējās nodot šīs stratēģijas analīzei, lai nepasliktinātu savus konkurences apstākļus. Tāpēc šo stratēģiju īstenošana tika vērtēta „no ārpuses”, t.i., no potenciālā klienta skatpunkta, kurš vēlētos atrast pēc iespējas detalizētāku informāciju par piedāvātajām apmācībām.

Analīzes rezultāti apkopoti pētījuma sadaļā 1.3.4.

1.1.5. Analizēt Projektā iesaistīto mūžizglītības institūciju pārrobežu sadarbību un darbu ar Projektiem

Galvenie informācijas avoti šī apakšuzdevuma veikšanai bija institūciju mājas lapās vai Projektu tīmekļvietnēs publiski pieejamā informācija, kā arī Projektā iesaistīto mūžizglītības institūciju pārstāvju intervijās sniegtā informācija.

Tika analizēta minēto institūciju dalība pārrobežu sadarbības projektos dotajā plānošanas periodā, t.i. 2007. – 2013.gadā un vērtēts, cik un kādos Projektos pēc finanšu apjoma Projekta institūcija ir iesaistīta, kādas aktivitātes ir veikusi un kādi ir bijuši tās ieguvumi, tai skaitā, cik lielu finansējumu dotā institūcija ir piesaistījusi. Pamata informācija ir ievietota institūcijas profilā, bet analītisks apraksts apkopots šī pētījuma sadaļā 1.3.5.

1.1.6. Iekļaut ārvalstu „labās prakses” piemēra(u) aprakstu, demonstrējot veiksmīgus piemērus kā mūžizglītības centri strādā potenciālo uzņēmēju atbalstam un mūžizglītības pakalpojuma nodrošināšanai

Divu ārvalstu „labās prakses” piemēru izvēli noteica (1) Projektā iesaistīto institūciju intervijās izteiktā vēlme izzināt piemērus mūžizglītības institūciju sadarbībai, kā arī (2) mūžizglītības apaļā galda diskusijā izteiktā vēlme reģiona lielākai iesaistei mūžizglītības tirgus pilnveidošanā, īpaši, labklājības un nodarbinātības kontekstā.

Piedāvātie piemēri ir (1) sadarbības pieredze starp Igauniju un Somiju un (2) plašāks skatījums uz reģionu iespējamo iesaistīšanos nodarbinātības politikas īstenošanā Itālijā, Spānijā un Vācijā, tai skaitā aktivitātēm mūžizglītības jomā. Piemēri sniegti pētījuma sadaļā 1.4.

1.1.7. Izstrādāt rekomendācijas darba efektivitātes uzlabošanai Projektā iesaistītajām mūžizglītības iestādēm, par programmu un pakalpojumu piedāvājumu, darba metodēm, mārketinga stratēģiju, vadību, pārrobežu sadarbību, darbu ar uzņēmējiem, kā iestādei darboties, kā uzņēmējdarbības atbalsta centram, lai būtu centrālais punkts uzņēmējdarbības veicināšanai savā pakalpojuma teritorijā

1.1.1.–1.1.6. un 1.2.apakšuzdevumu izpildes rezultātā tika izstrādāti galvenie secinājumi par katru apakšuzdevuma jautājumu. Balstoties uz šiem secinājumiem un Pētījuma 2.sadaļā apkopotajām ziņām par mūžizglītības pieprasījumu no uzņēmēju puses, ir veikta tā piedāvājuma un pieprasījuma analīze, identificējot potenciālo darbaspēka pieaugumu konkrētās ekonomikas nozarēs un attiecīgi nepieciešamību pēc to izglītošanas. Šis izvērtējums gan skaitliski, gan arī pēc teorētiski nepieciešamajām prasmēm un zināšanām, kur vien tās nenodrošinās augstākā un profesionālā izglītība, nozīmē jaunus klientus un pakalpojumu nišas Projekta institūciju mūžizglītības institūcijām. Balstoties uz šo analīzi, tika izstrādātas rekomendācijas mūžizglītības piedāvājuma un uzņēmējdarbības pieprasījuma salāgošanai.

1.2. Analizēt visu mūžizglītības institūciju programmu un pakalpojumu piedāvājumu Projekta ieviešanas teritorijā

Mūžizglītības programmu un pakalpojumu piedāvājums Projekta ieviešanas teritorijā ir analizēts pēc mūžizglītības pakalpojumu tipa (formālā vai neformālā izglītība), jomas (formālajai un neformālajai prasmju pilnveides mūžizglītībai) un līmeņiem – augstākā, profesionālā un pieaugušo izglītība.

Latvijas izglītības tirgus piedāvājuma raksturošanai par augstāko izglītību ir izmantoti šādi dati - nodibinājuma „Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs” publicētie dati un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk saukta – IZM) publicētā statistika par augstāko izglītību Latvijā. Par profesionālo izglītību tika pieprasīta un saņemta informācija no IZM, par mūžizglītības piedāvājumu izmantota LR Nodarbinātības valsts

aģentūras (turpmāk saukta – NVA) informācija un LR Izglītības Kvalitātes Valsts Dienesta (turpmāk saukts – IKVD) datu bāzes. Par pieaugušo izglītības piedāvājumu līdz 2010.gadam, kā arī ne izglītības iestāžu sniegtajām apmācību programmām, informācija tika pieprasīta no 42 reģionu pašvaldībām¹, no kurām 25 sniedza atbildes, t.sk. septiņas – sarakstus ar pašvaldību licencētajām izglītības programmām. Tāpat tika nosūtīts uzaicinājums 218 Latvijas Republikas IKVD datu bāzē reģistrētajām pieaugušo izglītības institūcijām, no tām astoņas sniedza savu vērtējumu par mūžizglītības tirgu Latvijā un raksturoja savu izglītības programmu piedāvājumu.

Lietuvas izglītības tirgus piedāvājuma raksturošanai par augstāko un profesionālo izglītību dati iegūti no nodibinājuma AIKOS - Atvērta informēšanas, konsultēšanas un orientēšanas sistēma, kurš šādus datus apkopo pēc Lietuvas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma. Dati tika iegūti arī no Lietuvas Republikas Statistikas departamenta datu bāzēm. Par mūžizglītības mācību centriem Lietuvā dati iegūti no Lietuvas Republikas IZM „Audzināšanas attīstības centrs”. Papildus, apaļā galda diskusijā piedalījās viena mūžizglītības institūcija ārpus Projekta partnerības un sniedza savu skatījumu par mūžizglītības tirgus attīstību.

Analīzes rezultāti ir apkopoti pēc izglītības līmeņiem – augstākā, profesionālā un pieaugušo izglītība pētījuma sadaļā 1.2 „Mūžizglītības institūciju programmu un pakalpojumu piedāvājums Projekta ieviešanas teritorijā”. Informācijas uzskatāmībai ir izstrādāta Projekta teritorijas mūžizglītības pakalpojumu karte. Skat. Pielikumu 3.2 par Latvijas reģioniem un Pielikumu 1.1 par Lietuvas reģioniem.

Analizējot augstākās izglītības piedāvājumu, ir veikta piedāvāto programmu vispārējā analīze pēc apgūstamajām prasmēm, kā arī dalot tās pa nozarēm. Reģioni tiek raksturoti arī pēc studentu skaita, tomēr šeit ir būtiskas atšķirības metodoloģijā starp Latvijas un Lietuvas reģioniem, ņemot vērā pieejamo informāciju. Latvijā ir apzināti visas valsts augstskolās studējošie pēc to dzīves vietas, t.i., ir zināms, cik jauniešu no Zemgales un Kurzemes studē visā Latvijā. Lietuvā ir zināms konkrētajos reģionos atrodošos augstskolu beidzēju skaits. Līdz ar to var analizēt arī to, cik vidēji studenti beidz katru no programmām.

Analizējot profesionālās izglītības piedāvājumu, ir veikta visu piedāvāto programmu vispārējā analīze pēc apgūstamajām prasmēm, kā arī dalot tās pa nozarēm. Analīze par profesionālo studiju absolventu skaitu tautsaimniecības perspektīvajās nozarēs un apstrādes rūpniecības lielākajos sektoros ir atrodama pētījuma sadaļā 2.6 „Uzņēmējdarbībai nepieciešamā mūžizglītības tirgus apraksts”. Informācija par profesionālo studiju absolventu skaitu bija pieejama tikai Latvijā.

1.3. Izstrādāt kopīgas rekomendācijas mūžizglītības iestādēm Projekta darbības teritorijā darba efektivitātes celšanai un sadarbības ar uzņēmējiem uzlabošanai

Pamatojoties uz veikto mūžizglītības piedāvājuma un pieprasījuma analīzi, ir izstrādātas kopīgas rekomendācijas mūžizglītības iestādēm reģionā.

¹ Līdz 2010.gada martam fiziskajām un juridiskajām personām, kas nav publiskās izglītības iestādes, lai īstenotu pieaugušo neformālās izglītības programmas, bija nepieciešama pašvaldības licence, kopš 2010.gada arī privātajām izglītības iestādēm nav nepieciešamas licences pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanai. Šobrīd pašvaldības licence ir nepieciešama tām pieaugušo neformālās izglītības programmām, kuras īsteno juridiskas un privātas personas, kas nav reģistrētas IKVD kā izglītības iestādes.

1.4. Izstrādāt rekomendācijas un rīcības Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionu plānošanas dokumentiem mūžizglītības attīstības nodrošināšanai.

Pamatojoties uz veikto mūžizglītības piedāvājuma un pieprasījuma analīzi, kā arī kompetenču sadalījumu starp valsti, reģioniem un pašvaldībām izglītības un sociālajā jomā, ir izstrādātas rekomendācijas un rīcības Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionu plānošanas dokumentiem mūžizglītības attīstības nodrošināšanai. Rekomendācijas ir izstrādātas ņemot vērā Izglītības likumā un likumā Par pašvaldībām noteiktās pašvaldību funkcijas.

1.2. MŪŽIZGLĪTĪBAS INSTITŪCIJU PROGRAMMU UN PAKALPOJUMU PIEDĀVĀJUMS PROJEKTA IEVIEŠANAS TERITORIJĀ

Pētījuma sākumā ir svarīgi „novilkt pētāmā laukuma robežas”. Sekojot TS darba uzdevumiem ir skaidrs, ka divas galvenās robežas veido: (1) izpratne par mūžizglītību, t.i., kas tiek uzskatīts un/vai pieņemts par mūžizglītību un (2) uzņēmējdarbības vides pieprasījums jeb darbaspēkam nepieciešamās prasmes, profesijas u.tml.

2000.gada 30.oktobrī Briselē tika parakstīts Eiropas Padomes Mūžizglītības memorands, kas iezīmēja jaunu pieeju izglītībai mūža garumā. Saskaņā ar ES politiku, Latvijā 23.02.2007 tika pieņemtas Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007–2013 un Lietuvā 15.10.2008 tika apstiprināta Mūžizglītības nodrošināšanas stratēģija.

„Mūžizglītības” definīcija Latvijā: izglītības process cilvēka dzīves garumā, kas balstās uz mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas, prasmes, pieredzi, lai paaugstinātu vai mainītu savu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām un savām interesēm un vajadzībām. Mūžizglītība apvieno neformālo mācīšanos ar formālo izglītību, attīsta iedzimtas spējas līdztekus jaunām kompetencēm. (Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007–2013).

„Mūžizglītības” definīcija Lietuvā: Mūžizglītība – ir visas izglītības darbības, visas dzīves garumā, kuru mērķis ir attīstīt personīgās, pilsoniskās un profesionālās kompetences. (Mūžizglītības nodrošināšanas stratēģija).

Mūžizglītības jomu Latvijā regulē Izglītības likums (1998) (turpmāk tekstā – IL); Vispārējās izglītības likums (1999), Profesionālās izglītības likums (1999) (turpmāk tekstā – PIL) un Augstskolu likums (1995), savukārt Lietuvā: Lietuvas Republikas izglītības likums (turpmāk tekstā – IL) (1991; 2003); Profesionālās izglītības likums (1997; 2007) (turpmāk tekstā – PIL); Neformālās izglītības likums (1998) (turpmāk tekstā – NPIL); Augstākās izglītības likums (2000).

Abās valstīs Izglītības likumos nav pieminēts termins „mūžizglītība”. Ar mūžizglītības jomu saistīto terminu izpratne Latvijas un Lietuvas likumos atšķiras. Būtiskākās atšķirības ir terminu „pieaugušo izglītība” un „profesionālā pilnveide” izpratnē. Latvijā tiek definēts atsevišķi termins „pieaugušo izglītība”, kas sevī ietver gan neformālo, gan arī formālo izglītību: profesionālo pilnveidi un profesionālo tālākizglītību, savukārt Lietuvā pieaugušo izglītība atsevišķi tiek definēta tikai neformālās izglītības kontekstā. Termins „profesionālā tālākizglītība” Lietuvā ietver gan profesionālo pilnveidi esošās kvalifikācijas ietvaros, gan profesionālo tālākizglītību – jaunas kvalifikācijas iegūšanu, kas Latvijā tiek definētas kā divi dažādi izglītības programmu veidi, kā to parāda Tabula 1.

Tabula 1 Būtiskāko terminu mūžizglītības kontekstā izpratne Latvijā un Lietuvā

Definīcija Latvijā	Definīcija Lietuvā
Formālā izglītība — sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments. (IL)	Formālā izglītība tiek īstenotā likumā noteiktā kārtībā reģistrētu programmu ietvaros, kuras beidzot tiek izsniegts dokuments, kas apliecina sākuma, pamata, vidējo, augstāko izglītību un/vai kvalifikāciju, kā arī darbam nepieciešamās kompetences, kas reglamentētas likumdošanā. (IL)
Neformālā izglītība – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. (IL)	Neformālā izglītība – izglītība atbilstoši dažādām izglītības vajadzībām, pēc kvalifikācijas celšanas un papildus kompetences iegūšanas programmām, izņemot formālo izglītību. (IL)
Pieaugušo izglītība – personu daudzveidīgs izglītošanas process, kas cilvēka mūža garumā nodrošina personības attīstību un konkurētspēju darba tirgū. (IL) Pieaugušo izglītība ietver gan formālo, gan neformālo izglītību.	Neformālā pieaugušo izglītība ir personas un sabiedrības interesēm atbilstoša mācīšanās, pilnveide vai studijas, kuras beidzot tā beidzējam nav izdodams valsts atzīts dokuments, kurš apliecina izglītības, tam noteiktās izglītības pakāpes vai atsevišķi reglamentētā moduļa beigšanas vai kvalifikācijas iegūšanu. (NPIL)
Profesionālā izglītība – praktiska un teorētiska sagatavošanās darbībai noteiktā profesijā, profesionālās kvalifikācijas ieguvei un pilnveidei. (IL)	Profesionālā izglītība - ir izglītība atbilstoši profesionālās izglītības programmai. (IL)
Tālākizglītība — iepriekš iegūtās izglītības turpināšana un profesionālās meistarības pilnveidošana atbilstoši konkrētās profesijas prasībām. (IL) Profesionālā tālākizglītība — profesionālās izglītības īpašs veids, kas pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi dod iespēju iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju. (PIL)	Profesionālā tālākizglītība – profesionālā apmācība, kuras nolūks ir personas kvalifikācijas uzlabošana vai citas kvalifikācijas iegūšana. (PIL)
Profesionālā pilnveide — profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. (PIL)	Nav definēta. Saturiski tiek ietverta termina „Profesionālā tālākizglītība” izpratnē.

Analizējot Latvijas un Lietuvas mūžizglītības normatīvo bāzi var secināt, ka pēc būtības izglītības pakalpojumus raksturo šādi parametri:

- formālā vai neformālā izglītība;
- vispārējā un akadēmiskā vai profesionālā izglītība;
- pamata, pēc pamata apgūstamā, vidējā, pēc vidējās apgūstamā, augstākā un pēc augstākās apgūstamā izglītība.

Izglītības pakalpojumu tirgu no tā piedāvājumu puses veido iepriekš minēto parametru kombinācija. Dotā pētījuma galveno fokusu, analizējot izglītības tirgu, nosaka Projekta institūciju piedāvājums, kas

aptver formālo profesionālo pilnveidi un profesionālo tālākizglītību, kas apgūstama pieaugušajiem ar pamata izglītību, pēc vidējās vai profesionālās izglītības, un neformālo izglītību pieaugušajiem. Ne mazāk būtisks faktors ir sasaiste ar uzņēmējdarbību, tāpēc Pētījumā tiek apskatītas arī tās izglītības tirgus daļas, kas sniedz līdzīgu pēc būtības pakalpojumu nodrošinot izglītojamo profesionālo kvalifikāciju, t.i. arī apmāca darbaspēku uzņēmējiem, taču darbojas citā tirgus „segmentā”, piemēram, akadēmiskā izglītība. Skat. Tabula 2.

Tabula 2 Pētījuma fokuss izglītības tirgū

	Pamata	Pēc pamata apgūstamā	Vidējā	Pēc vidējās apgūstamā	Augstākā	Pēc augstākās apgūstamā
Vispārējā/ akadēmiskā		NA		NA		
Neformālā izglītība						
Profesionālā	NA					NA

	Pētījuma tiešais objekts – izglītības tirgus daļas, kurās darbojas Projekta institūcijas
	Pētījuma netiešais objekts – izglītības tirgus daļas, kurās nedarbojas Projekta institūcijas, bet kuras piedāvā identisku produktu – darbaspēka kvalifikāciju
NA	Nav attiecināms

Uzņēmējdarbības vides pieprasījums pētījumā tiek aplūkots šādos divos griezumos:

1. pēc profesiju klasifikatora pamatgrupām – vadītāji, vecākie speciālisti, speciālisti, kalpotāji, pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki, kvalificēti strādnieki un amatnieki, iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri un vienkāršās profesijas. Tiek pieņemts, ka trīs pirmajām pamatgrupām kvalificējas vispārējo un akadēmisko jeb augstāko izglītību ieguvušie izglītības tirgus klienti, kamēr mūžizglītības klienti kādā savā dzīves posmā var būt visu pamatgrupu pārstāvji.
2. pēc prasmju tipiem - lai salīdzinātu mūžizglītības piedāvājumu ar uzņēmēju pieprasījumu, Izpildītājs definē trīs tipa prasmes, kuras, no vienas puses, tiek sniegtas mūžizglītības piedāvājumā un, no otras puses tiek pieprasītas darbu izpildei uzņēmumos:
 - i. tiešās prasmes – profesionālās prasmes, kas nepieciešamas tiešā darba veikšanai;
 - ii. šķērsprasmes² – prasmes, kas atvieglo, uzlabo, optimizē jebkura darba veikšanu, piemēram, svešvalodu zināšanas, datora lietošanas, laika plānošanas un saskarsmes prasmes;
 - iii. personības prasmes – šķietami nesaistītas ar darbu izpildi, taču tās ir būtisks darbinieka motivācijas un pašlīderības pamats. Šīs prasmes nosaka darbinieka izpratni, interesi, pašizpaušmi, atbildību utt.

² No angļu „*transversal skills*” – prasmes raksturojošs termins minēts EP 18.12.2006 rekomendācijā 2006/962/EC „Pamatprasmes (*key competences*) mūžizglītībā”: piemēram: „*The transversal nature of key competences makes them essential*” un Eiropas Profesionālās apmācības attīstības centra izdevumos: „Prasmes Eiropas nākotnei: Paredzot darba prasmju vajadzības” (2009), kur minētas pamata (*generic*) un šķērsprasmes (*transversal*) un „Prasmju piedāvājums un pieprasījums Eiropā: vidēja termiņa prognozes līdz 2020” (2010), kur noteikts, ka optimālai prasmju atbilstībai nepieciešama specifisko profesionālo prasmju un šķērsprasmju „*transversal skills*” kombinācija. Lai gan minētās EP rekomendācijas tulkojumā latviski (2007) tiek lietots termins „pamatprasmes”, Pētījumā šo prasmju apzīmēšanai tiek izmantots termins šķērsprasmes, kas precīzāk un pilnīgāk izsaka to raksturu.

Sadaļā par uzņēmējdarbības vides pieprasījumu, ir noteiktas perspektīvās nozares pētījuma teritorijā un, veicot mūžizglītības tirgus analīzi, tiek aplūkots tā piedāvājums šo nozaru prognozētās nepieciešamības pēc darbaspēka griezumā.

Sadaļā par mūžizglītības institūciju programmu un pakalpojumu piedāvājumu Projekta ieviešanas teritorijā ir apkopoti analīzes rezultāti par izglītības tirgu kopumā, kur tas nodrošina uzņēmējiem potenciālā darbaspēka izglītību un kvalifikāciju ar galveno uzsvāru uz tām apmācību programmām, kuras ir salīdzināmas ar Projekta institūciju programmām.

1.2.1. AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA

Kurzemē pavisam ir 11 akreditētas augstākās izglītības iestādes – valsts un juridisku personu dibinātas universitātes, augstskolas vai to filiāles un koledžas. Augstāko izglītību ir iespējams iegūt piecās pašvaldībās: Liepājā, Kuldīgā, Saldū, Talsos un Ventspilī. Skat. Tabula 3.

Tabula 3 Augstākās izglītības piedāvājums Kurzemē 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits
1.	Baltijas psiholoģijas un menedžmenta augstskola	Liepāja	Juridiskas personas dibināta augstskola	1
2.	Baltijas Starptautiskā akadēmija	Liepāja	Juridiskas personas dibināta augstskola	6
3.	Grāmatvedības un finanšu koledža	Kuldīga, Saldus, Ventspils	Juridiskas personas dibināta koledža	5
4.	Juridiskā koledža	Liepāja, Ventspils	Juridiskas personas dibināta koledža	8
5.	Liepājas Jūrniecības koledža	Liepāja	Valsts koledža	4
6.	Liepājas Universitāte	Liepāja	Valsts universitāte	45
7.	Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskola	Kuldīga, Ventspils	Valsts augstskola	16
8.	Rīgas Stradiņa universitāte	Liepāja	Valsts universitāte	4
9.	Rīgas Tehniskā universitāte	Liepāja, Ventspils	Valsts universitāte	22
10.	SIA "Biznesa augstskola Turība"	Liepāja, Talsi	Juridiskas personas dibināta augstskola	12
11.	Ventspils Augstskola	Ventspils	Valsts augstskola	12
Kopā:				135

Zemgalē ir deviņas akreditētas augstākās izglītības iestādes – valsts un juridisku personu dibinātas universitātes, augstskolas vai to filiāles un koledžas. Augstāko izglītību ir iespējams iegūt četrās pašvaldībās: Aizkrauklē, Bauskā, Jēkabpilī un Jelgavā. Skat. Tabula 4.

Tabula 4 Augstākās izglītības iestādes Zemgalē 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits
1.	Baltijas psiholoģijas un menedžmenta augstskola	Jēkabpils, Jelgava	Juridiskas personas dibināta augstskola	6
2.	Baltijas Starptautiskā akadēmija	Jēkabpils, Jelgava	Juridiskas personas dibināta augstskola	5
3.	Daugavpils Universitāte	Jelgava	Valsts universitāte	2
4.	Grāmatvedības un finanšu koledža	Jelgava, Aizkraukle	Juridiskas personas dibināta koledža	4
5.	Informācijas sistēmu menedžmenta augstskola	Aizkraukle	Juridiskas personas dibināta augstskola	1
6.	Jēkabpils Agrobiznesa koledža	Jēkabpils	Valsts koledža	4
7.	Latvijas Lauksaimniecības universitāte (turpmāk saukta – LLU)	Jelgava	Valsts universitāte	71
8.	Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskola	Bauska, Jēkabpils	Valsts augstskola	19
9.	SIA "Biznesa augstskola Turība"	Bauska, Jēkabpils	Juridiskas personas dibināta augstskola	12
Kopā:				124

Kopā Kurzemē un Zemgalē ir iespējams iegūt izglītību 259 dažādās augstākās izglītības programmās, no tām:

- 79 1.līmeņa profesionālās studiju programmas;
- 5 2.līmeņa profesionālās studiju programmas;
- 28 bakalaura studiju programmas;
- 60 profesionālā bakalaura studiju programmas,
- 21 maģistra studiju programma;
- 29 profesionālā maģistra studiju programmas;
- 18 profesionālā studiju programmas un
- 19 doktora studiju programmas.

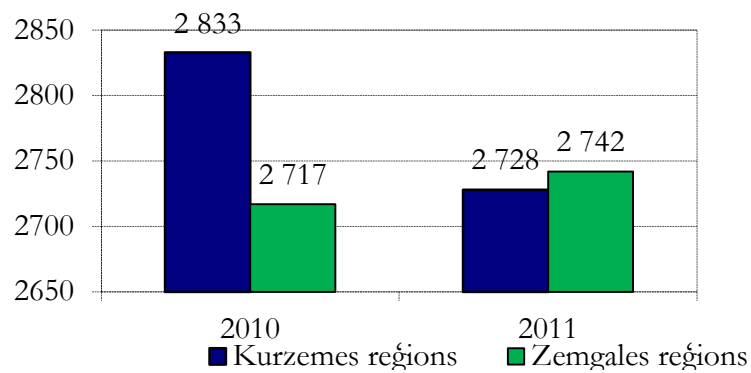
Analizējot Kurzemē un Zemgalē piedāvātās augstākās izglītības programmas pēc to sniegtās kvalifikācijas no uzņēmējdarbības aspekta, t.i. atbilstoši tiešajām profesionālajām un šķērsprasmēm, tiek secināts, ka **¼ daļa no izglītības programmu piedāvājuma jeb 63 programmas ir attiecināmas uz šķērsprasmēm**, piemēram: uzņēmējdarbības vadība, biznesa vadība, personāla vadība, iestāžu un uzņēmumu ārējie sakari; komercdarbība un uzņēmuma vadība, komerczinības u.tml.

Pārējās augstākās izglītības programmas reģionos sniedz **specifiskas profesionālās prasmes un zināšanas jeb tiešās prasmes – 196 programmas**. No tiešo prasmju programmām 28% jeb 55 programmas sagatavo speciālistus potenciāli perspektīvajām nozarēm reģionos: rūpniecībai (NACE kodi B līdz E) – 33 programmas, lauksaimniecībai un mežsaimniecībai (NACE kods A) – 17 programmas tirdzniecībai, transportam un izmitināšanai (NACE kods G līdz I) – piecas izglītības programmas. Uzņēmēju aptaujā kā trešajai perspektīvākajai - veselības un sociālās aprūpes nozarei

(NACE kods Q) Zemgalē tiek gatavoti speciālisti 4 programmās: 2 - Jelgavā un 2 Jēkabpilī – sociālā darba un sociālās palīdzības organizatora programmās.

Apstrādes rūpniecības (NACE kods C) nozīmīgākajos sektoros visplašākais programmu piedāvājums ir pārtikas apstrādes sektorā – 10 izglītības programmas sniedz ieguldījumu tās augstākā līmeņa speciālistu sagatavošanā, viena programma ir orientēta uz tekstilrūpniecību, trīs – uz koksnes un koka izstrādājumu ražošanu, bet neviena programma – uz metālapstrādi.

Augstākās izglītības piedāvājumu kvantitatīvi raksturo studējošo skaits: Kurzemes reģionā 2011.gadā bija 2728 augstākās izglītības studenti, kas ir par nepilniem 4% mazāk nekā 2010.gadā, kad bija 2833 studenti. Savukārt Zemgalē augstākās izglītības studentu skaits pieaudzis 2011.gadā par nepilnu 1% salīdzinot ar 2010.gadu, kad bija 2717 studenti. Skat. Attēls 1. Statistikas dati ir sniegti par studentiem pēc to dzīvesvietas, t.i. kopskaitā ir ietverti arī citos reģionos studējošie un var nebūt ietverti visi Kurzemes un Zemgales reģiona augstskolās un koledžās studējošie.

Attēls 1 Augstskolās, koledžās, pamatstudijās uzņemto studentu sadalījums pēc dzīvesvietas Zemgales un Kurzemes reģionā 2010. un 2011.gadā

Var secināt, ka Kurzemes un Zemgales reģionu augstākās izglītības piedāvājums ir vienmērīgs, izglītības programmu skaits atšķiras tikai par 11 (135 programmas Kurzēmē; 124 – Zemgalē), bet studējošo skaits 2011.gadā tikai par 14 (2 742 studenti Zemgalē; 2728 studenti Kurzēmē).

Kauņas reģionā ir 12 augstākās izglītības iestādes – valsts universitātes, augstskolas un koledžas, kā arī juridisku personu dibinātas koledžas. Skat. Tabula 5.

Tabula 5 Augstākās izglītības piedāvājums Kauņas reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits, 2011./2012.m.g.
1.	Kauņas Tehniskā universitāte	Kauņas pilsēta	Valsts universitāte	148
2.	Lietuvas Sporta pedagogijas akadēmija	Kauņas pilsēta	Valsts augstskola	29
3.	Lietuvas veselības zinātņu universitāte	Kauņas pilsēta	Valsts universitāte	100
4.	Vitauta Lielā universitāte	Kauņas pilsēta	Valsts universitāte	118
5.	Aleksandra Stulginska	Kauņas	Valsts koledža	59

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits, 2011./2012.m.g.
	universitāte	rajons		
6.	Kauņas koledža	Kauņas pilsēta	Valsts koledža	43
7.	Kauņas tehniskā koledža	Kauņas pilsēta	Valsts koledža	10
8.	Kauņas meža un vides inženierzinātņu koledža	Kauņas rajons	Valsts koledža	6
9.	PI Viļņas kooperācijas koledžas Kauņas nodaļa	Kauņas pilsēta	Juridiskas personas dibināta koledža	3
10.	V. A. Graičiuna vadības augstskola	Kauņas pilsēta	Juridiskas personas dibināta koledža	6
11.	PI Kolpinga koledža	Kauņas pilsēta	Juridiskas personas dibināta koledža	7
12.	Sv. Ignācija Lojolas koledža	Kauņas rajons	Juridiskas personas dibināta koledža	1
Kopā:				530

Paņevēžas reģionā ir divas augstākās izglītības institūcijas: valsts universitātes filiāle un koledža. Skat. Tabula 6.

Tabula 6 Augstākās izglītības iestādes Paņevēžas reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits, 2011./2012.m.g.
1.	Kauņas Tehniskās universitātes Paņevēžas institūts	Paņevēžas pilsēta	Valsts universitāte	18
2.	Paņevēžas koledža	Paņevēžas pilsēta	Valsts koledža	27
Kopā:				45

Šauļu reģionā ir trīs augstākās izglītības institūcijas: valsts universitātes filiāle un divas koledžas. Skat.

Tabula 7.

Tabula 7 Augstākās izglītības iestādes Šauļu reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Iedalījums	Programmu skaits, 2011./2012.m.g.
1.	Šauļu universitāte	Šauļu pilsēta	Valsts universitāte	91
2.	Šauļu valsts koledža	Šauļu pilsēta	Valsts koledža	30
3.	PI Ziemeļu Lietuvas koledža	Šauļu pilsēta	Juridiskas personas dibināta koledža	6
Kopā:				127

Kopā Kauņas, Šauļu un Paņevežas reģionos ir iespējams apgūt 702 dažādas augstākās izglītības programmas, no tām:

- 135 profesionālā bakalaura studiju programmas (koledžas studijas);
- 258 bakalaura studiju programmas;
- 281 maģistra studiju programma;
- 5 profesionālā maģistra studiju programmas;
- 12 profesionālās studiju programmas (akadēmiskais grāds netiek piešķirts), kā arī
- 11 rezidentūras studiju programmas.

Analizējot Kauņas, Paņevežas un Šauļu reģionos piedāvātās augstākās izglītības programmas pēc to sniegtās kompetences uzņēmējdarbības aspektā, t.i. atbilstoši tiešajām un šķērsprasmēm, tiek secināts, ka **Lietuvas reģionos tikai 9,7% jeb 68 izglītības programmas ir attiecināmas uz šķērsprasmēm (Kurzemē un Zemgalē to īpatsvars ir 25%)**. Turklāt Projekta teritorijas Lietuvas pusē ir novērojama arī fokusētāka specializācija šķērsprasmēm, piemēram, tiek piedāvātas tādas vadības programmas kā: lauksaimniecības uzņēmējdarbības vadība, radošās tehnoloģijas, pakalpojumu uzņēmējdarbības administrēšana, bio-uzņēmējdarbības vadība, pārtikas rūpniecības uzņēmējdarbības vadība, loģistikas uzņēmējdarbības vadība un ēdināšanas un izmitināšanas uzņēmumu darbības vadība.

Pārējās izglītības programmas – **634 ir vērstas uz dažādu specifisko tiešo prasmju pilnveidi**, no tām:

- 66 ir attiecināmas uz rūpniecības nozarēm (NACE kods B līdz E);
- 48 programmas uz lauksaimniecību un mežsaimniecību (NACE kods A);
- 16 programmas uz tirdzniecību, transportu un izmitināšanu (NACE kods G līdz I).

Apstrādes rūpniecības (NACE kods C) lielākajos sektoros visplašākais programmu piedāvājums ir pārtikas apstrādes sektorā – 8 izglītības programmas, 7 programmas ir orientētas uz tekstilrūpniecību, trīs – uz koksnes un koka izstrādājumu ražošanu, bet neviena programma – uz metālapstrādi.

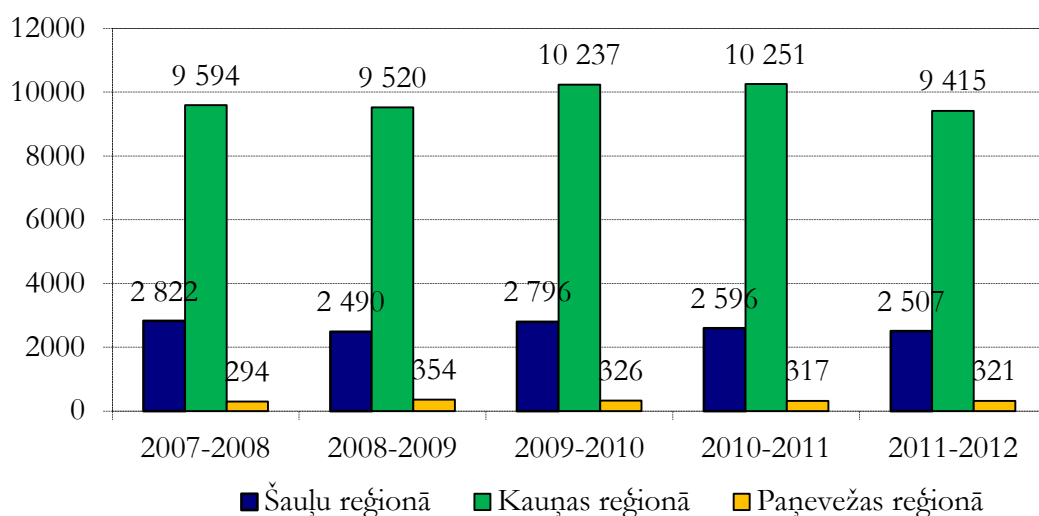
Šauļu uzņēmēju aptaujā par vienu no perspektīvākajām minētajā veselības un sociālās aprūpes nozarē speciālisti tiek gatavoti 9 augstākās izglītības programmās Šauļu reģionā.

Salīdzinot kvantitatīvi Projekta teritorijā Latvijas un Lietuvas augstākās izglītības piedāvājumu, jāsecina, ka **Lietuvā 2011./2012.m.g. tiek piedāvāts trīs reizes lielāks programmu skaits** (702 programmas), nekā Latvijas pusē (259 programmas). Programmu piedāvājums ir vienmērīgs Kurzemes (135 programmas) un Zemgales (124 programmas) reģionos salīdzinot tos savstarpēji, taču Lietuvā tas ir izteikti nevienmērīgs – Kauņas reģionā tiek piedāvāts vismaz desmit reizes vairāk (530 programmas) augstākās izglītības programmu nekā Paņevežas reģionā (45 programmas).

Salīdzinot augstākās izglītības programmu piedāvājumu 2011./2012.m.g. kvalitatīvi, var secināt, ka Projekta teritorijas **Lietuvas daļā piedāvātās izglītības programmas ir izteiktāk specializētas**. Latvijas pusē tās ir vispārīgākas, par ko liecina gan šķērsprasmju (vadības un mārketinga jomas programmas) lielais īpatsvars, gan piedāvāto izglītības programmu (to vidū dominē uzņēmējdarbība, uzņēmējdarbības vadība un komercdarbība) universālums. Otra būtiskākā atšķirība - tekstilrūpniecības sektorā Lietuvā ir ievērojami plašāks augstākās izglītības piedāvājums nekā Latvijā: Latvijā tiek piedāvāta viena izglītības programma: apģērbu un tekstila tehnoloģija (RTU filiāle Liepājā, profesionālā bakalaura studiju programma), bet Lietuvā šajā jomā tiek piedāvātas septiņas

dažādas izglītības programmas: apģērba inženierzinātne (ŠU, bakalaura programma); apģērba modes inženierzinātne (KTU, bakalaura programma); tekstīliju dizains un tehnoloģija (KTU, bakalaura programma); tekstīliju inženierzinātne (KTU, maģistra programma); šūšanas dizains un tehnoloģija (KTU, maģistra programma); apģērba modes inženierzinātne (KTU, maģistra programma); un apģērba dizains (KK, profesionālā bakalaura programma).

Apskatot studiju beidzēju skaita dinamiku kopš 2007./2008.m.g. Projekta teritorijas Lietuvas pusē, tiek secināts, ka tas ir pieaudzis par 9% tikai Paņevežas reģionā, – 2011./2012.m.g. bija 321 absolvents salīdzinājumā ar 2007./2008.m.g., kad to bija 294. Abos pārējos Projekta teritorijas Lietuvas reģionos tas saruka – par 2% Kauņas un par 11% Šauļu reģionos 2011./2012.m.g. salīdzinot ar 2007./2008.m.g. Skat. Attēls 2.

Attēls 2 Universitāšu studiju beidzēju skaits Šauļu, Kauņas un Paņevežas reģionos no 2007./2008. līdz 2011./2012.m.g.

Attiecinot studiju beidzēju skaitu pret piedāvāto programmu skaitu 2011./2012.m.g., jāsecina, ka Šauļu reģionā ir lielākais programmu skaits, Šauļu universitātes piedāvāto 91 programmu kopā ir beiguši 2 507 studenti, t.i., vidēji 28 studenti programmā. Kauņas reģionā šis rādītājs ir 21 students/programma – 439 programmas plašo piedāvājumu ir beiguši 9 415 studenti. Savukārt Paņevežas reģionā 321 students ir beidzis 18 piedāvātas programmas, t.i. vidēji 18 studenti/programma. Neskatoties uz salīdzinoši mazskaitlīgo programmu piedāvājumu un to mazo „produktivitāti” (mazākā studenti/programma attiecība reģionā), Paņevežas reģiona kopējais studentu skaits ir pieaudzis, atšķirībā no abiem pārējiem reģioniem ar plašāku programmu piedāvājumu un augstāku šo programmu produktivitāti.

Projekta teritorijas Lietuvas daļā atšķiras programmu piedāvājums reģionos – 530 programmas Kauņas reģionā, Šauļos – 127 jeb tikai 1/4 daļa no Kauņas reģionā piedāvāto programmu skaita, bet Paņevežas reģionā – 45 programmas jeb tikai 8% no Kauņas piedāvājuma. Šajos reģionos ir atšķirīgs arī darbaspējīgo iedzīvotāju skaits – kas Šauļu reģionā ir tikai 50% no Kauņas darbaspējīgo iedzīvotāju skaita, bet Paņevežas reģionā – tikai 40%. Taču arī ņemot vērā šo proporcionālo atšķirību, ir novērojams nevienmērīgs augstākās izglītības piedāvājums reģionos, t.i., Kauņas reģionā tas ir ievērojami plašāks – 2,3% pret iedzīvotāju skaitu ir augstākās izglītības beidzēji, nekā Šauļu reģionā, kur tas ir uz pusi mazāks: 1,2% un Paņevežas reģionā, kur tas ir tikai 0,2%, tāpat programmu piedāvājums Kauņas reģionā attiecībā pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu (0.13%) ir divreiz plašāks kā Šauļu reģionā (0.06%) un četras reizes plašāks nekā Paņevežas reģionā (0.03%). Skat. Tabula 8.

Tabula 8 Augstākās izglītības piedāvājuma salīdzinājums Šauļu, Kauņas un Paņevezas reģionos

Augstākās izglītības absolventi un programmas	Reģions	Skaitis	Darbspējīgie iedzīvotāji	% no darbspējīgajiem iedzīvotājiem
absolventi	Šauļu reģionā	2507	208001	1.2
	Kauņas reģionā	9415	408771	2.3
	Paņevezas reģionā	321	168433	0.2
programmas	Šauļu reģionā	127	208001	0.06
	Kauņas reģionā	530	408771	0.12
	Paņevezas reģionā	45	168433	0.03

Par augstākās izglītības piedāvājumu Projekta reģionos tiek secināts:

- Projekta teritorijas Lietuvas pusē tiek piedāvāts trīs reizes lielāks programmu skaits nekā Latvijā;
- augstākās izglītības programmu piedāvājums Kurzemes un Zemgales reģionos ir savstarpēji līdzvērtīgs;
- Kauņas, Paņevezas un Šauļu reģionos ir izteikti nevienlīdzīga augstākās izglītības pieejamība, savstarpēji salīdzinot reģionus;
- Projekta teritorijas Lietuvas daļā augstākās izglītības programmu piedāvājums perspektīvākajās ekonomikas nozarēs un apstrādes rūpniecības sektoros ir diversificētāks un specializētāks nekā Latvijā;
- Projekta teritorijas Latvijas daļā ir labāka augstākās izglītības teritoriālā pieejamība – vairākās pašvaldībās, turpretim Lietuvā tā ir pieejama tikai reģionu centros.

1.2.2. PROFESIONĀLĀ IZGLĪTĪBA

Kurzemē pavisam ir 11 profesionālās izglītības iestādes un 7 vispārējās izglītības iestādes, kas piedāvā arodizglītību. Profesionālo izglītību ir iespējams iegūt 10 pašvaldībās: Aizputes, Dundagas, Kuldīgas, Priekules, Saldus, Skrundas, Talsu, Ventspils novados, kā arī Liepājā un Ventspilī. Skat. Tabula 9.

Tabula 9 Profesionālās izglītības piedāvājums Kurzemē 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
1.	Cīravas arodvidusskola	Aizputes novads	6
2.	Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	Kuldīgas novads	7
3.	Laidzes Profesionālā vidusskola	Talsu novads	3
4.	Profesionālās izglītības kompetences centrs "Liepājas Valsts tehnikums"	Liepāja	17
5.	Saldus Profesionālā vidusskola	Saldus novads	5
6.	Skrundas arodvidusskola	Skrundas novads	4
7.	Ziemeļkurzemes Profesionālās izglītības	Ventspils	8

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
	kompetences centrs „Ventspils Valsts tehnikums”		
8.	Liepājas Jūrniecības koledža	Liepāja	1
9.	Emīla Melngaiļa Liepājas mūzikas vidusskola	Liepāja	7
10.	Liepājas mākslas vidusskola	Liepāja	11
11.	Ventspils Mūzikas vidusskola	Ventspils	8
12.	Lažas speciālā internātpamatskola	Aizputes novads	1
13.	Liepājas speciālā internātpamatskola	Liepāja	2
14.	Mazirbes speciālā internātpamatskola	Dundagas novads	2
15.	Pelču speciālā internātpamatskola-attīstības centrs	Kuldīgas novads	6
16.	Purmsātu speciālā internātpamatskola	Priekules novads	2
17.	Rubas speciālā internātpamatskola	Saldus novads	2
18.	Sīklu speciālā internātpamatskola	Ventspils novads	2
Kopā:			94

Zemgalē pavisam ir 10 profesionālās izglītības iestādes un 6 vispārējās izglītības iestādes, kas piedāvā arodizglītību. Profesionālo izglītību ir iespējams iegūt 10 pašvaldībās: Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Iecavas, Jelgavas, Krustpils, Rundāles un Kokneses novadā, kā arī Jelgavā un Jēkabpilī. Skat. Tabula 10.

Tabula 10 Tabula profesionālās izglītības piedāvājums Zemgalē 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
1.	Aizkraukles Profesionālā vidusskola	Aizkraukles novads	6
2.	Apguldes arodvidusskola	Dobeles novads	2
3.	Rietumzemgales profesionālās izglītības kompetences centrs "Jelgavas Amatniecības vidusskola"	Jelgava	9
4.	Saulaines Profesionālā vidusskola	Rundāles novads	5
5.	Vecbebru Profesionālā vidusskola	Kokneses novads	4
6.	Zaļenieku arodvidusskola	Jelgavas novads	7
7.	Jēkabpils Agrobiznesa koledža	Jēkabpils	3
8.	Jelgavas Mūzikas vidusskola	Jelgava	7
9.	Dobeles Amatniecības un vispārīgizglītojošā vidusskola	Dobeles novads	4
10.	Jelgavas Amatu vidusskola	Jelgava	7
11.	Bērzupes speciālā internātpamatskola	Dobeles	1

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
		novads	
12.	Antūžu speciālā internātpamatskola	Krustpils novads	2
13.	Jelgavas speciālā pamatskola	Jelgava	2
14.	Kokneses speciālajā internātpamatskolā – attīstības centrā īsteno speciālās izglītības programmas:	Kokneses novads	2
15.	Pamūšas speciālā internātpamatskola	Bauskas novads	2
16.	Zālītes speciālā internātpamatskola	Iecavas novads	2
Kopā:			65

Kopā Kurzemē un Zemgalē tiek piedāvātas 159 profesionālās izglītības programmas. Esošajā piedāvājumā 40% ir programmas, kuras vērstas uz reģiona perspektīvajām nozarēm (izvērstāku informāciju par reģionu perspektīvajām nozarēm skat. Ziņojuma 2.4.nodaļā):

- 4 programmas sagatavo speciālistus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai (NACE kods A);
- 39 programmas – rūpniecībai (NACE kods B līdz E) un
- 21 programma – vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, transportam un izmitināšanai (NACE kods G līdz I).

Apstrādes rūpniecības (NACE kods C) lielākajos sektoros visplašākais programmu piedāvājums ir:

- koksnes un koka izstrādājumu ražošanā – 17 programmas;
- pārtikas apstrādes sektorā – 14 programmas;
- metālapstrādē – 5 programmas;
- tekstilrūpniecībā – 3 programmas.

Uzņēmēju aptaujā kā trešajai perspektīvākajai tautsaimniecības nozarei Zemgalē: veselība un sociālā aprūpe (NACE kods Q) nav atbilstoša profesionālās izglītības programmu piedāvājuma.

Gan programmu, gan arī tajās studējošo skaits (2011./2012.m.g.) ir lielāks Kurzemē – 4 789 nekā Zemgalē – 3 283.

Kauņas reģionā ir 16 profesionālās izglītības skolas sešās pašvaldībās: Jonavas rajonā, Kaišadores un Kauņas rajonā, Ķēdaiņu un Raseiņu rajonā, kā arī Kauņā. Skat. Tabula 11.

Tabula 11 Profesionālās izglītības piedāvājums Kauņas reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
1.	Jonavas Politehniskā skola	Jonavas rajons	43
2.	Kaišadores tehnoloģijas un biznesa skola	Kaišadores rajons	46
3.	Kauņas saimniecisko pakalpojumu un uzņēmējdarbības skola	Kauņa	36
4.	Kauņas pārtikas rūpniecības un tirdzniecības mācību centrs	Kauņa	44

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
5.	Kauņas sakarnieku skola	Kauņa	16
6.	Kauņas sociālo pakalpojumu un būvniecības uzņēmējdarbības darbinieku profesionālās sagatavošanas centrs (pieder Tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kamerai)	Kauņa	31
7.	Kauņas būvnieku sagatavošanas centrs	Kauņa	78
8.	Kauņas lietišķās mākslas skola	Kauņa	14
9.	Publiskā iestāde Kauņas aprīņķa darba tīrgus mācību centrs	Kauņa	35
10.	Publiskā iestāde Kauņas Dainavas darba tīrgus mācību centrs	Kauņa	55
11.	Publiskā iestāde Kauņas mehānikas skola	Kauņa	24
12.	Publiskā iestāde Kauņa pakalpojumu biznesa uzņēmēju profesionālās sagatavošanas centrs	Kauņa	100
13.	Vilkijas lauksaimniecības skola	Kauņas rajons	54
14.	Ķēdaiņu profesionālās sagatavošanas centrs	Ķēdaiņu rajons	95
15.	Publiskā iestāde Raseiņu tehnoloģijas un biznesa skola	Raseiņu rajons	66
16.	Publiskā iestāde Vitālijas Pavilionienes grāmatvežu mācību centrs	Kauņa	5
Kopā:			742

Paņevežas reģionā ir 8 profesionālās izglītības skolas piecās pašvaldībās: Biržu, Kupišķu, Pasvales un Roķišķu rajonos, un Paņevežā. Skat. Tabula 12.

Tabula 12 Profesionālās izglītības piedāvājums Paņevežas reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
1.	Biržu tehnoloģiju un uzņēmējdarbības mācību centrs	Biržu rajons	91
2.	Kupišķu tehnoloģijas un uzņēmējdarbības skola	Kupišķu rajons	106
3.	Paņevežas Margaritas Rimkevičaites tehnoloģiju skola	Panevėža	28
4.	Paņevežas Tirdzniecības un pakalpojumu biznesa skola	Panevėža	52
5.	Publiskā iestāde Panevėžas Profesionālās sagatavošanas centrs	Panevėža	168
6.	Publiskā iestāde Panevėžas darba tīrgus mācību centrs	Panevėža	122
7.	Jonišķelio I. Karpio lauksaimniecības un pakalpojumu skola	Pasvales rajons	61
8.	Rokišķu tehnoloģijas, uzņēmējdarbības un lauksaimniecības skola	Rokišķu rajons	47
Kopā:			675

Šauļu reģionā ir 7 profesionālās izglītības skolas sešās pašvaldībās: Jonišķu, Kelmes, Pakrojas, Radvilišķu un Šauļu rajonā, kā arī Šauļu pilsētā. Skat.

Tabula 13.

Tabula 13 Profesionālās izglītības piedāvājums Šauļu reģionā 2012.gada maijā

Nr. P.k.	Institūcija/ filiāle	Pašvaldība	Programmu skaits
1.	Jonišķu Lauksaimniecības skola	Jonišķu rajons	44
2.	Publiskā iestāde Kelmes profesionālās sagatavošanas centrs	Kelmes rajons	77
3.	Žeimeļa lauksaimniecības skola	Pakrojas rajons	23
4.	Radvilišķu tehnoloģiju un uzņēmējdarbības mācību centrs	Radvilišķu rajons	61
5.	Šauļu profesionālās sagatavošanas centrs,	Šauļi	189
6.	Publiskā iestāde Šauļu darba tirgus mācību centrs	Šauļi	120
7.	Publiskā iestāde Kuršēnu politehniskā skola	Šauļu rajons	50
Kopā:			564

Kopā Projekta teritorijas Lietuvas daļā tiek piedāvātas 1981 profesionālās izglītības programma, kur 57% jeb 1119 programmas ir vērstas uz perspektīvajām nozarēm:

- 139 programmas sagatavo specialistus lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai (NACE kods A);
- 741 programma – rūpniecībai (NACE kods B līdz E) un
- 422 programmas – vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, transportam un izmitināšanai (NACE kods G līdz I).

Apstrādes rūpniecības (NACE kods C) lielākajos sektoros visplašākais programmu piedāvājums ir:

- tekstilrūpniecības sektorā 149 programmas;
- koksnes un koka izstrādājumu ražošanā 115 programmas;
- pārtikas apstrādes sektorā 163 programmas;
- metālapstrādē 75 programmas.

54 programmas ir vērstas uz vispārēju uzņēmējdarbības prasmju attīstīšanu: biznesa un komercdarbības vadības jomā.

Šauļu reģiona uzņēmēju aptaujā par vienu no perspektīvākajām veselības un sociālās aprūpes nozarē speciālisti tiek gatavoti 1 profesionālās izglītības programmā Šauļu reģionā.

Programmu piedāvājums ir vienlīdz plašs visos trijos reģionos. Salīdzinot ar iedzīvotāju skaitu, Paņevežas reģionā tas ir visplašākais: 675 programmas uz 168 433 darbaspējīgajiem iedzīvotājiem jeb 0,40/100, savukārt Kauņas reģionā šī attiecība ir 0,18/100, Šauļu – 0,27/100.

Statistika par studējošo un absolventu skaitu Projekta teritorijā Lietuvas daļā pa izglītības programmām nav pieejama. Salīdzinot Projekta teritorijas Latvijas un Lietuvas daļās piedāvātās

programmas, jāsecina, ka **Lietuvā tiek piedāvāts plašāks klāsts**: 1981 programma Lietuvā, kamēr Latvijā 131 programma. Tāpat salīdzinot programmas saturiski, **ir konstatēts plašāks piedāvājums Lietuvā arī kvalitatīvi**: tiek piedāvātas tādas programmas kā zirgkopības programmas (sešas) un apavu ražošanas programmas (septiņas).

1.2.3. PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBA

Pieaugušo izglītības sniedzēji ir Latvijas un Lietuvas likumdošanā noteiktā kārtībā reģistrēti mācību centri, kuri sniedz šādas pieaugušo izglītības programmas:

- profesionālās izglītības programmas: Latvijā - profesionālās pilnveides un profesionālās tālākizglītības programmas, bet Lietuvā – profesionālās tālākizglītības programmas. Pēc būtības tās ir programmas, kuras tiek apgūtas, lai pilnveidotos profesionāli esošās kvalifikācijas ietvaros vai apgūtu papildu kvalifikāciju. Tajās neietilpst pirmreizējās kvalifikācijas iegūšana.
- neformālā izglītība, kas vērsta gan uz profesionālām prasmēm: tiešajām profesijai nepieciešamajām un šķērsprasmēm, kas nepieciešamas vairumā profesiju (valodu zināšanas, vadības un plānošanas prasmes, datora lietošana, saskarsme un komunikācija), gan uz personiskām, dzīves kvalitāti kopumā veicinošām prasmēm.

Kurzemē un Zemgalē pieaugušo izglītību ir tiesīgi sniegt iepriekšējās sadaļās minētie augstākās un profesionālās izglītības pakalpojumu sniedzēji un IKVD reģistrētas iestādes. Kurzemē IKVD reģistrēti pieaugušo profesionālās izglītības sniedzēji 11 pašvaldībās. Skat. Tabula 14. Tās ir 63 organizācijas, no kurām 56 ir komersanti, 5 publiskas iestādes, kā arī 2 NVO.

Tabula 14 Tabula IKVD reģistrētie pieaugušo izglītības sniedzēji Kurzemē

Pašvaldība	Profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestādes, to filiāles	Pieaugušo neformālās izglītības iestādes	Kopā
Aizpute	2		2
Alsunga	1		1
Brocēni	3		3
Grobiņa	2		2
Kuldīga	15		15
Liepāja	32	1	33
Roja	1		1
Saldus	13		13
Skrunda	1		1
Talsi	10		10
Ventspils	24		24
Kopā	104		105

Zemgalē IKVD reģistrēti pieaugušo profesionālās izglītības sniedzēji 14 pašvaldībās. Skat. Tabula 15. Tās ir 65 organizācijas, no kurām 47 ir komersanti, 8 publiskas iestādes, kā arī 10 NVO.

Tabula 15 Tabula IKVD reģistrētie pieaugušo izglītības sniedzēji Zemgalē

Pašvaldība	Profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestādes, to filiāles	Pieaugušo neformālās izglītības iestādes	Kopā
Aizkraukle	11	1	12
Auce	3		3
Bauska	12		12
Dobele	12		12
Iecava	1		1
Jelgava	33	2	35
Jēkabpils	27	2	29
Koknese	1		1
Krustpils	1		1
Ozolnieki	4		4
Rundāle	1		1
Salas	1		1
Skriveru		1	1
Viesīte	1		1
Kopā	108	6	114

Līdz 2010.gada martam fiziskajām un juridiskajām personām, kas nav valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādes, lai sniegtu pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumus, bija nepieciešama pašvaldības licence. Laika posmā no 2007. līdz 2010.gadam Zemgales pašvaldībās bija licencēta 151 programma, bet Kurzemē – 697 programmas³. Skat. Tabula 16.

Tabula 16 no 2007. līdz 2010.gada martam Kurzemes un Zemgales reģionos licencētās pieaugušo apmācību programmas

Pašvaldība	Skaitis	Pašvaldība	Skaitis
Kurzemē		Zemgalē	
Liepāja	427	Aizkraukles novads	61
Ventspils	270	Auces novads	34
		Bauskas novads	15
		Salas novads	22
		Jēkabpils	19
Kopā	697	Kopā	151

Pēc 2010.gada marta minētajās pašvaldībās (skat. Tabula 17) licencēta 201 pieaugušo neformālās izglītības programma. No tām 7 pieaugušo neformālās izglītības programmas licencētas Jēkabpilī, to skaitā pārstāvētas gan tiešās prasmes, gan šķērsprasmes, gan personības prasmes attīstošas programmas. 57 pieaugušo neformālās izglītības programmas licencētas Liepājā, to skaitā gan tiešās prasmes attīstošās programmas, gan šķērsprasmes. Ventspilī 23 izglītības programmas - gan tiešās prasmes, gan šķērsprasmes, gan personības prasmes attīstošas. Bauskā licencētas 10 pieaugušo

³ Par piedāvājumu līdz 2010.gadam informācija tika pieprasīta no 42 reģionu pašvaldībām, no kurām 25 sniedza atbildes, t.sk. septiņas – sarakstus ar pašvaldību licencētajām izglītības programmām.

neformālās izglītības programmas svešvalodu apguvē, Koknesē – 5 jaunsargu mācību programmas, Aucē 28 galvenokārt šķērsprasmes attīstošās neformālās izglītības programmas. Aizkrauklē – 44 šķērsprasmes attīstošās pieaugušo neformālās izglītības programmas un Jelgavā 5 gan tiešas prasmes, gan šķērsprasmes attīstošās neformālās izglītības programmas. Salas novadā licencētas 22 neformālās izglītības programmas tiešo un šķērsprasmju attīstīšanai.

Lietuvā pieaugušo izglītību (Lietuvā tā ir „profesionālā tālākizglītība” un „neformālā pieaugušo izglītība”) sniedz iepriekšējās sadaļās minētās augstākās un profesionālās izglītības iestādes, kā arī AIKOS reģistrētas neformālās pieaugušo izglītības iestādes. Kauņas reģionā tādas ir divpadsmit, Panevėžas reģionā piecas, savukārt Šauļu reģionā sešas, - skat. Tabulu zemāk.

Tabula 17 AIKOS reģistrētie pieaugušo izglītības sniedzēji Kauņas reģionā, Panevėžas reģionā un Šauļu reģionā

N.pk.	Pašvaldība	Iestāde	Statuss
Kauņas reģions			
1.	Kaišadores rajons	Kaišadores rajona izglītības un kultūras pakalpojumu centrs	Pašvaldības iestāde
2.	Kauņas pilsēta	Kauņas pedagogu kvalifikācijas centrs	Pašvaldības iestāde
3.	Kauņas rajons	Kauņas rajona izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
4.	Ķēdaiņu rajons	Ķēdaiņu rajona izglītības atbalsta dienests	Pašvaldības iestāde
5.	Prienu rajons	Prienu izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
6.	Raseiņu rajons	Raseiņu rajona izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
7.	Kauņas pilsēta	SIA „Gaisma“	NVO
8.	Kauņas pilsēta	Kolpinga apmācības centrs	NVO
9.	Kauņas pilsēta	D. un Z.Kalesinsku tautas amatu skola	NVO
10.	Kauņas pilsēta	Publiskā iestāde Jauna kvalifikācija	NVO
11.	Kauņas pilsēta	Publiskā iestāde Viļņas kooperācijas koledžas Pieaugušo izglītības centrs	NVO
12.	Kauņas pilsēta	SIA Kauņas Petrašiūnu darba tirgus apmācības centrs	NVO
Panevėžas reģions			
1.	Biržu rajons	Biržu rajona skolēnu, skolotāju un skolu atbalsta centrs	Pašvaldības iestāde
2.	Kupišķu rajons	Kupišķu rajona skolēnu, skolotāju un skolu atbalsta centrs	Pašvaldības iestāde
3.	Panevėžas pilsēta	Panevėžas pedagogu izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
4.	Panevėžas pilsēta	Panevėžas rajona pedagogu izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
5.	Rokišķu rajona pašvaldība	Rokišķu rajona pašvaldības izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
Šauļu reģions			
1.	Jonišķu rajons	Jonišķu rajona izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
2.	Jonišķu rajons	Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs	Pašvaldības iestāde
3.	Pakrojas rajons	Pakrojas biznesa informācijas centrs	Pašvaldības iestāde

N.pk.	Pašvaldība	Iestāde	Statuss
4.	Šauļu pilsēta	Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
5.	Šauļu rajons	Šauļu rajona pašvaldības izglītības centrs	Pašvaldības iestāde
6.	Šauļu rajons	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	

Profesionālās pilnveides un tālākizglītības izglītības saturisko piedāvājumu Latvijā visplašāk raksturo apmācību sniedzēju piedāvājumi NVA īstenotajos projektos: „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā – 2” un „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām”.

Profesionālās pilnveides programmas Kurzemē ir 267, Zemgalē – 267. **Apmēram 85% no šīm programmām ir vērstas uz tiešajām profesionālajām prasmēm.** Analizējot šo programmu piedāvājumu pēc atbilstības perspektīvākajām tautsaimniecības nozarēm, kuras noteiktas šī pētījuma sadaļā 2.4, var konstatēt, ka **lauksaimniecībā (NACE kods A) programmas tiek piedāvātas tikai Zemgalē – 1, neviena programma netiek piedāvāta Kurzemē.** Tajā pašā laikā rūpniecībā (NACE kods B līdz E) Kurzemē tiek piedāvātas 46 programmas, bet Zemgalē 55 programmas, no tām lielākā daļa – tekstilrūpniecības sektorā – Kurzemē 26 un Zemgalē 34, bet pārējās pārtikas apstrādē – Kurzemē 12, bet Zemgalē – 14. Šīs programmas ir pieejamas 9 pašvaldībās Kurzemē un 6 pašvaldībās Zemgalē. Programmas vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, transportam un izmitināšanai (NACE kods G līdz I) – Kurzemē 32 un Zemgalē 42. Uzņēmēju aptaujā kā trešajai perspektīvākajai tautsaimniecības nozarei Zemgalē: veselības un sociālajā aprūpē (NACE kods Q) tiek piedāvātas 25 profesionālās pilnveides programmas, puse no tām ir bērnu aprūpes un puse – sociālās aprūpes programmas.

Profesionālās tālākizglītības piedāvājums: Kurzemē ir 452, Zemgalē – 473 programmas. No tām lielākais īpatsvars ir programmām rūpniecības nozarēs (NACE kods B līdz E): 194 Kurzemē un 249 Zemgalē. Programmas vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, transportam un izmitināšanai (NACE kods G līdz I) – 60 Kurzemē un 48 Zemgalē. No rūpniecības sektoriem visplašākais piedāvājums ir tekstilrūpniecībai: 60 programmas Kurzemē un 61 – Zemgalē, kā arī metālapstrādē – 76 Kurzemē un 56 Zemgalē. Pārtikas apstrādes sektorā tiek sniegtas 16 programmas Kurzemē un 14 – Zemgalē. Veselības un sociālās aprūpes nozarē (NACE kods Q) netiek piedāvātas profesionālās tālākizglītības programmas.

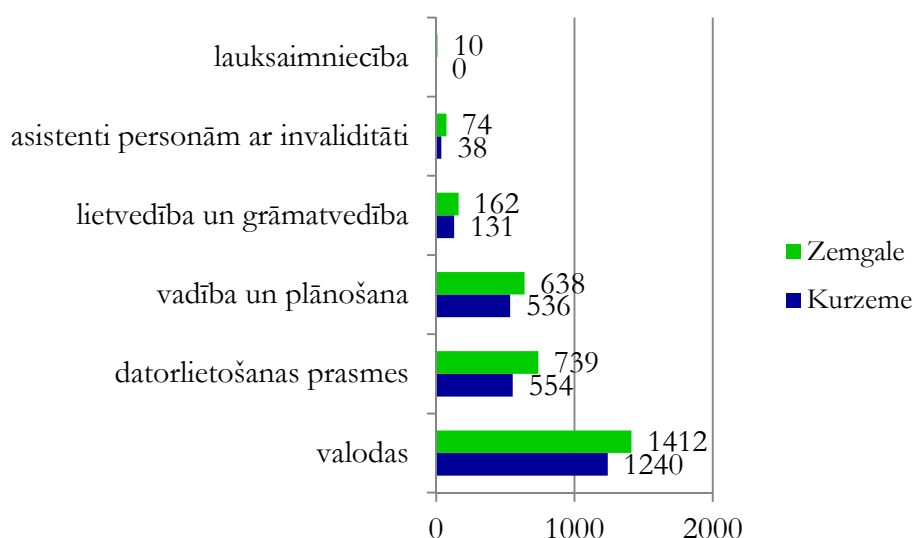
Neformālās izglītības piedāvājums (2499 programmas Kurzemē un 3035 programmas Zemgalē) ir vērstas galvenokārt uz šķērsprasmju attīstīšanu, tikai neliela daļa – vidēji nepilni 2% ir izglītības programmas asistentiem personām ar invaliditāti, kas atbilst veselības un sociālās aprūpes nozarei (NACE kods Q) un atsevišķas programmas – 10 SIA Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju centra piedāvātās programmas Zemgalē ir vērstas uz lauksaimniecisko darbību (NACE kods A). 44% programmu ir dažādu valodu apguves programmas: 1240 Kurzemē un 1412 Zemgalē. Skat. Attēls 3.

Lai gan Kurzemes un Zemgales pieaugušo izglītības piedāvājums ir saturiski savstarpēji līdzīgs, saskaņā ar IZM datiem 2009.gadā „Zemgales reģions ziņo par astoņas reizes lielāku finanšu atbalstu pieaugušo neformālajai izglītībai no pašvaldības budžeta, nekā Kurzemes reģions”⁴, savukārt 2010.gadā Kurzemes reģions ziņo par 1,8 reizes lielāku finanšu atbalstu pieaugušo neformālajai izglītībai no pašvaldības budžeta, nekā Zemgales reģions⁵. **Šīs atšķirības un nekoncekvences**

⁴ Informatīvais ziņojums Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam īstenošanas gaita 2009. un 2010.gadā

⁵ Pētījums „Pieaugušo neformālās izglītības īstenošana pašvaldībās 2010.gadā”

finanšu atbalstā liek secināt, ka Kurzemes un Zemgales reģionos trūkst mūžizglītības vai pieaugušo izglītības atbalsta politikas.

Attēls 3 Neformālās izglītības programmu skaits Zemgalē un Kurzemē pēc prasmēm, 2011./2012.m.g.

No kopējā piegādātāju skaita privātās institūcijas – sabiedrības ar ierobežotu atbildību sniedz savus pieaugušo izglītības pakalpojumus abos reģionos, vairākās pašvaldībās – turpretim pašvaldību un valsts iestādes – tikai savos reģionos, savās pašvaldībās. No organizatoriskā viedokļa tas **samazina konkurētspēju** – jo ir attiecīgi augstākas pastāvīgās izmaksas, taču no otras puses, tas **pieļauj lielāku sniegtā pakalpojuma specializāciju un atbilstību reālajai situācijai apmācāmo dzīvesvietā.**

Profesionālās pilnveides piedāvājums Kauņas, Paņevežas un Šauļu reģionos ir 1379 programmas, no tām 1214 ir vērstas uz tiešajām profesionālajām prasmēm, bet 153 – uz šķērsprasmēm. Profesionālo prasmju attīstošo programmu kopskaitā ļoti niecīgs skaits ir vērsts uz perspektīvākajām nozarēm: 42 programmas ir vērstas uz rūpniecības sektoriem (NACE kods B līdz E), 33 uz lauksaimniecību un 234 galvenokārt uz vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību, transportu un izmitināšanu (NACE kods G līdz I). Šauļu reģionā 20 pieaugušo izglītības profesionālās pilnveides programmas tiek piedāvātas veselības un sociālās aprūpes nozarē (NACE kods Q).

Profesionālās pilnveides programmas, kas vērstas uz šķērsprasmju attīstīšanu, visplašāk aptver saskarsmes un komunikācijas jautājumus, kā arī datorlietošanas prasmes. Plānošanas jomas programmas ir 6, valodu apmācībai – 2 programmas. Divas citas profesionālās pilnveides programmas ir vairāk attiecināmas uz dzīves kvalitātes prasmēm: (1) profesionālās pašaprūpes psiholoģiskie aspekti un (2) stress un pašregulēšanas pamati.

Savukārt **neformālās programmas** Kauņas, Šauļu un Paņevežas reģionā ir tikai 12, tās visas vērstas uz šķērsprasmju - datorlietošanas prasmju attīstīšanu.

Salīdzinot projekta teritorijas Latvijas daļu ar Lietuvas, jāsecina, ka, tāpat kā profesionālās izglītības jomā, arī pieaugušo izglītībā Latvijā trūkst lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības izglītības programmu piedāvājuma, savukārt Lietuvā tiek piedāvātas arī tādas specifiskas

lauksaimniecības jomas izglītības programmas kā zirgkopju apmācības programma un zirgu nagu aprūpe un apkalšana.

Aplūkojot situāciju pieaugušo izglītības jomā, tiek secināts:

- Kurzemes un Zemgales reģionā profesionālās pilnveides un tālākizglītības piedāvājumā ir salīdzinoši neliels skaits programmu, kas būtu vērstas uz lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozari (NACE kods A), kura iezīmējas par perspektīvu nozari šajos reģionos;
- Neformālās izglītības piedāvājums Kurzemes un Zemgales reģionā vērsts praktiski tikai uz šķērsprasmju attīstīšanu, no kurām plašākais piedāvājums ir valodu apmācībai. Savukārt, pēc mūžizglītības institūciju pārstāvju teiktā, ļoti bieži apmācāmie izmanto valodas apmācības programmas, lai apgūtu valodas zināšanu minimumu darbam ārvalstīs un šāds apmācāmais ir zudis vietējam darba tirgum vismaz tuvākajiem gadiem;
- Kurzemē un Zemgalē ir plašs privāto uzņēmumu „multiplicēto”⁶ izglītības pakalpojumu piedāvājums, taču publiskās institūcijas sniedz pakalpojumus pārsvarā tikai savā reģionā.

1.3. PROJEKTĀ IESAISTĪTĀS MŪŽIZGLĪTĪBAS INSTITŪCIJAS

1.3.1. VISPĀRĒJĀS DARBĪBAS IZVĒRTĒJUMS

Aplūkojamās Projekta institūcijas ir publiskas iestādes - pašvaldības vai valsts, kuras sniedz pieaugušo izglītības pakalpojumos kā savu pamata vai papildu pakalpojumu. **Projektā iesaistītās 13 mūžizglītības institūcijas pēc to organizatoriskā tipa ir:**

1. Pašvaldību Pieaugušo izglītības centri (turpmāk tekstā – PIC);
2. Augstskolu struktūrvienības;
3. Mūžizglītības organizatori.

Pašvaldību PIC ir pašvaldības iestādes, kuras darbojas kā atsevišķas organizācijas ar savu materiāltehnisko bāzi un pieejamiem cilvēkresursiem. Augstskolu struktūrvienības ir vairāk vai mazāk autonomas – „nodaļas” vai „centri” augstākās izglītības iestāžu ietvaros, kurām pamatā ir sava materiāltehniskā bāze un pieejami savi cilvēkresursi, kā arī papildus tiem ir pieejami citi augstskolas resursi. Savukārt mūžizglītības organizatori ir pašvaldību darbinieki, kā tas ir Latvijā, vai pašvaldību institūcijas, kā Lietuvā, kuru vispārējos darba pienākumos ietilpst mūžizglītības pasākumu organizācija, bet: (1) mūžizglītības pakalpojumi nav viņu vienīgā un galvenā darba funkcija; (2) to sniegšanai nav pastāvīgas tikai šiem nolūkiem izmantojamas telpas un (3) nav savu cilvēkresursu – lektoru pakalpojumi vienmēr tiek pirkti. Katras Projekta institūcijas tipu parāda Tabula 18.

Tabula 18 Projekta institūciju organizāciju tipi

Projekta partneris	PIC	Augstskolu struktūrvienības	Organizatori
Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs	X		
Jelgavas novada domes pieaugušo izglītības centrs			X

⁶ Viena un tā pati izglītības programma tiek sniegta vairākās pašvaldībās, abos reģionos.

Projekta partneris	PIC	Augstskolu struktūrvienības	Organizatori
Rundāles novada dome			X
Liepājas universitāte		X	
Ventspils Augstskola		X	
Talsu novada Pieaugušo izglītības centrs	X		
Kuldīgas novada domes pieaugušo izglītības centrs	X		
Rokišķu pašvaldības izglītības centrs	X		
Šauļu reģiona attīstības aģentūra			X
Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs	X		
Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs			X
Pakrojas biznesa informācijas centrs			X
Kauņas Tehnoloģiju Universitāte		X	
Kopā organizāciju skaits	5	3	5

Katru atsevišķo mūžizglītības iestādes tipu raksturo tā iespējas sniegt izglītības pakalpojumus gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem.

No materiāltehnisko un cilvēkresursu viedokļa, visplašākās iespējas sniegt mūžizglītības pakalpojumus ir augstskolu struktūrvienībām, savukārt pašvaldību PIC atrodas tuvāk iedzīvotājiem un uzņēmējiem, tos labāk pazīst un līdz ar to PIC ir lielāka iespēja reaģēt uz uzņēmējdarbības pieprasījumu, kas ir galvenā dotā pētījuma tēma.

Tajā pašā laikā mūžizglītības organizatoru darba raksturs ir krasi atšķirīgs un to nosaka fakts, ka tās nav atsevišķas specifiskas institūcijas, bet gan esošo institūciju un darbinieku papildu slodzes, kuras turklāt ir ne tik sen izveidotas. Arī materiāltehniskā bāze lielākoties ir veidošanas stadijā un tā ar nolūku tiek komplektēta no mobilām iekārtām tā, lai apmācības varētu sniegt pēc iespējas tuvāk apmācāmajiem.

PIC loma mūžizglītības pakalpojumu sniegšanā ir tieši saistīta ar pašvaldības, t.sk. iedzīvotāju un uzņēmēju vajadzībām. Lielākā daļa PIC darbojas jau vismaz 10 gadus un pat vēl ilgāk. Tiem ir uzkrāta ievērojama pieredze, izveidota apmācību sniegšanas bāze un resursi, ir izstrādātas pieaugušo izglītības programmas un izveidojusies sadarbība ar lektoriem.

Augstskolu struktūrvienības – nodaļas vai centri, ir ar lielāku vai mazāku pašnoteikšanās brīvību, dēļ piesaistes pie lielākas organizācijas – augstskolas. Tas dod tām mācībspēku resursus, pieeju augstskolas zināšanu kapitālam, telpas, materiāltehnisko aprīkojumu, un klientus – jo daļa to pakalpojumu tiek sniegta esošajiem un bijušajiem studentiem.

Projektā iesaistītie mūžizglītības organizatori Latvijā – Jelgavas un Rundāles novada domēs ir pašvaldību darbinieki, kuru šim nolūkam atvēlētais laika resurss katram ir 0,2 slodzes. Turklāt organizatora štatu vienības ir izveidotas salīdzinoši nesen – pēdējo divu gadu laikā. **Mūžizglītības organizatoriem ir ierobežotas iespējas veidot savas izglītības programmas, bet tajā pašā laikā viņi ir elastīgāki un mobilāki attiecībā uz programmu piedāvājuma veidošanu no labākajiem citviet pieejamajiem resursiem, kā arī ir gatavi šo programmu „pieņemt” tuvāk klientam. Problēma, kuru atzīst mūžizglītības organizatori, kuri ir nesen uzsākuši savu darbību Zemgalē, ir pārskatāmas informācijas trūkums par reģionā izstrādātajām pieaugušo izglītības programmām, to lektoriem un specifiku, kuru raksturotu organizatoram pieejamas atsauksmes.**

Lietuvā mūžizglītības organizatori ir pašvaldību iestādes, kuru pienākumos paralēli citām funkcijām ir ietverta arī mūžizglītības pakalpojumu organizēšana, kas aizņem aptuveni 0,2 daļu kopējās darba slodzes, kas ir tikpat cik Latvijā. Mūžizglītības organizatoru intervijās paustās vajadzības ir piesaistīt pieaugušo izglītības programmas no ārējiem resursiem. Tāpēc tiem ir ļoti būtiska informācijas pieejamība par novadā, tuvākajā apkaimē un reģionā pieejamām programmām. **Organizatori lielā mērā ir starpnieki starp PIC – pieaugušo izglītības piedāvātāju un novada iedzīvotāju – izglītības pakalpojuma klientu.** Pastarpināti arī uzņēmēji teorētiski var būt viņu klienti.

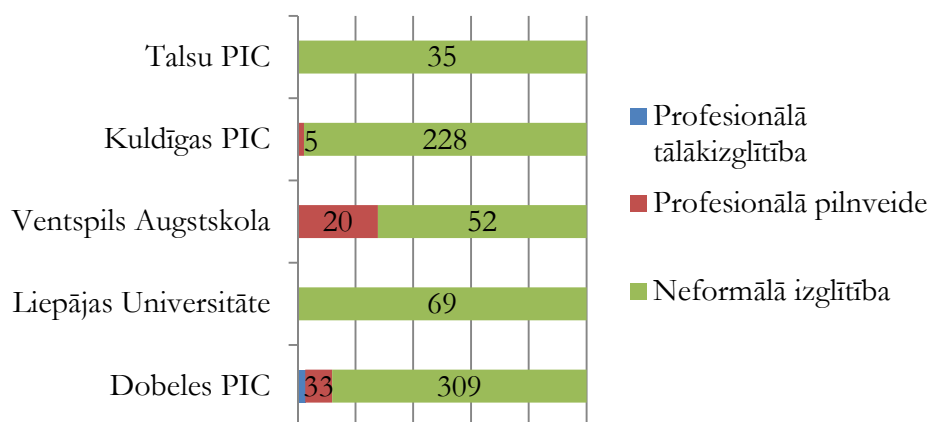
Materiāltehniskais aprīkojums Projekta institūcijās ir galvenokārt attīstīts, izmantojot ES finansējumu. Gan dotā Projekta ietvaros, gan citu līdzīgu projektu rezultātā ir iepirkts mūsdienīgs aprīkojums, kā arī remontētas telpas. Vairāk par Projektu institūciju līdzdalību ES un, īpaši, pārrobežu sadarbības projektus skatīt sadaļā 1.3.5 „Pārrobežu sadarbība un darbs ar projektiem”.

Citu Projekta partneru vidū **augstskolu struktūrvienības** atšķiras ar to, ka tās **ir lielā mērā atkarīgas no augstskolu aktivitātes ES fondu apguvē,** kā arī no pašas augstskolas investīcijām materiāltehniskajos resursos. Piemēram, Ventspils augstskola projekta „5L” ietvaros ir iegādājusies inženiertehniskās iekārtas, kas pēc nepieciešamības būtu pieejamas arī tās mūžizglītības centram.

Pamatā visu pārējo Projekta institūciju iegādātie/ pieejamie materiāltehniskie resursi ir piemēroti tikai sociālo zinātņu un komunikācijas tehnoloģiju apguvei. Vairākuma Projekta institūciju rīcībā nav tādas resursu bāzes, kas būtu nepieciešama specifisku profesionālo prasmju attīstīšanai dabas zinātņu jomā, piemēram, metālapstrādes vai auto remontēšanas, vai darbam ar ražošanas iekārtām, - kā izņēmums ir Kauņas Tehnoloģiju Universitāte, kuras sniegtā augstākā izglītība atbilst jomas specifikai.

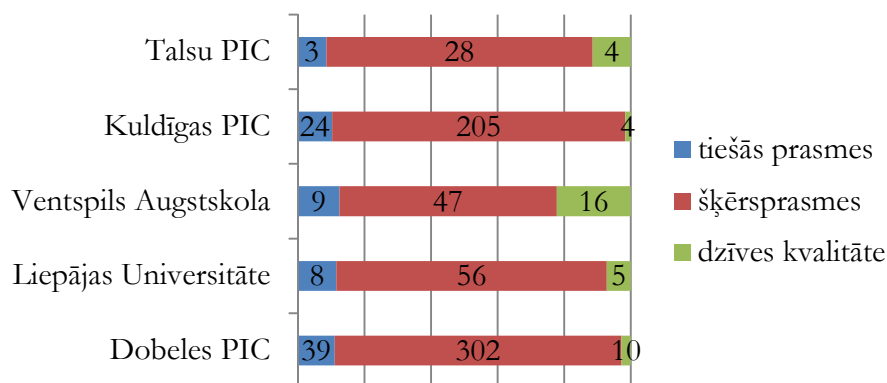
Pieejamie materiāltehniskie un cilvēkkapitāla resursi lielā mērā arī nosaka projekta partneru izglītības programmu piedāvājumu.

Pārsvārā Projekta institūcijas Latvijā piedāvā neformālo izglītību: 35 programmas Talsu PIC, 228 programmas Kuldīgas PIC, 52 programmas Ventspils augstskolā, 69 programmas Liepājas Universitātē, 309 programmas Dobeles PIC. Skat. Attēls 4. Vienīgi Dobeles PIC piedāvā profesionālās tālākizglītības programmas: apdares darbu strādnieks; informācijas ievadīšanas operators; florists; grāmatvedis; nagu kopšanas speciālists; lietvedis; aprūpētājs; mazumtirdzniecības veikala pārdevējs un istabenis.

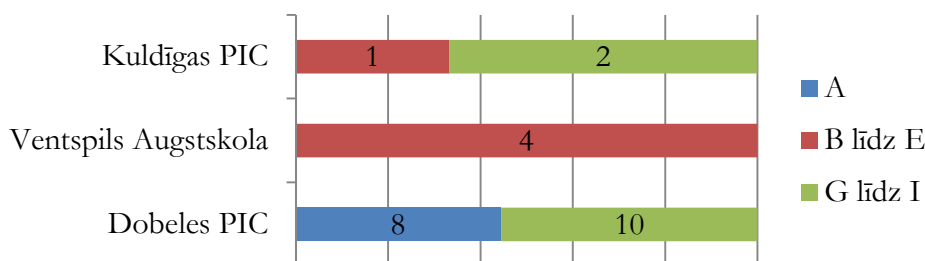
Attēls 4 Pieaugušo izglītības piedāvājums pēc programmu tipa Projekta institūcijās Latvijā, 2011./2012.m.g.

Projekta institūciju Latvijā piedāvājums pārsvarā ir orientēts uz šķērsprasmju attīstīšanu: 28 programmas Talsu PIC, 205 programmas Kuldīgas PIC, 47 programmas Ventspils augstskolā, 56 programmas Liepājas Universitātē, 302 programmas Dobeles PIC. Skat. Attēls 5.

Attēls 5 Pieaugušo izglītības piedāvājums pēc programmu tipa Projekta institūcijās Latvijā

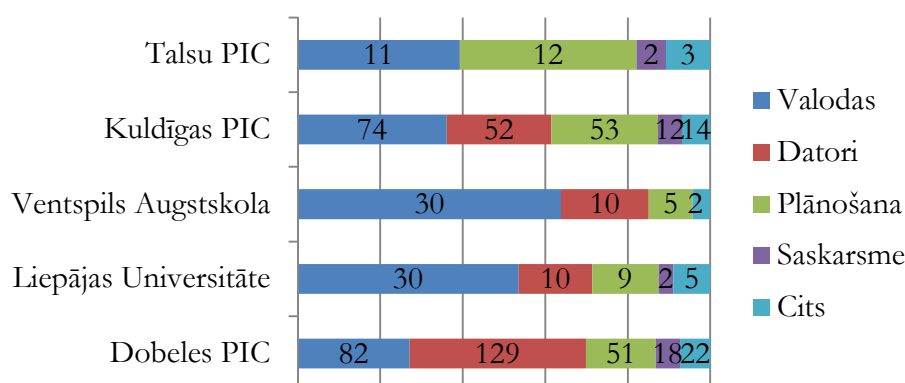
Atsevišķas izglītības programmas ir vērstas uz tiešo prasmju attīstīšanu, no visām Projekta institūcijām Latvijā kopā – 83 programmas jeb 11% no kopējā piedāvājuma. Apskatot attīstītās šķērsprasmes, ir arī uz perspektīvākajām tautsaimniecības nozarēm vērstas pieaugušo izglītības programmas trijās institūcijās. Dobeles PIC sniedz savu ieguldījumu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (NACE kods A) – 8 programmas un mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības, transporta un uzglabāšanas, izmitināšanas un ēdināšanas nozarē (NACE kods G līdz I): 10 programmas. Kuldīgas PIC piedāvā vienu programmu, kurai ir potenciāls darbaspēka sagatavošanā apstrādes rūpniecības nozarē (NACE kods B līdz E), konkrēti pārtikas apstrādes rūpniecībā: Minimālās higiēnas prasības pārtikas nozarē strādājošiem, laba higiēnas prakse, laba ražošanas prakse, paškontrolē un darbaspēka sagatavošanā mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības, transporta un uzglabāšanas, izmitināšanas un ēdināšanas nozarē (NACE kods G līdz I), konkrēti – transporta nozarē Moderno Citroen automobiļu remonts; 2 šādas programmas. Ventspils augstskola attīsta tādas tiešas darbaspēka prasmes, kas nepieciešamas rūpniecības nozarē (NACE kods B līdz E), konkrēti tekstila apstrādes rūpniecībā: 4 programmas: tekstildarbu tradicionālie un netradicionālie risinājumi apģērbā un interjerā mūsdienās. Skat. Attēls 6.

Attēls 6 Pieaugušo izglītības piedāvājums Projekta institūcijās Latvijā perspektīvākajās nozarēs

Šķērsprasmju attīstīšanas piedāvājumā Projekta institūcijās Latvijā dominē valodu apmācības: 11 programmas Talsu PIC, 74 programmas Kuldīgas PIC, 30 programmas Ventspils

augstskolā, 30 programmas Liepājas Universitātē, 82 programmas Dobeles PIC, kā arī datorlietošanas apmācības un plānošanas prasmes, kur ietverta projektu vadība, uzņēmējdarbības vadība, laika plānošana un mārketingš. Skat. Attēls 7.

Attēls 7 Pieaugušo izglītības piedāvājums Projekta institūcijās Latvijā šķērsprasmju griezumā

Projekta institūcijās Lietuvā pārsvarā tiek sniegtas profesionālās pilnveides programmas, no tām lielākais skaits – Kauņas tehniskajā universitātē (469) un Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrā (153). Līdzīgi kā Latvijā, ir salīdzinoši neliela daļa profesionālās tālākizglītības programmu. Skat. Tabulu zemāk.

Tabula 19 Projekta institūciju sniegtās izglītības programmas Lietuvā pēc to veida

	Jonišķu TBIC	Kauņas Tehnoloģijas universitāte	Pakrojas BIC	Rokišķu PIC	Šauļu pilsētas PIC	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Kopā
profesionālās pilnveides	15	469	2	26	153	39	704
profesionālās tālākizglītības	0	9	0	0	0	0	9
neformālās un interešu izglītības programmas	2	0	0	4	9	0	15
Kopā	17	478	2	30	162	39	728

Tāpat kā Latvijā, Lietuvā Projekta institūciju programmas virzītas galvenokārt, 78% uz šķērsprasmju apguvi – 572 programmas no 730. Skat. Tabulu zemāk.

Tabula 20 Projekta institūciju sniegtās izglītības programmas Lietuvā pēc prasmēm

	Jonišķu TBIC	Kauņas TU	Pakrojas BIC	Rokišķu PIC	Šauļu pilsētas PIC	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Kopā
Profesionālās prasmes	5	204	0	8	47	2	266
Šķērsprasmes	10	265	2	18	97	32	424
Dzīves prasmes	2	9	0	4	18	5	38
Kopā	17	478	2	30	162	39	728

No 113 pieaugušo izglītības programmām, kas vērstas uz profesionālo prasmju attīstīšanu, 95 ir virzītas uz apstrādes rūpniecības nozari (NACE kods B līdz E), visas piedāvā Kauņas Tehnoloģiju universitāte, no tām 5 – pārtikas apstrādē, 3 – tekstilrūpniecībā. Rokišķu pašvaldības izglītības centrs piedāvā vienu programmu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (NACE kods A). Skat. Tabulu zemāk. Papildus, jāpiemin, ka Šauļu pilsētas PIC sniedz 6 apmācību programmas veselības un sociālās aprūpes nozarē (NACE kods Q).

Tabula 21 Projekta institūciju sniegtās izglītības programmas Lietuvā pēc nozares

	Kauņas Tehnoloģijas universitāte	Rokišķu pašvaldības izglītības centrs	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Kopā
Lauksaimniecība	0	2	0	2
Rūpniecība, t.sk.:	95	0	0	95
Pārtikas apstrāde	5	0	0	5
Tekstila rūpniecība	3	0	0	3
Kokapstrāde	0	0	0	0
Metālapstrāde	0	0	0	0
Tirdzniecība, transports izmitināšana ēdināšana	6	0	1	7

Projekta institūcijās Lietuvā ir salīdzinoši mazāks piedāvājums nekā Latvijā valodu apgūvē – tikai 7 programmas, bet lielāks plānošanas jomā – 147 programmas, tāpat arī datorlietošanas jomā ir plašs piedāvājums – 104 programmas. Skat Tabulu zemāk.

Tabula 22 Projekta institūciju Lietuvā sniegtās šķērsprasmju izglītības programmas

	Jonišķu TBIC	Kauņas TU	Pakrojas BIC	Rokišķu PIC	Šauļu pilsētas PIC	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Kopā
Valodas	1	6	0	0	0	0	7

	Jonišķu TBIC	Kauņas TU	Pakrojas BIC	Rokišķu PIC	Šauļu pilsētas PIC	Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Kopā
Datori	1	59	0	2	40	2	104
Plānošana	4	112	0	4	15	12	147
Saskarsme	0	48	0	2	13	16	79
Cits	4	40	2	10	29	2	87
Kopā	10	265	2	18	97	32	424

Projekta institūcijas Latvijā un Lietuvā pārsvarā orientētas uz šķērsprasmju attīstīšanu, nevis tiešajām prasmēm, kuru kopskaitā Latvijā dominē valodu apmācību īpatsvars, bet Lietuvā – datorlietošanas prasmju apguve.

Katras Projekta institūcijas profilu skat. Pielikumā 3.1.

No iepriekš minētā, kā arī intervijām ar Projekta institūcijām var secināt, ka:

- **Projekta institūciju sniegto izglītības pakalpojumu piedāvājumā dominē šķērsprasmes:** valodu, datorprasmju un plānošanas prasmes attīstošas izglītības programmas un ir salīdzinoši maz uz tiešām prasmēm orientētu programmu, kas ir uzņēmējdarbības pieprasījuma fokusā;
- iezīmējas tendence, ka **stiprākie pieaugušo izglītības centri ir tie, kurus atbalsta pašvaldība,** turklāt, ne tikai finansiāli, bet arī politiski un administratīvi – tie, kuru pašvaldība uzskata, ka pilsētas, novada iedzīvotājiem mūžizglītība ir svarīga;
- **Projekta institūcijas savā darbībā,** kas vērsta uz uzņēmējdarbību, lielā mērā **balstās uz to vadītāju un darbinieku personīgā entuziasma** un sakariem, kas ir laba lieta, tomēr dažkārt var just, ka trūkst izpratnes, izglītības un motivācijas, lai tie varētu strādāt līdzvērtīgi ar uzņēmējiem.

1.3.2. VIETA IZGLĪTĪBAS TIRGŪ

Mūžizglītības kontekstā Pieaugušo izglītība papildina un kompensē trūkumus augstākās un profesionālās izglītības piedāvājumā. Pieaugušo izglītība ir būtisks instruments kvalificēta darbaspēka piedāvājuma nodrošināšanai, ņemot vērā mainīgos ekonomiskos, tehnoloģiskos procesus no vienas puses un novecojošo sabiedrību no otras puses.

Pieaugušo izglītības piedāvājums Latvijas izglītības tirgū, t.i., kopskatā ar augstākās izglītības un profesionālās izglītības iestādēm sniegts „Mūžizglītības pakalpojumu kartē” – Pielikumā 3.2. Kā redzams minētajā kartē, gan augstākās, gan profesionālās izglītības piedāvājumam Zemgalē un Kurzemē ir teritoriāli plašs pārklājums, kuru papildina pieaugušo izglītības piedāvājums arī perifērākās teritorijās.

Pavisam pieaugušo izglītības iestādes, kuras aktīvi piedalās pakalpojumu sniegšanā Zemgalē un Kurzemē, ir apmēram 100. Šis skaitlis ietver lielāko daļu no IKVD reģistrētajām pieaugušo

profesionālās un neformālās izglītības sniedzējiem, taču ir precizēts atbilstoši piedāvājumam NVA projektiem, kas uz šo brīdi uzrāda aktuālāko situāciju pieaugušo izglītības tirgū. Turklāt, šajā NVA īstenoto projektu piedāvājumā ir pārstāvētas arī augstākās un profesionālās izglītības iestādes, kuras saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu var sniegt pieaugušo izglītības pakalpojumus, neregistrējoties IKVD. Valstī nav vienotas sistēmas, kurā būtu sniegta informācija par visiem pieaugušo izglītības sniedzējiem un to programmām. Veicot izpēti, tiek secināts, ka no aktīvajiem pieaugušo izglītības sniedzējiem lielākā daļa – 66 ir privātās kompānijas, 12 ir biedrības un 22 ir publiskā sektora iestādes, kas ir arī Projekta institūcijas.

Analizējot piedāvājumu pēc programmu klāsta un to teritoriālā pārklājuma NVA projektu ietvaros, tiek secināts, ka aktīvākās ir privātās kompānijas, kas lielākoties piedāvā visu tipu (profesionālā pilnveide, profesionālā tālākizglītība un neformālā izglītība) programmas abos reģionos, vairākās pašvaldībās katra. Kā lielākie „spēlētāji” pieaugušo izglītības tirgū ir minami: SIA „Biznesa augstskola Turība” Profesionālās izaugsmes centrs; SIA „BUTS”; SIA „Latvijas neatkarīgā inspekcija” mācību centrs; SIA „MBR”; SIA „DRMC” „Darba resursu mācību centrs”; SIA „Pieaugušo apmācības centrs” u.c.

Kā atzina intervētie Projekta institūciju pārstāvji un Mūžizglītības apaļā galda diskusijas dalībnieki, Projekta institūcijas, tāpat kā „mazie” pieaugušo izglītības tirgus spēlētāji – biedrības un mazākas firmas nespēj konkurēt ar minētajiem uzņēmumiem. Tas ir saistīts gan ar programmu izveides un nodrošināšanas izmaksām, gan ar iespējām ieguldīt līdzekļus mārketingā. Taču, no otras puses, „lielie” spēlētāji piedāvā unificētu programmu klāstu, neiedziļinoties konkrētajā mērķa auditorijas specifiskā. Tāpēc Projekta institūcijas ir atradušas savas nišas, necenšoties konkurēt ar lielajiem uzņēmumiem. Piemēram, kā jau tika minēts, Liepājas Universitāte sniedz pieaugušo izglītības pakalpojumus pedagogiem, savukārt Kuldīgas PIC nesniedz šādus pakalpojumus, jo pašvaldībā šajā nišā ir plašs Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas filiāles piedāvājums. Projekta institūciju priekšrocība ir elastīgums un laba tiešā tirgus un klientu mērķa vajadzību pārzināšana.

Projekta institūcijām pēc savas organizatoriskās formas līdzvērtīgas ir pārējās pašvaldību un valsts iestādes – PIC, augstākās un profesionālās izglītības iestādes, kuras sniedz pieaugušo izglītības pakalpojumus.

Kurzemē Projekta institūcijas pārstāv arī vienīgās augstākās izglītības iestādes, kuras sniedz pieaugušo izglītības pakalpojumu: Ventspils augstskola un Liepājas Universitāte. Ventspils augstskolas specifiskā niša ir svešvalodu apmācība, savukārt Liepājas – pedagogu apmācības. Pakārtoti šīm, abas iestādes sniedz arī šķērsprasmju – plānošanas un dzīves kvalitātes prasmju attīstīšanas pakalpojumus. Bez minētajiem PIC un augstākās izglītības iestādēm, kas arī ir Projekta institūcijas, pieaugušo izglītības pakalpojumus sniedz septiņas publiskā sektora institūcijas – profesionālās izglītības iestādes. Skat. Tabula 23.

Tabula 23 Profesionālo izglītības iestāžu pieaugušo izglītības piedāvājums Kurzemē 2012.gada maijā

Iestāde	Pieaugušo izglītības piedāvājums
Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	Piedāvājums atbilstoši vidusskolas profilam, piemēram, galdnieka kvalifikācijas iegūšanai
Liepājas Tūrisma un tekstila skola	Piedāvājums atbilstoši skolas profilam pārtikas apstrādes, ēdināšanas un tekstilapstrādes jomā. Papildus arī tāda programma kā „Mežizstrāde”

Iestāde	Pieaugušo izglītības piedāvājums
Liepājas Valsts tehnikums	Valodas, plānošanas jomas prasmes: saskarsme un uzņēmējdarbība, kā arī matemātika un dabaszinības
Ventspils 3. vidusskola	Valodas, datorlietošana. Programma „Kultūras izpausmju būtība”
Ventspils Digitālais centrs	Datorprasmes
Ziemeļkurzemes Profesionālās izglītības kompetences centrs „Ventspils Valsts tehnikums”	Plašs profesionālās pilnveides programmu klāsts, kas piedāvā apgūt tiešas profesionālās prasmes un neformālās izglītības programmas, kas attīsta pamatā šķērsprasmes – valodas, datorlietošanas un vadības jomās
Skrundas arodvidusskola	Valodas, datorlietošana, sociālās prasmes, pārtikas apstrāde

Salīdzinot Projekta institūciju piedāvājumu ar citu publiskās pārvaldes institūciju piedāvājumu Kurzemē, jāsecina, ka tas pārklājas minimāli – katra institūcija sniedz savam pamatprofilam atbilstošus pakalpojumus, un papildus – valodas un datorprasmju apguvi. Vienīgi Liepājas tūrisma un tekstila skola papildus sniedz programmu „mežizstrāde”, kas vērsta uz trūkstošo piedāvājumu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (NACE kods A).

Zemgales reģionā no Projekta institūcijām darbojas Dobeles PIC un Jelgavas un Rundāles pašvaldības. Pēdējie divi projekta partneri ir organizatori un pastāvīgu programmu piedāvājumu vēl nepiedāvā, tas šobrīd tiek attīstīts. Tāpēc sīkāka salīdzinošā analīze (*benchmarking*) veikta tikai par Dobeles PIC. Zemgalē ir ievērojami plašāks pašvaldību PIC (pieci) piedāvājums nekā Kurzemē (divi).

Tabula 24 Pašvaldību PIC Zemgalē un to pieaugušo izglītības piedāvājums 2012.gada maijā

Iestāde	Pieaugušo izglītības piedāvājums
Aizkraukles Pieaugušo izglītības un inovāciju atbalsta centrs	Valodas, datorzinības, uzņēmējdarbības šķērsprasmes: komercdarbība, vadība, mārketingš. Kā arī tiešo prasmju programmas metināšanā un „asistents personām ar invaliditāti”
Auces novada Pieaugušo izglītības un informācijas centrs	Valodas, datorzinības, uzņēmējdarbības vadības prasmes
Jēkabpils Tālākizglītības un informācijas tehnoloģijas centrs	Valodas, datorzinības un uzņēmējdarbības šķērsprasmes: komercdarbība, vadība, mārketingš. Kā arī tiešo prasmju programma „asistents personām ar invaliditāti”
Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs	Valodas, datorzinības un uzņēmējdarbības šķērsprasmes: komercdarbība, vadība, mārketingš. Kā arī tiešo prasmju programma „asistents personām ar invaliditāti”

Kā redzams no Tabula 23 un Tabula 24, pašvaldību PIC piedāvā pamatā vienādu izglītības programmu klāstu, kas būtībā vērsts uz šķērsprasmju attīstīšanu.

Salīdzinot ar pārējiem pašvaldību PIC Zemgalē, Dobeles PIC, pateicoties savai izglītošanas un uzņēmējdarbības funkciju apvienošanai, sniedz specifiskākus, uz vietējo uzņēmējdarbību fokusētus izglītības pakalpojumus, piemēram, augļu ogu audzēšanas kursi.

Tabula 25 Augstākās un profesionālās izglītības iestāžu pieaugušo izglītības piedāvājums Zemgalē 2012.gada maijā

Iestāde	Pieaugušo izglītības piedāvājums
Aizkraukles Profesionālā vidusskola	Šķērsprasmes: valodas, datorzinības
Dobeles Amatniecības un vispārizglītojošā vidusskola	Tiešo prasmju programmas – Autoatslēdznieks, Šuvējs
Jēkabpils Agrobiznesa koledža	Šķērsprasmes: valodas, datorlietošana, vadība
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Specializētas šķērsprasmes: Datorprojektēšana un vizualizāciju veidošana; Digitālās prasmes interjera dizainā; Oratora meistardarbība; Komercedarbība augļkopībā; Uzņēmējdarbība lauksaimniecībā; Komercedarbība biškopībā; Komercedarbība dārzu dizainā; Komercedarbība floristikā; Komercedarbība zirgkopībā; Augkopības un lopkopības produkcijas ražošana bioloģiskajā lauksaimniecībā; Komercedarbība aitkopībā utt.

No kopējā Zemgales pieaugušo izglītības tirgus Projekta partneris Dobeles PIC un projektā nepārstāvētā iestāde – Lauksaimniecības universitāte piedāvā pieaugušo izglītības programmas specifiski vietējās mērķauditorijas vajadzībām – lauksaimniecības komercdarbībai, jo īpaši Latvijas Lauksaimniecības Universitāte.

Kopumā jebkuru tirgu raksturo tā klienti, kuri maksājot par produktu vai pakalpojumu, nosacīti novērtē to, izrāda savu atzinību. Izglītības tirgū parasti klients un maksātājs ir divi dažādi subjekti. Dotā pētījuma sakarā Projekta institūciju vieta kopējā mūžizglītības piedāvājumā tiek vērtēta par pamatu ņemot viņu darbību ES Struktūrfondu ietvaros īstenotajos projektos, jo tieši ES fondi ir galvenie mūžizglītības pakalpojumu apmaksātāji. Tie apmaksā vidēji 80% no visiem Projekta institūciju sniegtajiem pakalpojumiem. Atlikušos 20% apmaksā valsts, pašvaldība, retāk uzņēmējs vai indivīds pats.

Atsevišķos gadījumos Projekta institūciju klients jeb maksātājs ir pats izglītojamais, pašvaldība vai uzņēmējs, taču šobrīd, saskaņā ar Projekta institūciju sniegtajiem viedokļiem, šo klientu daļa kopējā finansējumā veido ne vairāk kā 20% ienākumu. Šajos pasūtījumos dominē tiešas un decentralizētas attiecības starp Projekta institūciju un klientu. Tiek izveidota/ modificēta/ piemeklēta izglītības programma atbilstoši konkrētā klienta vajadzībām.

Klientu – izglītojamo grupas ir sekojošas:

- Bezdarbnieki;
- Nodarbinātas personas;
- Saimnieciskās darbības veicēji (lauksaimnieki, uzņēmēji);
- Pedagogi un izglītības jomu apkalpojošie darbinieki (psihologi u.c.).

Projekta teritorijas Lietuvas daļā ir ievērojami plašāks profesionālās izglītības piedāvājums nekā Latvijas daļā. Un, respektīvi, pieaugušo izglītības centru piedāvājums ir proporcionāli mazāks nekā Latvijā, līdzsvarojot profesionālās izglītības pieejamību reģionā.

Kauņas reģiona pieaugušo izglītības iestādes Projektā pārstāv Kauņas tehnoloģiju universitāte. Pavisam Kauņas reģionā pieaugušo izglītību var iegūt 7 pieaugušo izglītības centros – neformālās pieaugušo izglītības iestādēs, kā arī 6 augstākās izglītības iestādēs un 8 profesionālās izglītības iestādēs.

Augstākās izglītības iestāžu grupā Kauņas Tehnoloģiju universitāte tāpat kā Vitauta Lielā universitāte, sniedz specializētas apmācības savas pamatdarbības jomā. Skat. Tabula 26. Piemēram, Augļu un dārzu pārstrādes tehnoloģijas un bioķīmija; Gaismas tehnika informācijas tehnoloģijās; Apavu izstrādes un ražošanas tehnoloģijas, modes stilistika un daudzas citas specializētas programmas. To starpā ir praktiski tikai uz tiešām profesionālām prasmēm orientētas programmas, izņemot atsevišķas datorprasmju apguves programmas, kuras arī ir tieši vērstas uz konkrētām tautsaimniecības nozarēm.

Tabula 26 Tabula Augstākās izglītības iestāžu pieaugušo izglītības piedāvājums Kauņas reģionā 2012.gada maijā

Iestāde	Pieaugušo izglītības piedāvājums
Lietuvas veselības zinātņu universitātes pēcdiploma studiju centrs	Biomedicīnas jomas kvalifikācijas celšanas kursus
Vitauta Lielā universitāte	Pedagogu kvalifikācijas izglītības programmas
Vitauta Lielā universitātes tālākizglītības studiju centrs	Piedāvā pieaugušo izglītības programmas atbilstoši fakultāšu specializācijai – informātikas, sociālo zinātņu, teoloģijas, humanitāri zinātņu un mākslas jomās
Kauņas tehnikas koledža	Piedāvā pieaugušo izglītības programmas atbilstoši fakultāšu specializācijai – ķīmijas, dizaina un tehnoloģiju, ekonomikas un vadības, elektrības un vadības inženierzinātņu, dabas zinātņu, humanitāro zinātņu, informātikas, mehānikas un mehatronikas, sociālo zinātņu, būvniecības un arhitektūras, telekomunikāciju un elektronikas, starptautisko studiju jomās.
V. A. Graičiuna vadības augstskolas pieaugušo studiju centrs	Datorprasmes un finanšu uzskaites izglītības programmas

Šauļu reģionā pieaugušo izglītību sniedz 6 neformālās izglītības iestādes, 2 augstākās izglītības iestādes un 6 profesionālās izglītības iestādes. Projekta partneri – Šauļu reģiona attīstības aģentūra, Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs, Pakrojas biznesa informācijas centrs, Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs veido lielāko daļu no neformālās izglītības sniedzējiem. Divi pārējie Jonišķu rajona izglītības centrs un Šauļu rajona pašvaldības izglītības centrs sniedz profesionālās pilnveides programmas pedagogiem.

Projekta partneru specializācija ir uz šķērsprasmēm, datorprasmes, vadība, tikai viena valodas apguves programma. Izņēmums ir Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs, kurš specializējas uz pedagogu profesionālo pilnveidi.

Paņevēžas reģionā pieaugušo izglītību sniedz 5 neformālās izglītības iestādes, 1 augstākās izglītības iestāde, 3 profesionālās izglītības iestādes. No neformālās izglītības iestādēm Projektā pārstāvēts Rokišķu pašvaldības izglītības centrs, kurš sniedz apmācības gan šķērsprasmju apguvei: datorprasmes un valodas, gan pārsvarā uz pedagogu profesionālo pilnveidi orientētas apmācības.

Analizējot Projekta institūciju vietu mūžizglītības tirgū var secināt, ka:

- institūcijas darbojas ļoti lokāli un savā starpā ar programmu piedāvājumiem nekonkurē, tomēr tās atrodas asā konkurencē ar lielajiem privātajiem pieaugušo izglītības sniedzējiem;
- to priekšrocība ir elastība un spēja sniegt vietējai situācijai atbilstošus pakalpojumus, tomēr tām ir grūti konkurēt ar lielajiem privātajiem pieaugušo izglītības sniedzējiem, galvenokārt teritoriālā pārklājuma un mārketinga ziņā;
- atšķirībā no augstākās un profesionālās izglītības, kas Kurzemē un Zemgalē ir pieejamas vienlīdzīgā apjomā, pieaugušo izglītība ir plašāk pieejama Zemgalē, kur ir vairāki PIC;
- visās mūžizglītības iestādēs ir liela atkarība no ārējā finansētāja, kas bieži vien diktē savus nosacījumus, kuri ne vienmēr atbilst šī brīža vietējām un, īpaši, uzņēmēju vajadzībām;
- Projekta partneru iestādes pārsvarā sniedz vispārējas, uz šķērsprasmēm orientētas prasmes;
- augstākās izglītības iestādes sniedz tādas pieaugušo izglītības programmas, kurām būtu tiešāks vai lielāks efekts uz uzņēmējdarbības un tautsaimniecības attīstību, nekā Projekta partneru piedāvājumam.

1.3.3. SADARBĪBA AR UZŅĒMĒJIEM UN ATBILSTĪBA VIETĒJĀS UN REĢIONĀLĀS BIZNESĀ VIDĒS ATTĪSTĪBAS VAJADZĪBĀM

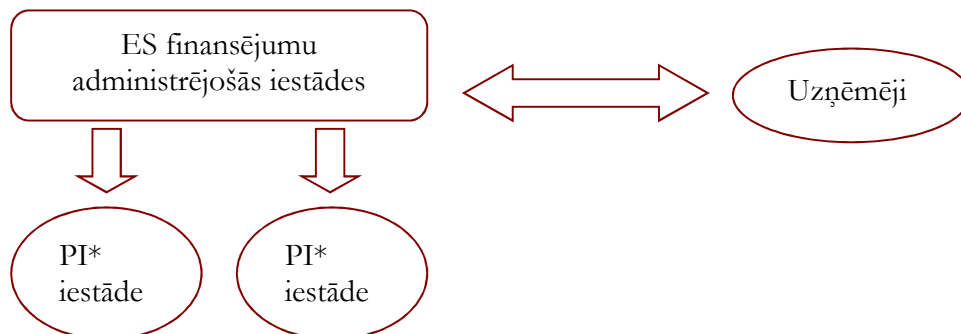
Uzņēmējdarbības aspektā tirgu veido piedāvājums un pieprasījums. Šī Pētījuma izpratnē analizējamās mūžizglītības iestādes veido daļu no kopējā mūžizglītības piedāvājuma aplūkojamajos reģionos, bet pieprasījumu nosaka uzņēmēji. Izglītības pakalpojuma tirgus cenu teorētiski būtu jānosaka klasiskās piedāvājuma un pieprasījuma līknes krustpunktam. Tomēr realitātē šāda tieša piedāvājuma un pieprasījuma saskarsme notiek ļoti reti, t.i., uzņēmēji reti pērk mūžizglītības iestāžu pakalpojumus paši. Visbiežāk par mūžizglītības iestāžu pakalpojumiem norēķinās kāda trešā puse – valsts, pašvaldība, projekts u.tml. Tas, protams, nozīmē, ka šajā gadījumā nevaram runāt par tirgu starp izglītības iestādēm un uzņēmējiem tā klasiskajā izpratnē, jo notiek trešās puses iejaukšanās. Drīzāk var runāt par tirgu starp publisko sektoru kā pircēju un mūžizglītības iestādēm kā pārdevējām, bet tā kā lielākajā daļā gadījumu arī to īpašnieki ir sabiedriskajā sektorā, tad zūd arī zināms tirgus objektivitātes moments pakalpojumu cenu noteikšanā. Protams, daļas sabiedriskā sektora iestāžu mūžizglītības pieprasījuma pamatā ir uzņēmēju vajadzības, tomēr līdz tirgum – iepirkumam tās nonāk pastarpināti, ar laika nobīdi un, iespējams, arī reālās nepieciešamības izmaiņām.

Atsevišķu projekta partneru – Dobeles PIC un Jonišķu Tūrisma un biznesa informācijas centra funkcijās ietilpst ne tikai pieaugušo izglītības organizēšana, bet arī uzņēmējdarbības veicināšana. Šo funkciju apvienošanas rezultātā abi projekta partneri ir ieviesuši vairākus projektus, kuros ir sniegtas apmācības uzņēmējiem, piemēram, Dobeles PIC: apmācību kurss „Augļu ogu audzēšana un pārstrāde”, „Vietējo produktu attīstība Vidusbaltijā”, kura ietvaros apmācīti mājražotāji u.c. Savukārt Jonišķu Tūrisma un biznesa informācijas centrs projekta „Uzlabota autoservisa pakalpojumu sniegšana” ietvaros ir nodrošinājis pieredzes apgūšanas – kvalifikācijas celšanas braucienus auto remonta pakalpojumu sektora MVU darbiniekiem, projekta „No uzņēmējdarbības sākuma līdz eksporta attīstībai” ietvaros – apmācības eksporta jomā. Abi minētie partneri ir īstenojuši arī kopīgu sadarbības projektu: „Pārrobežu sadarbība uzņēmējdarbības atbalsta sistēmas attīstībai Dobeles un Jonišķu rajonos”, kura ietvaros notikušas uzņēmēju apmācības.

Projekta institūciju pārstāvji intervijās piemin atsevišķas sadarbības epizodes ar uzņēmējiem kā ar pieaugušo izglītības pakalpojuma apmaksātājiem, kad pakalpojums sniegts viņu darbiniekiem. Taču šādi gadījumi ir reti, tikai ar lielajiem uzņēmumiem un t.s. „treknajos gados”.

Pamatā pieprasījumu vislielākajā mērā nosaka trešā puse – sabiedriskais sektors - ES fondus administrējošās iestādes. Visas Projekta institūcijas Latvijā un daļa Lietuvā, piemēram, Šauļu reģiona attīstības aģentūra, 2007.gadā uzrāda vislielāko aktivitāti, t.sk. lielāko klientu skaitu, kuriem sniegtos izglītības pakalpojumus sedza ES struktūrfondu finansējums.

Pētījuma izpratnē klients ir uzņēmējs un uzņēmumos nodarbinātās personas. Līdzšinējā Projekta institūciju pieredzē klients – pakalpojuma lietotājs ir izglītojamais, bet klients – maksātājs visbiežāk ir ES fondus administrējošās iestādes. Rezultātā klients šī Pētījuma izpratnē – uzņēmējs tiek sasniegts pastarpināti. Skat. Attēlu zemāk. ES fondus administrējošās iestādes izzina uzņēmēju vajadzības un plāno ES fondus cilvēkresursu attīstībai atbilstoši tām.

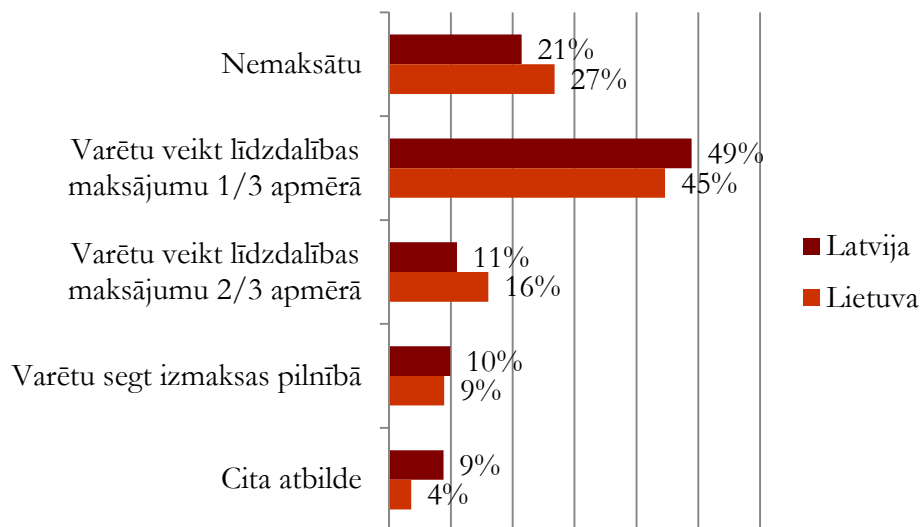
Attēls 8 PIC un uzņēmēju sadarbības shēma 80% tirgus

* PI Pieaugušo izglītības (iestādes)

No šī Pētījuma redzesloka esošajai shēmai (Attēls 8) ir divi būtiski trūkumi:

- pieaugušo izglītības iestādes ir motivētas konkurēt, lai atbilstu unificētām prasībām/kritērijiem, nevis sadarboties, lai diferencētu piedāvājumu;
- uzņēmēja vajadzības tiek apzinātas vispārīgā līmenī un līdz Projekta institūcijai nonāk tikai pastarpināti.

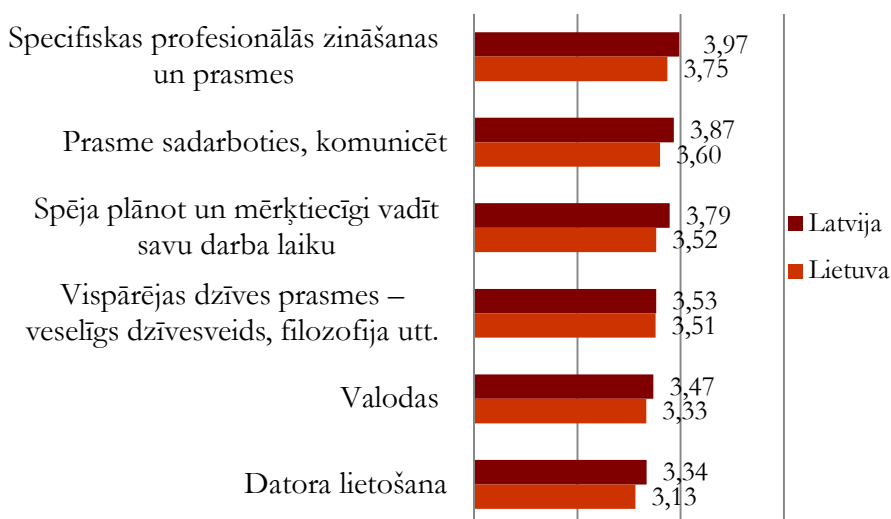
Lai izpētītu uzņēmēju gatavību lielākā mērā iesaistīties mūžizglītības tirgū, apmaksājot pieaugušo izglītības pakalpojumus saviem darbiniekiem, Pētījumā tika ietverts jautājums „Vai un cik lielā mērā Jūs būtu gatavs maksāt par Jūsu esošo un/ vai potenciālo darbinieku apmācībām, kas nepieciešamas darba veikšanai Jūsu uzņēmumā?” Ceturtā daļa - 21% respondentu Projekta teritorijas Latvijas daļā un 27% respondentu Projekta teritorijas Lietuvas daļā atbildēja, ka nemaksātu par savu darbinieku apmācībām. Gandrīz puse respondentu – 49% Latvijā un 45% Lietuvā norādīja, ka varētu veikt līdzdalības maksājumu 1/3 no pakalpojuma cenas. Tikai 9% respondentu Lietuvā un 10% Latvijā atbildēja, ka būtu gatavi pilnībā apmaksāt apmācības saviem darbiniekiem. Skat. Attēls 9.

Attēls 9 Uzņēmēju gatavība maksāt par darbinieku izglītības pakalpojumiem

Kopā 70% respondentu Projekta teritorijas Latvijas pusē un 70% Lietuvas pusē izteica gatavību lielākā vai mazākā mērā veikt samaksu par savu darbinieku apmācībām, kas ir uzskatāms par pieprasījumu, kuram šobrīd nav atbilstoša piedāvājuma.

Uz jautājumu, kuras ir aktuālākās prasmes, kuras būtu jāuzlabo uzņēmēju darbiniekiem, kā visaktuālākās tika atzītas specifiskas profesionālās zināšanas un prasmes: projekta teritorijas Latvijas pusē tās tika novērtētas ar 3,97 no 5 ballēm, bet Lietuvas – ar 3,75 ballēm. Tikpat aktuālas bija komunikācijas prasmes – 3,87 balles Latvijā un 3,60 – Lietuvā. Lai gan vispārējās dzīves prasmes nav tieši saistītas ar uzņēmējdarbību, arī tās respondenti norādīja kā drīzāk nepieciešams uzlabot – 3,53 Latvijā un 3,51 ballu novērtējums Lietuvā. Skat. Attēls 10.

Attēls 10 Uzlabojamo prasmju aktualitāte

Kā norādīja mūžizglītības apaļā galda diskusijas dalībnieki, ir ļoti būtiski veidot izglītības piedāvājumu nevis konkrētam uzņēmumam, bet orientētu uz darbinieka kapacitāti, t.i., „mācīt strādāt

nevis ar konkrēto darba galdu, bet darba fiziku kā tādu”. Uzņēmēju interesēs ir iemācīt darbiniekam strādāt ar viņu konkrēto, konkrētas firmas darba tehniku. Tāpat, kā norādīja Mūžizglītības apaļā galda diskusijas dalībnieki, ir būtiski, ka darbinieks apzinās uzņēmuma darbības principus un vadības būtību, lai gan uzņēmēji neatzīst vajadzību pēc tā. Līdz ar to samērojot piedāvājumu ar uzņēmēju pieprasījumu ir jāņem vērā arī šie faktori – t.i., kā investēt darbinieka kapacitātē tādā veidā, lai viņš celtu savu konkurētspēju pēc būtības, nevis tikai atbilstoši konkrētā uzņēmuma vajadzībām.

Būtiskākie secinājumi par sadarbību un saikni ar uzņēmumiem:

- Projekta institūcijām, kurām bez izglītības ir arī uzņēmējdarbības veicināšanas funkcijas, kā arī kopumā mazākajās pašvaldībās, institūcijas atrodas tuvāk uzņēmējiem un spēj labāk noteikt viņu vajadzības un tām piemēroties. Tomēr kopumā Projekta institūciju izpratne par uzņēmēju vajadzībām ir samērā vāja, tāpat kā arī viņu motivācija tās noskaidrot;
- pieaugušo izglītības tirgu lielā mērā ietekmē un nosaka ES fondu administrējošā sistēma, un pieaugušo izglītības iestāžu piedāvājuma un uzņēmēju pieprasījuma līknes klasiskā tirgus izpratnē nekrustojas – uzņēmumi paši reti pērk pakalpojumus;
- 70% aptaujāto uzņēmumu ir gatavi lielākā vai mazākā mērā piedalīties savu darbinieku apmācību izdevumu segšanā.

1.3.4. MĀRKETINGS

Plašākā izpratnē mārketingš tika analizēts pēc 4 P principa: *Price* – cena; *Place* – vieta; *Product* – produkts un *Promotion* – virzišana.

Analizējot mūžizglītības institūciju pakalpojumu cenu ir skaidrs, ka to neveido klasiskais tirgus piedāvājuma (dotajā gadījumā mūžizglītības institūciju) un pieprasījuma (dotajā gadījumā uzņēmēju) saskares krustpunkts. Cenu noteikšanas politika nav skaidri definēta nevienā no Projekta institūcijām un to veidošanu galvenokārt ietekmē iespējamais piesaistāmā publiskā finansējuma apjoms, kas, protams, nav tirgus cena. Tajos retajos gadījumos, kad pircējs ir uzņēmējs, cena tiek noteikta individuāli vienojoties, kas arī visticamāk neatspoguļo reālo tirgus cenu.

Ņemot vērā, ka šobrīd lielākā daļa pieaugušo izglītības pakalpojumu tiek apmaksāti no ES finansētu projektu līdzekļiem, kā tirgus cenas indikators tiek norādītas cenas lielākajā NVA realizētajā projektā „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā – 2”.

Profesionālās pilnveides izglītības programmu cenas ir vidēji 280,00 LVL par 160 stundu ilgu apmācību un par 320 stundu garu apmācību, t.i., cena par vienu stundu samazinās garākās apmācībās. Tāpat lielāka apjoma apmācību cenas amplitūda ir lielāka – no 250,00 LVL (projektu vadība, komercdarbības u.c. šķērsprasmju programmas) līdz 302,00 LVL (siltumtīklu apkalpošana) un 412,00 LVL (sociālā aprūpe). Zemāka cena profesionālās pilnveides apmācībās ir šķērsprasmju programmām, bet augstākā – tiešo prasmju. Tālākizglītības programmu piedāvājumā cenas par 480 stundu apmācībām svārstās no 370,00 LVL par klientu apkalpošanas operatoru sagatavošanu, 390,00 LVL – šuvēju līdz 1087,50 LVL par metinātāju sagatavošanu. Vidēja cena: 536,25 LVL ir par galdnieka palīgu, mēbeļu izgatavošanas operatoru sagatavošanu, kā arī 476,25 LVL par bruģētāju, mūrnieku un būvstrādnieku izglītību. Salīdzinoši augstas izmaksas ir neformālās izglītības apgūšanai, kur piedāvājumā dominē valodu apguve un datorlietošanas prasmes: 250,00 LVL par 100 un 150 stundu garu kursu. Tiek secināts, ka profesionālās kvalifikācijas apmācības, kas arī ir uzņēmēju norādītā primārā aktualitāte, neizmaksā dārgāk (LVL/h) nekā šobrīd pieaugušo izglītības piedāvājumā dominējošās valodu un datorlietošanas prasmes attīstošās izglītības programmas, bet pat mazāk. Piemēram, metinātāja kursi (visdārgākie profesionālās tālākizglītības kursi – 1087 LVL

par 480 stundu kursu) izmaksā 2,20 LVL/h, bet angļu valodas kursi (neformālā izglītība, 100 stundas, par 250,00 LVL) – 2,50 LVL/h. Šuvēju kursi izmaksā (lētākie no profesionālās tālākizglītības) 0.20 LVL/h. Diemžēl šīs izmaksas netiek novērtētas no to ekonomiskās atdeves, t.i. iegūtā peļņa pret apmācībām iztērēto finansējumu.

Runājot par vietu, visu Projekta institūciju pārstāvji atzina, ka viņu izglītības iestādes telpas ir labi pieejamas pašvaldības iedzīvotājiem atsevišķos gadījumos pat labāk kā novada domes ēkas. Rundāles un Jelgavas novadu pašvaldības un Pakrojas biznesa informācijas centra pārstāvji, kuri ir mūžizglītības organizatori informēja, ka viņu mērķis ir sniegt izglītības pakalpojumus pēc iespējams tuvāk iedzīvotājam, t.i., lai tie vispār būtu pieejami mazāk apdzīvotās teritorijās, ar savu piedāvājumu nevis diversificējot esošo pieaugušo izglītības piedāvājumu, bet multiplicējot to, t.i. „aiznesot” no centra uz perifēriju. Pēc šādas definīcijas šīs mūžizglītības iestādes sevi pozicionē kā mobilas vienības, kuru rīcībā ir nepieciešamais aprīkojums, lai apmācības varētu sniegt jebkurā sava novada vietā pēc iespējas tuvāk klientiem.

Vietas kontekstā Projekta institūciju pārstāvji atzina sadarbības lomu arī klientu pašu starpā – vairāki klienti sadalot maksu par degvielu, apmeklē arī attālāk notiekošus kursus un, pat ja nav ērti izbūvēta riteņkrēslu uzbrauktuve, ar līdzcilvēku atbalstu arī personas ar pārvietošanās grūtībām var nokļūt uz lekcijām. Tādejādi sadarbība veicina izglītības pakalpojumu pieejamību.

Projekta institūciju intervijās tika noskaidrots, ka produkcijas klāsts ir tas mārketinga elements, kuru šīs institūcijas vislabprātāk pilnveidotu, t.i. izstrādātu jaunas izglītības programmas, paplašinātu mērķa auditoriju, attīstītu jaunu metodoloģiju. Sniegto pakalpojumu jeb produkcijas analīze ir arī šī pētījuma galvenais fokuss, analizējot esošo mūžizglītības piedāvājumu. Tāpēc ieteikumi produkcijas diversificēšanai ir izklāstīti rekomendāciju sadaļā.

Visbeidzot, kas attiecas uz 4 P - *promotion* - virzīšanu tirgū jeb mārketingu, tad no visām 13 Projektā iesaistītajām mūžizglītības institūcijām savs neatkarīgs mārketinga plāns ir tikai Dobeles PIC. Augstskolu struktūrvienības ievēro augstskolu un pat pilsētas mārketinga stratēģijas.

Izvērtējot mārketinga komunikāciju, jāatzīmē, ka īstenotie pasākumi ir līdzīgi visās institūcijās. Visbiežāk informācija tiek ievietota institūcijas mājas lapās, kur pieejams – pilsētas portālos, vietējos laikrakstos un publiskajās telpās: bibliotēkās, pašvaldībās u.tml. Skat. Tabulu zemāk.

Tabula 27 Īstenotie mārketinga pasākumi

Projekta partneris	Sava Vietne	Citi portāli	Sociālie mediji	Laikraksti	Pašvald. telpas	TV, radio	Tiešs kontakts
Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs	√			√	√		√
Jelgavas novada domes pieaugušo izglītības centrs	√				√		√
Rundāles novada dome	√			√			√
Liepājas universitāte	√	√	√	√			√
Ventspils Augstskola	√		√				√
Talsu novada Pieaugušo izglītības centrs	√	√				√	√

Projekta partneris	Sava Vietne	Citi portāli	Sociālie mediji	Laikr aksti	Pašvald. telpas	TV, radio	Tiešs kontakts
Kuldīgas novada domes pieaugušo izglītības centrs	√	√		√		√	√
Rokišķu pašvaldības izglītības centrs	√						√
Šauļu reģiona attīstības aģentūra	√	√		√	√		√
Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs	√	√		√	√		√
Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs	√			√			√
Pakrojas biznesa informācijas centrs	√			√			√
Kauņas Tehnoloģiju Universitāte	√	√	√	√			√
Kopā organizāciju skaits	13	6	3	9	4	2	13

Lai arī visām institūcijām ir sava mājas lapa vai biežāk – sadaļa plašākas mājas lapas ietvaros, kardināli atšķiras tajā sniegtās informācijas kvalitāte. Kā lietotājam, klientam visdraudzīgākās mājas lapas ir minamas Ventspils augstskolas, t.sk. Mūžizglītības nodaļas mājas lapa Latvijā un Kauņas Tehnoloģiju Universitātes mājas lapa Lietuvā, kuras vienlaicīgi sniedz informāciju pietiekošā apjomā, kā arī iedrošina interesentu kļūt par šo iestāžu klientu, t.i. iegādāties viņu pakalpojumu. Tajās ir izmantoti vienkārši un iedarbīgi mājas lapas komunikācijas pamatprincipi:

- informācija ir sniegta pārskatāmi un tajā viegli orientēties;
- informācija ir ātri apskatāma – t.i., lapas skatītājam nav jāver vaļā apjomīgi PDF vai citi faili;
- valoda ir vienkārša, īsiem teikumiem;
- samērīgs daudzums vizuālā materiāla – attēlu, tie atbalsta tekstu un nenomāc;
- klientam ir skaidri „darījuma” noteikumi – norādīts stundu skaits, iegūstamā apliecība, pasniedzējs un cena;
- sniegtas atsauksmes no klientiem, pa vienai par katru kursu (tikai Ventspils augstskolai);
- ir izmantoti ne vairāk kā trīs dažādi formatējumi, lietojot vienu un to pašu burtu fontu.

Ventspils augstskolas mārketinga komunikācijas panākumu pamatā ir profesionāls mārketinga speciālistes darbs, kuru ir paveikusi Mūžizglītības nodaļas vadītāja sadarbībā ar studentiem, kuri prakses ietvaros ir pārveidojuši šo mājas lapu.

Ņemot vērā, ka Projekta institūciju sniegtie izglītības pakalpojumi ir sociālo zinātņu, kas sevī ietver gan mārketinga, gan komunikācijas aspektus, un IT jomā, viņu rīcībā ir lielākā vai mazākā mērā nepieciešamie resursi (potenciālie prakses vadītāji un praktikanti – izglītojamie) šādas prakses realizācijai arī savās institūcijās, ciktāl tas ir tehniski iespējams uz esošo mājas lapas platformu bāzes. Pārveidojot mājas lapās esošo informāciju, atbilstoši augstāk uzskaitītajiem mājas lapas komunikācijas pamatprincipiem, tiktu iegūts lielāks efekts no mājas lapas kā mārketinga instrumenta izmantošanas.

Augstskolu struktūrvienības – mūžizglītības pakalpojumu sniedzējas, izmanto arī sociālos medijus. Šī komunikācijas instrumenta popularitāti konkrētajās institūcijās nosaka klienta specifika – studentu un jauniešu vidū sociālie mediji ir populārāki nekā starp vecāka gadagājuma cilvēkiem. Ņemot vērā, ka komunikācija sociālajos medijos patērē daudz klienta laika, strādājošo vidū tie noteikti ir mazāk pieejami nekā studējošo un bezdarbnieku.

Personīgā komunikācija tiek viennozīmīgi atzīta kā visefektīvākais komunikācijas veids. Visi aptaujātie Projekta institūciju pārstāvji to atzīst, kā arī to apliecina viņu izzinātā atgriezeniskā saite, t.i., klientu atbildes uz jautājumu „kur uzzinājāt par kursiem?” visbiežāk norāda uz personisku saziņu ar institūciju, vai informācijas nonākšanu „caur” viņu personiskajiem kontaktiem.

Izglītības procesā tiešais personiskais kontakts starp izglītotāju un izglītojamo ir ļoti svarīgs. Izglītības process pēc savas būtības ir personisks kontakts. Tas arī izskaidro, kāpēc personiskais kontakts kā komunikācijas rīks ir neaizvietoājams konkrētajā pieaugušo izglītības jomā.

Turklāt jāņem vērā, ka vairums līdz šim īstenoto pieaugušo izglītības pakalpojumu tika sniegti dažādu ES fondu līdzfinansētu projektu ietvaros. Kā norādīja viena no intervētajām Projekta institūciju pārstāvēm, klienti, izlasot pat visplašāk izreklamētos pieaugušo izglītības piedāvājuma aprakstus ar gariem izglītības programmas nosaukumiem, atsaucēm uz līdzfinansējošo Programmu, projekta nosaukumu, tā angļu akronīmu un projekta numuru, kas ir obligāti rekvizīti ES fondu vizuālo vadlīniju ievērošanai, neuztver šo visu sarežģīto informācijas gūzmu kā sev saistošu, t.i., neidentificē to ar sevi. Saņemot informāciju sarunā ar pašvaldības darbinieku, klients saprot, ko nozīmē tādi termini kā „kapacitāte”, „kompetence” vai „sociālās atstumtības mazināšana” viņam, un ko šie „pasākumi” dos viņa dzīvei, darbam un ienākumu līmeņa paaugstināšanai.

Līdz ar to visās Projekta institūcijās mārketinga komunikācijā priekšroka dodama un jau arī faktiski tiek dota personiskajai komunikācijai, t.sk. klientu datu bāžu uzturēšanai, konkrētu vajadzību pierakstīšanai un personiskai, mērķtiecīgai komunikācijai. Ar šādu metodi jau šobrīd tiek sasniegts vislielākais izglītojamo klientu skaits. Savukārt mājas lapa interneta tīmeklī ir būtisks komunikācijas instruments plašākas informācijas izplatīšanai, ar nosacījumu, ka tajā informācija tiek sniegta un aktualizēta klientam viegli uztveramā formā.

1.3.5. PĀRROBEŽU SADARBĪBA UN DARBS AR PROJEKTIEM

Septiņas Projektā iesaistītās Latvijas mūžizglītības institūcijas laika posmā no 2005.gada piesaistījušas finansējumu vairāk kā 30 miljonu latu apmērā. Konkrētāks katras Projekta institūcijas īstenoto projektu uzskaitījums atrodams institūcijas profilā dotā pētījuma Pielikumā 3.1. Zemāk ir sniegts projektu kopsavilkums.

Pašlaik visas septiņas Projekta institūcijas piedalās kā partneri Projekta „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (COOP EDU-SHIP) īstenošanā ar kopējo finansējumu 508 293,80 latī. COOP EDU-SHIP projekta vispārējo mērķi - veicināt konkurētspējīgu uzņēmējdarbību pierobežas reģionos Latvijā un Lietuvā, tādējādi novēršot šķēršļus tās attīstībai, aktivējot uzņēmējdarbības vidi un nodrošinot ilgtspējīgus risinājumus mūžizglītības iestāžu un uzņēmēju sadarbību pārrobežā, ir plānots sasniegt īstenojot šādās aktivitātes (1) Biznesa atbalsta struktūras infrastruktūras un aprīkojuma attīstībai, (2) Mūžizglītības iestāžu kapacitātes un lomas paaugstināšanai uzņēmējdarbības atbalsta jomā un (3) Mūžizglītības iestāžu un uzņēmumu sadarbības pasākumi pārrobežā inovatīvai uzņēmējdarbībai un uzņēmējdarbības vides veicināšanai.

Sadarbībā ar NVA, piesaistot Eiropas Sociālā fonda finanšu līdzekļus, piecas Projekta institūcijas – Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības attīstības centrs (Dobeles PIUAC), Liepājas

Universitāte, Ventspils Augstskola, Kuldīgas PIC un Talsu PIC kā piegādātāji piedāvā arī neformālās izglītības programmu apguvi darba meklētājiem un nodarbinātām personām to profesionālajai pilnveidei un bezdarba riskam pakļautām personām preventīvā bezdarba samazināšanai. Kuldīgas un Talsu Pieaugušo izglītības centri piedāvā neformālās izglītības programmu apguvi tikai nodarbinātām personām, savukārt, Jelgavas un Rundāles novada domes būdami mūžizglītības organizatori nesadarbojas ar NVA un šādus pakalpojumus nesniedz.

Visaktīvākās Projekta institūcijas fondu apgūšanā un finansējuma piesaistē ir Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte un Jelgavas novada dome sekojoši īstenojot 16, 11 un deviņus projektus ar kopējo finansējumu 28 miljonu latu apmērā.

Ventspils Augstskolas projekti pamatā ir vērsti uz studiju programmu modernizēšanu un modificēšanu, pasniedzēju kvalifikācijas celšanu un starptautiskās sadarbības veicināšanu un studentu atbalstīšanu piešķirot mērķstipendijas, kā arī augstskolas infrastruktūras modernizēšanu. Ir piesaistīts finansējums trīs pētniecības centru izveidei: (1) Informācijas, komunikāciju un signālapstrādes tehnoloģiju valsts nozīmes pētniecības centra, (2) Vienota augsto tehnoloģiju pētniecības un mācību centra un (3) Prasmju un apmācību centra izveidei produktu izstrādē – Igaunijas un Latvijas mehatronikas sektora kompetences celšanai (Prasmju centrs). Projekta „Mūžizglītības pārrobežu kapacitātes paaugstināšanas (5L)” ieviešanas rezultātā veicināta cilvēkkapitāla attīstīšana izveidojot efektīvu mūžizglītības sistēmu Kurzemes un Ziemeļu – Rietumu Lietuvas pārrobežu teritorijā, izveidoti trīs uzņēmējdarbības apmācības kursi, veikta inženierapmācības centra izveide Mūžizglītībā, aprīkojuma iegāde datorlaboratorijai, multimediju laboratorijai, inženierprasmju apmācības laboratorijai un Mūžizglītības informācijas centram. Projekta „KoGloss” ietvaros tiek izstrādāta, pārbaudīta un dokumentēta valodu apguves metode.

Uzņēmējdarbības atbalstam ir: (1) izveidots mazās inovatīvās uzņēmējdarbības atbalsta tīkls topošajiem uzņēmējiem, nodrošinot zināšanu bāzi, kas nepieciešama uzņēmējdarbības sākumposmā starp ideju un tās īstenošanu, (2) izstrādāti apmācību moduļi topošajiem uzņēmējiem veiksmīgai ieciešanai un adaptācijai uzņēmējdarbības vidē, un (3) ir izstrādāta metodoloģija, kā apmācīt jaunos uzņēmējus darbam ar investoriem nepieciešamā starta kapitāla piesaistei. Kopējais piesaistītais finansējums projektu īstenošanai no 2009.-2014.gadam ir nedaudz lielāks par 17 miljoniem latu.

Liepājas Universitātes īstenotie projekti pamatā vērsti uz pieaugušo izglītības veicināšanu, apmācību procesa pilnveidošanu un starptautiskās sadarbības veicināšanu.

Sadarbībā ar Liepājas Universitāti pašlaik tiek īstenoti reģionālie projekti maģistrantūras un doktorantūras studiju atbalstam, izglītības pedagogu tālākizglītības veicināšanai un Inovatīvai un praksē balstītai pedagogu izglītības ieguvei un mentoru profesionālai pilnveidei, kuru ietvaros attiecīgi studentiem tiek piešķirtas stipendijas, tiek organizēta pedagogu kvalifikācijas celšana un jaunas studiju programmas izstrāde un ieviešana, kā arī universitātes infrastruktūras un mācību aprīkojuma modernizācijai. Liepājas Universitāte piedalās kā partneris vairāku starptautisku projektu realizēšanā, kā, piemēram, projektā, kurš paredz izstrādāt logopēdu profesionālās izglītības paraugstandartu, kurā būtu definētas šai profesijai nepieciešamās vispārējās un specifiskās kompetences (NetQues projekts), un projektā, kurš sekmē brīvu pedagoģisko procesu un valodu mācīšanos un lingvistisko daudzveidību (TRAM – *transitions and multilingualism*).

Jelgavas novada dome kopš 2008.gada ir piesaistījusi finansējumu deviņiem ar mūžizglītību un uzņēmējdarbību saistītiem projektiem 2 miljonu latu apmērā. Viens no apjomīgākajiem realizētajiem projektiem ir „Amatniecības pārrobežu sadarbības tīkla kā Latvijas – Lietuvas pierobežas pievilcības veicinātājs” īstenošana, kura ietvaros ir veiktas aktivitātes amatniecības nozares popularizēšanai un

attīstībai. Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšanai pašvaldībās un darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai un uzņēmējdarbības aktivitāšu veicināšanai Zemgales reģiona pierobežas teritorijās piesaistīts finansējums nepilna miljona latu apmērā.

Pedagogu konkurētspējas veicināšanai tika sniegts atbalsts pedagogu profesionālajai un sektorālajai mobilitātei, nepieciešamajai pārkvalifikācijai izglītības kvalitātes celšanai, kā arī pedagogu darbības kvalitātes sistēmas izveidei un ieviešanai.

Izglītības procesa attīstībai ir realizēti projekti apmācības iestāžu infrastruktūras uzlabošanai un vadītas apmācības par IT izmantošanu mācību procesa organizēšanā. Inovāciju akcentēšanai, kas ir viens no uzņēmējdarbības stūrakmeņiem, tika organizēti pieredzes apmaiņas braucieni, sniegtas konsultācijas un veicināta inovatīvu projektu izstrāde.

Dobeles PIUAC ir piesaistījis finansējumu desmit uzņēmējdarbības atbalsta un pieaugušo izglītības veicināšanas projektiem vairāk kā 650 tūkstošu latu apmērā.

Pašlaik tiek īstenots projekts, kura ietvaros tiek apmācīti Vidusbaltijas mājražotāji vietējo produktu attīstībai un tiek veidots zaļā tirgus tīklojums, kurš sastāvēs no septiņiem tirgiem. Mācīšanās procesa attīstīšanai ir īstenoti projekti pasniedzēju apmācībām, ietverot apmācības par IKT rīkiem, radošu pieeju pieaugušo apmācībā un motivēšanu – gan pasniedzēju, gan izglītojamo. Atbilstoši uzņēmēju vēlmēm laika posmā no 2009.-2010.gadam, tika organizētas apmācības par efektīvas uzņēmējdarbības vadību, mārketingu un sadarbības nozīmi, kā arī sniegtas konsultācijas komercdarbībā. Zemgales plānošanas reģiona mūžizglītības atbalsta sistēmas veidošanai un kapacitātes stiprināšanai ieviests projekts 90 tūkstošu latu apmērā.

Talsu novada PIC piedalās projekta „Kurzemes plānošanas reģiona atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes stiprināšana mūžizglītības ieviešanai” īstenošanā, ir organizējusi pasākumu „Mūžizglītības nedēļa Talsu rajonā”, kā arī piedalījusies starptautiska projekta paaudžu dialoga veidošanas un apmācību IT jomā gan jauniešiem, gan vecākajai paaudzei ieviešanā, kura ietvaros tika veidoti vairāki videomateriāli par attiecīgo tēmu.

Sadarbībā ar Latvijas Tehnoloģiju Centru piedalās starptautiskā projektā par uzņēmējdarbības programmu un metodoloģijas izstrādēm (CB ENTREINT) un sadarbībā ar Kurzemes plānošanas reģionu, BASIS projekta ietvaros, PIC sniedz konsultācijas uzņēmējiem, kas meklē sadarbības partnerus projekta partnervalstīs, kā arī piedāvā apmaksātus pieredzes apmaiņas braucienus pirmo kontaktu dibināšanai.

Rundāles novada dome pašlaik īsteno projektu vides izveidei uzņēmējiem „Uzņēmējdarbības atbalsta bibliotēka”, kurā iespējams vienā vietā iegūt konsultācijas par uzņēmuma dibināšanu, darbību, kur pieejami e-pakalpojumi, īstenotas apmācības, semināri un mentoringa programmas, kā arī tiks īstenoti plaši uzņēmējdarbības atbalsta un veicināšanas pasākumi. Kā viens no apjomīgākajiem Rundāles novada realizētajiem projektiem ir minams „Zemgales reģiona pašvaldību institucionālo spēju stiprināšana ekonomisko aktivitāšu veicināšanai sadarbībā ar Norvēģijas institūcijām”.

Laika posmā no 2008.gada Rundāles novada dome piesaistījusi finansējumu iepriekšminēto projektu realizēšanai nepilnu 406 tūkstošu latu apmērā.

Kuldīgas novadā ir/tiek ieviesti 14 projekti, t.sk. „Dzīvotprieka skola”, kura ietvaros celta pedagogu profesionālā kapacitāte, apzināta IT sniegto iespēju izmantošana mācību procesa nodrošināšanā, sniegtas apmācības svešvalodu un datorprasmju pamatu apguvei, rīkotas amatu darbnīcas un dzīvesgudrību skola; „Jauniešu ar zemu pamatprasmju līmeni un invalīdu apmācība

komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai Kuldīgā”, „Motivācijas programmu izstrāde un aprobācija dzīves kvalitātes paaugstināšanai un nodarbinātības sekmēšanai”, un „Komercdarbības uzsācēju apmācības, konsultācijas un finansiālā atbalsta programmas” ieviešanā. Kuldīgas novada dome piedalījies vairākos starptautiskos projektos: trijos Grundtvig mācību partnerības projektos un vienā projektā Nordplus programmas ietvaros.

Piecas Projektā iesaistītās Lietuvas mūžizglītības institūcijas laika posmā no 2006.gada ieviesušas 46 projektus un piesaistījušas finansējumu vairāk kā 19,9 miljonu latu apmērā. **Visaktīvākās Projekta institūcijas fondu apgūšanā un finansējuma piesaistē ir Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs, Šauļu reģiona attīstības aģentūra un Kauņas Tehnoloģiju universitāte**, kuras laika posmā no 2007.gada projektu ieviešanai ir piesaistījušas finansējumu nedaudz vairāk kā 16 miljonu latu apmērā.

Kauņas Tehnoloģiju universitāte kopš 2006.gada ieviesusi 22 projektus, kuri vērsti uz izglītības kvalitātes uzlabošanu, inovāciju un uzņēmējdarbības attīstību un starptautisku mobilitāti nepilnu 4,8 miljonu latu vērtībā. 2007.-2013.gada periodā aktīvi piedalījies Mūžizglītības programmas projektu Leonardo da Vinci un Grundtvig ieviešanā, kuru ietvaros piesaistīti ievērojami finanšu līdzekļi. Projekta „StartupSpace” ietvaros atvērta Inovāciju un uzņēmējdarbības centrs, kurš kalpo kā biznesa ideju nobriešanas un īstenošanas vide. Projekta „Elos-CFEC un valsts izglītības prioritātes” ietvaros tiek veidots valsts un reģionālās nozīmes profesionālās un augstākās izglītības iestāžu izglītības tīkls. Informatikas speciālistiem ir radīta modulāras izglītības sistēma – bakalaura un maģistratūras līmeņos, un sagatavotas sekojošas studiju programmas: Datoru inženierija; Programmatūras izveide un Informācijas un privāto datu aizsardzība, savukārt uzņēmumu vadītājiem ir izstrādāta programma neprofesionālo kompetenču attīstīšanai.

Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs ir ieviesis piecus projektus 6,5 miljonu latu apmērā. Sadarbībā ar Jelgavas novada domi tiek ieviests projekts „Amatniecības pārrobežu sadarbības tīkls kā Latvijas – Lietuvas pierobežas pievilcības veicinātājs”, kura ietvaros tiek veicināta tradicionālās amatniecības nozares attīstība, savukārt ar Dobeles PIUAC tiek strādāts pie projekta „Pārrobežu sadarbība uzņēmējdarbības atbalsta sistēmas attīstībai Dobeles un Jonišķu rajonos” ieviešanas.

Jauno uzņēmēju atbalstīšanai ir dibināts uzņēmējdarbības veicināšanas fonds un sniegtas apmācības un konsultācijas par dažādām jaunajiem uzņēmējiem būtiskām tēmām. Lietuvas uzņēmēju konkurētspējas attīstībai ir sniegtas apmācības eksporta veicināšanai, kur projekta ietvaros tika mācīts par tirgus izpēti, starptautiskās tirdzniecības attīstību un pārdošanu, kā arī tika organizēts pieredzes apmaiņas brauciens uz Zviedriju. Automašīnu remonta pakalpojuma sektora attīstīšanai tika organizēti darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanas kursi, izmantojot ES labo praksi un organizējot pieredzes apmaiņu Vācijā un Austrijā.

Šauļu reģiona attīstības aģentūra ieviesusi 12 projektus nepilnu piecu miljonu latu apmērā. Projekti vērsti uz cilvēkresursu prasmi un kompetenču attīstību, veicinot pārrobežu sadarbību.

Profesionālās izglītības uzlabošanai atbilstīgi darba tirgus vajadzībām, pašlaik tiek ieviests projekts, kura ietvaros tiek organizētas apmācības, semināri, konferences, pieredzes apmaiņas braucieni un notiek mācību vietu infrastruktūras modernizēšana ar mērķi celt izglītības kvalitāti un veicināt studentu skaita pieaugumu pierobežas reģiona profesionālās izglītības iestādēs. Iedzīvotāju konkurētspējas celšanai darba tirgū un integrācijai informācijas sabiedrībā tiek ieviests projekts, kura ietvaros tiek organizēti datorapmācības kursi.

Radošo industriju attīstībai ir izveidots sadarbības tīkls un kopīga stratēģija Lietuvas un Latvijas teritorijās, projekta ietvaros tika organizēti semināri, konferences, apmācības, pieredzes apmaiņas braucieni un nometnes. Starpkultūru sadarbības veicināšanai pārrobežas reģionā, attīstot kultūras izglītību un īstenojot kopīgus kultūras pasākumus tiek ieviests projekts „Kultūras sadarbība Latvijas-Lietuvas pierobežas reģionā”. Mākslinieku uzņēmējdarbības un konkurētspējas veicināšanai ir dibināts Šauļu mākslas inkubators.

Rokišķu rajona pašvaldības izglītības centrs kopš 2007.gada piesaistījis finansējumu septiņu projektu ieviešanai nepilnu četrus miljonu latu vērtībā. Ieviestie projekti vērsti uz pedagoģiskā personāla kompetenču attīstību, mācību procesa uzlabošanu, jaunrades veicināšanu un izglītības nozares darbinieku sadarbību.

Pakrojas biznesa informācijas centrs ir piesaistījis finansējumu biznesa atbalsta sistēmas pilnveidošanai Pakrojas rajonā 2006.-2007.gadā, kura ietvaros iegādāta un uzstādīta aparatūra un izveidota mājaslapa, kura tiek izmantota kā platforma biznesa informācijas publikāciju veidošanai.

1.4. ĀRVALSTU „LABĀS PRAKSES” PIEMĒRI

Tiek piedāvāti divi atšķirīgi ārvalstu labās prakses piemēri, kuri atbilst Projekta partneru vajadzībām: Centrālās Baltijas Interreg4A programmas līdzfinansēts projekts „LEMON” attīsta mūžizglītības institūciju sadarbības tīkla izveidi, savukārt Interreg4C programmas līdzfinansēts projekts „IES” ir fokusēts uz reģionālās politikas pilnveidi nodarbinātības jomas attīstībai, aptverot mūžizglītības un uzņēmējdarbības sasaistes jautājumus.

1.4.1. SADARBĪBAS TĪKLA „LABĀS PRAKSES” PIEMĒRS

Projektu „Modernas, atvērtas pieaugušo izglītības sabiedrība” LEMON (*Learning Communities of Modern Liberal Adult Education*) (turpmāk tekstā – LEMON) ieviesa Turku universitāte no Turku pilsētas Somijā sadarbībā ar vēl 12 pieaugušo izglītības iestādēm Igaunijā un Somijā.

LEMON projektu līdzfinansēja Centrālās Baltijas Interreg4A programma Dienvidsomijas – Igaunijas apakšprogrammas trešās prioritātes „Pievilcīga un dinamiska sabiedrība” atbalsta virziena „Sociālā drošība un dažādu sabiedrības grupu labklājība” ietvaros.

LEMON fokusējās uz informācijas sabiedrības iespējām, apmācībām sadarbības tīklā (*network*) un elastīgu tiešsaistes (*online*) komunikāciju.

Lai atvērtie pieaugušo izglītības centri labāk atbilstu iedzīvotāju un organizāciju vajadzībām, tie tika atjaunoti, tika izveidota interneta platforma, kura palīdz kontaktēties ar klientiem, attīstīt vietējās un pārrobežu partnerības, pielietot jaunas metodes, izveidot un pilotprojektu veidā testēt jaunas apmācību programmas.

LEMON ietvaros atvērto pieaugušo izglītības centru darbinieki piedalījās praktiskās apmācībās, tika izstrādāta grāmata par sociālo mediju nākotnes perspektīvām pieaugušo izglītībā Igaunijā un Somijā. Projektā piedalījās arī liels skaits studentu, kuri apguva LEMON ietvaros izveidotus apmācību kursus.

LEMON izveidotā komunikācijas platforma atrodama <http://lemonproject.ning.com>. Informācija par projektu iegūta Centrālās Baltijas programmas un LEMON tīmekļa vietnēs.

Tiek ieteikts izmantot LEMON „labo praksi” – veidojot kopīgas apmācības darbiniekiem, sadarboties („tīkloties”) PICiem savā starpā, tādējādi optimizējot izmaksas. Tāpat ir iespējams mācīties no LEMON pieredzes: interneta platformas izveide būtu efektīvs instruments tikai tadā gadījumā, ja personāls to aktīvi izmantotu. LEMON izveidotajā interneta platformā pēdējie ieraksti veikti 2011.gada nogalē, t.i. platforma šobrīd ir neaktīva, kā arī projekta darbības laikā veiktajiem ierakstiem ir ļoti maza atsaucība – dažiem rakstiem ir 1-4 komentāri, taču gandrīz pusei nav nevienas atbildes. Kā liecina pieredze arī citu projektu novērtēšanā, interneta platformas kļūst mazaktīvas pēc projektu beigām. Tāpēc ir būtiski izprast platformas mērķi – ja tas ir sadarbība, informācijas apmaiņa un darbs pie kopīgiem materiāliem – tad interneta platformu aizstāj failu kopums tīmeklī, izmantojot „Google” vai „Dropbox” programmas, kas ir bez maksas. Savukārt, ja mērķis ir jaunu klientu piesaiste – tad ir iespējams izmantot jau esošus un populārus sociālos medijus, piemēram, LinkedIn, izveidojot tajos savu interešu grupu, arī bez maksas.

1.4.2. REĢIONĀLĀS POLITIKAS „LABĀS PRAKSES” PIEMĒRS

Interreg4C programma ir vērsta uz reģionālās politikas pilnveidi. Projekts „Ieviešot nodarbinātības pakalpojumus” IES (*Implementing Employment Service*) (turpmāk tekstā - IES) ir vērsts uz nodarbinātības pakalpojumu pilnveidi reģionos, aptverot arī sociālos un izglītības jautājumus, t.i. tas sniedz plašāku skatījumu uz pieaugušo izglītības tirgus saikni ar uzņēmējdarbību. IES saņēma līdzfinansējumu prioritātes „Inovācijas un zināšanu ekonomika” ietvaros.

Projekta partnerību veido 10 dažādas iestādes, kuru skaitā ir gan reģionu administrācijas, nodarbinātības aģentūras un izglītības iestādes, kopā no sešām Eiropas valstīm: Austrijas, Vācijas, Itālijas, Spānijas, Rumānijas un Slovēnijas. Vadošais partneris – Sardīnijas autonomais reģions (Itālija). Projekta mērķis ir reģionālo nodarbinātības aģentūru darba uzlabošana un to pielietoto metožu dažādošana.

IES ietvaros tika veikts projekta teritorijā izmantoto nodarbinātības politikas instrumentu savstarpējais salīdzinājums (*benchmarking*), grupējot tos pēc piecām tēmām:

1. Vadība;
2. Izvēles noteikšana;
3. Darbaspēka pieprasījums-piedāvājums;
4. Zemākas konkurētspējas personas darba tirgū;
5. Individuālās nodarbinātības veicināšana.

IES rezultātā tika izstrādāts apjomīgs (vairāk kā 1600 lapas) materiāls – elektroniskā grāmata. Šajā grāmatā ir aprakstīta IES ieviešana, t.sk. savstarpējā salīdzinājumā identificētie nodarbinātības politikas instrumenti, kā arī praktiska pieredze to pārnesē.

IES projekta partneri apkopoja 47 reģionālās politikas instrumentu piemērus, tos kategorizēja pēc 10 dažādiem intervences tipiem: apmācības, datubāzes, sadarbības tīkli/ partnerības, izglītības programmas, tirgi/ pasākumi, nodarbinātības projekti, apmācības, „koučings” un konsultācijas, pabalsti, organizācija/ struktūra/ vadība un komunikācija un mārketingi. No visiem tika izvēlēti „labās prakses” piemēri, kas tika apkopoti tabulā zemāk. Tiek norādīti dažādie instrumenti pēc to

būtības, nenorādot IES konkrētos partnerus, kuri ir ieviesuši šos piemērus. Detalizēta informācija pieejama vietnē www.ies-employment.eu.

Tabula 28 Labās prakses par iepriekšminētajām tēmām

Vadība	Izvēles noteikšana	Darbaspēka pieprasījums-piedāvājums	Zemākas konkurētspējas personas darba tīrgū	Individuālās nodarbinātības veicināšana
Profesionālās nodarbinātības plāni	Apmācības, „koučings” un konsultācijas	Datu bāze Nodarbinātības aģentūrā	Nodarbinātības darba grupas (<i>workshop</i>)	Kvalifikāciju departamenta ieviešana
Sadarbības tīkli	Nodarbinātības tīkli	Datu bāze – kvalifikācijas barometrs	Individuālais konsultants (<i>case manager</i>)	Nodarbinātības projekti
Apmācības, „koučings” un konsultācijas	Profesionālās noteikšanās kurss	Apmācību programma ar saistošu nodarbinātību	Apmācības, „koučings” un konsultācijas	Formālā izglītība bezdarbniekiem

No IES projektā analizētajiem „labās prakses” piemēriem, detalizētāk tiek atainoti divi, kas abi veicina darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma savstarpējo tuvošanos:

1. nodarbinātības darba grupas (*workshop*), konkrētais piemērs – „darba gadatirgus”;
2. datu bāze – kvalifikācijas barometrs, konkrētais piemērs – „nodarbinātības kompass”.

Darba gadatirgus

Nodarbinātības darba grupas (*workshop*) labais piemērs ir darba gadatirgus „Workey”. Tas ir ikgadējs reģionāls pasākums, kas notiek divas dienas. Šī pasākuma organizēšanas posmi:

1. Apmēram 500 uzņēmumi un valsts institūcijas tiek informētas par iespēju bez maksas piedalīties darba gadatirgū, pastāstīt par sevi un piesaistīt darbiniekus izmantojot darbinieku atlases pakalpojumus, katram tiek nosūtīta vēstule;
2. Plānošana: vietas izvēle, komunikācijas plāns, konferences un darba grupas plāns;
3. Ieviešana:
 - a. Viesu uzņemšana;
 - b. Vadības procesi;
 - c. Mājas lapas atjaunināšana;
 - d. Darba vakanču apkopošana.

„Labās prakses” pārneses rezultātā tika organizēts šāds pasākums Spānijas reģionā, sasniegtie rezultāti: darba devēji: 58; apmeklētāji: 6000; 30 nozares institūcijas pārstāvētas, t.sk. pieaugušo apmācību sniedzēji, iegūti 5000 darba pieteikumi, 131 darbinieks atradis darbavietu, uzsāktas 40 apmācības darba vietā/ prakses; 100 institūcijas piedalījušās gadatirgus tapšanā.

IES projekta elektroniskā grāmata uzrāda detalizētu plānošanas laika grafiku, pārskatu pār nepieciešamajiem resursiem un arī izmaksas pa pozīcijām. Tiek ieteikts izmantot šo pieredzi,

plānojot savus iespējamus pieaugušo izglītības piedāvājuma un uzņēmēju pieprasījuma tuvināšanas pasākumus. Piemēram, norādītie cilvēkresursi, kas nepieciešami šāda gadatirgus organizēšanai: virsvadītājs; finanšu vadītājs; četri speciālisti nodarbinātības un profesionālās noteikšanās jomā, IT speciālists; divi apsargi; divi pārstāvji no katras dalībnieku institūcijas; 1 PR speciālists; 1 fotogrāfs. Pasākuma kopējās izmaksas – 30 tūkstoši eiro.

Nodarbinātības kompass

Nodarbinātības kompasu veido vienkārša tiešsaistes anketa – tests, kuras aizpildīšanai nepieciešamas apmēram 20 minūtes. Anketa ļauj tās aizpildītājam novērtēt savas iespējas un intereses un salīdzināt tās ar darba un profesionālās izglītības iespējām reģionā un valstī. Nodarbinātības kompass izmanto iegūtos parametrus, lai salīdzinātu tās aizpildītāja profilu ar apmēram 800 darba aprakstiem.

Nodarbinātības kompasu izveidoja Austrijas nodarbinātības aģentūra sadarbībā ar privāto partneri. Šī rīka ieviešanas ieguvumi ir tā plašā pieejamība un iespēja nodarbinātības konsultantam runāt jau tikai par būtiskiem un specifiskiem jautājumiem, netērējot laiku uz pamatinformācijas iegūšanu.

Lai pārņemtu Austrijas „labo praksi” – nodarbinātības kompasu – Itālijas partneris izveidoja tā demo versiju, ar 300 darba aprakstiem; izvēlējās 300 darba aprakstus no savā reģionā pieprasītajiem; adaptēja vizuālo nodarbinātības kompasu izklāstu un definīcijas. Austrijā nodarbinātības kompass ietver divas dažādas versijas – vispārējo un specifiski jauniešu mērķa auditorijai pielāgoto, pārņemot „labo praksi” Itālijas partneris izvēlējās tikai vispārējo versiju.

Nodarbinātības kompass ir autortiesību objekts un tā pārneses izmaksās ir jāņem vērā arī autoratlīdzība. IES nenorāda šīs „labās prakses” izmaksas, taču ir detalizēti atainoti ieviešanas soļi un barjeras, kā arī to pārvarēšanas pieredze.

Tiek ieteikts apsvērt reģionālā līmenī, sadarbībā ar pieaugušo izglītības iestādēm, nodarbinātības valsts aģentūru un darba devēju pārstāvjiem ierosināt šāda nodarbinātības kompasu izveidi uz jau esošo datu bāzu pamata – ietverot tajā ne tikai darba meklētāju un darba devēju puses, kā tas ir personāla atlases kompānijās, bet arī informāciju par pieaugušo profesionālās izglītības iespējām. Var izveidot alternatīvu kompasu – ietverot tikai reģionos pieejamās pieaugušo izglītības informāciju, kura tiek piedāvāta klientam pēc anketas aizpildīšanas atbilstoši viņa pieredzei, esošajai kvalifikācijai, interesēm, dzīves mērķiem un dzīvesvietas tuvumā, izmantojot Pētījumā apkopoto informāciju par pieaugušo izglītības programmām Projekta teritorijā, t.sk. to atainojumu kartē.

1.5. REKOMENDĀCIJAS

1.5.1. KOPĪGĀS REKOMENDĀCIJAS MŪŽIZGLĪTĪBAS IESTĀDĒM PROJEKTA IEVIEŠANAS

TERITORIJĀ EFEKTIVITĀTES CELŠANAI UN SADARBĪBAS AR UZŅĒMĒJIEM UZLABOŠANAI

- 1. Pašvaldībām ir būtiski apzināties cilvēkresursu attīstības nozīmi un to, ka bez konkurētspējīgiem cilvēkresursiem tās pamazām var iznīkt. Pašvaldībām ir jāuzņemas aktīva loma mūžizglītības piedāvājuma veidošanā un pielāgošanā vietējai situācijai, jo tās atrodas vistuvāk vajadzībām un tām ir nepieciešamie resursi. Turklāt nākamajā ES finansējuma plānošanas periodā šai jomai ir paredzami ievērojami finanšu līdzekļi.**

2. **Katrā pašvaldībā ir nepieciešams nodrošināt cilvēkresursu attīstības politikas īstenošanu** atsevišķa speciālista, pieaugušo izglītības centra vai mūžizglītības organizatora veidā. Šāds speciālists vai PIC būtu atbildīgs par kopējas mūžizglītības politikas īstenošanu pašvaldības teritorijā, tai skaitā, arī par pašas pašvaldības darbinieku apmācību vajadzību plānošanu un nodrošināšanu, kas ievērojami mazinātu pašvaldības izmaksas un uzlabotu tās darbu.
3. Lai uzlabotu sniegto mūžizglītības pakalpojumu kvalitāti, ir **svarīgi nodrošināt informācijas apriti** starp publiskā sektora pieaugušo izglītības iestādēm par to darbību, sagatavotajām programmām, veiksmes stāstiem utml. To varētu **organizēt ar formālas vai neformālas tīklošanās (networking) palīdzību gan klātienē, gan arī virtuāli**, piemēram, izveidojot grupu profesionālajā sociālā tīkla LinkedIn vietnē. Tas ļautu ieraudzīt kādas labas prakses tiek īstenotas citās iestādēs un ko var pārņemt vai izmantot. Šāda tīklošanās arī sniegtu plašākas zināšanas par potenciālajiem apmācību piegādātājiem – lektoriem – dotu iespējas organizatoriem izvēlēties piemērotākos viņu pieaugušo izglītības pakalpojuma sniegšanai konkrētai mērķa auditorijai.
4. **Kopīgi sadarbojoties mūžizglītības iestādes varētu gan izstrādāt jaunas programmas, gan apmainīties ar jau esošajām, kā arī aprobēt jau īstenotas programmas**, tā pārņemot labo pieredzi, kura ir jau uzkrāta citās iestādēs. Īpaši tas varētu veicināt profesionālās izglītības programmu piedāvājuma veidošanos, jo 2012.gada rudenī Latvijā sagaidāmais jaunais Profesionālās izglītības likums sekmēs šī piedāvājuma veidošanas elastību. Profesionālās izglītības programmas ir paredzēts strukturēt moduļu veidā, kur moduļus vienas un tās pašas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai vai pilnveidei varētu sagatavot divas vai vairākas mūžizglītības iestādes savstarpēji sadarbojoties.
5. **Sadarbībā ar reģiona institūcijām pašvaldību cilvēkresursu attīstības speciālisti, PIC un mūžizglītības organizatori varētu vienoties par kopēju pieeju darbā ar uzņēmējiem**, pārņemot labo pieredzi no tām pašvaldībām un pašvaldību iestādēm, kurās jau ir cieša sadarbība ar uzņēmējiem, piemēram, Dobeles PIC. Domājot par piedāvājuma pielāgošanu uzņēmējdarbībai ir jārikojas proaktīvi - jāiet pie uzņēmējiem skaidrot viņu vajadzības, jāuztur regulāri kontakti un jānovēro ekonomiskā situācija. Ir jāiekaro uzņēmēju uzticība un jāceļ gan pašvaldības, gan tās mūžizglītības iestādes reputācija viņu acīs.
6. Ja tās vēlas strādāt ar uzņēmējiem, tad **mūžizglītības iestādēm sevi ir skaidri jāpozicionē, kā reģiona/ novada uzņēmēju palīgiem un sagatavotais piedāvājums ir aktīvi jāvirza tirgū**. Mārketinga un komunikāciju pasākumiem attiecīgi ir jābūt pielāgotiem tā, lai savus pakalpojumus var pārdot uzņēmējiem vai to potenciālajiem darba ņēmējiem. Šeit par paraugu, lai kalpo Ventspils Augstskolas profesionāli sagatavotā mājas lapas sadaļa par mūžizglītību, kurā informācija ir ļoti pārskatāmi izkārtota, viegli uztverama un reizē arī aicinoša. Attiecībā uz mūžizglītības iestāžu mājas lapām ir ieteikums, īpaši, tajās iestādēs, kur tiek pasniegts marketinga un mājas lapu izveide, izmantojot lektoru kompetenci un apmācāmo praktikantu darbu, tās atbilstoši sakārtot.
7. Kopīgi sadarbojoties un koordinējot savas darbības, apsvērt savu **esošo mācību programmu dažādošanu**, kā arī tādu jaunu mācību programmu izstrādi un ieviešanu, kuras ir vērstas vairāk uz tiešajām profesionālajām prasmēm, īpaši, tādas nozarēs, kā lauksaimniecība, kokapstrāde, metālapstrāde un tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana Latvijā. Kur vien tas ir iespējams un nepieciešams no izmaksu efektivitātes viedokļa, šādas programmas varētu sagatavot sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm, kurām ir piemērota materiāltehniskā bāze. No Lietuvas

kolēģiem var aizgūt, pārņemt īpašu specifisku profesionālo programmu apmācību izveidi, piemēram, „apavu ražošana”, kas nekur Latvijā netiek piedāvāta.

8. **Mūžizglītības iestādēm vajadzētu uzņemt arvien lielāku darba devēju un darba ņēmēju savdēju lomu**, nodrošinot to, ka potenciālais darba ņēmējs pirms stāšanās darbā saņem darba devējam nepieciešamās zināšanas un iemaņas. Mūžizglītības iestādēs sadarbībā ar pašvaldībām varētu nodarboties ar individualizētāku pieeju darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma salāgošanā konkrētajā teritorijā. Šeit par piemēru varētu ņemt pieminētā Projekta „Ieviešot nodarbinātības pakalpojumus” IES (*Implementing Employment Service*) individuālā konsultanta (*case manager*) labo praksi.
9. Ir skaidrs, ka vismaz tuvākajos gados mūžizglītības iestādēm ir jā saglabā sava elastība attiecībā uz iespējām pielāgoties strauji mainīgajiem darba tirgus apstākļiem. Tajā pašā laikā, sadarbojoties savā starpā un ar plānošanas reģionu, tās varētu **nospraust galvenos attīstības virzienus tā, lai tās savā starpā nekonkurētu ar līdzīgām un vispārīgām mācību programmām, bet gan iezīmētu zināmu diversifikāciju un virzienu uz profesionālo prasmju nodrošināšanu**, pamatojoties uz vietējās uzņēmējdarbības pieprasījumu.
10. Mūžizglītības iestādes atzīst, ka ir **svarīgi informēt sabiedrību un savus potenciālos klientus par tām pozitīvajām praksēm un pieredzēm, ko tās sniedz**. Būtu labi, ja tās pasekotu savu klientu sekmēm darba tirgū pēc apmācību saņemšanas, kā arī savus veiksmes stāstus popularizētu, pirmām kārtām, savās mājas lapās.
11. **Kopīgi sadarbojoties mūžizglītības iestādes varētu īstenot plašas marketinga aktivitātes**, kas tiem ļautu labāk konkurēt ar lielajām privātajām mūžizglītības iestādēm reģionos.
12. Būdamas lielākoties nelielas un elastīgas, **mūžizglītības iestādes varētu būt aktīvākas dažādu jaunu ideju ārpus ierastās prakses ieviešanā, kā arī šādu pieredžu aizgūšanā**. Tās varētu darboties atvērti pret dažādām jaunām idejām, tai skaitā izmēģinot, piemēram, mājas lapas izstrādes kursā iekļaujot konkursu par priekšlikumiem savu mājas lapu izstrādi vai organizējot pasākumus, kur ne tikai lektors māca apmācāmos, bet arī apmācāmie var piedāvāt vienam otru un pat lektoru pamācīt kādā jomā, ko viņš/viņa pārzina.
13. **Paplašināt savu darbības diapazonu tā, lai tas pēc iespējas vairāk atbilstu mūžizglītības būtībai**, t.i., izglītībai mūža garumā un domāt par to, ka, piemēram, (1) laikā, kamēr vecāki izglītojas apgūstot kādu pieaugušo izglītības programmu, viņu bērniem var piedāvāt vecuma grupai atbilstošu programmu jeb (2) datoru un/vai valodu apmācību var piedāvāt vecākiem kopā ar bērniem, īpaši tādiem, kuri ir jau paši apguvuši datorrīkus un atsevišķos gadījumos var pamācīt arī savus vecākus.
14. Visu iepriekš minēto pasākumu īstenošanai jāpiesaista **starptautisks finansējums** galvenokārt projektu veidā, atbilstoši katras iesaistītās institūcijas lomai. Plānošanas reģioniem jāvirza reģionālās politikas attīstība, jāpiedalās ESF plānošanā un ieviešanā nacionālā līmenī, mūžizglītības iestādēm jāplāno un jāievieš pilot-apmācību projekti, t.sk. mācībspēku apmaiņas projekti, savstarpējā sadarbības tīkla veicināšanas projekti, savukārt novadu pašvaldībām - sadarbības projekti ar vietējiem uzņēmējiem.

1.5.2. REKOMENDĀCIJAS ZEMGALES UN KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTU IZSTRĀDEI MŪŽIZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS NODROŠINĀŠANAI

Rekomendācijas ir sagatavotas pamatojoties uz Latvijas Republikas Izglītības likumu un likumā Par pašvaldībām noteiktajām pašvaldību funkcijām, kā arī Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas „Nozaru politiku vadlīnijām pašvaldībām”. Mūžizglītības attīstības nodrošināšanai tiek piedāvāts sekojošs modelis skat. Attēls 11.

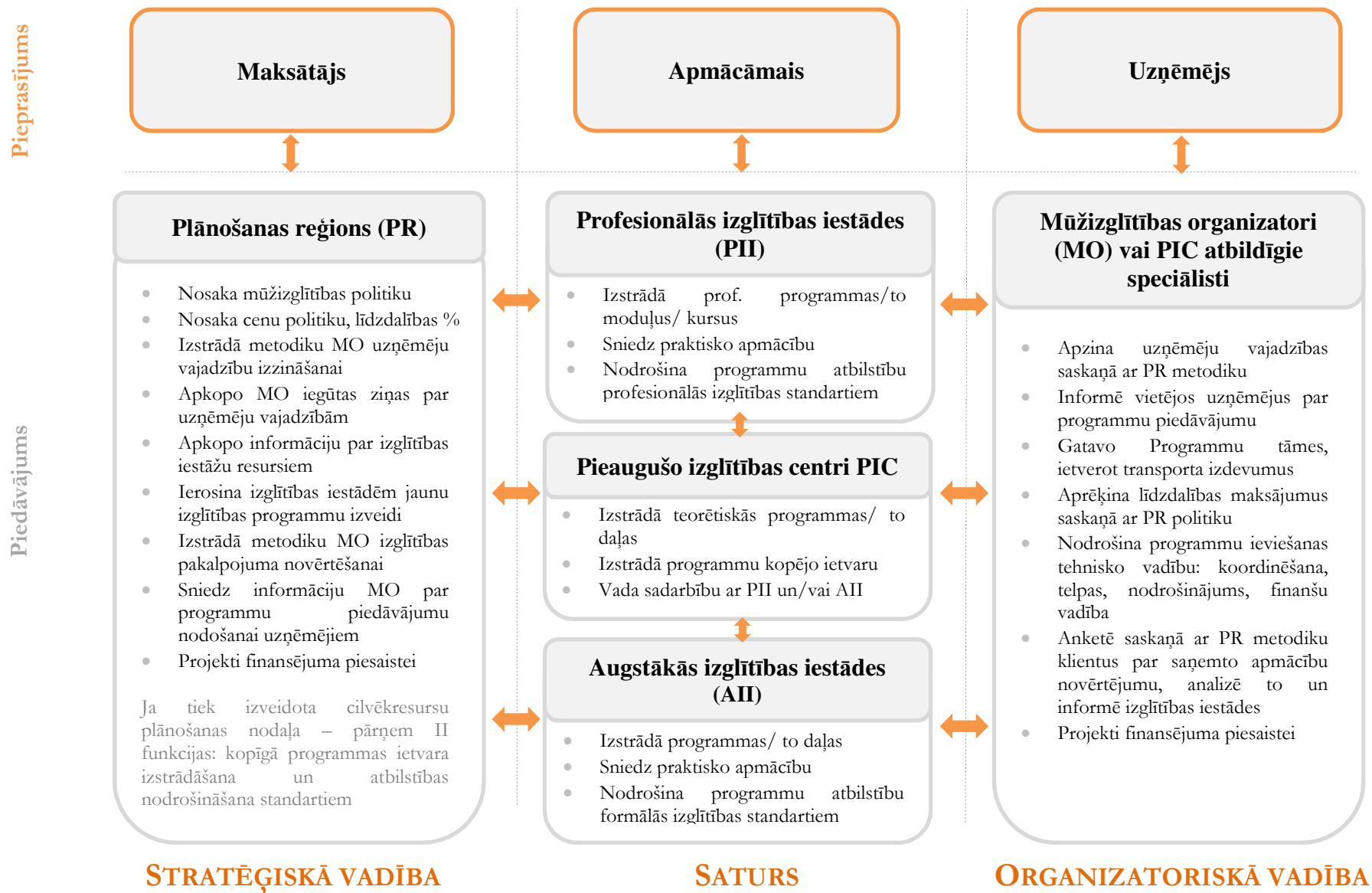
Piedāvātais modelis ir izstrādāts ņemot vērā to, ka (1) Latvijā trūkst vienota mūžizglītības politikas īstenošanas struktūra; (2) lielākā daļa finansējuma (ESF NVA īstenotie projekti) mūžizglītībai tiek izlietota centralizēti, nesasniedzot pašvaldību līmeni, kuras vislabāk pārzina darbspēka un uzņēmējdarbības problēmas; (3) tāpat ESF NVA īstenoto mūžizglītības projektu ietvaros pašvaldību resurss – PIC, kas saskaņā ar likumdošanu sniedz pieaugušo izglītības pakalpojumus, tiek izmantots neefektīvi, neproduktīvi konkurējot ar privāto sektoru, nevis partnerībā ar to; (4) esošais mūžizglītības piedāvājums ir jāpilnveido, lai tas atbilstu uzņēmēju vajadzībām, jo īpaši vairāk pievērstos profesionālajām prasmēm. Lai gan plānošanas reģioni (turpmāk saukti – PR) būtu administratīvi vispiemērotākā institūcija mūžizglītības piedāvājuma un uzņēmēju pieprasījuma salāgošanai, šobrīd tiem trūkst gan cilvēkresursu šādas funkcijas veikšanai, gan finansējuma mūžizglītības programmu veidošanai un nodrošināšanai. Lai ieviestu piedāvāto modeli ir **nepieciešams izveidot reģiona cilvēkresursu plānošanas struktūrvienību PR un lielā mērā deleģēt tiem ESF nākamā plānošanas perioda fondu apguvi mūžizglītības nodrošināšanai.**

Piedāvātajā modeli PR tiek paredzēta attiecīgās teritorijas mūžizglītības attīstības politikas plānošanas un koordinācijas loma, kas nodrošinātu dotās politikas lielāku viendabīgumu un konsekveni. Augstākās, profesionālās un pieaugušo izglītības iestādes būtu atbildīgas par mūžizglītības saturu un tā kvalitāti, savukārt cilvēkresursu attīstības speciālisti, mūžizglītības organizatori vai PIC būtu tie, kuri apzina un koordinē vietējo situāciju. Viņu darbu metodiski vada PR.

Papildinot modeli sniegto informāciju un norādītās funkcijas ir ieteicams sekojošais:

1. **Formulēt konkrētu politiku pieaugušo izglītības pakalpojumu organizēšanai un apmaksas principiem.** Pirmkārt, saprotot, vai publiski līdzfinansēta pieaugušo izglītība ir investīcija personas saimnieciskajā darbībā vai tas ir atbalsts grūtībās nonākušajiem? Vai tā ir pieejama visiem pašvaldības iedzīvotājiem, vai tikai trūcīgām personām? Pētījuma autori, tāpat arī Mūžizglītības diskusijas dalībnieki, iesaka izmantot pirmo variantu – t.i. piemērot savu „de minimis” principu pieaugušo izglītības nodrošināšanā, bet piešķirt iespējas visiem iedzīvotājiem saņemt pašvaldības atbalstu izglītības pilnveidē. Tas no vienas puses, ceļ pieaugušo izglītības prestižu, no otras puses – motivē iedzīvotājus. Jo šobrīd Latvijā bez maksas pieaugušo izglītību var saņemt pamatā tikai bezdarbnieki. Politikai jābūt homogēnai gan visa reģiona, gan atsevišķu tā novadu griezumā, kas palīdz uzņēmējam un iedzīvotājiem izprast pašvaldības resursus un tos arī izmantot. Šo politiku būtu vēlams arī saskaņot starp reģioniem un vienoties par kopēju nostāju.
2. **Proaktīvs individuāls darbs ar uzņēmējiem,** informējot viņus par reģionā piedāvāto pieaugušo izglītību un par tās saņemšanas noteikumiem. Celt reģiona un tā mūžizglītības iestāžu prestižu uzņēmēju acīs, parādot iespējas un pretimnākšanu darbspēka sagatavošanā, panākot situāciju, ka uzņēmējs, kad tam ir nepieciešami darbinieki, vēršas pie sava tuvākā PIC.

Attēls 11 Ieteicamais modelis mūzizglītības politikas ieviešanai reģionā

3. **Dažādot pašvaldību sniegto sociālo palīdzību un cita veida sociālos pakalpojumus,** motivējot tās saņēmējus izmantot pašvaldību mūžizglītības iestāžu piedāvātās izglītošanās iespējas nolūkā pēc iespējas ātrāk atgriezties darba tirgū. Veidot sistēmu, kurā mūžizglītības iestādes sadarbībā ar pašvaldībām, īstenotu individualizētāku pieeju darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma salāgošanā konkrētajā teritorijā un kā motivējošo rīku izmantotu diferencētu sociālo atbalstu.
4. Esošajā tirgus situācijā, kad privātās organizācijas ir konkurētspējīgākas par publiskās pārvaldes pieaugušo izglītības iestādēm, īpaši marketinga jomā, atbalstīt savu pašvaldību mūžizglītības iestādes, **izveidojot vienu interneta vietni** (piemēram, reģiona mājas lapas sadaļu) **par reģiona ietvaros publisko institūciju piedāvāto pieaugušo izglītību.**
5. **Izveidot profesionālās orientācijas „kompasu”**, kas ir interneta vietne – tests, kurā pēc 20 jautājumu atbildēšanas interesents var saņemt sev atbilstošu un interesējošu pieaugušo izglītības piedāvājumu savā reģionā. Tas varētu būt īpaši noderīgs situācijās, kad interesents kādā savas dzīves posmā vēlas tālāk izglītoties, bet nezin īsti ko un kur to varētu darīt. Šāds kompass arī varētu būt pieejams reģiona mājas lapā un pēc iespējas šāda IT rīka izveidei varētu piesaistīt ES fondu finansējumu. Kā piemēru Latvijā var minēt Valsts izglītības attīstības aģentūras izveidoto Nacionālās izglītības iespēju datu bāzes karjeras izvēles testu http://www.niid.lv/tests/testi_sakums.htm.
6. **Ieviest ikgadējus Darba gadatirgus katrā reģionā**, kur vienkopus pulcināt gan darba devējus – uzņēmējus, gan potenciālos darba ņēmējus, gan arī pieaugušo izglītības iestādes, uzsverot, ka tajā piedalās ne tikai bezdarbnieki, bet arī nodarbinātie, kuri meklē jaunas iespējas savā profesionālajā izaugsmē, t.i., fokusēt pašvaldības funkciju pieaugušo izglītības nodrošināšanā uz ieguldījumu saimnieciskajā attīstībā, kur noteicošais ir cilvēka vēlme profesionāli pilnveidoties, virzīt savu izaugsmi, nevis tas, vai viņš ir vai nav bezdarbnieks.
7. **Veicināt NVO sektora attīstību pieaugušo izglītības nodrošināšanai** – veidot/ atbalstīt tautskolu izveidi pašvaldībās. Publiskā sektora iestādes savstarpēji sadarbojoties var izveidot tautskolas, piemēram, pārņemot biedrības „Mālpils tautskola” pieredzi, kuru izveidojušas Mālpils novada dome, Mālpils vidusskola, Mālpils kultūras nams, Mālpils bibliotēka, Mālpils mūzikas un mākslas skola, Mālpils pirmsskolas izglītības iestāde, Sidgundas pamatskola, kā arī trīs individuālie biedri. Tādejādi paralēli formālajam pašvaldību mūžizglītības piedāvājumam, veidojot neformālāku un atvērtāku mūžizglītības vidi, tādejādi iedibinot tradīciju iedzīvotājiem izglītoties visa mūža garumā, kā arī veicinot izglītībā iesaistīto dažādo ieinteresēto pušu (galvenokārt dažādo skolu, t.sk. arī pirmsskolas izglītības iestāžu) sadarbību šāda piedāvājumu radīšanā gan saturiski, gan tehniski. Tautskolu ilgtspējai nepieciešams pašvaldības organizatoriskais atbalsts un kvalitātes kritēriju uzraudzība.
8. **Aktīvi pārstāvēt reģionu intereses nākamajā plānošanas periodā**, konkrēti ESF finansējuma sadalē tādām aktivitātēm, kas līdzvērtīgas šobrīd NVA īstenotajām: „Apmācība pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanā”; „Pasākumi noteiktām personu grupām”; „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā – 2”. Ņemot vērā, ka finansējums pieaugušo izglītībai tikai pieaugs, ir savlaicīgi jāpiedalās tā plānošanā, atbilstoši likumīgai pašvaldību funkcijai „sekmēt saimniecisko darbību un rūpēties par bezdarba samazināšanu” un, izmantojot pašvaldību priekšrocības izpratni par esošo saimniecisko darbību un bezdarbniekiem to pašvaldībā.

9. **Kurzemes reģionam tiek ieteikts pārdomāt nepieciešamību un iespējas veidot pašvaldību PIC – uzņēmējdarbības veicināšanas centrus, līdzīgi kādi ir Talsu un Kuldīgas pašvaldībās, konkrēti arī Liepājā un Ventspilī.** Ventspilī to var īstenot uz Ventspils augstskolas Mūžizglītības centra pamata, iesaistot tā darbībā vairāk cilvēkresursu, bet Liepājā tā var tikt veidota kā atsevišķa iestāde un/vai sadarbībā ar Liepājas profesionālās izglītības iestādēm: Liepājas Tūrisma un tekstila skolu vai Liepājas Valsts tehnikumu. Sadarbības forma ir iespējama arī NVO nodibināšanas veidā.

1.5.3. REKOMENDĀCIJAS DARBA EFEKTIVITĀTES UZLABOŠANAI PROJEKTĀ IESAISTĪTĀJĀM INSTITŪCIJĀM

Dobeles PIC

- Iesaistoties mūžizglītības iestāžu tīklā nodot savu labo pieredzi/ *know-how* sadarbībai ar uzņēmējiem, jo no visām Latvijas Projekta institūcijām tikai Dobeles PIC pamatfunkcijās ir darbs ar uzņēmējiem.
- Dalīties pieredzē ar citām mūžizglītības iestādēm par savām veiksmīgākajām apmācību programmām, kā arī citu uzkrāto labo pieredzi, pretim saņemot zināšanas un pieredzi tādu programmu piedāvāšanā, kuras patlaban nav tā piedāvājumā un, jo īpaši profesionālo lauksaimniecības un rūpniecības programmu. Piemēram, var nodot pieredzi par labākajām IT un komercijas programmām, t.i. „kā pārdot”, bet pretim paņemot par to „kā saražot, to ko pārdot”.
- Padarīt mājas lapu klientam vienkāršāk uztveramu, draudzīgāku un aicinošāku. Izņemt forumu, kuru neviens nelieto. Patlaban tā ir vairāk orientēta un saprotamāka nozares profesionāļiem, ne pirmreizējiem interesentiem.
- Apsvērt profesionālo programmu piedāvājuma paplašināšanu: (1) kādā no lauksaimniecības, mežizstrādes vai apstrādes rūpniecības nozarēm sadarbībā ar, pirmām kārtām, vietējiem uzņēmējiem, kā konkrētā pieprasījuma noteicējiem, un LLU vai citām Latvijas un varbūt pat Lietuvas mācību iestādēm vai (2) iet dziļāk datorzinātnēs, piemēram, piedāvājot apgūt datorzināšanas ne tikai lietotāja līmenī, bet sistēmu administrēšanas un programmēšanas līmeņos.
- Piedāvāt sadarbību novada lielajiem uzņēmējiem potenciāli sagatavojot kādu no profesionālajām programmām viņu vajadzībām.
- Uzturēt esošos sasniegumus un augsto motivāciju ilgtermiņā. Izmantojot savu tuvumu uzņēmējiem, turpināt būt viņu vajadzību agrīniem identificētājiem un advokātiem saziņā ar pašvaldību.

Jelgavas novada pašvaldība un Rundāles novada dome

- Proaktīvi organizēt mūžizglītību savos novados – būt lietas kursā par savu uzņēmēju, kā arī potenciālo darba ņēmēju vajadzībām un to, kā vislabākajā veidā tās apmierināt ar jau esošo piedāvājumu vai izstrādājot jaunu, pielāgotu programmu piedāvājumu.
- Pieaugušo izglītības piedāvājums vidēja un zemāka līmeņa speciālistiem lauksaimniecības nozarēs Latvijā ir ļoti ierobežots. Rundāles novada dome varētu apsvērt veidot savu darbību minētajā virzienā pieaugušo izglītības piedāvājumu veidojot sadarbībā ar Saulaines lauksaimniecības tehnikumu.
- Ņemot vērā Jelgavas novada tuvumu tādām spēcīgām mūžizglītības iestādēm, kā Zemgales reģiona Kompetenču attīstības centrs un Dobeles PIC, kā arī Jelgavas un Rīgas mācību iestādēm, Jelgavas novada pašvaldībai nebūtu nepieciešams koncentrēties uz plašu savu programmu izstrādi, bet gan meklēt veidus, kā jau esošas programmas „pievest” tuvāk apmācāmajiem jeb

apmācāmos tuvāk mācību norises vietām, t.i. „multiplicēt” jau esošās labās programmas un prakses.

- Abu novadu pašvaldību Projektā iesaistītās mūžizglītības organizatores varētu nodot savu kompetenci un izpratni par MO uzdevumiem un lomu atbilstoši Ieteicamajam modelim mūžizglītības politikas ieviešanai reģionā arī citu novadu domju mūžizglītības organizatoriem.
- Turpināt aktīvi piedalīties uzņēmējdarbības apmācību projektu izstrādē un ieviešanā kā projektu partneriem, rodot iespējas pašvaldības iedzīvotājiem un darbiniekiem.

Liepājas Universitātes Mūžizglītības nodaļa

- Pašreiz Liepājas Universitātes Mūžizglītības nodaļa nav teju nekādas saistības ar uzņēmējdarbību. Tā galvenokārt specializējas pedagogu tālākpmācībā. Universitātei būtu svarīgi pieņemt stratēģisku lēmumu vai un cik lielā mērā tā orientēsies uz uzņēmējdarbības sektora apmācību, izvērtējot ieguvumus no uzņēmējdarbības vides auditorijas apmācībām: pilsētas, universitātes, nodaļas līmenī. Ja ieguvumi ir nozīmīgi un lēmums ir pozitīvs, tad būtu jāizstrādā nodaļas attīstības koncepcija darbam ar uzņēmējdarbības sektoru, to apstiprinot universitātes līmenī. Vienlaikus tas arī nozīmētu piešķirt finansējumu cilvēkresursu un tehniskajām vajadzībām, ar laiku daļēji to piesaistot no vietējiem uzņēmējiem, un sākot pelnīt kā atsevišķai struktūrvienībai.
- Ja tiek pieņemts lēmums attīstīt uzņēmējdarbības virzienu, tad būtu jāpieņem darbā uzņēmējdarbības apmācību vadītāju, kas būtu pakļauts nodaļas vadītājam un sadarbotos ar metodiķi. Šī darbinieka uzdevumi ietvertu šādas funkcijas: apzināt, iepazīties, uzturēt sakarus ar Liepājas uzņēmējiem, viņu apmācību vajadzību noskaidrošanu (ko viņi grib apgūt, pie kā, kādā veidā, kāds būtu vēlamais rezultāts), pasniedzēju piesaisti, programmu izstrādi un vadību, veikt izglītības pakalpojumu pārdošanas darbu. Šim darbiniekam būtu nepieciešamas angļu valodas zināšanas un projektu vadības pieredze.
- Pozitīva lēmuma gadījumā par uzņēmējdarbības virziena attīstīšanu Liepājas Universitātei būtu jāizveido uz uzņēmējdarbību orientēta Mūžizglītības nodaļas mājas lapa.
- Ja lēmums par uzņēmējdarbības virziena attīstīšanu netiek pieņemts, tad nodaļa turpinātu pedagogu tālāk izglītošanu un varētu apsvērt iespējas (1) piedāvāt savas zināšanas pedagoģijā, jo īpaši pieaugušo izglītības metodoloģijā, reģiona pašvaldību pieaugušo izglītības speciālistiem, kā arī (2) kopumā pilnveidot pedagogu zināšanas par uzņēmējdarbību, kuras tie var izmantot tālāk tās nododot saviem audzēkņiem, kas sniegtu ieguldījumu uzņēmējdarbībā ilgtermiņā – veicinot jau skolēnos uzņēmējdarbības domāšanu.

Ventspils Augstskolas mūžizglītības centrs

- Uzturēt esošo sadarbību ar pašvaldību un universitāti, kā arī centra struktūru, speciālistus, tehnisko aprīkojumu, atvērtību un ieinteresētību ilgtermiņā.
- Ar esošajiem resursiem turpināt izstrādāt jaunas izglītības programmas uzņēmējdarbības sektoram, iespējams, kādus specifiskākus nišas pakalpojumus, sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem.
- Apsvērt atsevišķu augstākās izglītības programmu pārnēsī uz pieaugušo izglītības profesionālajām programmām, piemēram, piedāvājot padziļinātākas zināšanas datoru un inženierzinātnēs, elektronikā uz jau esošās bāzes.
- Pastāvīgi pulcināt cilvēkus savās telpās uz dažādiem pasākumiem, kuri nav tieši saistīti ar apmācībām, piemēram, atvērtiem uzziņas semināriem, radošu ideju konkursiem palīdzību, lai vēl vairāk cilvēku „iemītu taciņu” uz centra skaistajām telpām. Piemēram, esošo dabas zinātņu populārzinātnisko programmu var piedāvāt arī pieaugušajiem.

- Piesaistīt jaunu speciālistu darbam ar jauniešu auditoriju – topošajiem un tikko darbu uzsākušajiem uzņēmējiem inovatīvu starptautisku projektu iesaistei.
- Turpināt aktīvi piedalīties starptautiski līdzfinansētu uzņēmējdarbības apmācību projektu izstrādē un ieviešanā kā projektu partnerim, rodot iespējas centra darbinieku tālākizglītībai.

Talsu novada PIC

- Izvērtēt centra ieguvumus no uzņēmējdarbības vides auditorijas apmācībām: pašvaldības, novada, pilsētas, centra, iedzīvotāja līmenī un izlemt par šī novirziena stratēģisku attīstību. Ja lēmums ir pozitīvs, tad izstrādāt šī novirziena attīstības vīziju, kas izvērtē centra finansējumu un iespējamo atdevi. Meklēt iespējas pašvaldības finansiālā, tehniskā un morālā atbalsta palielināšanai, abpusēji izdevīgas sadarbības palielināšanai, tai skaitā caur Novada iniciatīvu centra izveidi.
- Pieņemt darbā cilvēku, kurš strādātu tieši ar uzņēmējiem un, t.sk. viņu apmācību vajadzību izzināšanu un nodrošināšanu. Sākumā tas varētu būt arī uzņēmējdarbības centra vadītājs. Šī darbinieka uzdevumi ietvertu šādas funkcijas: apzināt, iepazīties, uzturēt sakarus ar Talsu novada uzņēmējiem, viņu apmācību vajadzību noskaidrošanu (ko viņi grib apgūt, pie kā, kādā veidā, kāds būtu vēlamais rezultāts), pasniedzēju piesaisti, programmu izstrādi un vadību, veikt apmācību pārdošanas darbu. Darbiniekam būtu nepieciešamas angļu valodas zināšanas un projektu pieredze.
- Uzņēmējdarbības sektora programmas vajadzētu nodalīt no bezdarbnieku/darba meklētāju programmām un veikt tām atsevišķu marketingu.
- Izveidot centra mājas lapu, kas orientēta uz uzņēmējdarbības vidi.
- Aktīvi piedalīties starptautiski līdzfinansētu uzņēmējdarbības apmācību projektu izstrādē un ieviešanā kā projektu partnerim, rodot iespējas centra darbinieku tālākizglītībai.

Kuldīgas PIC

- PIC ir labs piedāvājums publiskā sektora klientiem, kuru var piedāvāt citām pašvaldībām, bet šajā jomā ir vērojama spēcīga konkurence ar privātajiem mūzikizglītības pakalpojumu sniedzējiem.
- Uzturēt esošo sadarbību ar klientiem, partneriem un pašvaldību, kā arī vadības un darbinieku motivāciju un sasniegtos rezultātus.
- Pilnveidot mājas lapu atbilstoši uzņēmēju vajadzībām.
- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus uzņēmēju videi, iespējams, neformāla sadarbības kluba formā, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai.
- Ar esošajiem resursiem turpināt izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram, iespējams, kādus specifiskākus nišas pakalpojumus, sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem.
- Turpināt piedalīties starptautiskos projektos un vietējos iepirkumos, rodot iespējas arī centra darbinieku tālākizglītības papildināšanai.

Jonišķu tūrisma un biznesa informācijas centrs

- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus uzņēmējiem, iespējams, neformāla sadarbības kluba formā, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai.
- Izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram sadarbībā ar rajona uzņēmēju asociāciju, meklēt specifiskākus jomas pakalpojumus rajona uzņēmējiem.
- Meklēt sadarbības partnerus ārzemēs un piedalīties starptautisku mūzikizglītības projektu izstrādē.

- Uzturēt iegūto pieredzi tūrisma jomā un atbalstīt tūrisma nozares uzņēmējdarbību reģionā.
- Sniegt plašāku pakalpojumu klāstu uzņēmējdarbībai, piemēram, profesionālo tulkojumu pakalpojumus.
- Pilnveidot mājas lapas saturu un informācijas struktūru pasniegšanas veidu.

Kauņas Tehnoloģijas universitāte

- Izveidot Pieaugušo izglītības centru, kas atvieglotu Studiju padomes un Universitātes nodaļu (fakultāšu) darbību, koordinētu pieaugušo izglītību, projektu darbību, strukturētu un vāktu nepieciešamo informāciju par mūžizglītības tirgus pieprasījumu un piedāvājumu, apkopotu apmācību dalībnieku sniegtās ziņas.

Pakrojas biznesa informācijas centrs

- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus iedzīvotājiem, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai, motivēt aktīvi piedalīties reģiona sociālajā dzīvē, meklēt, kādā veidā motivēt iedzīvotājus pilnveidot savas prasmes.
- Meklēt iespējas pašvaldības finansiālā, tehniskā un morālā atbalsta palielināšanai, abpusēji izdevīgas sadarbības veicināšanai.
- Piesaistīt projektu sadarbības partnerus nacionālajā, starptautiskajā līmenī un piedalīties starptautisku mūžizglītības projektu izstrādē.
- Uzturēt uzņēmējdarbības atbalsta sakrāto pieredzi un attīstīt pakalpojumu klāstu uzņēmējdarbībai, piemēram, informācijas sniegšanas pakalpojumus, profesionālos tulkojumu pakalpojumus.

Rokišķu rajona pašvaldības izglītības centrs

- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus uzņēmēju videi, iespējams, neformāla sadarbības kluba formā, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai.
- Stratēģiski nolemt, cik lielā mērā orientēties uz uzņēmējdarbības sektora apmācību. Izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram sadarbībā ar rajona uzņēmēju asociāciju, meklēt specifiskākus jomas pakalpojumus rajona uzņēmējiem.
- Izstrādāt detalizētu centra attīstības stratēģiju, iekļaujot tajā vai atsevišķi izdalot mārketinga plānu.
- Meklēt potenciālus projektu sadarbības partnerus nacionālajā un starptautiskajā līmenī, piedalīties starptautisku mūžizglītības projektu izstrādē.

Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs

- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus uzņēmēju videi, iespējams, neformāla sadarbības kluba formā, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai.
- Ar esošajiem resursiem turpināt izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram, iespējams, kādus specifiskākus nišas pakalpojumus, sadarbībā ar vietējiem partneriem.
- Stratēģiski nolemt, cik lielā mērā orientēties uz uzņēmējdarbības sektora apmācību. Izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram sadarbībā ar rajona uzņēmēju asociāciju.
- Izstrādāt detalizētu centra attīstības stratēģiju, iekļaujot mārketinga plānu.

- Meklēt projektu sadarbības partnerus nacionālajā un starptautiskajā līmenī, piedalīties starptautisku mūžizglītības projektu izstrādē.

Šauļu reģiona attīstības aģentūra

- Izmantojot centra iespējas, veidot neformālus pasākumus uzņēmēju videi, iespējams, neformāla sadarbības kluba formā, klientu ieinteresēšanas un piesaistes veicināšanai.
- Ar esošajiem resursiem turpināt izstrādāt jaunas apmācību programmas uzņēmējdarbības sektoram, iespējams, kādus specifiskākus nišas pakalpojumus, sadarbībā ar vietējiem partneriem, lai izveidotu savu unikālo piedāvājumu klāstu konkurences problēmas atrisināšanai.
- Izstrādāt detalizētu centra attīstības stratēģiju, iekļaujot mārketinga plānu.
- Meklēt projektu sadarbības partnerus nacionālajā un starptautiskajā līmenī, piedalīties starptautisku mūžizglītības projektu izstrādē.
- Uzturēt esošos sasniegumus un motivāciju ilgtermiņā.

2. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES PIEPRASĪJUMA ANALĪZE

2.1. METODOLOĢIJAS APRAKSTS

Uzņēmējdarbības vides pieprasījuma analīzes pamatu veido TS pamata darba uzdevums „Veikt analīzi par uzņēmējdarbības vidi Latvijā un Lietuvā” un sekojoši apakšuzdevumi, kuri tika īstenoti ar zemāk aprakstītajām metodēm (ērtākai atsaucei zemāk ir saglabāta apakšuzdevumu numerācija TS):

2.1. Analizēt reģionu griezumā uzņēmējdarbības vidi, uzņēmējdarbības veidus, perspektīvās uzņēmējdarbības nozares u.c. Projekta ieviešanas teritorijā, norādot atšķirības Latvijas un Lietuvas uzņēmējdarbības vidē.

Uzņēmējdarbības vide lielā mērā nosaka uzņēmējdarbības attīstību. To veido dažādi faktori, kas ietekmē uzņēmumu spēju darboties konkrētajā reģionā. Kā būtiskākie no šādiem faktoriem, kuri dotā pētījuma ietvaros ir analizēti, ir:

- infrastruktūras pieejamība un kvalitāte – tostarp sakaru, energoapgādes infrastruktūra, ceļu infrastruktūra un pakalpojumu infrastruktūra un cita veida infrastruktūra;
- darbaspēka pieejamība un kvalitāte – darbaspēka vecuma struktūra, izglītības līmenis, demogrāfiskā situācija, migrācija un citi darbaspēku raksturojoši rādītāji;
- finansējuma pieejamība – kredītiestāžu spēja sniegt finansējumu un uzņēmēju iespējas to saņemt atbilstoši izvirzītajiem kredītiestāžu nosacījumiem;
- uzņēmējdarbību regulējošās un atbalsta darbības – pieejamais vietējo un reģiona pašvaldību atbalsts, birokrātiskie šķēršļi un citi aprūtinājumi darbam konkrētajā reģionā.

Uzņēmējdarbības vides analīze tika veikta pamatojoties uz Latvijas un Lietuvas Republiku statistikas pārvalžu datiem, uzņēmēju aptauju un interviju rezultātiem, kā arī ziņām no datu bāzēm, kurās tiek apkopota informācija par uzņēmējdarbības rezultātiem, tādām kā SIA „Lursoft”. Kur vien iespējams Latvijas un Lietuvas reģionu dati ir analizēti kopā, tos savstarpēji salīdzinot un uzskatāmi demonstrējot ar grafiku palīdzību.

Analīze aptver laika periodu no 2007.gada līdz pat 2011.gadam, kur tas bija iespējams. Tomēr jāņem vērā, Centrālās statistikas pārvaldes Latvijā un Lietuvā vēl nav pilnībā apkopojušas datus par 2011.gadu un tāpēc tie tiek pielietoti tikai indikatīvi. Atsevišķos statistikas rādītājos kā pēdējais analizētais gads ir izmantots 2009.gads, jo pētījuma izstrādes laikā Lietuvas statistikas pārvalde vēl nebija apkopojusi nepieciešamo statistisko informāciju par 2010.gadu un, veicot savstarpējo reģionu analīzi, bija nepieciešams noteikt vienotu analizējamo laika periodu.

Papildus statistikas datiem tika apzināts uzņēmēju viedoklis par perspektīvākajām nozarēm reģionā. Skat. aptaujas anketu Pielikums 3.4, 14.-17.jautājums, kā arī uzņēmējiem tika uzdoti dažādi jautājumi par uzņēmējdarbības vidi, infrastruktūru un citiem būtiskiem uzņēmējdarbības aspektiem, tsk. pieejamo darbaspēku un tā izglītību.

Aptaujas rezultāti ir būtisks informācijas avots, lai izveidotu pēc iespējas ticamāku un reālai situācijai atbilstošu uzņēmējdarbības vides raksturojumu pētījumā aplūkotajos reģionos. Latvijas un Lietuvas reģionos kopumā elektronisks uzaicinājums piedalīties aptaujā tika izsūtīts 2 249 uzņēmējiem. Uzņēmumi tika atlasīti proporcionāli uzņēmējdarbības vides analīzē noteiktajām lielākajām nozarēm pēc darbinieku skaita, kas ir galvenais šī pētījuma fokuss. Kontaktinformācija tika iegūta Latvijā no uzņēmuma „Firmas.lv” datu bāzes, bet Lietuvā no uzņēmumu interneta

informācijas kataloga <http://www.info.lt/>, kura īpašnieks ir SIA „Saulės Spektras”z. Adresātu saraksts tika papildināts ar Projekta institūciju sniegtajiem uzņēmumu kontaktiem. Pavisam tika saņemtas atbildes no 359 uzņēmējiem, kas ir uzskatāms par reprezentatīvu rādītāju.

Aptaujas rezultātus nozīmīgi papildina arī veiktās intervijas ar uzņēmējiem. Pavisam tika veiktas 17 intervijas ar Latvijas reģionu uzņēmējiem un 21 intervijas ar Lietuvas reģionu uzņēmējiem, tai skaitā arī ar kredītiestāžu pārstāvjiem.

Analīzes ietvaros tika apkopoti dati par konkrētajā reģionā reģistrētajiem uzņēmumiem un to darbības rādītājiem pēdējo četru gadu periodā no 2007. līdz 2010.gadam. Tā kā pētījuma veikšanas laikā apkopojot datus tika konstatēts, ka ievērojams īpatsvars no kopējā uzņēmuma skaita nav iesnieguši gada pārskatus par 2011.gadu, tika pieņemts lēmums šos datus neizmantot to zemās ticamības dēļ.

Perspektīvās uzņēmējdarbības nozares reģionos tika noteiktas pamatojoties uz tendencēm jau patreiz esošajās nozīmīgākajās nozarēs, kā arī balstoties uz veikto uzņēmēju aptauju, intervijām ar uzņēmējiem, kā arī ar kredītiestāžu pārstāvjiem. Pētījuma ietvaros tika konstatēts, ka katra atsevišķā reģiona ietvaros kā potenciālās nozares ir izvēlētas atšķirīgas ekonomikas nozares, kas arī savā ziņā raksturo esošo uzņēmējdarbības vidi un tās iespējamo attīstības potenciālu.

Analīzes rezultāti ir apkopoti sadaļā 2.2. „Uzņēmējdarbības vides analīze”, kas veidota tā, lai tās ievadā jeb sadaļā 2.2.1. „Vispārējs uzņēmējdarbības aktivitātes raksturojums” ir sniegts pārskats par situāciju reģionos pēc būtiskākajiem reģionu ekonomiku raksturojošajiem parametriem. Tālāk sadaļā 2.2.2. „Uzņēmējdarbības vides analīze reģionu griezumā” ir analizēts katrs no iepriekš minētajiem uzņēmējdarbības faktoriem. Sadaļā 2.3 „Esošās, tostarp, dominējošās nozares reģions” ir sniegts analītisks pārskats par reģionu nozīmīgākajām ekonomiskajām aktivitātēm, kuras sadaļā 2.4. „Perspektīvās uzņēmējdarbības nozares” ir papildināts ar prognozēm par potenciāli perspektīvajiem katra reģiona ekonomikas virzieniem.

Visbeidzot sadaļā 2.5. „Reģionu uzņēmējdarbības vides novērtējums” ir sniegts reģionu uzņēmējdarbības vides novērtējumus pēc Pasaules Bankas „doing business” indeksa parauga. Lai izveidotu pēc iespējas objektīvāku dažādu uzņēmējdarbības vides aspektu analīzi, ir izveidots modelis, kurā 50% no iegūstamā vērtējuma reģions saņem balstoties uz konkrētiem statistiskiem datiem un otru 50% reģions saņem, balstoties uz uzņēmēju aptaujas ietvaros iegūtajiem rezultātiem par dažādu konkrētu uzņēmējdarbības vides aspektu kvalitāti.

2.2. Veikt uzņēmējdarbībai nepieciešamā mūžizglītības pieprasījuma tirgus aprakstu un analīzi, programmu pieprasījuma analīzi

Mūžizglītības tirgus pieprasījums pēc nozarēm tiek noteikts pamatojoties uz sadaļā 2.2. aprakstīto analīzi, prognozējot potenciālās izaugsmes nozares reģionos un darbinieku skaitu tajās. Prognoze ir noteikta, vērtējot pieprasījuma pēc darbaspēka izmaiņas konkrētās nozarēs, bet nevērtējot jau esošo darbaspēka piedāvājumu.

Nosakot darbaspēka pieauguma prognozes Latvijā ir ņemta vērā Latvijas konverģences programma 2011. līdz 2014.gadam⁷, kuras ietvaros Latvijas IKP pieaugums sākot ar 2012.gadu tiek plānots 4%

⁷ Avots internetā: www.mk.gov.lv/doc/2005/FMPProg_21042011_LV_Konvergenc.1038.doc

apmērā, bet Lietuvā ir ņemta vērā Lietuvas konverģences programma 2011. līdz 2014.gadam⁸, kuras ietvaros plānotais Lietuvas IKP pieaugums 3,7% līdz 4,7% apmērā ik gadu.

Aprēķini par papildus nepieciešamo darbaspēku ir veikti balstoties uz uzņēmēju intervijās norādīto. Aptuveni 70% no kopējā tiem nepieciešamā darbinieku skaita ir zemākā un vidējā līmeņa speciālisti. Tādējādi tiek noteikts šī līmeņa nepieciešamo speciālistu skaits katrā no reģioniem būtiskākajām nozarēm laika periodam līdz 2015.gadam. Šis skaits tālāk Latvijā tiek attiecināts pret profesionālo izglītības iestāžu absolventiem sadalījumā pēc to iegūtās specialitātes. Tiek pieņemts, ka pirmo izglītību zemākā un vidējā līmeņa speciālisti apgūst profesionālās izglītības iestādēs, bet mūžizglītības izglītības iestādes tiem sniedz tālākās ar kvalifikācijas pilnveidi saistītās izglītības iespējas. No kopējā skaita atņemot potenciālo profesionālo izglītības iestāžu beidzēju skaitu, iegūst to iespējamo darbaspēku, kurš potenciāli var būt mūžizglītības mērķa grupa. Lietuvā šo pēdējo darbību nebija iespējams veikt, jo nebija pieejami dati par profesionālo izglītības iestāžu beidzējiem. Dati atstāti kopējā darbaspēka pieprasījuma līmenī, neņemot vērā, cik no tā var apmierināt profesionālā izglītība.

Pētījuma ietvaros ir pieņemts, ka profesionālo izglītības iestāžu skaits tuvāko gadu laikā nemainīsies un šo iestāžu absolventu skaits būs nemainīgs. Profesionālo izglītības iestāžu absolventu vidējā skaita gadā prognozes balstās uz pēdējo 4 gadu vidējo profesionālo izglītību ieguvušo cilvēku skaitu pa nozarēm.

Būtisks ir arī pieņēmums, ka pētījuma teritorijā nenotiek izglītības iestāžu absolventu migrācija no pētījumā apskatītajiem reģioniem uz citiem Latvijas un Lietuvas reģioniem un otrādi, kā arī netiek ņemta vērā iespēja, ka augstāko izglītības iestāžu beidzēji ienāk darba tirgū kā zemākā līmeņa speciālisti.

Modelētais darbinieku skaita pieaugums ir iespējams tikai pie pieejama nepieciešamā nodarbināto skaita konkrētajā reģionā. Šāds darbinieku skaita pieaugums ir modelēts balstoties uz pieņēmumu, ka nozaru izaugsme notiks, nemainoties to produktivitātei un tādējādi nemainoties arī darbaspēka iesaistei konkrēta apjoma pievienotās vērtības radīšanai.

Analīzes rezultāti apkopoti sadaļā 2.6.

2.3. Izvērtēt un analizēt pieejamo publisko infrastruktūru, kā arī publisko atbalstu uzņēmējiem, t.sk. mūžizglītības pakalpojumu pieejamību uzņēmējdarbībai

Saskaņā ar Tehnisko piedāvājumu, publiskā infrastruktūra tiek aplūkota šī pētījuma sadaļā 2.2.2., bet mūžizglītības pakalpojumu pieejamība sadaļā 1.2.3.

Publiskais atbalsts uzņēmējiem šī pētījuma kontekstā tiek vērtēts kā līdzšinējo valsts un ES atbalsts uzņēmējiem tālākizglītības programmu īstenošanai. Tā kā pētījumi šajā jomā par pašreizējo ES Struktūrfondu plānošanas periodu 2007.-2013. vēl nav pieejami, tādēļ analīze tiek balstīta uz uzņēmēju intervijām un 2011.gadā veikto izvērtējumu „ES Struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšana nodarbinātības pasākumu atbalstam 2004.-2006.gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana”. Lai arī tas ir iepriekšējais plānošanas periods, tomēr veiktā analīze un izdarītie secinājumi visticamāk raksturo arī uzņēmēju noskaņojumu par dotajā periodā sniegto atbalstu. Vērtējums par minētā publiskā atbalsta uzņēmējiem rezultātiem un efektivitāti ir apkopots sadaļā 2.7.

ES fonda programmu atbalsts Projektā iesaistītajām mūžizglītības institūcijām ir analizēts šī pētījuma sadaļā 1.3.5.

⁸ Avots internetā: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/cp_lithuania_en.pdf

2.4. Izstrādāt ieteikumus:

- 2.4.1. rīcības un rekomendācijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanai Projekta ieviešanas teritorijā;
- 2.4.2. izstrādāt rekomendācijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, informēt atbildīgās institūcijas, politikas veidotājus;
- 2.4.3. izstrādāt rekomendācijas administratīvā sloga mazināšanai uzņēmējdarbības sfērā Latvijā.

Pamatojoties uz veikto analīzi, ir sagatavoti ieteikumi uzņēmējdarbības vides uzlabošanai Projekta ieviešanas teritorijā, par kuriem ir informējamas atbildīgās institūcijas un politikas veidotāji. Tāpat ir izstrādātas arī rekomendācijas administratīvā sloga mazināšanai uzņēmējdarbības sfērā Latvijā. Ieteikumi apkopoti sadaļā 2.8.

2.2. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES ANALĪZE

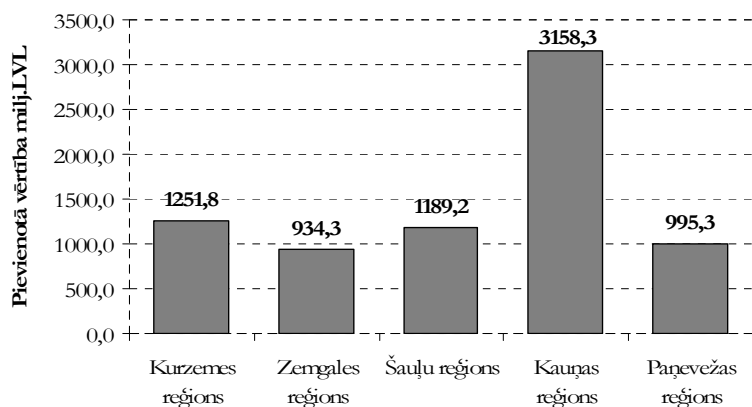
2.2.1. VISPĀRĒJS UZŅĒMĒJDARBĪBAS AKTIVITĀTES RAKSTUROJUMS REĢIONU GRIEZUMĀ

Kā pirmais reģionu attīstību un izaugsmi raksturojošs rādītājs ir minams **iedzīvotāju skaits** un tā izmaiņas konkrētajā reģionā. Analizējot pētījuma teritorijas, ir redzams, ka Kauņas reģionā ir izteikti lielākais iedzīvotāju skaits jeb 650 tūkstoši 2011.gadā. Šeit jāatzīmē, ka Kauņas pilsētā 2011.gadā dzīvoja 310 tūkstoši iedzīvotāju, un var secināt, ka reģiona teritorija ārpus Kauņas pilsētas pēc iedzīvotāju skaita ir līdzvērtīga pārējiem aplūkojamiem reģioniem, kur iedzīvotāju skaits 2011.gadā svārstās no 270 līdz 330 tūkstošiem.

Visos reģionos iedzīvotāju skaits ar katru gadu samazinās. Straujāks iedzīvotāju skaita samazinājums ir vērojams Lietuvas reģionos - līdz pat 2 - 3% gada laikā, kamēr Latvijas apskatītajos reģionos iedzīvotāju skaits samazinās lēnāk vidēji par 0,5 - 1% ik gadu.

Kā nākamais nozīmīgais reģionu uzņēmējdarbības aktivitāti raksturojošais rādītājs ir reģionā saražotais **iekšzemes kopprodukts** un no šī rādītāja atvasināts lielums – reģionā saražotā **pievienotā vērtība**.

Analizējot reģionos radīto pievienoto vērtību, ir redzams, ka **visi aplūkotie reģioni rada aptuveni vienādu apjomu pievienotās vērtības, kas svārstās no 1,2 līdz 0,9 miljardiem latu 2009.gadā.** Kā **izņēmums** var tikt minēts **Kauņas reģions**, kura ietvaros radītā pievienotā vērtība sastāda **3,2 miljardus latu** – šāds rādītājs vistīcāmāk ir skaidrojams ar reģiona atrašanos salīdzinoši tuvu galvaspilsētai Viļņai, ar Kauņas pilsētas attīstīto ekonomiku un 321 000 iedzīvotāju skaitu 2011.gadā. Pārējos reģionos nav šāda izmēra pilsētu ar līdzvērtīgu ekonomisko aktivitāti.

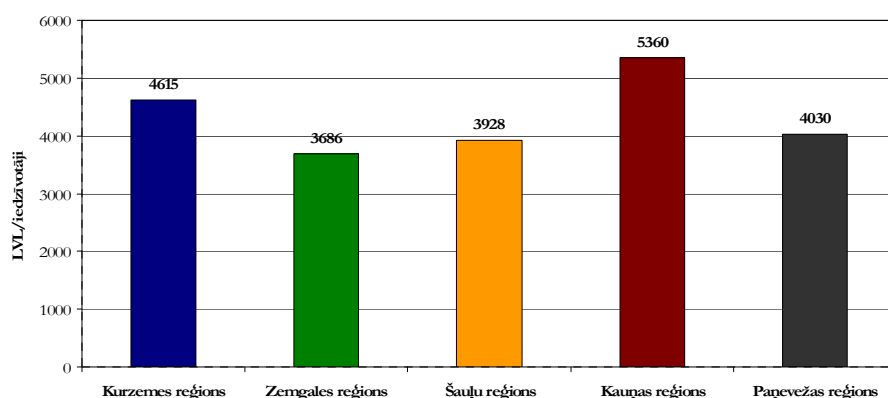
Attēls 12 Reģionos radītā pievienotā vērtība miljonos LVL 2009.gadā⁹

Visos reģionos ir novērojamas līdzīgas tendences, kad **kopējā radītā pievienotā vērtība līdz pat 2008.gadam ieskaitot pieauga, bet 2009.gadā piedzīvoja ievērojamu kritumu** līdz ar vispārējo ekonomisko nestabilitāti un pieprasījuma kritumu kā vietējos, tā arī eksporta tirgos.

Būtiskākās atšķirības ir novērojamas pievienotās vērtības krituma apmēros Lietuvas un Latvijas reģionos. Tā Kurzemes reģionā laika posmā no 2008. līdz 2009.gadam radītā kopējā pievienotā vērtība samazinājās par 16,5% un Zemgalē attiecīgajā laika periodā par 13%. Turpretim Kauņas reģionā šis kritums veidoja 18,7%, Paņvežas reģionā 19,7% un Šauļu reģionā pat 20%. Tādējādi

⁹ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

iespējams secināt, ka ekonomiskā nestabilitāte ietekmējusi aplūkojamos Lietuvas reģionus vairāk un tajos ir piedzīvots lielāks ekonomikas sarukums nekā apskatītajos Latvijas reģionos.

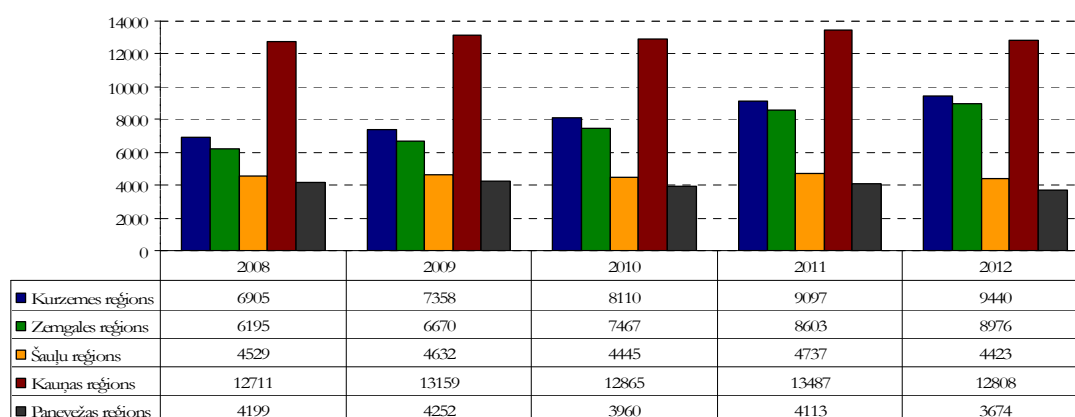

Attēls 13 Reģionu IKP uz vienu iedzīvotāju 2009.gadā tūkst.LVL¹⁰

Tālāk analizējot saražoto **iekšzemes kopproduktu uz vienu reģiona iedzīvotāju**, redzams, ka 2009.gadā Kurzemes reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju bija augstāks par Zemgales rādītāju. Lietuvas reģionos šis rādītājs parāda Kauņas reģiona salīdzinoši augsto ekonomisko attīstību, kur IKP uz vienu iedzīvotāju ir augstāks par pārējiem Lietuvas reģioniem, kā arī augstāks par Latvijas reģioniem, kas aplūkoti šajā pētījumā.

Aplūkojot uzņēmējdarbības aktivitāti pētījuma aptvertajos reģionos, ir skaidri redzams, ka pēdējo desmit gadu periodā **reģistrēto komersantu skaits** visos pētījuma aptvertajos **Latvijas reģionos ir ievērojami palielinājies. Lietuvas reģionos** šajā laika periodā reģistrēto komersantu skaits ir **palicis nemainīgs**.

Zemāk attēlotajos datos ir iekļauti tikai komersanti – sabiedrības ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrības. Individuālie komersanti no Latvijas statistikas ir izdalīti, lai iegūtu pēc iespējas salīdzināmākus datus, jo Lietuvā šāda veida komercdarbības veicēji vairumā gadījumu vienkāršotā kārtībā reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicēji. Tādējādi ir panākts pēc iespējas precīzāks komercdarbības attīstības salīdzinošs attēlojums.

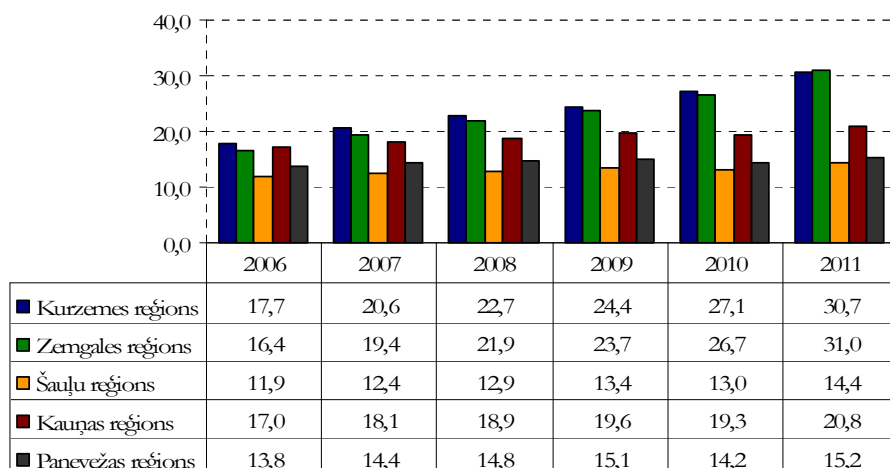

Attēls 14 Reģistrēto komersantu (SIA un A/S) skaits pētījuma aptvertajos reģionos¹¹

¹⁰ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

¹¹ SIA „Lursoft” dati un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

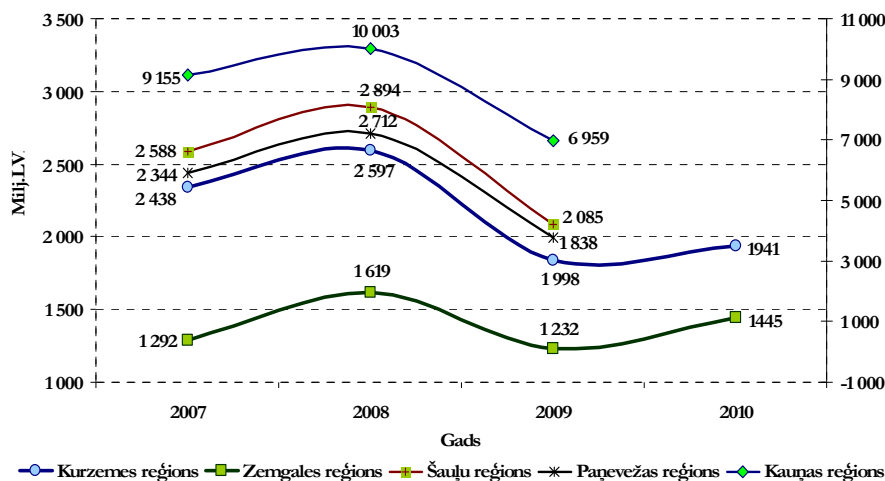
Līdz ar reģistrēto komersantu skaita izmaiņām, ir mainījusies arī uzņēmējdarbības aktivitāte. It sevišķi, saskaņā ar iepriekš analizēto informāciju, iedzīvotāju skaitam apskatītajos Latvijas reģionos samazinoties vidēji par 0,5-1% ik gadu un Lietuvas reģionos pat par 2-3%, **uzņēmējdarbības aktivitāte, to analizējot pret iedzīvotāju skaitu, ir ievērojami pieaugusi.** Šo izaugsmes apjomu raksturo reģistrēto komersantu skaits uz 1 000 iedzīvotājiem.

Attēls 15 Reģistrēto komersantu (SIA un A/S) skaits uz 1 000 iedzīvotājiem laika posmā no 2006. līdz 2011.gadam

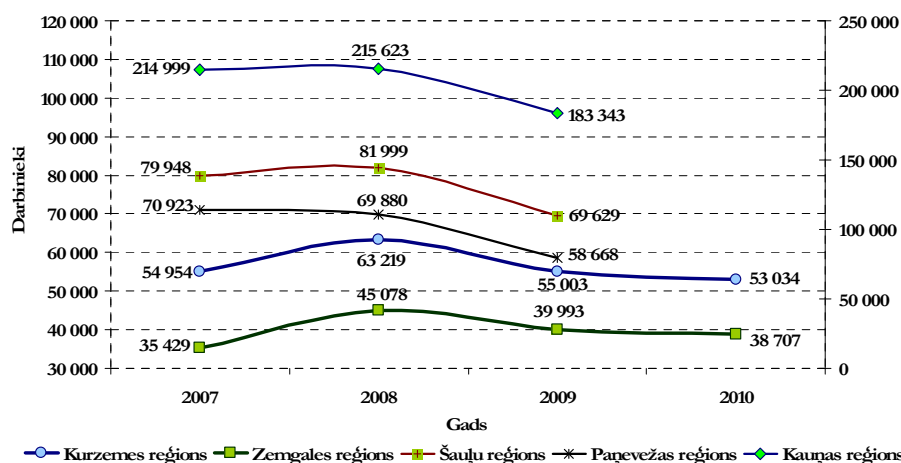
Aplūkojot reģistrēto komersantu uz 1 000 iedzīvotājiem rādītāju, redzams, ka **Latvijas reģionos komersantu aktivitāte pēdējo piecu gadu periodā ir palielinājusies gandrīz divas reizes** un galvenokārt pateicoties tieši dažādu jaunu nelielu uzņēmumu izveidei, kas uzsāk jaunu komercdarbību. Turpretim **Lietuvas reģionos** pie strauji sarūkoša iedzīvotāju skaita un nemainīga vai sarūkoša uzņēmumu skaita, **uzņēmējdarbības aktivitāte ir palielinājusies tikai nedaudz.**

Būtisks vispārējo ekonomisko stāvokli raksturojošs rādītājs ir minams **uzņēmumu apgrozījums un tā izmaiņu dinamika.** Aplūkojot reģionos reģistrēto uzņēmumu apgrozījuma izmaiņas, ir skaidri redzams, ka, **ekonomiskās nestabilitātes ietekmē laika posmā no 2008.gada līdz 2009.gadam, uzņēmumu apgrozījums visos reģionos ir ievērojami sarucis.** Turklāt analizējot Latvijas reģionus, redzams, ka Kurzemes reģiona uzņēmumu apgrozījums ir sarucis straujāk – par 29%, kamēr Zemgales reģiona uzņēmumu apgrozījums samazinājies par 24%.

Attēls 16 Reģionu komersantu neto apgrozījums laika posmā no 2007. līdz 2010.gadam milj.LVL¹²

Cits būtisks ekonomisko aktivitāti raksturojošs rādītājs ir pieejamo cilvēkresursu **nodarbinātība**. Šajā gadījumā ir analizēti dati par reģionos reģistrēto uzņēmumu darbiniekiem. Aplūkojot šos datus ir redzama jau iepriekš aplūkotās ekonomiskās nestabilitātes ietekme un attiecīgi **tendence darbinieku skaitam sarukt laika posmā no 2008. līdz 2009.gadam**.

Attēls 17 Darbinieku skaits reģionu uzņēmumos laika posmā no 2007.gada līdz 2010.gadam

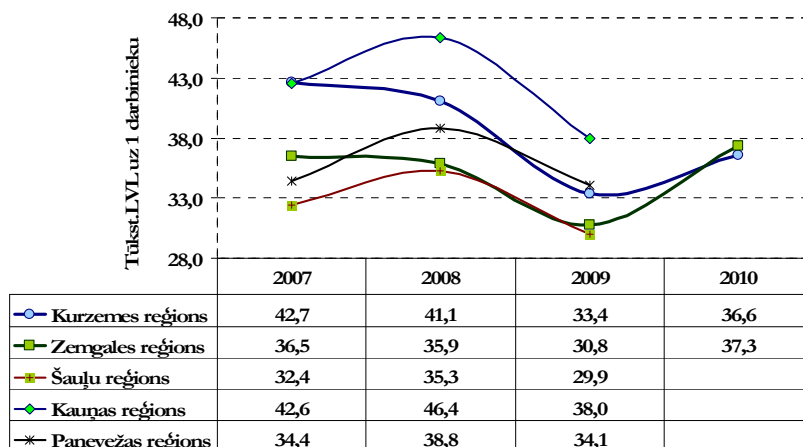
Kā interesanta tendence ir novērojama darbinieku skaita turpmāka samazināšanās arī laika posmā no 2009. līdz 2010.gadam par 3,6% Kurzemē un par 3,2% Zemgalē. Diemžēl nav pieejami statistikas dati par darbinieku skaitu 2010.gadā Lietuvā.

Turpretim **uzņēmumu kopējā aktivitāte un radītais apgrozījums šajā laika posmā palielinājās**. Var secināt, ka uzņēmumi, visticamāk, izmaksu samazināšanas nolūkos ir optimizējuši savus darbības procesus un 2010.gadā ir spējuši uzrādīt apgrozījuma pieaugumu pat pie mazāka darbinieku skaita nekā iepriekšējā 2009.gadā.

Šī tendence atspoguļo virzību uz būtiska Latvijas makroekonomiskā mērķa sasniegšanu – uzņēmumu darbības produktivitātes un efektivitātes paaugstināšanos. Tā zemāk ietvertajā grafikā ir aplūkotas

¹²SIA "Lursoft" datu bāzes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

apgrozījuma izmaiņas uz vienu darbinieku šī pētījuma ietvaros aplūkotajos reģionos. Lietuvā par šī rādītāja izmaiņām no 2009. līdz 2010.gadam diemžēl nav iespējams spriest datu trūkuma dēļ.

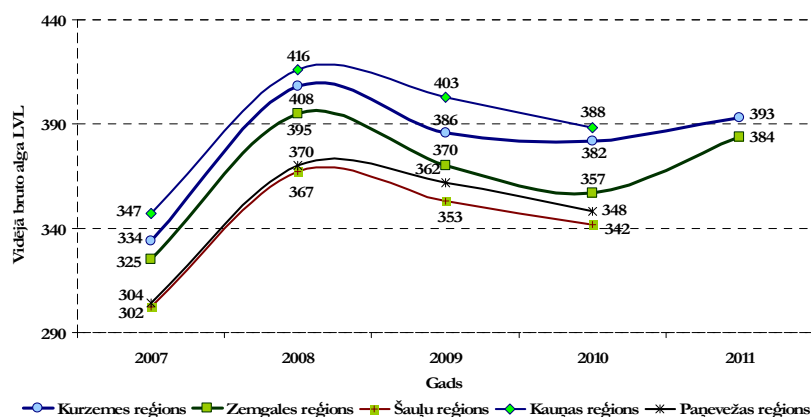

Attēls 18 Reģionos radītais apgrozījums uz vienu darbinieku tūkst. LVL no 2007. līdz 2010.gadam¹³

Redzams, ka Latvijā ekonomiskās nestabilitātes rezultātā Zemgale ir apsteigusi Kurzemi, uzrādot lielāko radīto apgrozījumu uz vienu darbinieku. Tādējādi var pieņemt, ka Zemgalē pēdējos gados ir notikusi īpaši aktīva uzņēmējdarbības attīstība sektoros, kur ir nepieciešams salīdzinoši mazs darbinieku skaits ievērojama apgrozījuma radīšanai un ir straujāk cēlusies vispārējā uzņēmumu darbības efektivitāte. Tomēr, lai šādu secinājumu varētu droši izteikt, būtu nepieciešams turpināt novērojumus vēl pāris gadu garumā.

Aplūkojot Lietuvas reģionu situāciju, redzams, ka visos reģionos līdz pat 2008.gadam ieskaitot ir notikusi ievērojama radītā apgrozījuma uz vienu darbinieku izaugsme, 2008.gadā apstaidzot Latvijas reģionus. Turpretim 2009.gadā Lietuvas reģioni piedzīvoja ļoti strauju šī rādītāja kritumu.

Tālāk kā būtisks rādītājs ir apskatīta **vidējā bruto darba alga** reģionos, kas atspoguļo darbaspēka vidējās izmaksas un tādējādi norāda uz darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma izmaiņām konkrētajā periodā.

Attēls 19 Vidējā bruto darba alga reģionos LVL no 2006. līdz 2011.gadam¹⁴

¹³SIA "Lursoft" datu bāzes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

¹⁴LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Redzams, ka straujās ekonomiskās attīstības rezultātā **vidējā bruto alga visos apskatītajos reģionos laika posmā no 2007. līdz 2008.gadam strauji pieauga**. Turpretim ekonomiskās nestabilitātes ietekmē ekonomikas recesijas laikā notika darba algu samazināšanās, kas skaidrojama ar pieprasījuma samazināšanos pēc darbaspēka. Savstarpēji salīdzinot Latvijas reģionus, redzams, ka Zemgalē ekonomiskās nestabilitātes ietekmē bija novērojams lielāks šī rādītāja samazinājums kā Kurzemē. **No 2011.gada atsākās vidējo bruto darba algu pieaugums un tādējādi ir secināms, ka ir palielinājies pieprasījums pēc darbaspēka**, algu rādītājiem abos apskatītajos Latvijas reģionos izlīdzinoties.

Lietuvas reģionos līdz pat 2010.gadam ieskaitot notika strauja vidējās bruto darba algas samazināšanās, kas liecina par ekonomiskās nestabilitātes turpināšanos arvien samazinoties pieprasījumam pēc darbaspēka.

Kopumā pētījuma reģionos uzņēmējdarbības aktivitāte ir raksturojama ar šādiem būtiskiem rādītājiem un tendencēm:

- komersantu skaits visos reģionos kopumā ar katru gadu pieaug vidēji par 10% ik gadu;
- komersantu skaits uz 1 000 iedzīvotājiem ar katru gadu pieaug arvien palielinoties komersantu skaitam un samazinoties iedzīvotāju skaitam reģionos;
- visi apskatītie reģioni 2009.gadā rada aptuveni vienādu apjomu pievienotās vērtības, kas svārstās no 1,2 līdz 0,9 miljardiem latu. Izņēmums ir Kauņas reģions, kura ietvaros radītā pievienotā vērtība sastāda 3,2 miljardus latu;
- ekonomiskā nestabilitāte ietekmējusi apskatītos Lietuvas reģionus vairāk un tajos ir piedzīvots lielāks ekonomikas sarukums kā aplūkotajos Latvijas reģionos;
- Lietuvā ekonomiskā nestabilitāte turpinājās arī 2010.gadā, kad Latvijā situācija jau bija ievērojami stabilizējusies;
- Kurzemes reģiona uzņēmumu apgrozījums ir sarucis straujāk – par 29%, kamēr Zemgales reģiona uzņēmuma apgrozījums samazinājies par 24%;
- Lietuvā visos reģionos ekonomiskās nestabilitātes laikā bija novērojams līdzīgs ekonomikas samazinājums visos reģionos;
- Latvijas reģionu uzņēmumi, visticamāk, izmaksu samazināšanas nolūkos ir optimizējuši savus darbības procesus un 2010.gadā ir spējuši uzrādīt apgrozījuma pieaugumu pat pie mazāka darbinieku skaita kā iepriekšējā - 2009.gadā;
- ekonomiskās nestabilitātes rezultātā Zemgale ir apsteigusi Kurzemi, uzrādot lielāko radīto apgrozījumu uz vienu darbinieku. Zemgalē pēdējos gados ir notikusi īpaši aktīva uzņēmējdarbības attīstība sektoros, kur ir nepieciešams salīdzinoši mazs darbinieku skaits ievērojama apgrozījuma radīšanai un ir straujāk cēlusies vispārējā uzņēmumu darbības efektivitāte;
- datu ierobežotā pieejamība par Lietuvas reģionu ekonomisko situāciju 2011.gadā neļauj veikt pilnvērtīgus secinājumus par šo reģionu attīstību pēc ekonomiskās nestabilitātes pārvarēšanas.

2.2.2. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES ANALĪZE REĢIONU GRIEZUMĀ

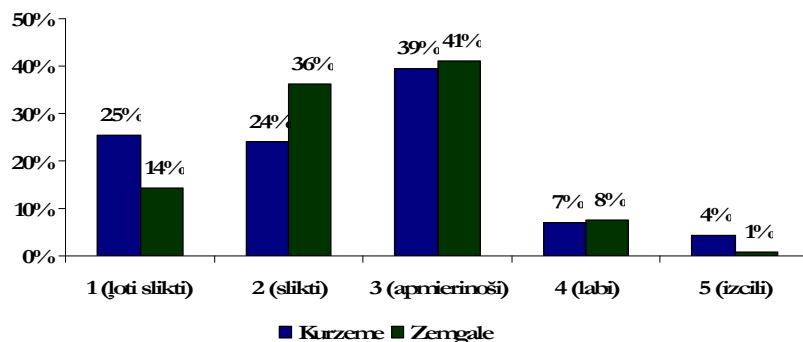
2.2.2.1. INFRASTRUKTŪRAS PIEEJAMĪBA UN KVALITĀTE

Infrastruktūra ir vērtējama kā pats nozīmīgākais faktors uzņēmējdarbības procesa nodrošināšanai konkrētajā reģionā, jo to nav iespējams fiziski pārvietot no blakus teritorijām kā darbaspēku, kā arī to kā finansējumu nav iespējams piesaistīt no attāliem reģioniem. Tādējādi šis uzņēmējdarbības vidi veidojošais faktors, kā fiziski pietuvinātākais tieši uzņēmuma atrašanās vietai, ir primārais uzņēmējdarbības attīstībai.

Aplūkojot tādu būtisku reģiona infrastruktūras elementu kā **ceļu infrastruktūru** un pētot pieejamo statistiku, var secināt, ka reģionālā griezumā informācija par šo jomu nav pietiekama. Lai arī ir identificējams ceļu kopgarums un tā izmaiņas, šis rādītājs neveido pilnīgu priekšstatu par ceļu infrastruktūru kā uzņēmējdarbības vides sastāvdaļu. Tādēļ reģiona uzņēmēju aptaujā tika iekļauts jautājums: „Kā jūs vērtējat autoceļu stāvokli Jūsu uzņēmuma darbības teritorijā skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili)?”.

Saņemtās uzņēmēju atbildes skaidri norāda uz problēmu šajā jomā, jo **49% respondentu Kurzemē un 50% respondentu Zemgalē ir novērtējuši esošo reģiona ceļu stāvokli kā „sliktu” vai „ļoti sliktu”**. Attiecīgi 39% respondentu Kurzemē un 41% Zemgalē autoceļu stāvokli ir novērtējuši kā „apmierinošu”. Esošo autoceļu stāvokli kā „labu” un „izcili” ir novērtējuši attiecīgi 11% Kurzemes uzņēmēju un 9% Zemgales uzņēmēju.

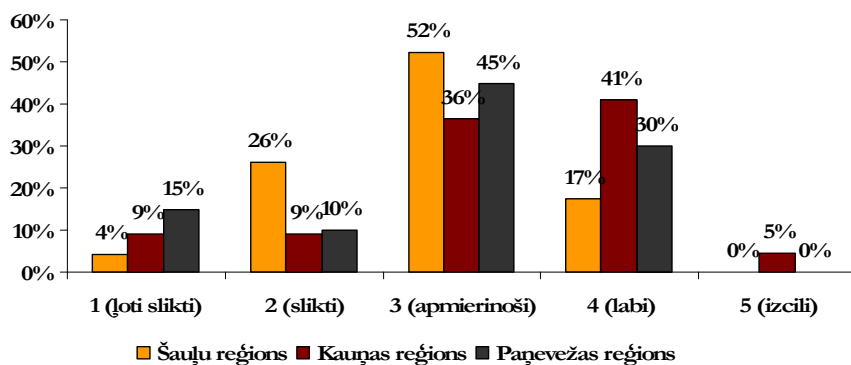
Tāpat ir skaidri redzams, ka uzņēmēju atbildes abos reģionos ir līdzīgas un tādēļ nav pamats uzskatīt, ka starp reģioniem ir būtiskas atšķirības šajā jomā.

Attēls 20 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Kā jūs vērtējat autoceļu stāvokli Jūsu uzņēmuma darbības teritorijā skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili)” Kurzemes un Zemgales reģionos

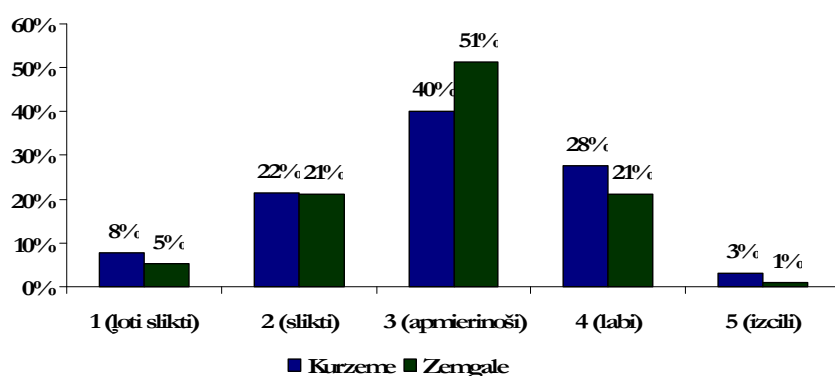
Lietuvas uzņēmēji esošo autoceļu stāvokli ir novērtējuši augstāk nekā Latvijas uzņēmēji un attiecīgi **46% respondentu Kauņas reģionā, 30% respondentu Paņevēžas reģionā un 17% Šauļu reģionā ir novērtējuši esošo reģiona ceļu stāvokli kā „labu” un „izcili”**.

Uzņēmēji ar salīdzinoši negatīvākām atbildēm šajā jautājumā ir atrodami Šauļu reģionā, kur **30% respondentu esošo autoceļu stāvokli kā „sliktu” vai „ļoti sliktu”**.

Attēls 21 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Kā jūs vērtējat autoceļu stāvokli Jūsu uzņēmuma darbības teritorijā skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili)” Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

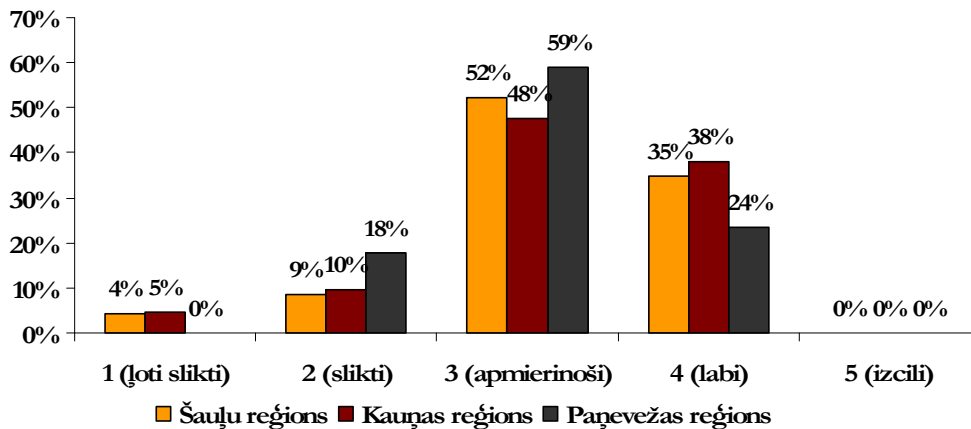
Uzņēmēji tika aptaujāti arī par iespējam paplašināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu, ja uzņēmējdarbībā rastos tāda nepieciešamība. Tika uzdots jautājums „Lūdzu, novērtējiet savas iespējas (nepieciešamie ieguldījumi/ pieejamie finanšu resursi) palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu, ja tas būtu nepieciešams uzņēmuma darbības apjomu palielināšanai, skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili)”.

Attēls 22 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Lūdzu, novērtējiet savas iespējas (nepieciešamie ieguldījumi/ pieejamie finanšu resursi) palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu, ja tas būtu nepieciešams uzņēmuma darbības apjomu palielināšanai, skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili)” Kurzemes un Zemgales reģionos

Šī jautājuma ietvaros 30% uzņēmēju Kurzēmē un 26% Zemgalē novērtēja savas iespējas paplašināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu kā „sliktas” vai „ļoti sliktas”. Turpretim 31% respondentu Kurzēmē un 22% Zemgalē tās novērtēja kā „labas” vai „izcilas”. Tādējādi uzskatāms, ka šajā jautājumā uzņēmumi redz ievērojami mazākas problēmas nekā ceļu infrastruktūras gadījumā.

Lietuvas reģionos uzņēmēji iespējas palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudas ir novērtējuši augstāk nekā Latvijas reģionu uzņēmēji un 35% respondentu Šauļu reģionā, 38% Kauņas reģionā un 24% Paņvežas reģionā tās novērtēja kā „labas” vai „izcilas”. Kā „sliktas” vai „ļoti sliktas” šīs iespējas ir novērtējuši attiecīgi 13%, 15% un 18% iepriekš nosaukto reģiona uzņēmēju.

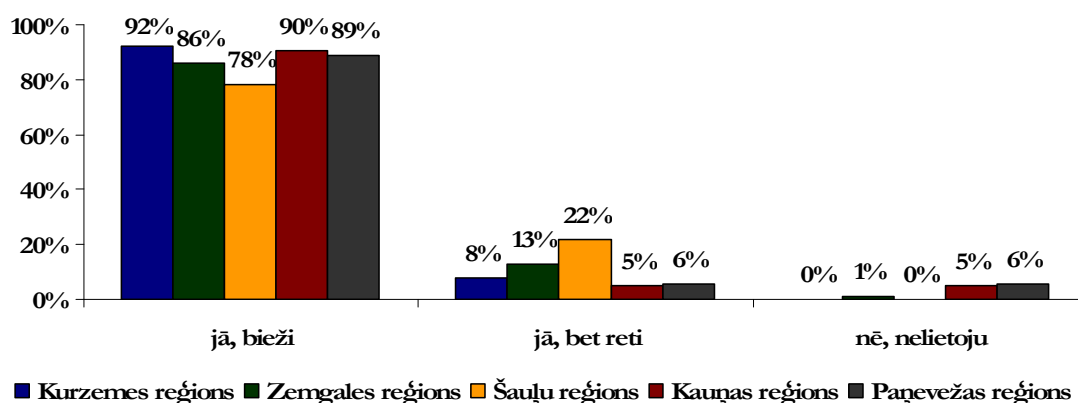

Attēls 23 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Lūdzu, novērtējiet savas iespējas (nepieciešamie ieguldījumi/ pieejamie finanšu resursi) palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu, ja tas būtu nepieciešams uzņēmuma darbības apjomu palielināšanai, skalā no 1 (loti slikti) līdz 5 (izcili)” Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

Mūsdienās kā būtisku uzņēmējdarbības vides elementu var minēt interneta pieejamību un lietošanu. Statistika parāda, ka visos pētījuma ietvaros **apskatāmajos reģionos internetu lieto 90% un vairāk uzņēmumu** un var uzskatīt, ka internets kā būtisks uzņēmējdarbības rīks ir plaši pieejams visiem reģionu uzņēmējiem.

Diemžēl nav pieejama informācija par interneta pieslēguma veidiem uzņēmējiem, bet analizējot LR Centrālās statistikas pārvaldes informāciju par interneta pieslēgumu pieejamību mājāsaimniecībām, redzams, ka 2010.gadā Kurzemē platjoslas interneta pieslēgumu izmantoja 47,7% mājāsaimniecību un Zemgalē 48,1% mājāsaimniecību. Pieņemot, ka uzņēmumi pārsvarā gadījumu ir izvietoti reģionā proporcionāli mājāsaimniecību skaitam un ka to rīcībā ir mājāsaimniecībām līdzvērtīgs finansiālais nodrošinājums, varam secināt, ka Latvijas analizētajos reģionos visticamāk vismaz 50% no uzņēmumiem izmanto tieši platjoslas internetu, kas nodrošina salīdzinoši plašu interneta funkcionalitāti.

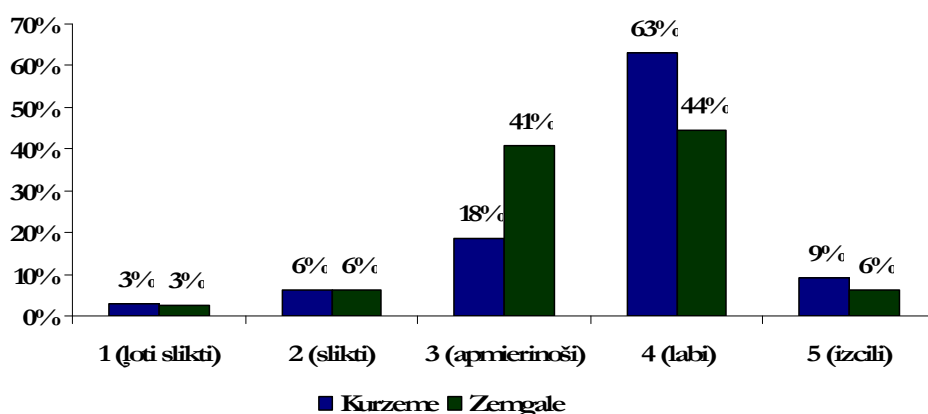
Aptaujātie Latvijas uzņēmēji no Kurzemes un Zemgales reģioniem ir pārliecinoši atbildējuši (attiecīgi 92% un 86%), ka internetu dažādu uzņēmējdarbības jautājumu risināšanai lieto bieži.

Attēls 24 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Vai Jūs lietojat internetu dažādu uzņēmējdarbības jautājumu risināšanai” pētījuma reģionos

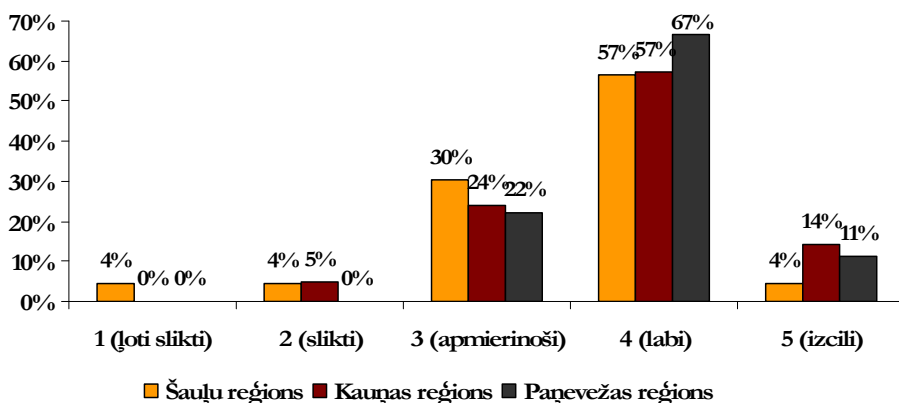
Aplūkotajos Lietuvas reģionos salīdzinoši retāk to uzņēmējdarbības jautājumu risināšanai lieto Šauļu reģiona uzņēmēji, bet Kauņas un Paņevēžas reģionos ir novērojams apskatītajiem Latvijas reģioniem līdzvērtīgs interneta lietotāju īpatsvars.

Novērtējot pieejamā interneta kvalitāti, viedokļu sadalījums ir salīdzinoši nevienmērīgāks. Lai arī 91% abu aptaujāto Latvijas reģionu uzņēmēju uzskata, ka pieejamais interneta pieslēgums ir skalā no „apmierinošs” līdz ”izcils”, Kurzēmē ievērojamāks skaits uzņēmēju uzskata pieejamo interneta pieslēgumu par labu (63%) un tādējādi iespējams secināt, ka, lai arī interneta pieslēgums abos reģionos ir plaši pieejams, saskaņā ar subjektīvo uzņēmēju viedokli, tā kvalitāte labāka ir tieši Kurzemes reģionā.

Attēls 25 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Kā Jūs vērtējat pieejamā interneta pieslēguma kvalitāti un atbilstību Jūsu uzņēmuma vajadzībām skalā no 1 (loti slikti) līdz 5 (izcili)” Kurzemes un Zemgales reģionos

Pieejamā interneta pieslēguma kvalitāti Lietuvā vispozitīvāk ir novērtējuši Kauņas un Paņevēžas reģionu uzņēmēji, kur attiecīgi 71% un 78% respondentu to ir novērtējuši kā „labu” vai „izcili”. Šauļu reģionā šādu vērtējumu ir sniedzis 61% respondentu.

Attēls 26 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Kā Jūs vērtējat pieejamā interneta pieslēguma kvalitāti un atbilstību Jūsu uzņēmuma vajadzībām skalā no 1 (loti slikti) līdz 5 (izcili)” Šauļu, Kauņas un Paņevēžas reģionos

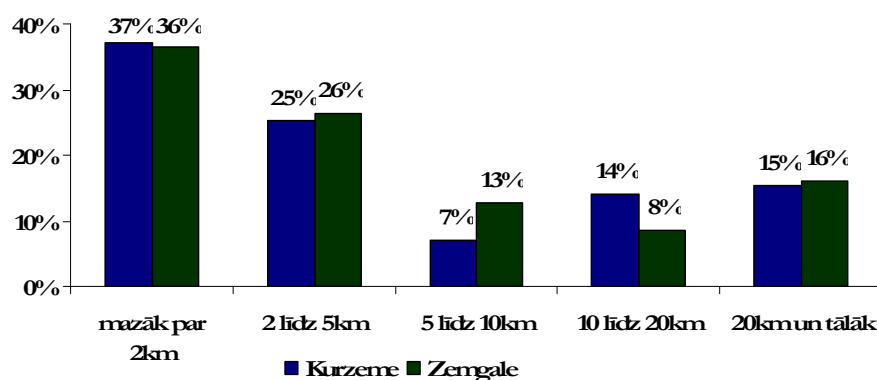
Kā ļoti būtisks pieejamās infrastruktūras aspekts ir minams dažādu pakalpojumu sniedzēju novietojums attiecībā pret uzņēmumiem konkrētajā reģionā, kas attiecīgi var sekmēt vai tieši pretēji

kavēt uzņēmējdarbības procesu konkrētajā reģionā. Kā būtiskākie analizējamie pakalpojumu sniedzēji šī pētījuma ietvaros tika izvēlēti:

- banka vai tās filiāle;
- Valsts ieņēmumu dienests;
- pasta nodaļa;
- Zemesgrāmatu nodaļa.

Aptaujas ietvaros uzņēmējiem tika uzdots jautājums „Kādā attālumā no Jūsu uzņēmuma atrašanās vietas atrodas tuvākie zemāk uzskaitītie pakalpojumu sniedzēji”. Šo aptaujas jautājumu būtiskākais mērķis ir noteikt no vienas puses uzņēmumu atrašanās vietas atstatumu līdz tuvākajam pakalpojumu centram, kur pieejamas šīs institūcijas, un no otras puses noteikt problēmas konkrēto institūciju izvietojumā, lai tādējādi sniegtu priekšlikumus situācijas uzlabošanai.

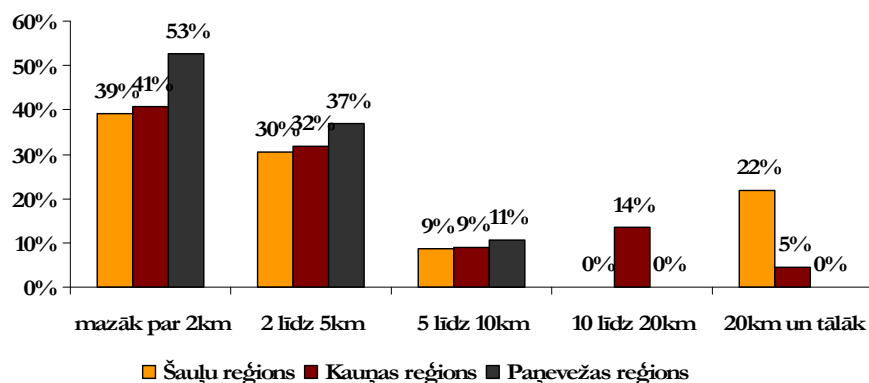
Aplūkojot respondentu atbildes par tuvākās bankas vai tās filiāles attālumu no uzņēmuma, ir secināms, ka gan Kurzemē, gan Zemgalē situācija ir līdzīga un 62% uzņēmumu abos reģionos atrodas ne vairāk kā 5 km attālumā no tuvākās bankas filiāles un tādējādi var uzskatīt, **ka banku pakalpojumi uzņēmumiem ir pietiekami pieejami un pietuvināti.**

Attēls 27 Bankas vai tās filiāļu attālums līdz uzņēmumiem Kurzemes un Zemgales reģionos

Salīdzinot tālāko atbilžu variantus, redzams, ka Zemgalē bankas filiāļu tīkls ir nedaudz attīstītāks vai arī respondenti atrodas tuvāk šiem pakalpojumu sniedzējiem, jo Zemgalē 24% respondentu līdz bankai mēro vairāk par 10 km, kamēr Kurzemē ir 29% uzņēmumu. Visticamāk šāds apstāklis nav uzskatāms par traucējošu uzņēmējdarbībai līdz ar attālināto bankas pakalpojumu pieejamību.

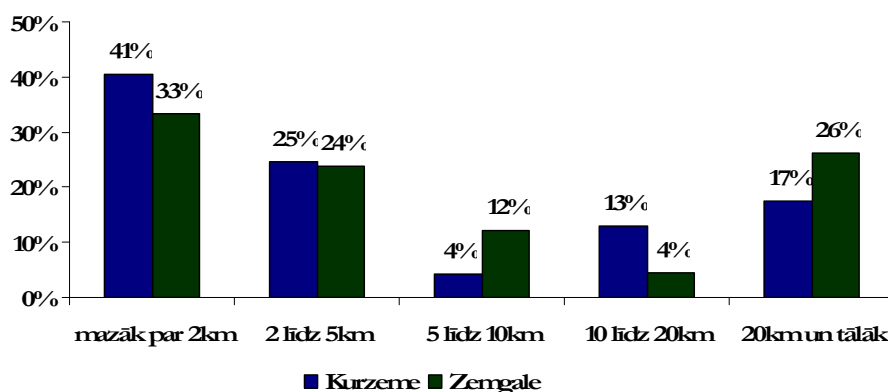
Lietuvā bankas filiāles atrodas salīdzinoši tuvāk uzņēmējiem un vairāk kā 70% visu aptaujāto reģionu uzņēmēju ir atzīmējuši, ka bankas filiāle atrodas mazāk kā 5 kilometru attālumā no viņu atrašanās vietas.

Attēls 28 Bankas vai tās filiāļu attālums līdz uzņēmumiem Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

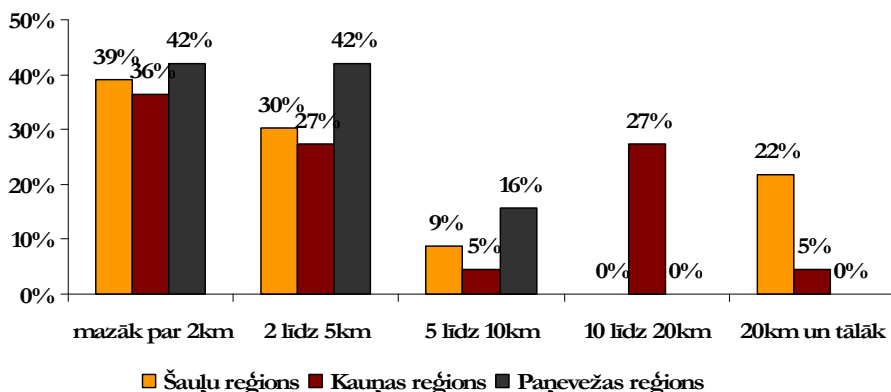
Aplūkojot LR Valsts ieņēmumu dienesta atrašanās attālumu līdz uzņēmumiem, redzams, ka šīs iestādes filiāles atrodas aptuveni līdzvērtīgā attālumā no uzņēmumiem kā banku filiāles. Kā izņēmums ir minams Zemgales reģions, kur 26% respondentu ir norādījuši, ka šīs institūcijas filiāle atrodas vairāk nekā 20km attālumā no to atrašanās vietas.

Līdz ar straujo Elektroniskās Deklarēšanas Sistēmas ieviešanu uzņēmumos un plašo interneta pieejamību, uzskatāms, ka arī šīs iestādes filiāļu novietojumā nav redzamas kādas būtiskas nepilnības.

Attēls 29 LR Valsts ieņēmumu dienesta nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Kurzemes un Zemgales reģionos

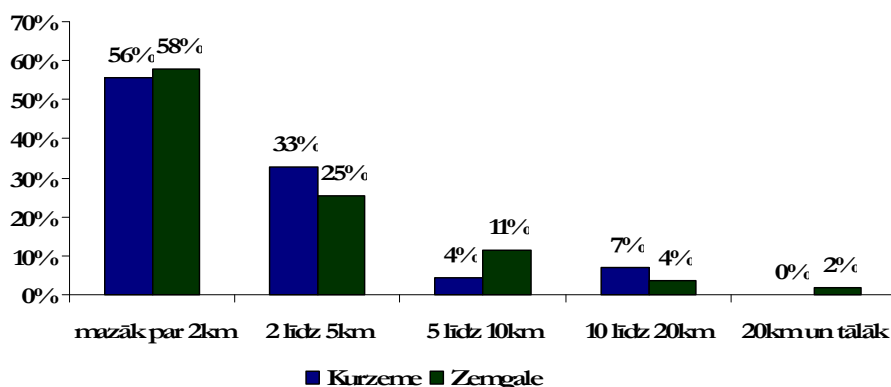
Aplūkotajos Lietuvas reģionos redzams, ka Valsts ieņēmumu dienesta filiāles atrodas salīdzinoši tuvāk kā Latvijā un vidēji 60% līdz 84% reģionu uzņēmēju ir atbildējuši, ka šādas institūcijas filiāle atrodas mazāk kā 5 kilometru attālumā no to atrašanās vietas.

Attēls 30 LR Valsts ieņēmumu dienesta nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

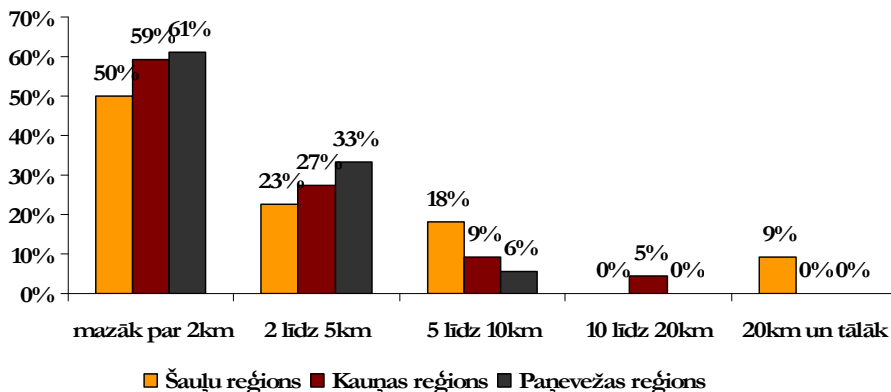
Pasta nodaļu izvietojums visos apskatāmajos Latvijas un Lietuvas reģionos ir novērtējams kā visblīvākais un šis faktors ir būtisks uzņēmumiem nodrošinot regulāru oficiālo korespondenci, kamēr Latvijas un Lietuvas teritorijā nav plaši ieviesta elektroniskā paraksta lietošana.

Redzams, ka 83% respondentu Zemgalē un 89% respondentu Kurzemē atrodas ne vairāk kā 5 km attālumā no tuvākās pasta nodaļas, kas sekmē to spēju izmantot pasta pakalpojumus.

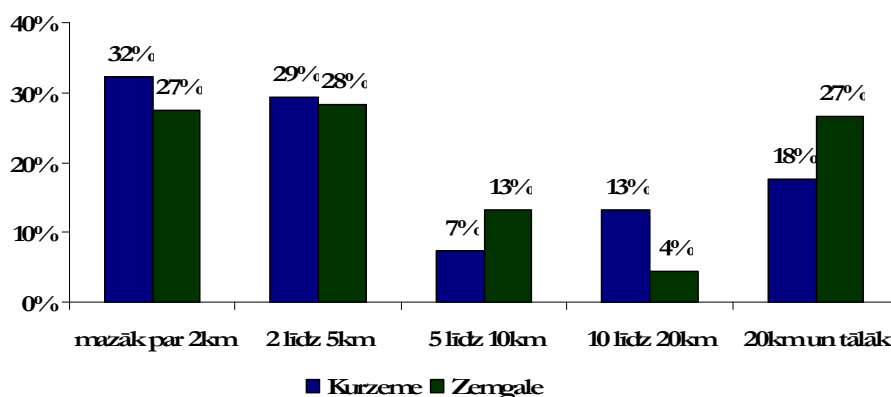
Attēls 31 Pasta nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Kurzemes un Zemgales reģionos

Attiecīgi Šauļu reģionā 73%, Kauņas reģionā 86% un Paņvežas reģionā 94% aptaujāto uzņēmēju ir atzinuši, ka pasta filiāle atrodas mazāk kā 5 kilometru attālumā no to atrašanās vietas.

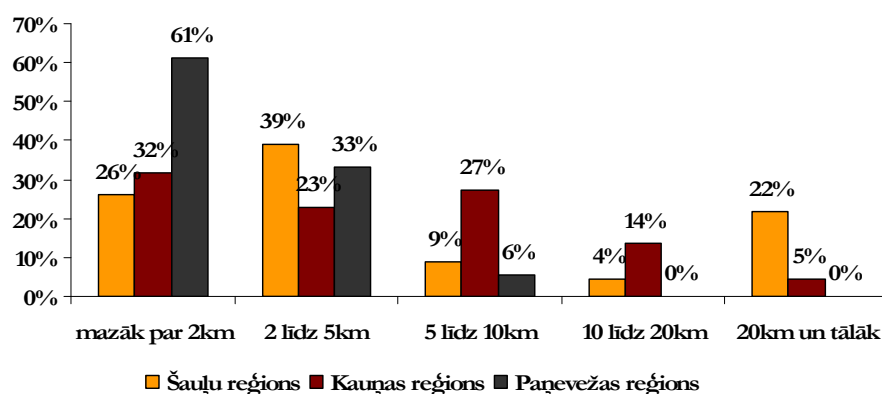
Attēls 32 Pasta nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

Aplūkojot Zemesgrāmatu nodaļu attālumu līdz uzņēmumiem, redzams, ka šīs institūcijas nodaļas atrodas salīdzinoši tālāk no klientiem un 27% no Zemgales respondentiem un 18% no Kurzemes respondentiem ir jāmēro vairāk par 20km, lai nokļūtu šajā institūcijā.

Attēls 33 Zemesgrāmatu nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Kurzemes un Zemgales reģionos

Arī Lietuvas reģionos ir redzama līdzīga situācija un zemesgrāmatu nodaļas (Lietuvā – Reģistru centrs) atrodas salīdzinoši tālāk no respondentiem un attālums līdz tuvākajai zemesgrāmatu nodaļai ir līdzvērtīgs attālumam līdz šai iestādei Latvijas reģionos.

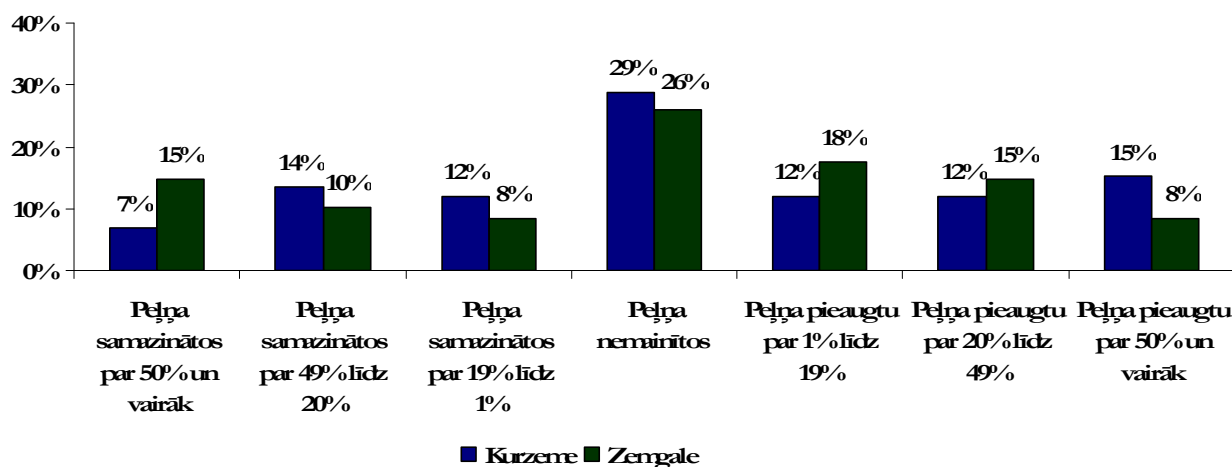
Attēls 34 Zemesgrāmatu nodaļu attālums līdz uzņēmumiem Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

Būtiskākie secinājumi par pētījuma reģionos esošo uzņēmumu attālumu līdz dažādiem pakalpojumu sniedzējiem ir:

- vidēji 35% līdz 40% uzņēmumu atrodas reģiona pakalpojumu centros, kur pieejamas visas augstāk uzskaitītās institūcijas un nav problēmu ar šo pakalpojumu pieejamību;
- vidēji 15% līdz 25% uzņēmumu atrodas salīdzinoši attālināti no šādiem pakalpojumu sniegšanas centriem un ir jāmeklē iespējas kā sekmēt papildus attālināto tiešsaistes pakalpojumu izmantošanu.

Kā infrastruktūras sadaļu noslēdzošais, aptaujā tika uzdots šāds jautājums: „Vai un kā mainītos Jūsu uzņēmuma peļņa pārceļot uzņēmuma darbību uz vietu ar attīstītāku infrastruktūru, bet dārgākiem, papildus pakalpojumiem, piemēram, uz Rīgu?”.

Šis jautājums raksturo uzņēmumu vispārējo apmierinātību ar to darbību konkrētajā reģionā un ļauj secināt kā uzņēmumi ekonomiski novērtē salīdzinoši mazāk attīstītu infrastruktūru pret zemākām pārējām uzņēmējdarbības izmaksām.

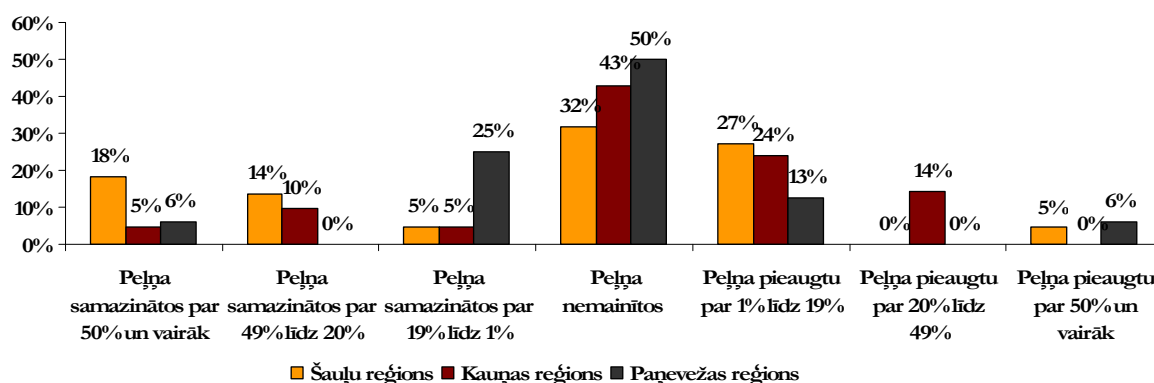

Attēls 35 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Vai un kā mainītos Jūsu uzņēmuma peļņa pārceļot uzņēmuma darbību uz vietu ar attīstītāku infrastruktūru, bet dārgākiem, papildus pakalpojumiem, piemēram, uz Rīgu?” Kurzemes un Zemgales reģionos

Aplūkojot sniegtās atbildes, redzams, ka visizplatītākā atbilde ir “peļņa nemainītos”, kas liecina, ka 29% Kurzemes uzņēmumu un 26% Zemgales uzņēmumu apzinās, ka to darbību pārceļot uz citu reģionu, kur ir pieejama attīstītāka infrastruktūra, bet lielākas pārējās darbības izmaksas, to komercdarbība negūtu papildus peļņu.

Tai pašā laikā jāatzīst, ka 39% aptaujāto Kurzemes uzņēmēju un 41% Zemgales uzņēmēju atzīst, ka to peļņa pie šādas uzņēmuma pārvietošanas pieaugtu. Turklāt, ja Zemgales uzņēmēji lielākoties uzskata, ka peļņa pieaugtu ne vairāk kā par 19%, tad Kurzemes uzņēmēju vidū populārākā ir atbilde, ka peļņa pieaugtu par 50% un vairāk. Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka tuvākajā laika periodā pastāv risks, ka daļa šo uzņēmumu var pārvietoties uz citiem reģioniem, tostarp, Rīgu. Kur tie prognozē lielāku uzņēmuma peļņu un tātad veiksmīgāku uzņēmējdarbību.

Lietuvas uzņēmējiem tika uzdots jautājums „Vai un kā mainītos Jūsu uzņēmuma peļņa pārceļot uzņēmuma darbību uz vietu ar attīstītāku infrastruktūru, bet dārgākiem, papildus pakalpojumiem, piemēram, uz Viļņu?”.

Attēls 36 Uzņēmēju atbildes uz aptaujas jautājumu: “Vai un kā mainītos Jūsu uzņēmuma peļņa pārceļot uzņēmuma darbību uz vietu ar attīstītāku infrastruktūru, bet dārgākiem, papildus pakalpojumiem, piemēram, uz Viļņu?” Šauļu, Kauņas un Paņevežas reģionos

Aplūkojot sniegtās atbildes, redzams, ka līdzīgi kā Latvijas reģionos visizplatītākā atbilde ir “**peļņa nemainītos**”, kas liecina, ka 32% Šauļu reģiona, 43% Kauņas reģiona un 50% Paņevežas reģiona uzņēmēju apzinās, ka to peļņa nemainītos pārceļot uzņēmumu, jo pieaugot ieņēmumu apjomam tajā pašā laikā pieaugtu arī izmaksas.

Kā otra populārākā atbilde starp Lietuvas uzņēmējiem ir minama „Peļņa pieaugtu par 1% līdz 19%”, kuru atbildējuši 27% Šauļu reģiona uzņēmēju un attiecīgi 24% un 13% Kauņas un Paņevežas reģionu iedzīvotāju.

Papildus šeit ir būtiski atzīmēt, ka veicot intervijas ar konkrētiem Latvijas un Lietuvas uzņēmumiem, aptuveni **90% no intervētajiem uzņēmējiem atzina, ka to galvenais iemesls, kādēļ tie darbojas konkrētajā reģionā ir vēsturisks**, nevis balstīts uz kādu ekonomisko pamatojumu vai detalizētiem aprēķiniem par darbaspēka un/vai resursu pieejamību.

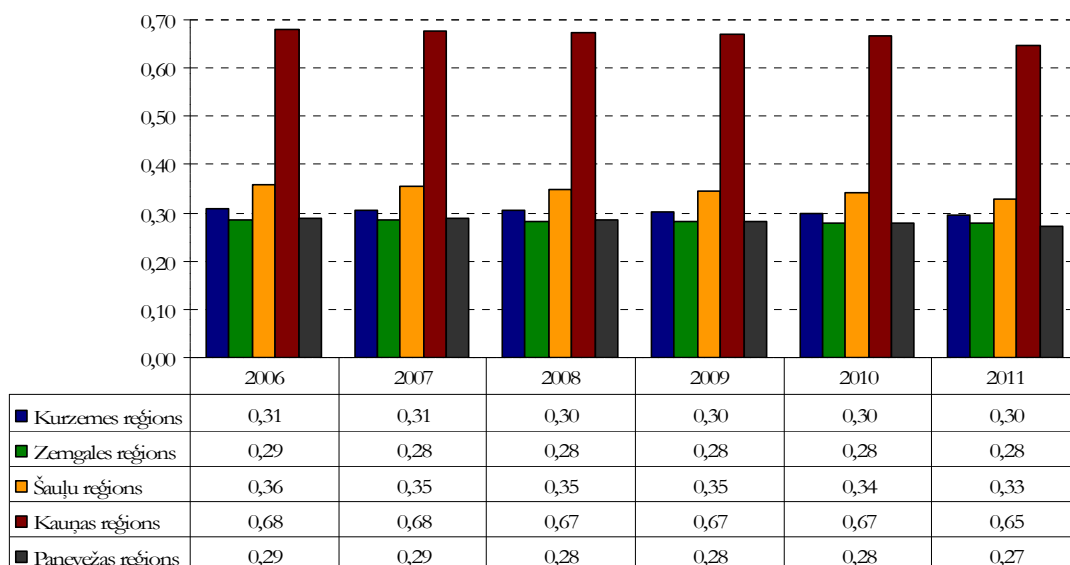
2.2.2.2. **DARBASPĒKA PIEEJAMĪBA UN KVALITĀTE**

Kā pirmais reģionu darbaspēka apjomu raksturojošais rādītājs ir minams **iedzīvotāju skaits** un tā izmaiņas konkrētajā reģionā.

Visos reģionos ir novērojamas iedzīvotāju skaita izmaiņas samazinājuma virzienā. Straujāks iedzīvotāju skaita samazinājums ir Lietuvas reģionos, kamēr Latvijas apskatītajos reģionos iedzīvotāju skaits samazinās lēnāk.

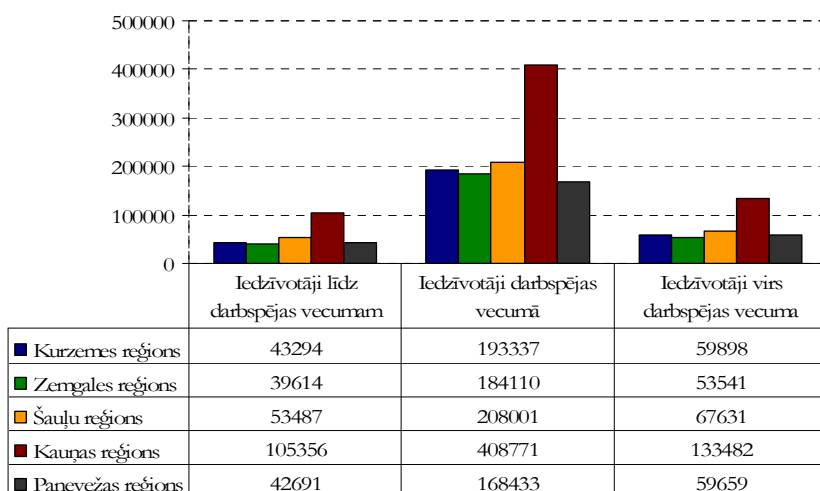
Analizējot iedzīvotāju skaita dabiskā pieauguma rādītāju, pētījuma aplūkotajos reģionos, ir redzams, ka visos apskatāmajos reģionos tas ir negatīvs. Visizteiktāk iedzīvotāju skaits samazinās Kurzemē, Zemgalē un Paņevežas reģionā, kur 2011.gadā dabiskais pieaugums ir sastādījis attiecīgi -0,48%, -0,50% un -0,51% no kopējā iedzīvotāju skaita. Šauļu un Kauņas reģionos šis dabiskais pieaugums ir attiecīgi 0,31% un 0,19% no iedzīvotāju kopskaita.

Iedzīvotāju skaits reģionos sarūk arī iedzīvotāju mehāniskās kustības dēļ, kas, galvenokārt, ir emigrācija prom no reģioniem. Reģionos ir **tendence iedzīvotāju skaitam samazināties un attiecīgi samazināsies arī pieejamais darbaspēks**, kas ilgtermiņā atstās negatīvu ietekmi uz reģionu potenciālo ekonomisko izaugsmi.

Attēls 37 Reģionu iedzīvotāju skaits milj. personu laika posmā no 2006.līdz 2011.gadam¹⁵

Aplūkojot situāciju ar darbaspēku un tā pieejamību, redzams, ka visos reģionos iedzīvotāju struktūra ir līdzvērtīga. 2011.gadā iedzīvotāji darbaspējas vecumā Latvijas reģionos sastāda vidēji 66% no kopējā iedzīvotāju skaita un Lietuvas apskatītajos reģionos vidēji 63% no kopējā iedzīvotāju skaita.

Attēls 38 Iedzīvotāju skaits un īpatsvars līdz darbaspējas, darbaspējas un virs darbaspējas vecuma grupās pētījuma reģionos 2011.gada beigās¹⁶

Kā bīstama tendence ir minama ne tikai kopējā iedzīvotāju skaita samazināšanās, bet arī iedzīvotāju struktūras izmaiņas. Ar katru gadu **iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā un pirms darbaspējas vecuma samazinās, tai pašā laikā palielinoties iedzīvotāju skaitam pēc darbaspējas vecuma.**

Latvijas reģionos iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā ik gadu samazinās par vidēji 1%, turpretim apskatītajos Lietuvas reģionos laika posmā no 2010. līdz 2011.gada šis skaits ir samazinājies par 3,3% Paņvežas reģionā, par 4% Kauņas reģionā un par 4,7% Šauļu reģionā. Lietuvas reģionos ir vērojama

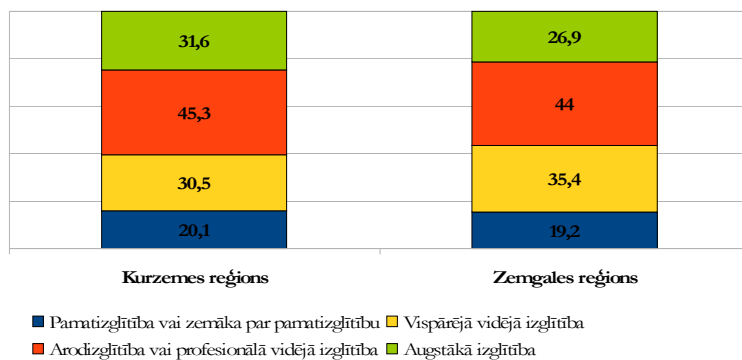
¹⁵ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

¹⁶ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

pastiprināta iedzīvotāju darbaspējas vecumā aizplūšana, strauji samazinot reģionu ekonomisko potenciālu.

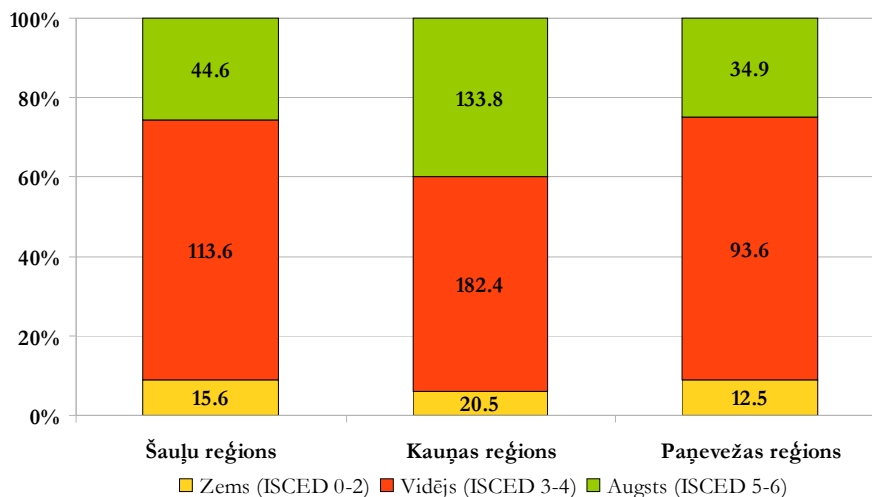
Tādējādi notiek vienlaicīga iedzīvotāju skaita samazināšanās un potenciālā darbaspēka apjoma ievērojama samazināšanās. Ilgākā laika periodā šādas tendences var radīt darbaspēka iztrūkumu, ko interviju laikā apstiprināja liels skaits uzņēmēju, paužot viedokli, ka jau šī pētījuma izstrādes laikā apskatāmajos reģionos **nav pieejams pietiekams darbaspēka apjoms pat vienkāršu funkciju izpildei.**

Tālāk kā būtisks darbaspēka kvalitāti un kvalifikāciju raksturojošs aspekts ir minama iedzīvotāju iegūtā izglītība. Tā kā šī pētījuma ietvaros lielākais uzsvars ir uz esošā darbaspēka izpēti, zemāk attēlā ir ietverta informācija par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju izglītības līmeņiem.

Attēls 39 Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sadalījumā pēc iegūtā izglītības līmeņa Zemgales un Kurzemes reģionos 2011.gadā tūkst. iedzīvotāju¹⁷

Reģionu starpā valda zināmas atšķirības. **Kurzemes reģionā ir redzams izteikti lielāks ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību nekā Zemgales reģionā.** Tajā pašā laikā Zemgales reģionā ir redzams lielāks vispārējo vidējo izglītību ieguvušo iedzīvotāju skaits nekā Kurzemes reģionā.

Attēls 40 Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sadalījumā pēc iegūtā izglītības līmeņa Šauļu, Kauņas un Pāņvežas reģionos 2011.gadā tūkst.personu¹⁸

¹⁷ LR Centrālās statistikas pārvaldes dati

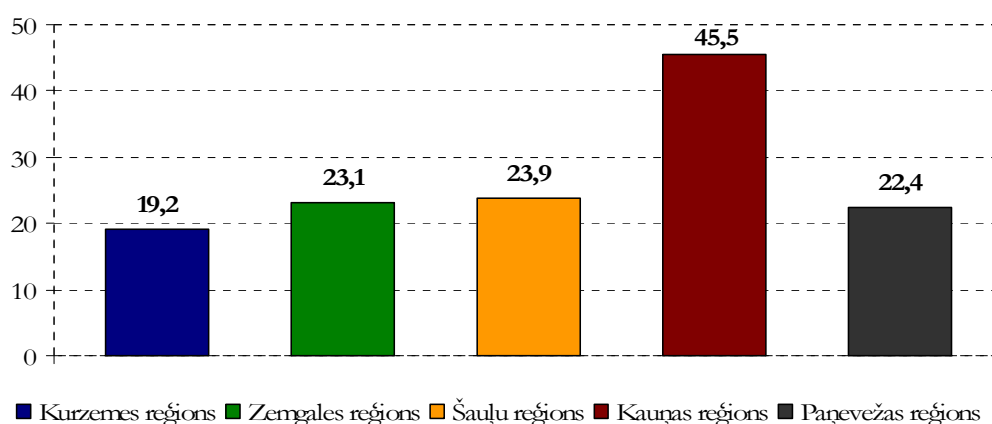
¹⁸ Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Iegūtie izglītības līmeņi nav savstarpēji salīdzināmi ar Latvijas reģionu līmeņiem, bet skaidri parāda situāciju Lietuvas reģionos.

Redzams, ka **Kauņas reģionā ir ievērojama iedzīvotāju ar augstāko izglītības līmeni koncentrācija.** Tur ir salīdzinoši mazākais skaits personu ar zemu izglītības līmeni. Šauļu un Paņevežas reģioni uzrāda līdzīgus datus un iedzīvotāju iedalījums pēc to izglītības līmeņa ir praktiski vienāds.

Tādējādi uzskatāms, ka **visos reģionos ir pieejams salīdzinoši vienādi izglītots darbaspēks.** Kā būtiskākais izņēmums ir minams Kauņas reģions, kas ir koncentrējis salīdzinoši lielu iedzīvotāju ar augstāko izglītības līmeni īpatsvaru.

Šeit būtiski ir aplūkot arī situāciju ar darba meklētājiem reģionos, kas norāda uz pieejamo darbaspēka daudzumu, kuru ir iespējams iesaistīt ekonomiskajās aktivitātēs tā radot papildus pievienoto vērtību ar jau reģionos pieejamā darbaspēka palīdzību.

Attēls 41 Darba meklētāju skaits apskatītajos reģionos 2011.gadā tūkst. personu¹⁹

Visos reģionos ir ievērojams skaits darba meklētāju, kurus iesaistot dažādās pilnveidojošās, tostarp, mūžizglītības aktivitātēs, teorētiski ir iespējams nodrošināt papildus darbaspēku, kas tuvākajos gados būs nepieciešams reģionu veiksmīgai izaugsmei.

2.2.2.3. FINANSĒJUMA PIEEJAMĪBA

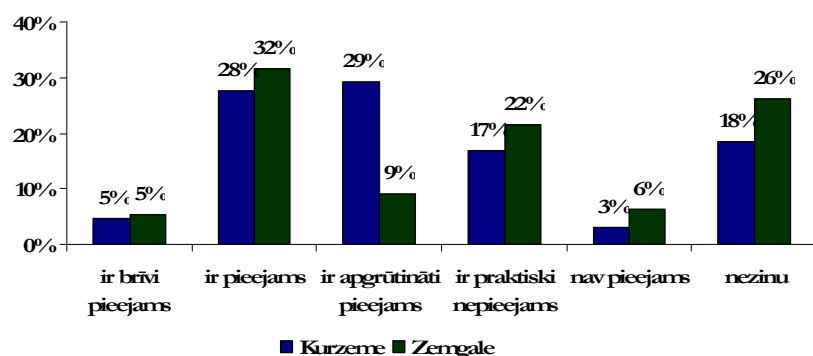
Lai arī finansējuma pieejamība ir būtisks aspekts uzņēmējdarbības procesa nodrošināšanai, statistika par saņemtajiem un izskatītajiem kredīta pieteikumiem uzņēmumu vajadzībām, kā arī par reālo banku kredītpolitiku, finansējot uzņēmumus dažādos Latvijas reģionos, publiski nav pieejama.

Lai iegūtu informāciju šī pētījuma nolūkiem tika izmantoti divi informācijas avoti:

1. uzņēmēju aptaujā tika iekļauts jautājums/lūgums uzņēmējiem raksturot finansējuma pieejamību reģionā;
2. intervijas ar vairāku komercbanku pārstāvjiem, lai skaidrotu kāda ir finansējuma pieejamība uzņēmumiem reģionos no kredītiestāžu skatupunkta.

¹⁹ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Aptaujas ietvaros Zemgales uzņēmēju vidū populārākā atbilde bija, ka kredītiestāžu finansējums „ir pieejams”, turpretim Kurzemes uzņēmumu starpā izplatītākā atbilde bija „ir apgrūtināti pieejams”.

Attēls 42 Uzņēmēju atbilde uz aptaujas jautājumu: “Lūdzu, novērtējiet kredītiestāžu finansējuma pieejamību uzņēmumiem Jūsu reģionā” Kurzēmē un Zemgalē

Kopumā 33% aptaujāto Kurzemes uzņēmēju un 37% aptaujāto Zemgales uzņēmēju uzskata, ka finansējums “ir brīvi pieejams” vai “ir pieejams”, turpretim 20% Kurzemes uzņēmēju un 28% Zemgales uzņēmēju uzskata, ka finansējums “ir praktiski nepieejams” vai “nav pieejams”.

Veicot intervijas ar vairāku Kurzemes un Zemgales reģiona banku filiāļu pārstāvjiem, tika iegūta salīdzinoši līdzīga informācija.

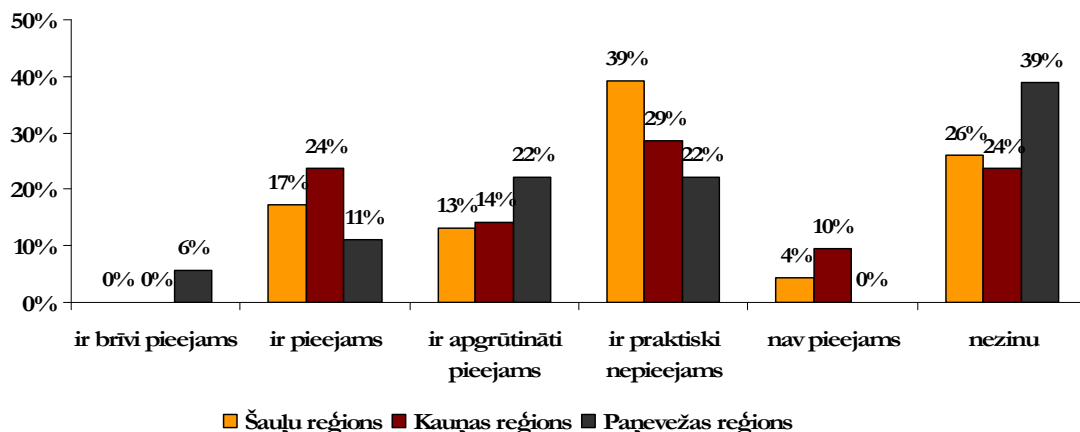
Kurzemes banku filiāļu pārstāvji informēja, ka vidēji no visiem interesentiem, kas interesējas par finansējuma piesaisti uzņēmumam, konkrētus kredīta pieteikumus iesniedz 70% un tālāk no šiem pieteikumiem vidēji 90% tiek apstiprināti finansējuma saņemšanai – tātad vidēji 63% no interesentiem arī saņem pieprasīto finansējumu.

Turpretim Zemgales banku pārstāvji informēja, ka aptuveni 50% no visiem interesentiem iesniedz pieteikumus kredītu saņemšanai, bet finansējumu iegūst vidēji 80% no iesniegtajiem pieteikumiem – tātad kopā vidēji 40% no interesentiem saņem finansējumu.

Kā būtiskākās uzņēmēju kļūdas no kredītiestāžu puses Latvijas reģionos ir minētas nevēlēšanās uzrādīt visus ieņēmumus kā legālus ieņēmumus tādējādi ne tikai pārkāpjot likumu, bet arī samazinot iespējas saņemt kredītresursus.

Tāpat Latvijā kā būtiska uzņēmumu kļūda ir uzskatāma nespēja plānot līdzšinējās uzņēmuma kredītsaistības un vēlme saņemt aizdevuma apjomu, kas neatbilst konkrētā uzņēmuma spējām to atmaksāt.

Apskatīto Lietuvas reģionu uzņēmēji finansējuma pieejamību raksturo kā salīdzinoši apgrūtinātu. Tikai 30% Šauļu, 38% Kauņas un 39% Paņvežas reģiona aptaujāto uzņēmēju ir norādījuši, ka kredītiestāžu finansējums „ir brīvi pieejams”, „ir pieejams” vai „ir apgrūtināti pieejams”. Latvijas reģionos šis rādītājs svārstās no 47% Zemgalē līdz 67% Kurzemes reģionā. **Finansējuma pieejamība Lietuvas reģionos ir raksturojama sliktāka un tādējādi kavē uzņēmējdarbības attīstību teritorijā.**

Attēls 43 Uzņēmēju atbilde uz aptaujas jautājumu: “Lūdzu, novērtējiet kredītiestāžu finansējuma pieejamību uzņēmumiem Jūsu reģionā” Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionos

Lietuvas reģionos nelabvēlīgāku esošo situāciju kredītēšanas jomā apliecināja arī intervijas ar kredītiestāžu pārstāvjiem, kuri apstiprināja, ka vidēji finansējumu saņem 30% no interesentiem.

Lietuvas kredītiestāžu pārstāvji interviju laikā kā būtiskākos šķēršļus finansējuma saņemšanai min sliktus uzņēmumu finanšu rādītājus, uzņēmumu nespēju laicīgi pildīt jau esošās saistības, kā arī nodrošinājuma trūkumu un sliktu iepriekšējo kredītvēsturi, kas neļauj piešķirt finansējumu pat labām idejām.

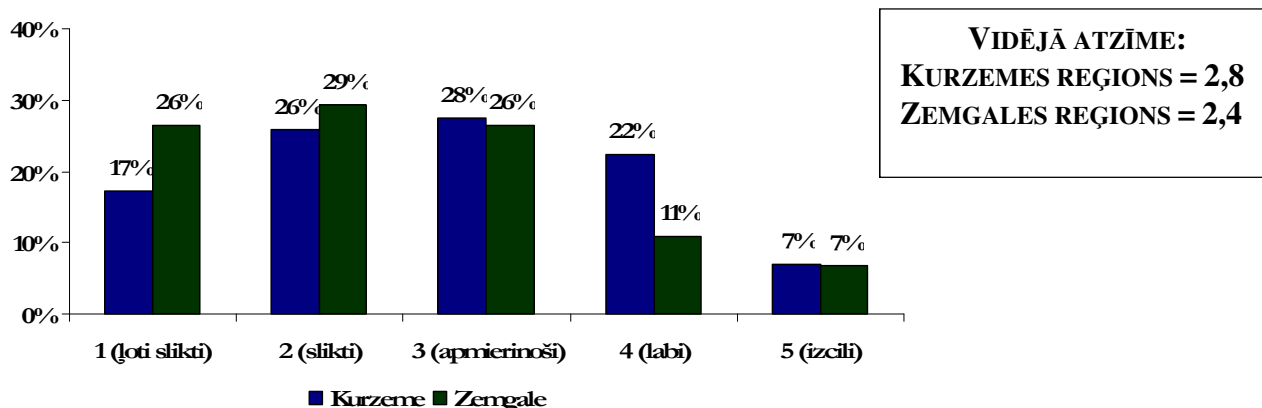
2.2.2.4. **UZŅĒMĒJDARBĪBU REGULĒJOŠĀS UN ATBALSTA DARBĪBAS**

Cits svarīgs uzņēmējdarbības vides aspekts ir dažādas publiskā atbalsta darbības, kas vērstas uz uzņēmējdarbības atvieglošanu, sakārtojot apkārtesošo infrastruktūru, samazinot nodokļu slogu vai arī sniedzot ātrus un efektīvus pakalpojumus no dažādu pašvaldības un valsts iestāžu puses.

Tā kā šis uzņēmējdarbības vides aspekts ir novērtējams tikai subjektīvi, lai iegūtu nepieciešamo informāciju, uzņēmēju aptaujā tika iekļauta virkne jautājumu par šo tēmu. Tā kā vietējās pašvaldības ir galvenās institūcijas, kas var sniegt dažāda veida atbalstu uzņēmējiem un tās atrodas salīdzinoši tuvu uzņēmumiem, šie jautājumi ir saistīti galvenokārt ar pašvaldības atbalsta darbībām. Regulējošo un atbalsta darbību novērtējums ir balstīts uz uzņēmumu aptaujas rezultātiem.

Kurzemes un Zemgales reģioni

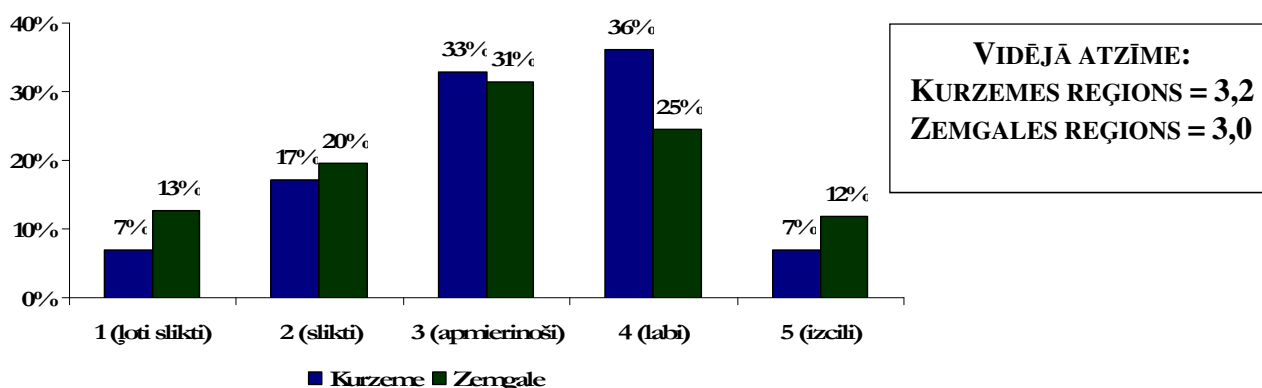
Viens no uzdotajiem jautājumiem bija saistīts ar infrastruktūru un tās sakārtošanu no pašvaldības puses skaidrojot uzņēmumu viedokli par pašvaldības iesaisti vietējo autoceļu un citu komunikāciju remontā.

Attēls 44 Pašvaldības iesaiste vietējo autoceļu un citu komunikāciju remontā novērtējums

Aplūkojot iegūtās atbildes, redzams, ka **Kurzemes reģiona uzņēmēji pozitīvāk vērtē pašvaldību darbību šajā jomā, turpretim Zemgales aptaujātie uzņēmēji ir skeptiskāki.** Tā 57% no aptaujātajiem Kurzemes uzņēmējiem ir vērtējuši pašvaldību darbību autoceļu un citu komunikāciju sakārtošanā skalā no „apmierinoši” līdz „izcili”, turpretim Zemgalē šādas atbildes ir snieguši tikai 44% aptaujāto uzņēmēju.

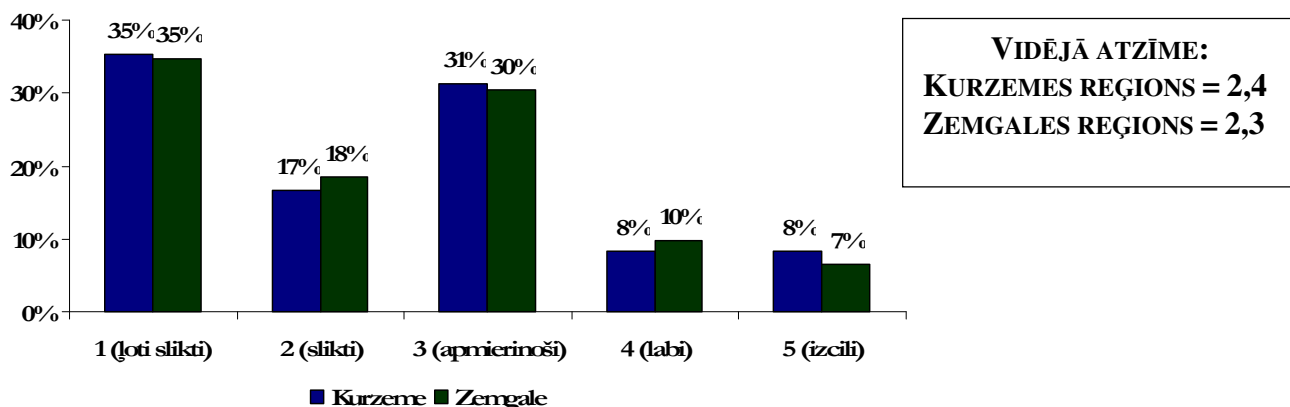
Lielai daļai uzņēmējdarbības veidu, laba komunikācija ar pašvaldību ir nozīmīga, lai nodrošinātu pēc iespējas ātrāku un efektīvāku dažādu jautājumu risināšanu. Tādēļ uzņēmējiem tika uzdots jautājums par pašvaldības darbinieku atsaucību risinot dažādus jautājumus.

Attēls 45 Pašvaldību darbinieku atsaucības novērtējums

Arī atbildēs uz šo jautājumu Kurzemes reģiona uzņēmēji bija pozitīvāki, 76% uzņēmēju novērtējot pašvaldības darbinieku attieksmi skalā no „apmierinoši” līdz „izcili”, turpretim Zemgalē šādas atbildes ir snieguši tikai 68% aptaujāto uzņēmēju. Šis ir jautājums, kas parāda vispozitīvākos rezultātus un tādējādi parāda, ka pašvaldības ir spējušas nodrošināt profesionālu darbinieku komandas, kuras spēj risināt uzņēmējiem aktuālos jautājumus.

Zinot, ka pašvaldību rīcībā atrodas telpas un cita infrastruktūra, šīs infrastruktūras noma vietējiem uzņēmējiem var kalpot kā labs atbalsta instruments, lai nodrošinātu to darbību konkrētās pašvaldības teritorijā, uzņēmumiem tika jautāts, kā viņi vērtē pašvaldību aktivitāti šajā jomā.

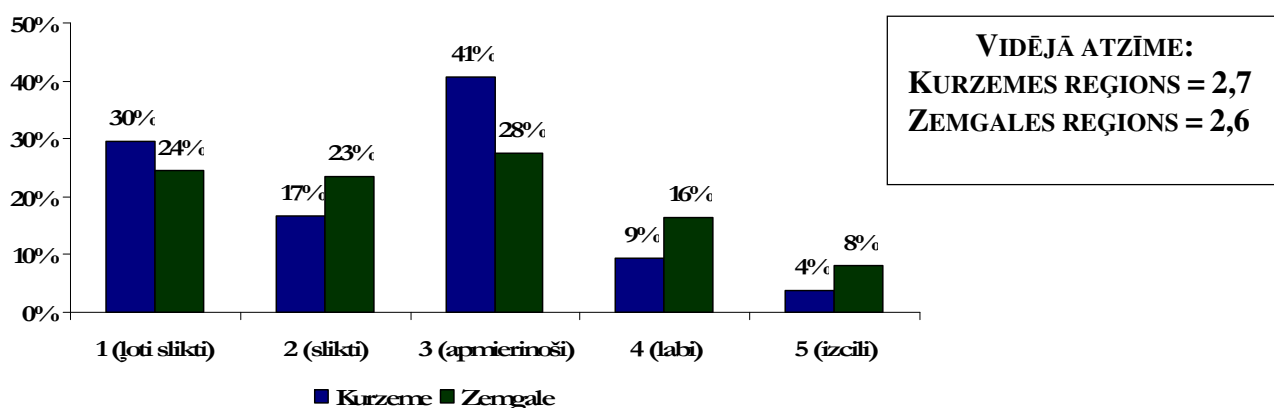

Attēls 46 Pašvaldību atbalsta novērtējums, iznomājot tās rīcībā esošas telpas un citu infrastruktūru

No abu reģionu uzņēmējiem saņemtās atbildes ir līdzīgas un liecina, ka 35% abu reģionu uzņēmēju vērtē līdzšinējo pašvaldību darbību nomājot tās rīcībā esošās telpas kā ļoti neaktīvu jeb ļoti sliktu. Tādējādi ir uzskatāms, ka būtu nepieciešams pašvaldības aicināt pārskatīt tās rīcībā esošo infrastruktūras objektu sarakstus un aicināt pašvaldības rīkot izsoles, kuru ietvaros uzņēmēji varētu saņemt nomas tiesības uz konkrētajiem objektiem. No vienas puses šāds solis samazinātu pašvaldību izdevumus infrastruktūras sakārtošanā līdz ar gūtajiem papildus ieņēmumiem, bet no otras puses varētu nodrošināt jaunu uzņēmējdarbības iniciatīvu rašanos reģionos.

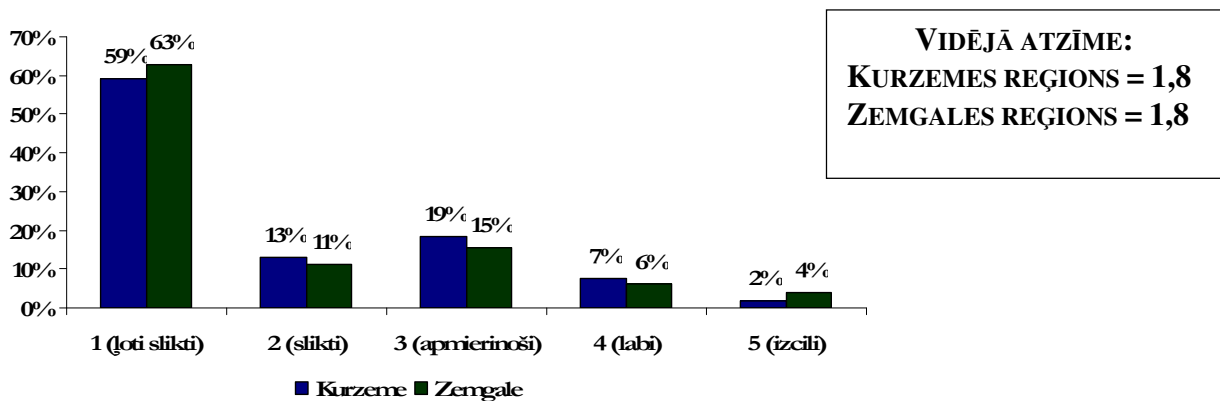
Kā viens no būtiskākajiem atbalsta instrumentiem, ko pašvaldības bez dažādiem juridiskiem un formāliem šķēršļiem var veikt, ir vietējo uzņēmēju apmācības un dažādu konsultāciju sniegšana uzņēmējiem, lai sekmētu veiksmīgu uzņēmējdarbību attiecīgajā teritorijā.

Aptaujājot Zemgales un Kurzemes uzņēmējus, ir iegūtas atbildes, ka līdzšinējā pašvaldību darbība šajā jomā acīmredzot nav bijusi pietiekama. 54% aptaujāto Kurzemes reģiona uzņēmēju un 52% Zemgales uzņēmēju ir novērtējuši pašvaldību darbību šajā jomā skalā no „apmierinoši” līdz „izcili”.

Attēls 47 Pašvaldību konsultatīvā un apmācību atbalsta novērtējums

Zinot, ka pašvaldību iespējas sniegt nodokļu atlaides Latvijā ir ierobežotas, reģionu uzņēmējiem tika uzdots jautājums vai pašvaldības piemēro nekustamā īpašuma atlaides vietējiem uzņēmumiem, ko tās saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu drīkst piemērot.

Attēls 48 Pašvaldības sniegtās nekustamā īpašuma nodokļa atlaides

Uz šo jautājumu ir saņemtas visnegatīvākās atbildes un tādējādi var secināt, ka pašvaldības pietiekami plaši neizmanto iespēju piemērot nekustamā īpašuma atlaides uzņēmējiem, kas darbojas tās teritorijā. Tādējādi pašvaldības neizmanto vienīgo to rīcībā esošo instrumentu uzņēmēju nodokļu sloga samazināšanai. Šādu situāciju visticamāk var skaidrot ar vietējo pašvaldību ierobežoto brīvību veicot budžeta plānošanu un nemitīgu ieņēmumu iztrūkumu, lai segtu esošās pašvaldības izmaksas, kas vērstas uz izglītības, sociālo un citu pakalpojumu nodrošināšanu.

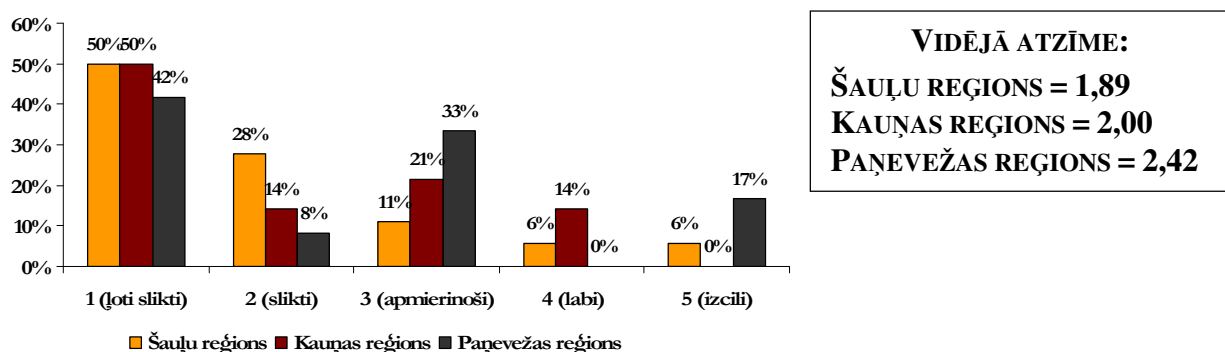
Kopumā secināms, ka Zemgales un Kurzemes reģionu uzņēmēji šobrīd esošo pašvaldības atbalstu vērtē kā nepietiekamu un piecu baļļu sistēmā vidējās atzīmes ko saņemtu katrs no reģioniem ir šādas:

- Kurzemes reģions 2,7 balles;
- Zemgales reģions 2,6 balles.

Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģioni

Aplūkojot **Lietuvas reģionu uzņēmēju atbildes par esošajām regulējošajām un atbalsta darbībām, redzams, ka novērtējums praktiski visos jautājumos ir bijis zemāks par novērtējumu Latvijas reģionos.** No vienas puses šādus rezultātus var skaidrot ar nacionālajām Lietuvas uzņēmēju īpatnībām, bet visticamāk šie rezultāti parāda esošo situāciju diezgan precīzi, jo jautājumi Latvijas un Lietuvas reģionu uzņēmējiem tika formulēti vienādi un tika izmantotas vienas datu savākšanas, apkopošanas un analīzes metodes.

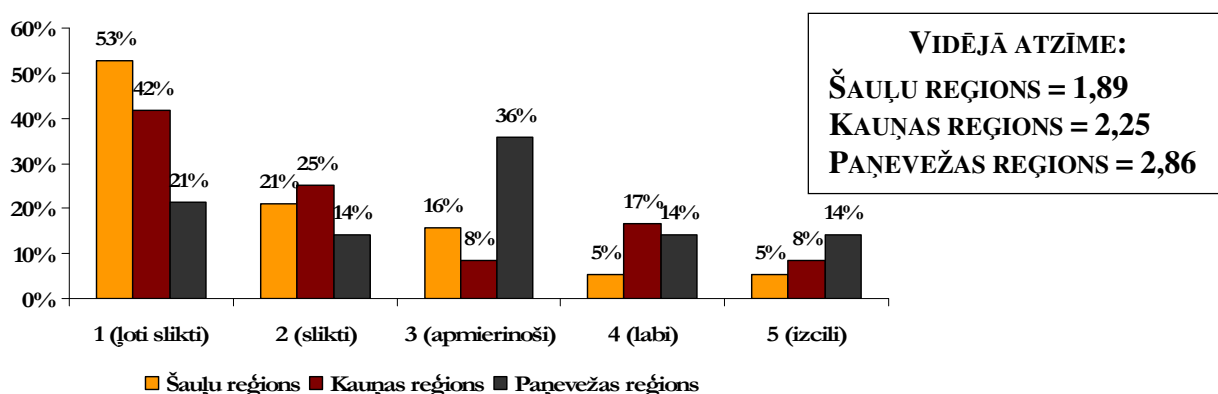
Viens no uzdotajiem jautājumiem bija saistīts ar esošo vietējās pašvaldības iesaisti dažādas infrastruktūras un komunikāciju sakārtošanā – tādējādi atbildes raksturo pašvaldību spēju un vēlmi uzturēt to rīcībā esošo infrastruktūru tā veidojot uzņēmējiem pievilcīgu vidi.

Attēls 49 Pašvaldības iesaiste vietējo autoceļu un citu komunikāciju remontā novērtējums

Aplūkojot iegūtās atbildes, redzams, ka vidēji 50% visu apskatīto Lietuvas reģionu uzņēmēju raksturo pašvaldības iesaisti kā „loti sliktu”. Kā visnegatīvāko atbilžu sniedzēji ir minams Šauļu reģions, kur kopā 78% respondentu raksturo pašvaldības darbību kā „sliktu” vai „loti sliktu”. Nākamais ar 64% šādu atbilžu ir Kauņas reģions un salīdzinoši pozitīvākās atbildes ir saņemtas Paņevežas reģionā, kur šādas atbildes ir 50% no kopējā respondentu skaita.

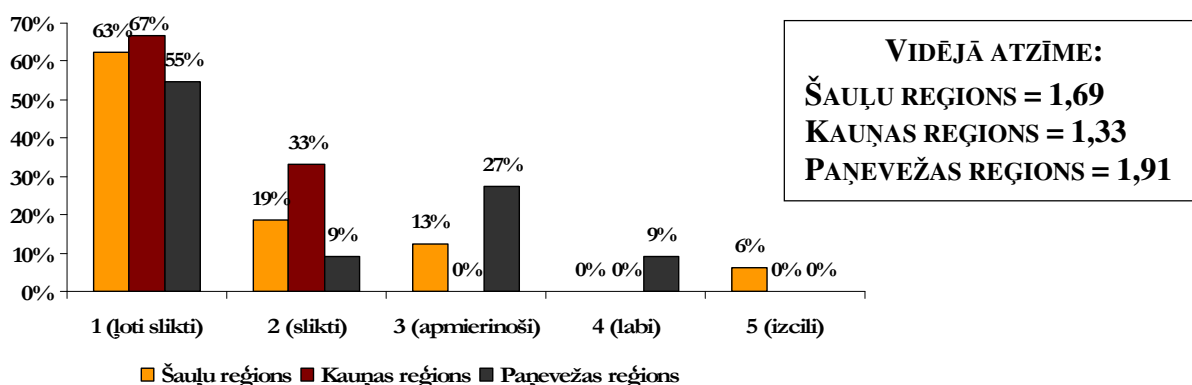
Tālāk Lietuvas uzņēmējiem līdzīgi kā Latvijas uzņēmējiem tika uzdots jautājums par pašvaldības darbinieku atsaucību risinot dažādus jautājumus.

Attēls 50 Pašvaldību darbinieku atsaučības novērtējums

Arī atbildēs uz šo jautājumu Paņevežas reģiona uzņēmēji bija pozitīvāki, 64% uzņēmēju novērtējot pašvaldības darbinieku attieksmi skalā no „apmierinoši” līdz „izcili”, turpretim Kauņas reģionā šādas atbildes ir snieguši 33% un Šauļu reģionā tikai 26% aptaujāto uzņēmēju.

Zinot, ka arī Lietuvas pašvaldību rīcībā atrodas telpas un cita infrastruktūra, šīs infrastruktūras noma vietējiem uzņēmējiem var kalpot, kā labs atbalsta instruments, lai nodrošinātu to darbību konkrētās pašvaldības teritorijā, arī Lietuvas reģionu uzņēmumiem tika jautāts, kā viņi vērtē pašvaldību aktivitāti šajā jomā.

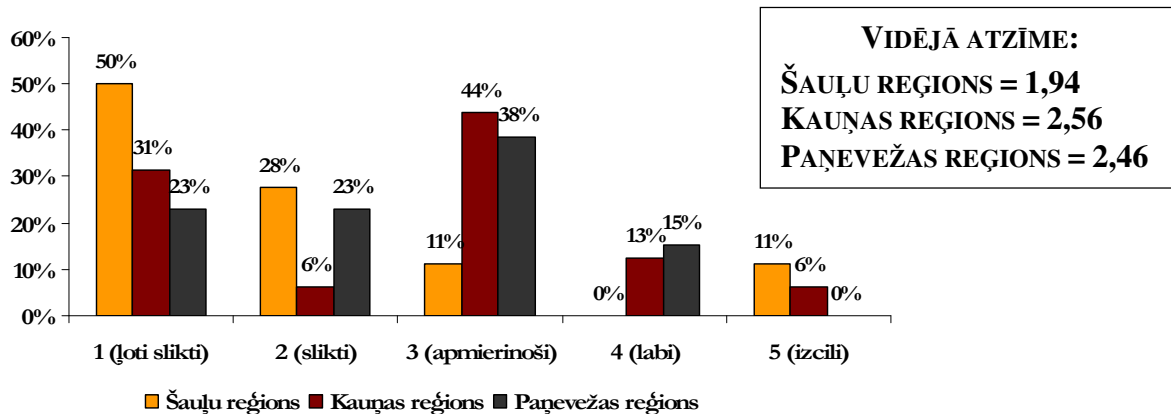

Attēls 51 Pašvaldību atbalsta novērtējums, iznomājot tās rīcībā esošas telpas un citu infrastruktūru

No visu apskatīto Lietuvas reģionu uzņēmējiem saņemtās atbildes liecina, ka 82% Šauļu reģiona uzņēmēju, 100% Kauņas reģiona uzņēmēju un 64% Paņevežas reģiona uzņēmēju novērtē pašvaldības darbu šajā jomā kā „sliktu” un „loti sliktu”. Lai arī Paņevežas reģions šajā jautājumā uzrāda salīdzinoši labākos rezultātus Lietuvā, tā rādītājs ir ievērojami zemāks par Latvijas reģionu rezultātiem šajā jautājumā.

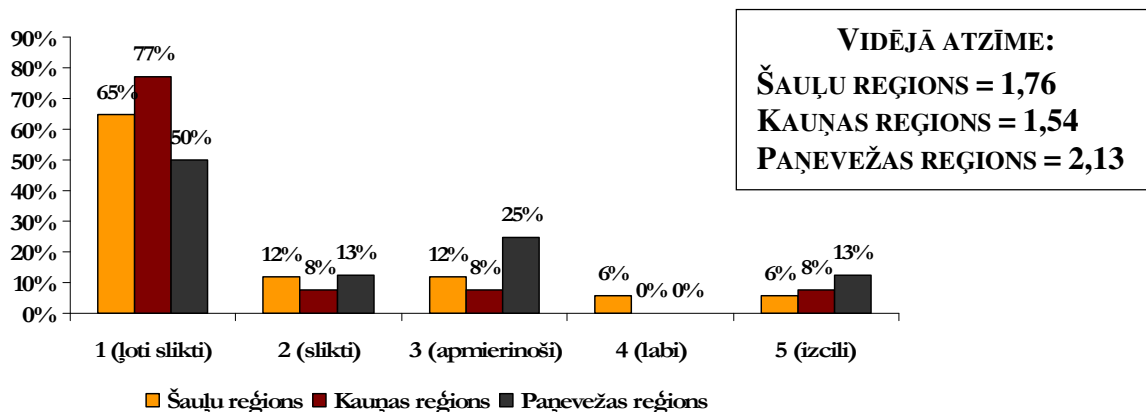
Atbalsta darbības, ko pašvaldības bez dažādiem juridiskiem šķēršļiem var veikt, ir vietējo uzņēmēju apmācības un dažādu konsultāciju sniegšana uzņēmējiem, lai sekmētu veiksmīgu uzņēmējdarbību attiecīgajā teritorijā.

Šajā jautājumā Lietuvas uzņēmēji ir bijuši salīdzinoši vispozitīvākie. It sevišķi 63% Kauņas reģiona uzņēmēji ir pašvaldības atbalsta darbības šajā jomā ir novērtējuši skalā no „apmierinoši” līdz „izcili”. Paņvežas reģionā 53% respondentu ir snieguši šādas atbildes. Šauļu reģionā šādas salīdzinoši pozitīvas atbildes ir snieguši tikai 22% aptaujāto uzņēmēju. Tieši Šauļu reģionā 50% respondentu pašvaldības darbību šajā jomā novērtējuši kā „ļoti sliktu”.

Attēls 52 Pašvaldību konsultatīvā un apmācību atbalsta novērtējums

Arī Lietuvas reģionu uzņēmējiem tika uzdots jautājums kā viņi vērtē pašvaldības darbības, piemērojot nekustamā īpašuma atlaides vietējiem uzņēmumiem.

Attēls 53 Pašvaldības sniegtās nekustamā īpašuma nodokļa atlaides

Uz šo jautājumu ir saņemtas visnegatīvākās atbildes arī Lietuvā un tādējādi var secināt, ka pašvaldības pietiekami plaši neizmanto iespēju piemērot nekustamā īpašuma atlaides uzņēmējiem, kas darbojas tās teritorijā.

Kopumā secināms, ka Šauļu, Kauņas un Paņvežas reģionu uzņēmēji šobrīd esošo pašvaldības atbalstu vērtē kā nepietiekamu un piecu ballu sistēmā vidējās atzīmes ko saņemtu katrs no reģioniem ir šādas:

- Šauļu reģions 1,53 balles;
- Kauņas reģions 1,61 balles;

- Paņvežas reģions 1,96 balles.

2.3. ESOŠĀS, TOSTARP, DOMINĒJOŠĀS UZŅĒMĒJDARBĪBAS NOZARES REĢIONOS

Lai noteiktu pētījuma ietvaros aplūkojamo reģionu ekonomisko potenciālu un attiecīgi perspektīvās nozares, vispirms ir nepieciešams detalizēt esošo reģionu ekonomisko situāciju, noteikt esošās nozīmīgākās reģionu nozares un tādus būtiskus rādītājus kā nodarbināto skaitu, radīto apgrozījumu, radīto pievienoto vērtību un citus rādītājus tajās.

Tā kā reģionos ir pārstāvētas visas ekonomiskās nozares, lai nodrošinātu vizuāli vieglāku to attēlošanu, turpmāk visas nozares ir apzīmētas saskaņā ar NACE 2 klasifikatoru un tā piedāvātajiem nozares raksturojošajiem apzīmējumiem - alfabēta burtiem, kas parādīti tabulā zemāk.

Tabula 29 Izmantotie nozaru apzīmējumi saskaņā ar NACE 2 klasifikatoru

Apzīmējums	Nozares nosaukums
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA
B	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE
C	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA
E	ŪDENS APGĀDE; NOTEKŪDEŅU, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA UN SANĀCIJA
F	BŪVNICĪBA
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU REMONTS
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA
I	IZMITNĀŠANA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBAS
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU
M	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI
N	ADMINISTRATĪVO UN APKALPOJOŠO DIENESTU DARBĪBA
O	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA
P	IZGLĪTĪBA
R	MĀKSLA, IZKLAIDE UN ATPŪTA
Q	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE
S	CITI PAKALPOJUMI

Visos apskatāmajos reģionos kā viena no būtiskākajām un tai pašā laikā daudzveidīgākajām nozarēm ir C „Apstrādes rūpniecība”. Lai detalizēti raksturotu pēc iespējas plašāku apstrādes rūpniecības sektoru loku, šī pētījuma ietvaros ir veikta atsevišķa apstrādes rūpniecības sektoru analīze Latvijas reģionos.

Lietuvas statistikas pārvaldē pieejamā informācija atšķiras tās klasifikācijā no Latvijā pieejamās informācijas un liela daļa līdzīgu nozaru ir apvienotas zem viena NACE koda, kā arī nav pieejama detalizēta informācija par C nozari „Apstrādes rūpniecība”, līdz ar to kopējā reģionus salīdzinošā analīze ir veikta balstoties uz zemāko pieejamo datu detalizācijas pakāpi, kādu šajā gadījumā piedāvā Lietuvas statistikas birojs.

Aplūkojot pētījuma reģionos esošās nozares un to radīto pievienoto vērtību, ir redzams, ka katra reģiona ekonomikas profils ir atšķirīgs un reģionu ietvaros ir dažādas dominējošās nozares. Šādas ekonomikas profila atšķirības ir skaidrojamas ar reģionu dažādo resursu bāzi, kas arī ir ietekmējusi to attīstību konkrētos virzienos.

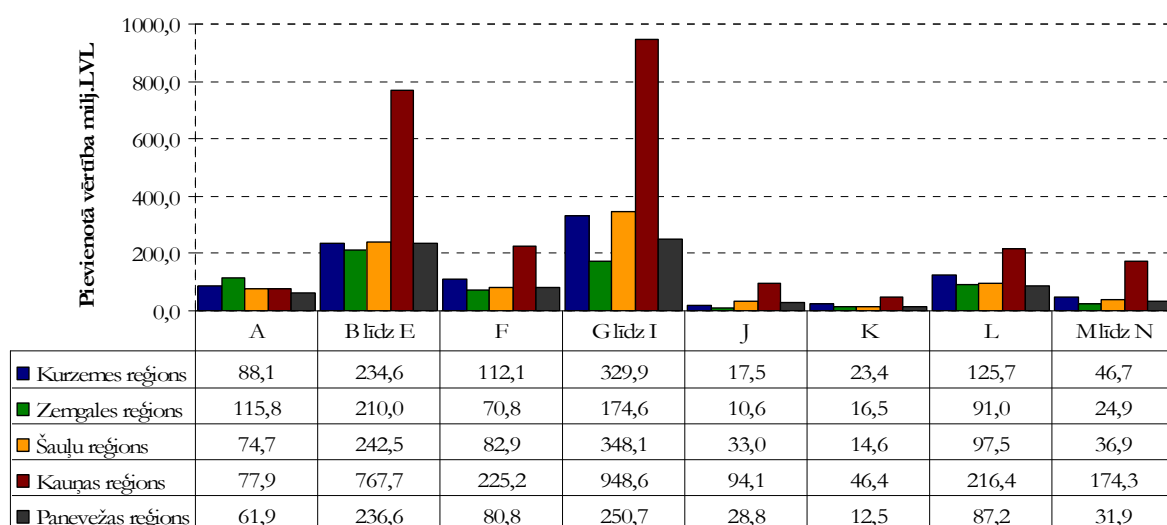
Tā Kurzemes reģionā izteiktas līderpozīcijas ieņem divas nozares:

- C „Apstrādes rūpniecība” ar radīto pievienoto vērtību 185,1 miljoni LVL – šī nozare ir salīdzinoši attīstīta tieši pateicoties attīstītajam metālu ražošanas sektoram (A/S „Liepājas metalurģis”), kā arī kokrūpniecības sektoram, kas attīstījies pateicoties ievērojamiem mežu resursiem reģionā;
- H „Transports un uzglabāšana” ar radīto pievienoto vērtību 181,1 miljoni LVL – šī nozare ir attīstīta pateicoties reģiona novietojumam Baltijas jūras krastā un Liepājas, Ventspils un citu mazo ostu darbībai un attīstītajai loģistikas infrastruktūrai šo objektu tuvumā.

Kurzemes reģionā nozīmīga ir arī G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts” ar radīto pievienoto vērtību 132,5 miljoni LVL, kas līdzvērtīgu nozīmi ir ieguvusi praktiski visos pētījuma reģionos līdz ar vietējā patēriņa nodrošināšanu.

Aplūkojot Zemgales reģiona ekonomisko profilu, redzams, ka nozīmīgākās reģiona nozares ir:

- C „Apstrādes rūpniecība” ar radīto pievienoto vērtību 143,9 miljoni LVL – šī nozare ir salīdzinoši attīstīta pateicoties pārtikas ražošanas nozares attīstībai, kas vistīcāmāk notikusi veidojot pēc iespējas tālāku pārstrādes ķēdi reģionā saražotajai lauksaimniecības produkcijai, kā arī pateicoties pēdējo gadu laikā strauji augošajai kokapstrādes rūpniecībai;
- G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts” ar radīto pievienoto vērtību 121,5 miljoni LVL, kas līdzīgi kā citos reģionos ir nozīmīga tieši vietējā patēriņa apmierināšanai;
- A nozare „Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība” ar radīto pievienoto vērtību 115,8 miljoni LVL, kas ir trešā attīstītākā reģiona nozare pateicoties lauksaimniecības attīstībai, kas ir tipiska Zemgales reģiona nozare pateicoties augstajam lauksaimniecības zemju auglīgumam un tradīcijām šajā jomā.

Nozare pēc NACE 2

Attēls 54 Pētījuma reģionos radītā pievienotā vērtība pa darbības veidiem pēc NACE 2 klasifikatora 2009.gadā miljonos LVL²⁰

Šauļu reģiona ekonomiskais profils parāda, ka reģionā nozīmīgākās nozares ir:

- G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kā arī datiem pievienotās H un I nozares ar kopējo 2009.gadā radīto pievienoto vērtību 348,1 milj.LVL;
- C „Apstrādes rūpniecība” un tai pieskaitītās nozares B, D un E ar kopējo radīto pievienoto vērtību 242,5 miljoni LVL;
- vēl salīdzinoši nozīmīgas reģiona nozares ir L „Operācijas ar nekustamo īpašumu” un F „Būvniecība”.

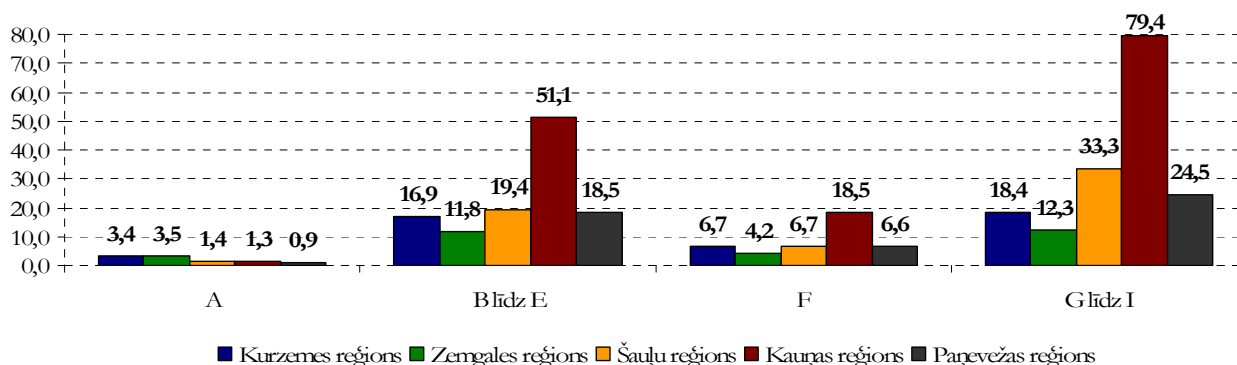
Kauņas reģions, kā jau minēts iepriekš, ir īpaši attīstīts pateicoties tā centram Kauņas pilsētai un tā ietvaros kā būtiskākās nozares ir minamas:

- G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kā arī datiem pievienotās H un I nozares ar kopējo 2009.gadā radīto pievienoto vērtību 948,6 milj.LVL;
- C „Apstrādes rūpniecība” un tai pieskaitītās nozares B, D un E ar kopējo radīto pievienoto vērtību 767,7 miljoni LVL;
- vēl salīdzinoši nozīmīgas reģiona nozares ir L „Operācijas ar nekustamo īpašumu” un F „Būvniecība”.

Paņvežas reģionā kā īpaši attīstītās nozares ir minamas:

- G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kā arī datiem pievienotās H un I nozares ar kopējo 2009.gadā radīto pievienoto vērtību 250,7 milj.LVL;
- C „Apstrādes rūpniecība” un tai pieskaitītās nozares B, D un E ar kopējo radīto pievienoto vērtību 236,6 miljoni LVL, kas ir īpaši attīstīta salīdzinot nozares apjomu ar reģiona izmēriem un citās nozarēs radīto pievienoto vērtību;
- vēl salīdzinoši nozīmīgas reģiona nozares ir L „Operācijas ar nekustamo īpašumu” un F „Būvniecība”, kā arī A nozare „Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība”, kas ir tipiska šim reģionam.

Aplūkojot nodarbināto skaitu sadalījumā pa nozarēm reģionos, ir redzama salīdzinoši līdzīga aina radītajam pievienotās vērtības apjomam ar dažiem būtiskiem izņēmumiem:

Attēls 55 Pētījuma reģionos nodarbināto skaits tūkstošos cilvēku pa darbības veidiem pēc NACE 2 klasifikatora 2009.gadā²¹

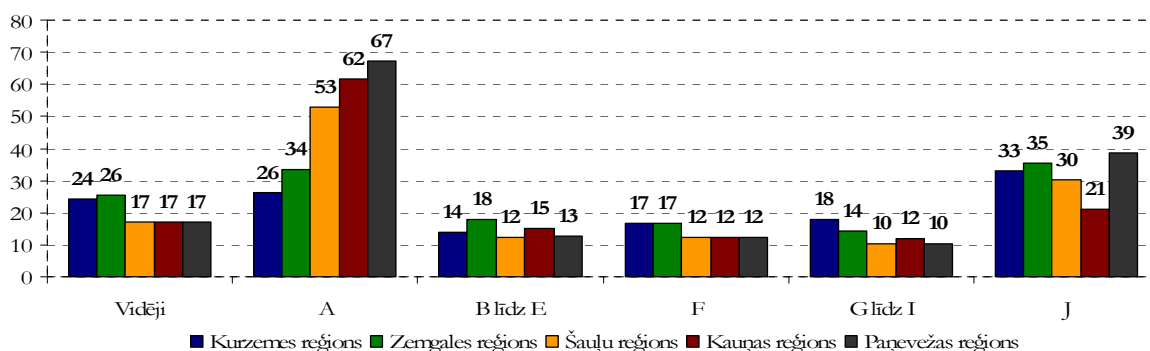
²⁰ LR Centrālās statistikas pārvaldes un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

²¹ SIA „Lursoft” un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

- Kurzemes reģionā apstrādes rūpniecībā C nodarbināto skaits ievērojami pārsniedz citos reģionos nodarbināto skaitu pie līdzvērtīga radītās pievienotās vērtības apjoma, kas visticamāk raksturo salīdzinoši mazāku šīs nozares radīto pievienoto vērtību, kas ir raksturīga metālu ražošanas sektoram;
- Kurzemes un Zemgales reģionos lauksaimniecības nozarē A nodarbināto skaits ir līdzīgs, turpretim pievienotā vērtība ir ievērojami lielāka Zemgalē, kas skaidrojams ar augstāku šī sektora produktivitāti Zemgales reģionā;
- Kurzemē kā salīdzinoši neefektīva ir minama D nozare, kurā ietilpst galvenokārt siltumapgādes sniegšanas pakalpojumi, jo šajā nozarē pie lielāka nodarbināto skaita tiek radīta mazāka pievienotā vērtība kā Zemgalē;
- Kauņas reģions ir izteikts līderis pēc nodarbināto skaita un it sevišķi attīstīta šajā reģionā ir G mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība;
- Lietuvas reģionos darbaspēks ir vairāk koncentrēts tieši tirdzniecības sektorā, turpretim apskatītajos Latvijas reģionos redzama līdzsvarotāka attīstība, kur ražošanas sektors ir ar līdzīgu nodarbināto skaitu kā tirdzniecības sektors.

Lai detalizētāk aplūkotu iepriekš minētās būtiskākās atšķirības starp reģionu radīto pievienoto vērtību ar noteikta nodarbināto skaita palīdzību, šī pētījuma ietvaros ir aprēķināts rādītājs – radītā pievienotā vērtība uz vienu darbinieku tūkstošos LVL.

Šis rādītājs apstiprina iepriekš minētās atšķirības reģionu starpā un ļauj izdarīt būtiskus secinājumus par iespējamām darbībām šo reģionu produktivitātes celšanai atsevišķās ekonomikas nozarēs, kas var palīdzēt noteikt papildus nepieciešamās cilvēkresursu prasmes produktivitātes palielinājuma nodrošināšanai.

Attēls 56 Pētījuma reģionos radītā pievienotā vērtību uz vienu strādājošo pa darbības veidiem pēc NACE 2 klasifikatora 2009.gadā tūkst.LVL²²

Tā redzams, ka **vidēji visaugstākā radītā pievienotā vērtība 26 tūkstošu LVL apmērā uz vienu strādājošo ir tieši Zemgales reģionam un otro vietu ieņem Kurzemes reģions ar 24 tūkstošiem LVL uz vienu nodarbināto. Visi apskatītie Lietuvas reģiona uzrāda vienādu zemāku šī rādītāja līmeni 17 tūkstošus LVL.**

Lauksaimniecības nozarē A izteikti lielāka radītā pievienotā vērtība uz vienu strādājošo ir Lietuvas reģionos, kur acīmredzot tiek pielietotas efektīvākas ražošanas tehnoloģijas. Šo aspektu apstiprina arī Lietuvas reģionu salīdzinoši mazais nodarbināto skaits pret Latvijas reģioniem, kuru ietvaros tiek radīta līdzīga pievienotā vērtība.

²² LR Centrālās statistikas pārvaldes, SIA „Lursoft” un Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Rūpniecības nozarēs B līdz E vadošo lomu pēc radītās pievienotās vērtības uz vienu strādājošo ieņem Zemgales reģions, kuram cieši seko Kauņas un Kurzemes reģioni. Informācijas tehnoloģiju un komunikāciju nozarē J vadošais ir Paņvežas reģions, kam tālāk seko Zemgales, Kurzemes, Šauļu un Kauņas reģioni.

Arī tirdzniecības sektorā G vadošie ir tieši Latvijas reģioni, radot lielāku pievienoto vērtību ar viena strādājošā palīdzību kā Lietuvā.

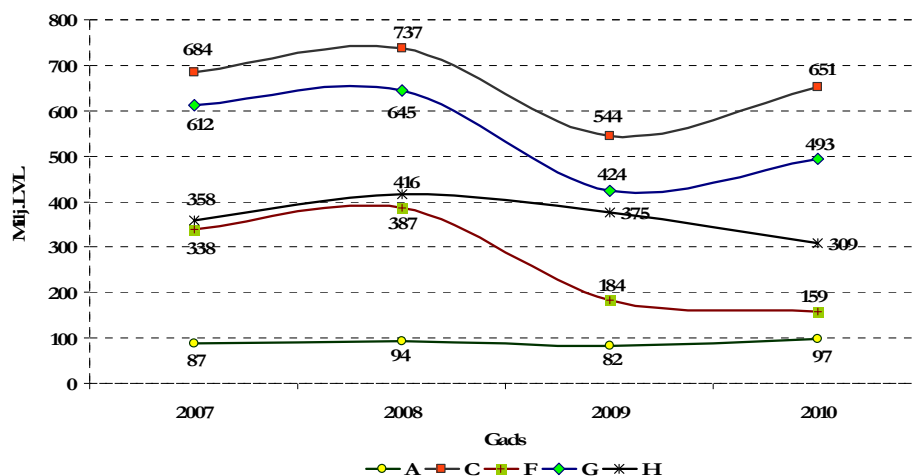
Tālāk šajā pētījumā atsevišķi tiek analizētas katra reģiona nozīmīgākās nozares, to attīstība un detalizēti arī apstrādes rūpniecības sektori. Šie dati ir izdalīti atsevišķos analīzes blokos pa reģioniem, jo datu apjoms ir pārāk liels, lai tos būtu iespējams analizēt vienkopus. Salīdzinošie secinājumi par reģionu atšķirībām ir iekļauti tālākajās šī pētījuma sadaļās.

Šajā pētījuma uzsvars ir likts uz tādas statistikas analīzi, kas nav veikta citos reģionu plānošanas un ekonomikas sektoru izpētes dokumentos. Būtiskākā informācija par reģioniem ir analizēta, apkopojot informāciju par uzņēmumu apgrozījumu un darbinieku skaitu no uzņēmumu gada pārskatiem, kas iegūti no SIA „Lursoft” un Lietuvas statistikas pārvaldes.

Jāatzīmē, ka statistiskā informācija par Lietuvas reģionu apstrādes rūpniecības sektoriem nav publiski pieejama un tādēļ tie šajā analīzē nav izdalīti atsevišķi.

2.3.1. KURZEMES REĢIONS

Aplūkojot Kurzemes reģiona uzņēmumu radīto apgrozījumu, redzams, ka vadošā reģiona nozare pēc apgrozījuma rādītāja ir C apstrādes rūpniecība. Lai arī 2009.gadā ekonomiskās nestabilitātes ietekmē tās aktivitāte ievērojami samazinājās, jau 2010.gadā ir novērojama ievērojama izaugsme un nozare ir sasniegusi 2007.gada apgrozījuma līmeni. Visticamāk 2011.gadā šī izaugsme ir turpinājusies.

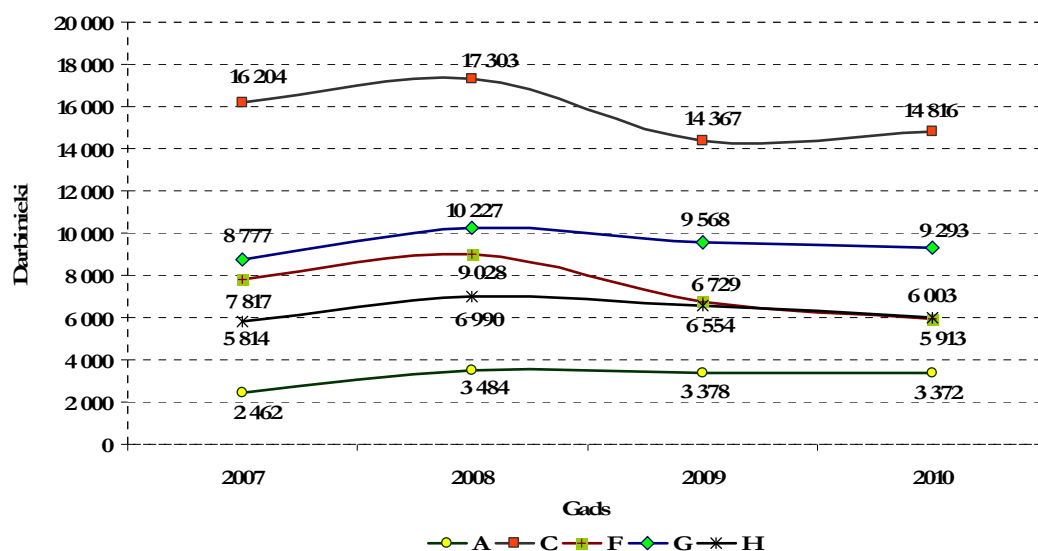
Attēls 57 Kurzemes reģiona piecas nozares ar lielāko apgrozījumu milj. LVL no 2007. līdz 2010.gadam²³

Kā otra būtiskākā reģiona nozare ir minama G vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība ar līdzīgām izmaiņu tendencēm pēdējo gadu periodā, kas raksturo mainīgo ekonomikas pieprasījumu pēc dažādām precēm.

²³SIA „Lursoft” dati

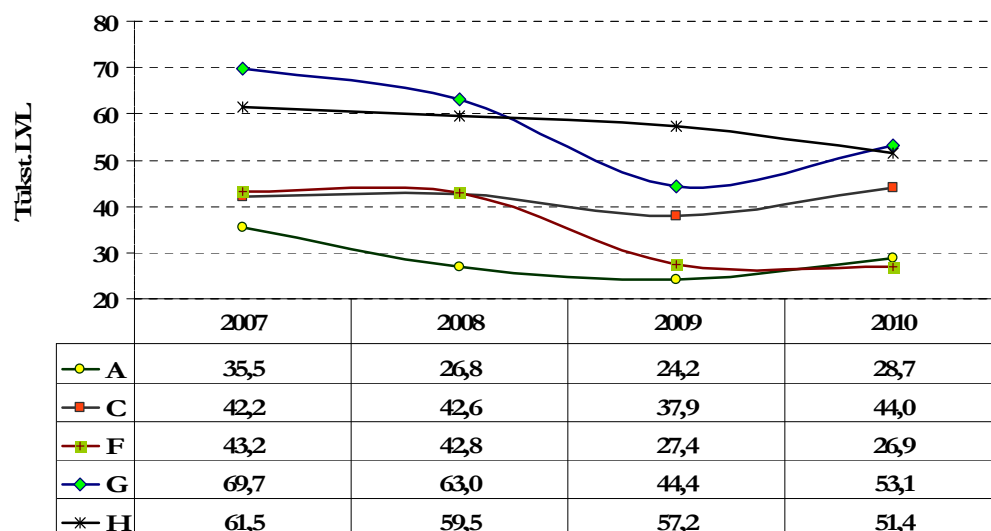
Kā nozares, kas pēdējo gadu laikā ir samazinājušas savu nozīmi Kurzemes reģiona ekonomikā ir minamas F būvniecība un H transports un uzglabāšana.

Aplūkojot nozarēs nodarbināto skaitu, redzams, ka vislielākais nodarbināto skaits ir apstrādes rūpniecībā. Lai arī 2009.gadā nozares darbinieku skaits ievērojami samazinājies, vēl joprojām nozare saglabā līdera pozīciju nodarbinātības jomā.

Attēls 58 Kurzemes reģiona piecas nozares ar lielāko nodarbināto skaitu no 2007. līdz 2010.gadam²⁴

Apkopojot abus augstāk analizētos datus par nozaru uzņēmumu radīto apgrozījumu un nodarbināto skaitu, ir iegūts tāds rādītājs kā radītais apgrozījums tūkstošos LVL uz vienu nodarbināto, kas labi raksturo dažādu nozaru darbības efektivitātes izmaiņas, lai arī neļauj savstarpēji salīdzināt nozares to atšķirīgās pievienotās vērtības dēļ.

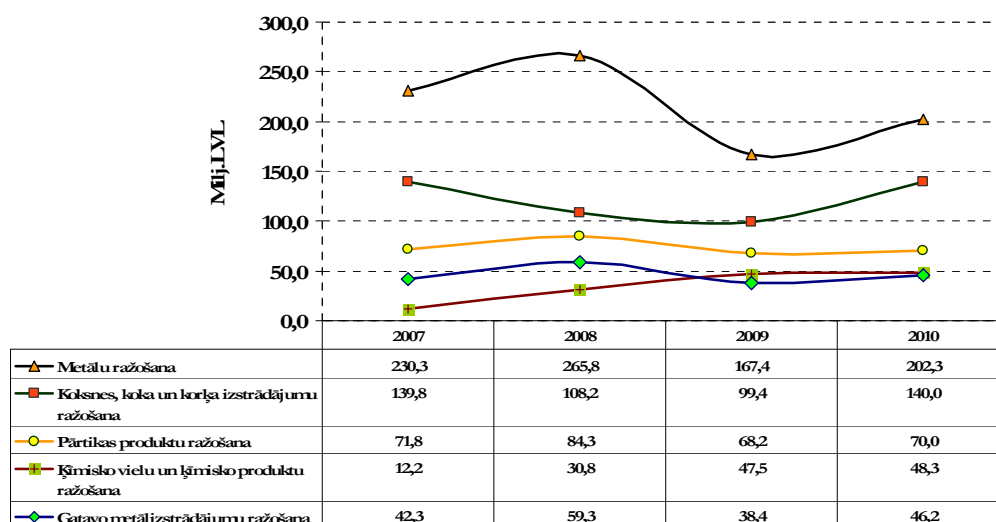

Attēls 59 Kurzemes reģiona lielāko nozaru radītais apgrozījums tūkstošos LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2010.gadam

²⁴ SIA „Lursoft” dati

Analizējot šos datus ir redzams, ka 2010.gadā pret 2007.gadu apgrozījumu (ekonomiskās nestabilitātes laika periodā), kas radīts ar viena nodarbinātā palīdzību, ir kāpinājusi tikai apstrādes rūpniecības nozare, kas skaidrojams ar augošo apgrozījumu pat pie samazināta darbinieku skaita. No vienas puses šādas rādītāja izmaiņas var tikt skaidrotas ar ievērojami efektīvāku un produktīvāku uzņēmuma darbību, turpretim, no otras puses, pastāv iespēja, ka straujais apgrozījuma pieaugums apstrādes rūpniecībā ir radies pateicoties metāla iepirkuma un realizācijas cenas ievērojamam pieaugumam metāla ražošanas nozarē. Lai noskaidrotu precīzus izmaiņu cēloņus, būtu jāveic detalizētāka analīze.

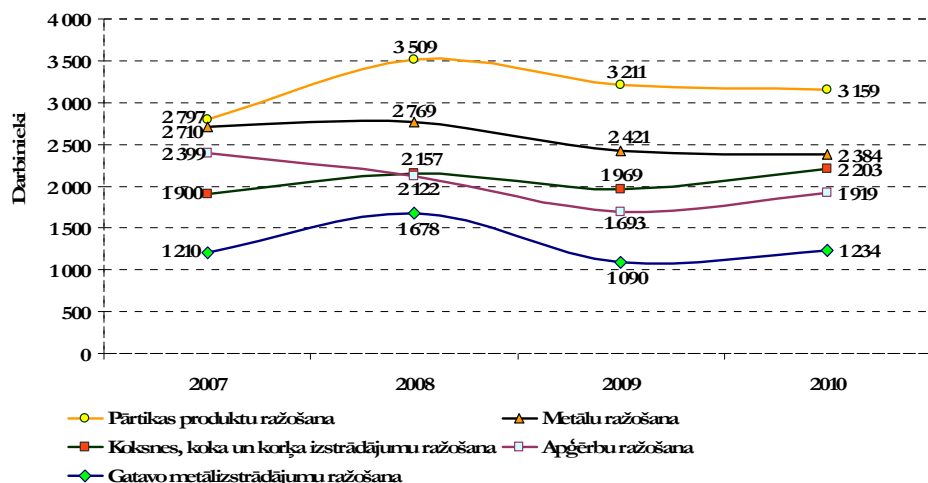
Tālāk aplūkojot dažādus apstrādes rūpniecības sektorus Kurzemes reģionā, redzams, ka būtiskākais sektors Kurzēmē ir metālu ražošana, kurš 2010.gadā uzrādīja apgrozījumu 202,3 miljoni LVL. Būtisks ir apstāklis, ka šo ekonomikas sektoru rada praktiski tikai viens Kurzemes reģiona uzņēmums A/S Liepājas metalurģis (2010.gada uzņēmuma apgrozījums bija 194,26 miljoni LVL), kas tādējādi ievērojami palielina riskus, kas saistīti ar nozares izmaiņām pie izejmateriālu iepirkuma cenu izmaiņām vai dažādu ārvalstu, it sevišķi Krievijas Federācijas, muitas tarifu izmaiņām.

Attēls 60 Lielākie apstrādes rūpniecības sektori Kurzēmē pēc apgrozījuma apjoma milj.LVL no 2007. līdz 2010.gadam²⁵

Kā pozitīva tendence ir minama ievērojamā kokrūpniecības sektora izaugsme un 2010.gadā šis sektors jau ir pārsniedzis apgrozījumu kādu tas radīja 2007.gadā. Strauja izaugsme ir novērojama arī ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanas sektorā.

²⁵ SIA „Lursoft” dati

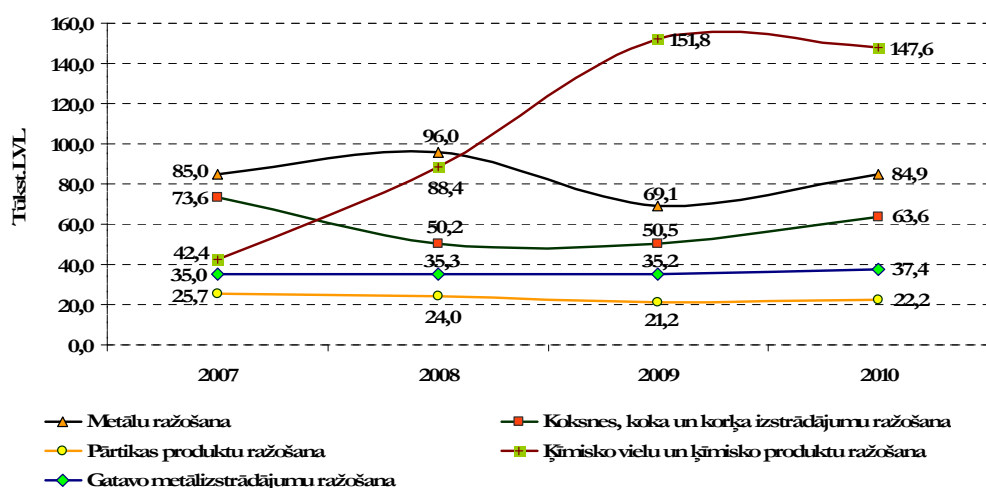

Attēls 61 Lielākie apstrādes rūpniecības sektori Kurzemē pēc nodarbināto skaita no 2007. līdz 2010.gadam²⁶

Lielākais nodarbināto skaits ir pārtikas apstrādē, kur nodarbinātas 3 159 personas, kas gan rada salīdzinoši mazu apgrozījumu. Kā nākamie būtiskākie apstrādes rūpniecības sektori pēc nodarbināto skaita 2010.gadā ir minami:

- metālu ražošana ar 2 384 nodarbinātājiem;
- kokrūpniecība ar 2 203 nodarbinātājiem;
- apģērbu ražošana ar 1 919 nodarbinātājiem.

Analizējot informāciju par apstrādes rūpniecības sektoru radīto apgrozījumu uz vienu nodarbināto, redzams, ka visievērojamāko kāpumu šajā rādītājā ir piedzīvojuši ķīmiskā rūpniecība. Tā kā šī nozare ieņem salīdzinoši mazu jomu reģiona ekonomikā, ir pamats uzskatīt, ka šīs izmaiņas ir saistītas ar viena vai vairāku šī sektora uzņēmumu rašanos Kurzemes reģionā.

Attēls 62 Lielākajos apstrādes rūpniecības sektoros Kurzemē radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2010.gadam²⁷

²⁶ SIA „Lursoft” dati

²⁷ SIA „Lursoft” dati

Tāpat ievērojams apgrozījuma pieaugums uz vienu nodarbināto ir novērojams kokrūpniecībā un metālu ražošanas sektorā. Metālu ražošanas sektorā šis rādītājs 2010.gadā ir sasniedzis 2007.gada līmeni pēc straujas lejupslīdes 2009.gadā.

Kopumā secināms, ka Kurzemes reģiona ekonomisko profilu un tā attīstības tendences raksturo šādi būtiskākie rādītāji:

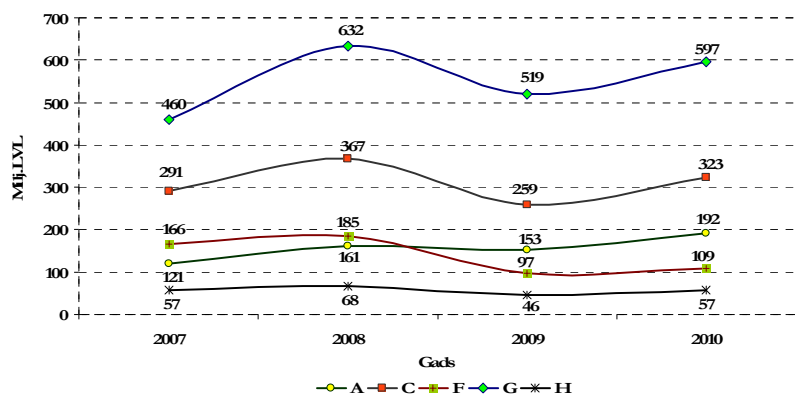
- vadošā reģiona nozare pēc uzņēmumu apgrozījuma rādītāja ir C apstrādes rūpniecība;
- kā nozares, kas pēdējo gadu laikā ir samazinājušas savu nozīmi Kurzemes reģiona ekonomikā ir minamas F būvniecība un H transports un uzglabāšana;
- vislielākais nodarbināto skaits ir apstrādes rūpniecībā;
- 2010.gadā pret 2007.gadu apgrozījumu, kas radīts ar viena nodarbinātā palīdzību, ir kāpinājusi tikai apstrādes rūpniecības nozare, kas skaidrojams ar augošo apgrozījumu pat pie samazināta darbinieku skaita;
- Lielākais apstrādes rūpniecības sektors Kurzemē ir metālu ražošana, kurš 2010.gadā uzrādīja apgrozījumu 202,3 miljoni LVL. Šo ekonomikas sektoru galvenokārt rada viens Kurzemes reģiona uzņēmums - A/S Liepājas metalurģs un tas, protams, ir risks;
- Kā pozitīva tendence ir minama ievērojamā kokrūpniecības sektora izaugsme un 2010.gadā šis sektors jau ir pārsniedzis apgrozījumu, ko tas radīja 2007.gadā;
- vislielākais nodarbināto skaits apstrādes rūpniecības nozarē ir pārtikas apstrādes sektorā;
- visstraujākais apgrozījuma uz vienu nodarbināto kāpums apstrādes rūpniecības nozarē ir ķīmiskās rūpniecības sektorā.

2.3.2. ZEMGALES REĢIONS

Kā jau iepriekš minēts, Zemgales reģiona ekonomiskais profils ir atšķirīgs no Kurzemes un citu reģionu ekonomiskajiem profiliem. Kā nozare ar lielāko apgrozījumu Kurzemē ir minama G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kas sedz vietējo uzņēmumu un iedzīvotāju pieprasījumu pēc dažādām precēm un 2010.gadā šīs nozares apgrozījums sastādīja 597 miljonu LVL. Iespējams, šāds rādītājs skaidrojams ar kādu lielu vairumtirdzniecības centru novietojumu Zemgales reģionā, jo vietējo iedzīvotāju pirktspēja šajā reģionā ir līdzīga kā citos reģionos.

Kā otra būtiskākā reģiona nozare ir minama apstrādes rūpniecība. Šeit ir būtiski minēt, ka salīdzinājumā ar Kurzemes reģionu apstrādes rūpniecības apjoms būtu līdzvērtīgs, no Kurzemes reģiona datiem atskaitot A/S Liepājas metalurģs radīto apgrozījumu un kopējo nozares apmēru attiecinot uz reģiona iedzīvotāju skaitu. Tādējādi nav pamats uzskatīt, ka Zemgales reģionā apstrādes rūpniecība ir mazāk attīstīta kā Kurzemē.

Par trešo nozīmīgāko nozari reģionā pēc vispārējās ekonomiskās nestabilitātes 2009.gadā, ir izvirzījusies lauksaimniecība, apsteidzot būvniecības nozari. Ja pārējās nozarēs ir novērojamas cikliskas apgrozījuma izmaiņas atkarībā no ekonomiskās situācijas valstī, tad redzams, ka tieši lauksaimniecības nozare Zemgalē nemitīgi turpina stabilu attīstību un tās kritums 2009.gadā ir bijis salīdzinoši neliels.

Attēls 63 Zemgales reģiona piecas nozares ar lielāko apgrozījumu milj. LVL no 2007. līdz 2010.gadam²⁸

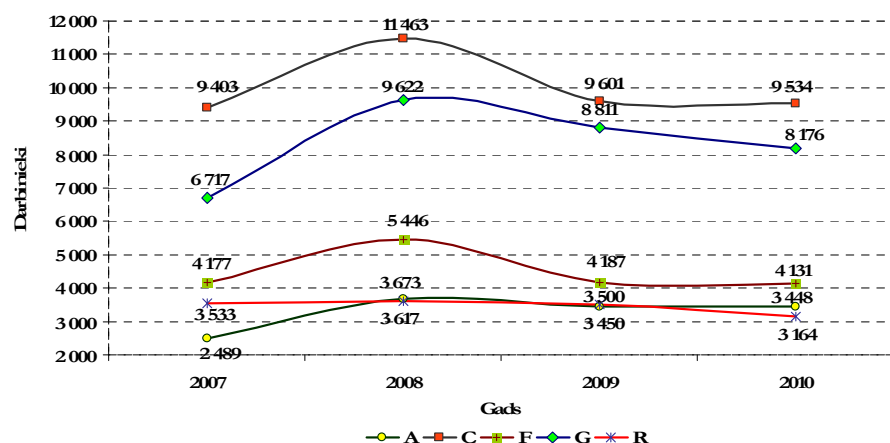
Aplūkojot Zemgales lielākās nozares pēc darbinieku skaita, redzams, ka lauksaimniecība ar 3 446 nodarbinātajiem neietilpst galveno darbaspēku izmantojošo nozaru uzskaitījumā, jo spēj radīt ievērojamo apgrozījumu ar salīdzinoši mazu darbaspēka apjomu.

Kā lielākās nozares pēc darbinieku skaita Zemgalē 2010.gadā ir minamas:

- apstrādes rūpniecība ar 9 534 nodarbinātajiem;
- vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, kā arī automašīnu remonta nozare ar 8 176 nodarbinātajiem;
- būvniecības nozare ar 4 131 nodarbināto.

Interesants ir fakts, ka starp nozarēm ar lielu nodarbināto skaitu, ietilpst arī R nozare „Māksla, izklaide un atpūta”, kas ir netipiska pārējiem reģioniem un uzskatāma par Zemgales reģiona īpatnību.

Kopumā visas nozares ir ietekmējusi ekonomiskā nestabilitāte 2009.gadā un tajās ir ievērojami krities nodarbināto skaits. Kā nozares, kuras ekonomiskie apstākļi ir mazāk ietekmējuši, ir minamas lauksaimniecība un jau iepriekš pieminētā māksla, izklaide un atpūta.

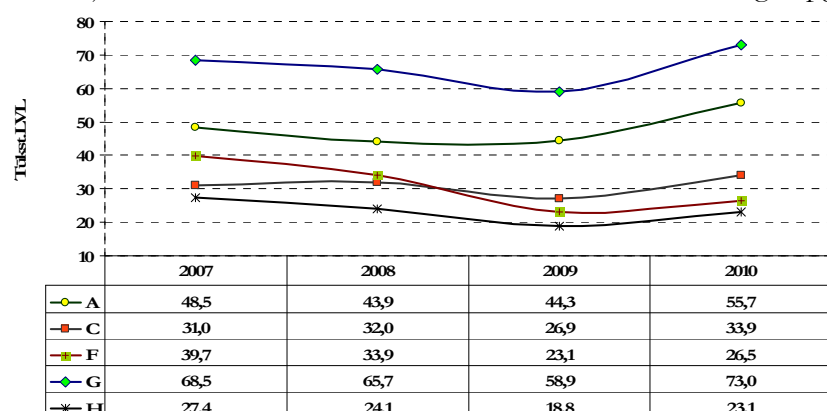

Attēls 64 Zemgales reģiona piecas nozares ar lielāko nodarbināto skaitu no 2007. līdz 2010.gadam²⁹

²⁸ SIA „Lursoft” dati

²⁹ SIA „Lursoft” dati

Aplūkojot Zemgales reģiona nozaru radīto apgrozījumu uz vienu nodarbināto, redzams, ka visaugstākais rādītājs 2010.gadā ir vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozarei. Turklāt šī nozare ir piedzīvojuši ievērojamu rādītāja kāpumu laika posmā no 2009. līdz 2010.gadam, kas skaidrojams ar nodarbināto skaita samazināšanos un vienlaicīgu apgrozījuma pieaugumu.

Attēls 65 Zemgales reģiona lielāko nozaru radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2010.gadam³⁰

Līdzīgu tendenci 2010.gadā uzrāda arī pārējās nozares – darbinieku skaitam samazinoties, nozares ir spējušas palielināt to kopējo apgrozījumu, kas liecina par uzņēmumu spēju pārstrukturēties un nodrošināt izmaksu optimizāciju. Tādējādi reģionā laika posmā no 2009. līdz 2010.gadam ir ievērojami pieaugusi darbaspēka un kopējā uzņēmumu produktivitāte un darbības efektivitāte.

Kā nozare ar otru lielāko apgrozījumu uz vienu darbinieku ir minama lauksaimniecība, kas spējusi uzrādīt 55,7 tūkst.LVL apgrozījumu uz katru nodarbināto. Šis rādītājs divas reizes pārsniedz Kurzemes reģiona lauksaimniecības nozares rādītāju un pārsniedz visus citus Kurzemes reģiona nozaru rādītājus, tā demonstrējot augstu darbības efektivitāti lauksaimniecības nozarē Zemgales reģionā.

Trešais lielākais rādītājs 2010.gadā ir apstrādes rūpniecības nozarei, kas 2010.gada sasniedz 33,9 tūkst.LVL apgrozījumu uz vienu darbinieku, šim rādītājam ievērojami pieaugot un pārsniedzot iepriekšējo gadu rādītājus.

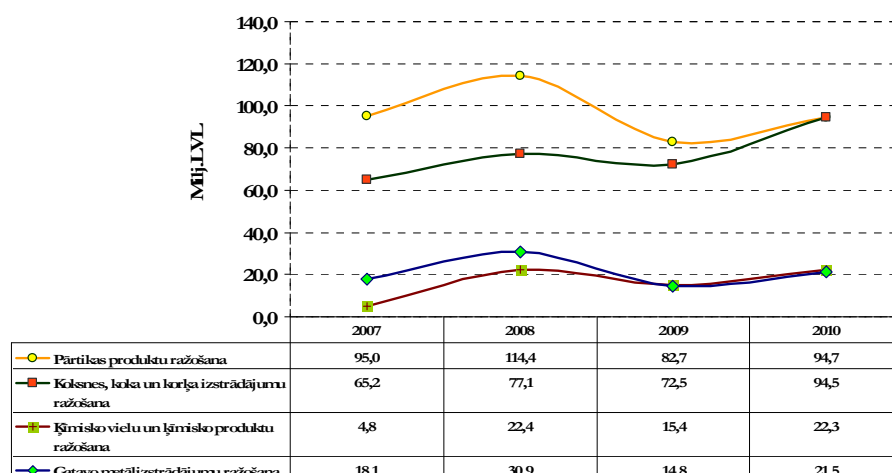
Tātad kopumā secināms, ka Zemgales reģiona nozīmīgākajās nozarēs kopš 2009.gada ir notikušas būtiskas izmaiņas, uzņēmumiem optimizējot savas izmaksas un spējot sasniegt labus uzņēmējdarbības rādītājus pat pie samazināta nodarbināto skaita. Šādi rezultāti norāda uz potenciāli ievērojamu darbaspēka masu, kas teorētiski ir pieejama darba tirgū un kuru ir iespējams iesaistīt citu nozaru attīstībā.

Tālāk vērtējot Zemgales reģiona apstrādes rūpniecības sektorus, redzams, ka izteikti vadošais sektors līdz pat 2009.gadam bija pārtikas produktu ražošanas sektors. 2010.gadā šo sektoru ir panācis kokrūpniecības sektors un šie abi sektori 2010.gadā attiecīgi uzrādīja kopējo apgrozījumu 94,7 un 94,5 miljoni LVL.

Kokrūpniecības sektors ir ievērojami palielinājis savu nozīmi Zemgales reģiona ekonomikā, piedzīvojot salīdzinoši mazu kritumu 2009.gadā, kad citu sektoru apgrozījums samazinājās salīdzinoši straujāk.

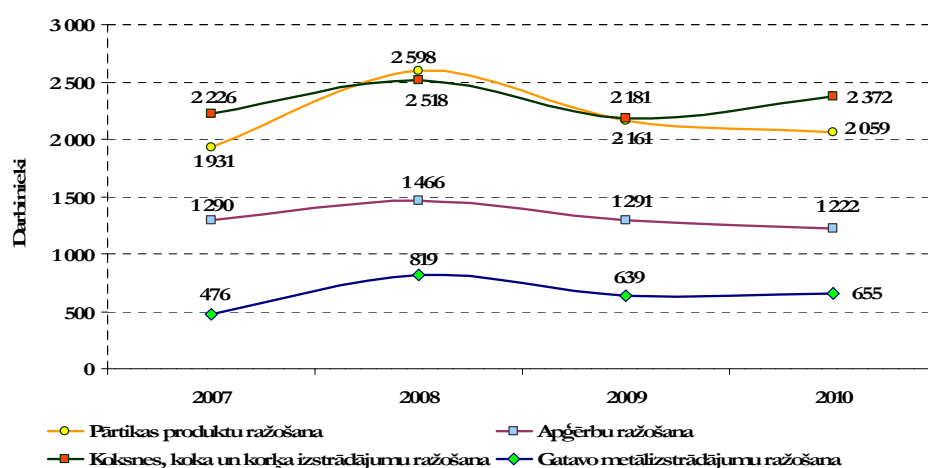
³⁰ SIA „Lursoft” dati

Pārtikas ražošanas sektors piedzīvoja ļoti strauju apgrozījuma kritumu 2009.gadā, kad apgrozījums samazinājās no 114,4 miljoniem LVL uz 82,7 miljoniem LVL, bet jau nākamajā gadā tas atgūstas.

Attēls 66 Lielākie apstrādes rūpniecības sektori Zemgalē pēc apgrozījuma apjoma milj.LVL no 2007. līdz 2010.gadam³¹

Kā nākamie lielākie apstrādes rūpniecības sektori ir minami ķīmiskā rūpniecība un gatavo metālizstrādājumu ražošana, kas gan ir aptuveni 5 reizes mazāki pēc apgrozījuma kā divi vadošie sektori.

Attēls 67 Lielākie apstrādes rūpniecības sektori Zemgalē pēc nodarbināto skaita no 2007. līdz 2010.gadam³²

Kā lielākie apstrādes rūpniecības sektori pēc darbinieku skaita Zemgalē 2010.gadā ir minami:

- kokrūpniecība ar 2 372 nodarbinātajiem, kas 2009.gadā ir apsteigusi pārtikas produktu ražošanas sektoru;
- pārtikas ražošanas sektors ar 2 059 nodarbinātajiem, kas ir spējis palielināt sektora apgrozījumu pat samazinot nodarbināto skaitu;
- apģērbu ražošanas sektors ar 1 222 nodarbinātajiem;
- metālizstrādājumu ražošanas sektors ar 655 nodarbinātajiem.

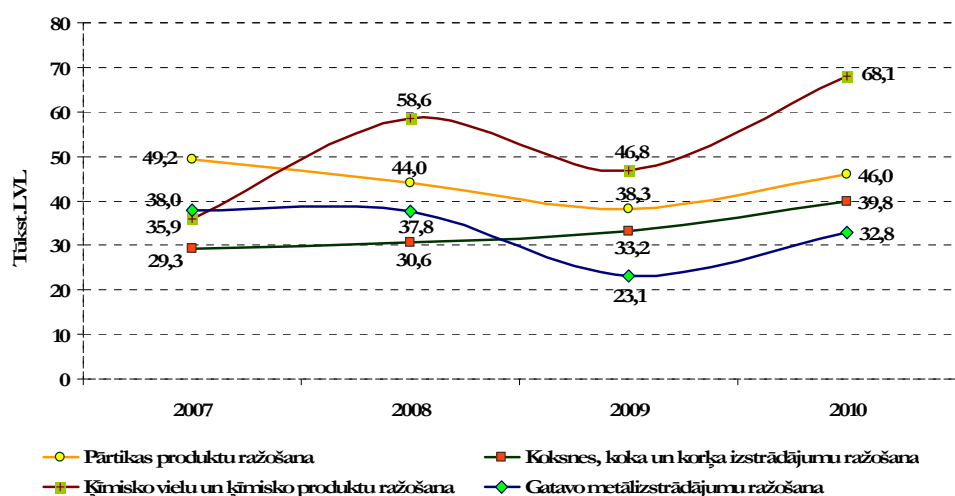
³¹ SIA „Lursoft” dati

³² SIA „Lursoft” dati

Tādējādi redzams, ka praktiski visi sektori šajā sarakstā ir atbilstoši nozaru lielumam pēc to apgrozījuma. Kā izņēmums var tikt minēts sektors apģērbu ražošana, kas tipiski ir sektors ar ievērojamu darbaspēka ietilpību.

Analizējot datus par lielāko apstrādes rūpniecības sektoru radīto apgrozījumu uz vienu nodarbināto, redzams, ka vadošo lomu šajā rādītājā ieņem ķīmiskā rūpniecība, kas ar salīdzinoši mazu darbinieku skaitu spēj radīt ievērojamu apgrozījumu.

Kā sektors ar otru lielāko apgrozījuma rādītāju ir minams pārtikas ražošanas sektors, kura ietvaros tieši pēdējos gados bija novērojams šī rādītāja kritums, sektora uzņēmumiem nespējot darbinieku skaitu piemērot attiecīgi augošajam vai krītošajam pieprasījumam. Saskaņā ar 2010.gada datiem, sektora uzņēmumi šajā gadā ir ievērojami cēlušī savas darbības efektivitāti turpinot samazināt nodarbināto skaitu un palielinot sektora radīto apgrozījumu.

Attēls 68 Lielākajos apstrādes rūpniecības sektoros Zemgalē radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2010.gadam³³

Kā apstrādes rūpniecības sektors, kas nemitīgi palielina radīto apgrozījumu uz vienu nodarbināto ir minams kokrūpniecības sektors. Salīdzinājumā ar citiem reģioniem, Zemgales reģionā kokrūpniecības sektors spējis uzrādīt nemitīgu šī rādītāja pieaugumu pat smagajā 2009.gadā.

Kopumā secināms, ka Zemgales reģiona ekonomisko profilu un tā attīstības tendences raksturo šādi būtiskākie rādītāji:

- nozare ar lielāko apgrozījumu ir G nozare „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība” ar apgrozījumu 597 miljoni LVL;
- Kā otra būtiskākā reģiona nozare ir minama apstrādes rūpniecība, kuras apjoms būtu līdzvērtīgs Kurzemes reģiona datiem, ja no tiem atskaitītu A/S Liepājas metalurģs radīto apgrozījumu un kopējo nozares apmēru attiecinātu uz reģiona iedzīvotāju skaitu. Tādējādi nav pamats uzskatīt, ka Zemgales reģionā apstrādes rūpniecība ir mazāk attīstīta kā Kurzemē;
- lauksaimniecības nozare Zemgalē nemitīgi turpina stabili attīstību un tās kritums 2009.gadā ir bijis salīdzinoši neliels tā uzrādot salīdzinoši mazu jutību pret cikliskām ekonomikas izmaiņām;

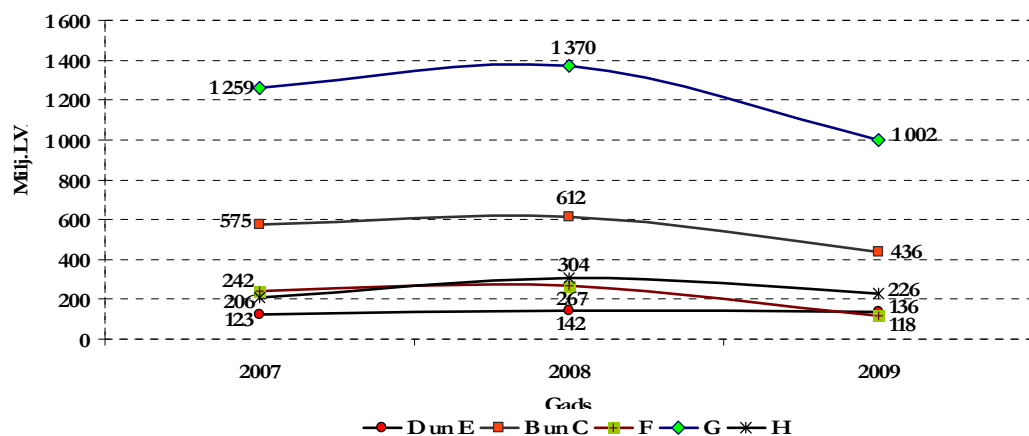
³³ SIA „Lursoft” dati

- Kā lielākā nozare pēc darbinieku skaita Zemgalē ir minama apstrādes rūpniecība ar 9 534 nodarbinātajiem;
- 2010.gadā pastāv tendence nodarbināto skaitam samazinoties, palielināt nozaru kopējo apgrozījumu, kas liecina par uzņēmumu spēju pārstrukturēties un nodrošināt izmaksu optimizāciju. Tādējādi reģionā laika posmā no 2009. līdz 2010.gadam ir ievērojami pieaugusi darbaspēka un kopējā uzņēmumu produktivitāte un darbības efektivitāte;
- Lauksaimniecība ir spējusi uzrādīt 55,7 tūkstošu LVL apgrozījumu uz katru nodarbināto. Šis rādītājs divas reizes pārsniedz Kurzemes reģiona lauksaimniecības nozares rādītāju un pārsniedz visu citu Kurzemes reģiona nozaru rādītājus tā demonstrējot augstu darbības efektivitāti lauksaimniecības nozarē;
- izteikti vadošais apstrādes rūpniecības sektors līdz pat 2009.gadam bija pārtikas produktu ražošanas sektors. 2010.gadā šo sektoru ir panācis kokrūpniecības sektors un šie abi sektori 2010.gadā attiecīgi uzrādīja kopējo apgrozījumu 94,7 un 94,5 miljoni LVL;
- kokrūpniecības sektors ir ievērojami palielinājis savu nozīmi Zemgales reģiona ekonomikā, piedzīvojot salīdzinoši mazu kritumu 2009.gadā;
- kā lielākais apstrādes rūpniecības sektors pēc darbinieku skaita Zemgalē ir minama kokrūpniecība ar 2 372 nodarbinātajiem;
- kokrūpniecība arī ir apstrādes rūpniecības sektors, kas nemitīgi palielina radīto apgrozījumu uz vienu nodarbināto.

2.3.3. ŠAULU REĢIONS

Šauļu reģiona ekonomiskais profils uzrāda ievērojamu vienas nozares pārsvaru pār citām nozarēm. - Nozare ar lielāko apgrozījumu ir G „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kas sedz vietējo uzņēmumu un iedzīvotāju pieprasījumu pēc dažādām precēm. 2009.gadā šīs nozares apgrozījums veidoja 1,002 miljardus LVL.

Kā otra būtiskākā reģiona nozare ir minama apstrādes un ieguves rūpniecība (nozares B un C). Par trešo nozīmīgāko nozari reģionā pēc vispārējās ekonomiskās nestabilitātes 2008. un 2009.gadā, ir izvirzījusies transporta nozare, apsteidzot būvniecības nozari.

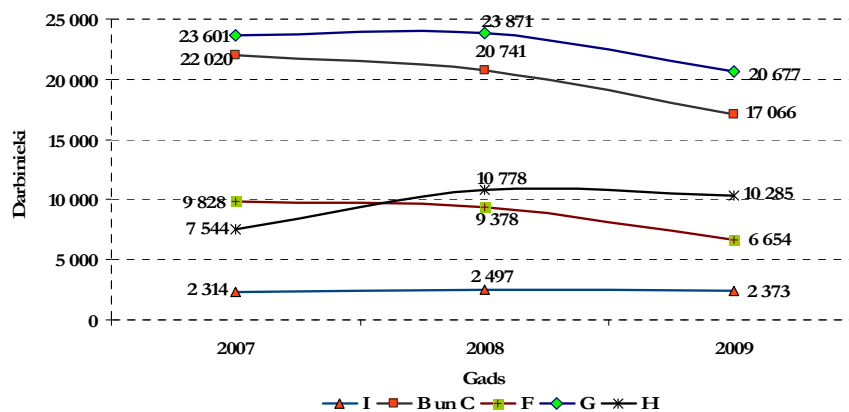
Attēls 69 Šauļu reģiona piecas nozares ar lielāko apgrozījumu milj. LVL no 2007. līdz 2009.gadam³⁴

³⁴Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Visās reģiona nozarēs ir vērojamas cikliskas izmaiņas līdz ar ekonomikas ieiešanu lejupslīdes fāzē, izņemot D un E nozares (Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana, kā arī Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija). Šajās nozarēs 2009.gadā bija vērojams salīdzinoši neliels apgrozījuma samazinājums, kas visticamāk ir skaidrojams ar energoresursu cenu pieaugumu, kas arī veido lielāko īpatsvaru no nozares apgrozījuma un salīdzinoši neelastīgo pieprasījumu, kas saistīts ar iedzīvotāju primāro vajadzību apmierināšanu.

Atšķirībā no Latvijas reģioniem, lauksaimniecība nav iekļuvusi reģiona lielāko nozaru skaitā un ir uzrādījusi salīdzinoši nelielu kopējo apgrozījumu.

Analizējot nozares pēc nodarbināto skaita, redzams, ka lielākais nodarbināto skaits ir G nozarē „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”, kurā arī dzīst ir sasniegts lielākais nozares apgrozījums. Otra lielākā nozare pēc darbinieku skaita ir apstrādes un ieguves rūpniecības nozare. Abās šajās nozarēs ir ievērojams darbinieku skaita kritums laika posmā no 2008. līdz 2009.gadam. Tā kā nav pieejami dati par 2010.gadu, nav iespējams analizēt pēdējo divu gadu attīstības tendences.

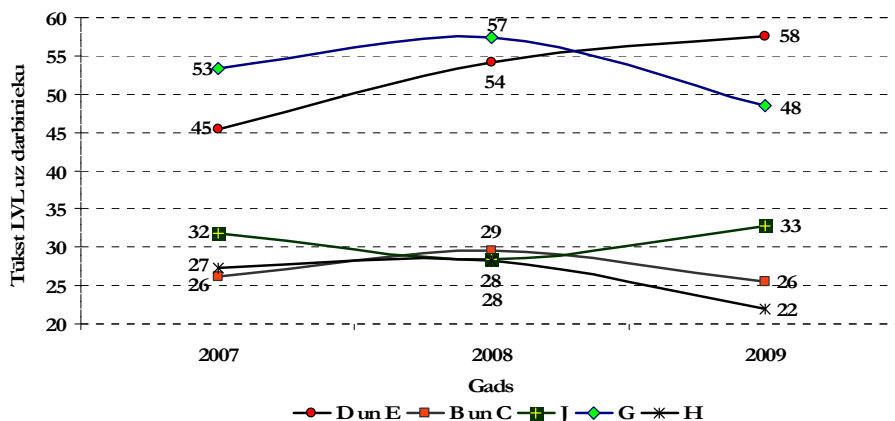

Attēls 70 Šauļu reģiona piecas nozares ar lielāko darbinieku skaitu no 2007. līdz 2009.gadam³⁵

Nozare, kas kopš 2007.gada uzrāda strauju nodarbināto pieaugumu ir H jeb transports. Visstraujākais kritums raksturīgi ekonomiskās nestabilitātes ietekmei ir novērojams būvniecības nozarē.

Tālāk apvienojot augstāk analizētos apgrozījuma un darbinieku skaita datus, redzams radītā apgrozījuma uz vienu nodarbināto rādītājs un tā izmaiņas laika periodā no 2007. līdz 2009.gadam.

³⁵Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Attēls 71 Šauļu reģiona piecās lielākajās nozarēs radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2009.gadam³⁶

Redzams, ka Šauļu reģionā izteiktāko pieaugumu šajā rādītājā ir piedzīvojušas D un E nozares (Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana, kā arī Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija). Visticamāk šāda izaugsme skaidrojama ar energoresursu cenu kāpumu.

Vēl vērā ņemams šī rādītāja pieaugums ir novērojams J nozarē „Informācijas un komunikācijas pakalpojumi”, kas tādējādi ir piedzīvojuši ievērojamu darbības efektivitātes pieaugumu pat ekonomiskās nestabilitātes un lejupslīdes periodā.

G nozarē „Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība” ir novērojams radītā apgrozījuma uz vienu nodarbināto kritums, pat neskatoties uz ievērojami sarukušo darbinieku skaitu nozarē. Var uzskatīt, ka nozare piedzīvojuši ievērojamu lejupslīdi ekonomiskās nestabilitātes ietekmē.

Kopumā Šauļu reģiona ekonomiskais profils un tā attīstība ir raksturojama ar šādiem rādītājiem:

- reģions uzrāda ievērojamu vienas nozares pārsvaru pār citām nozarēm un nozare ar lielāko apgrozījumu ir G „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība” ar 1 miljarda LVL apgrozījumu;
- otra būtiskākā reģiona nozare ir apstrādes un ieguves rūpniecība (nozares B un C);
- atšķirībā no Latvijas reģioniem, lauksaimniecība nav iekļuvusi reģiona lielāko nozaru skaitā un ir uzrādījusi salīdzinoši nelielu kopējo apgrozījumu;
- lielākais nodarbināto skaits ir G nozarē „Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”;
- nozare, kas kopš 2007. līdz 2009.gadam uzrāda strauju nodarbināto pieaugumu, ir minama H jeb transports – pārējās nozarēs vērojams nodarbināto skaita kritums;
- apgrozījuma uz vienu nodarbināto pieaugums ir novērojams J nozarē „Informācijas un komunikācijas pakalpojumi”, kas tādējādi ir piedzīvojuši ievērojamu darbības efektivitātes pieaugumu pat ekonomiskās nestabilitātes un lejupslīdes periodā;
- G nozarē „Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība” ir novērojams radītā apgrozījuma uz vienu nodarbināto kritums pat neskatoties uz ievērojami sarukušo darbinieku skaitu nozarē. Var uzskatīt, ka nozare piedzīvojuši ievērojamu lejupslīdi ekonomiskās nestabilitātes ietekmē.

³⁶ Lietuvas statistikas pārvaldes dati

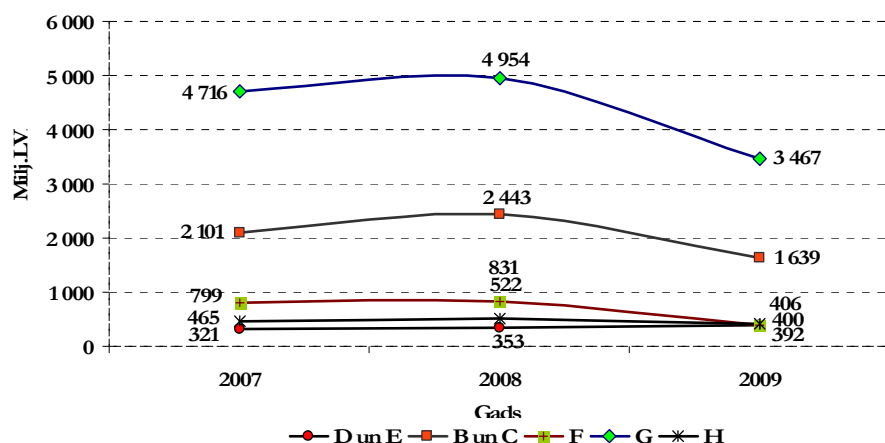
2.3.4. KAUNAS REĢIONS

Pirmkārt ir ļoti būtiski uzsvērt, ka Kauņas reģiona ekonomikas apmērs vidēji trīs reizes pārsniedz pārējo šī pētījuma ietvaros apskatīto reģionu ekonomiku apmēru un tā sastāvā ietilpst otra lielāka Lietuvas pilsēta Kauņa ar 321 200 iedzīvotājiem 2011.gadā, kas tādējādi sastāda pusi no visa reģiona kopējās populācijas. Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka atsevišķas tendences nozaru ietvaros vairāk atspoguļos Kauņas pilsētas attīstības tendences un nav vienkāršoti salīdzināmas ar citu reģionu attīstības tendencēm.

Kauņas reģiona ekonomiskais profils uzrāda ievērojamu G nozares pārsvaru pār citām nozarēm un tās radītais apgrozījums 2009.gadā sastādīja 3,5 miljardus LVL. Šī nozare Kauņas reģionā arī piedzīvoja strauju apgrozījuma kritumu, tam gada laikā no 2008. līdz 2009.gadam sarūkot par 30%.

Samazinājums šajā laika periodā ir redzams arī citās nozarēs, piemēram, apstrādes un ieguves rūpniecība, kur apgrozījums saruka pat par 33% un būvniecības nozare, kur apgrozījums samazinājās par 50%.

Kā otra nozīmīgākā reģiona nozare ir minama apstrādes un ieguves rūpniecība ar 2009.gadā radīto apgrozījumu 1,6 miljardi LVL.

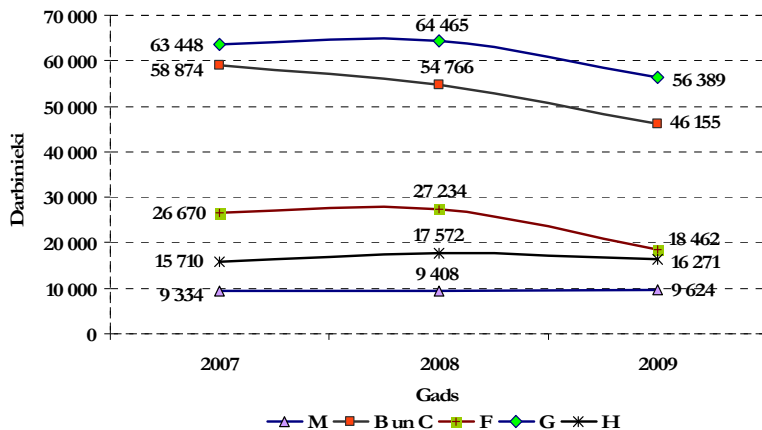

Attēls 72 Kauņas reģiona piecas nozares ar lielāko apgrozījumu milj. LVL no 2007. līdz 2009.gadam³⁷

Kā pārējās būtiskākās reģiona nozares ir pieminamas H transports, F būvniecība un D un E nozares, kurās ietilpst siltumapgādes un ūdensapgādes pakalpojumu sniegšana.

Analizējot reģiona lielākās nozares pēc tajā nodarbināto personu skaita, redzams, ka vadošā ir G nozare “Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība”, kā arī apstrādes un ieguves rūpniecība. Abas šīs nozares ir piedzīvojušas ne tikai strauju apgrozījuma kritumu, bet tajā pašā laikā arī strauju nodarbināto skaita samazināšanos.

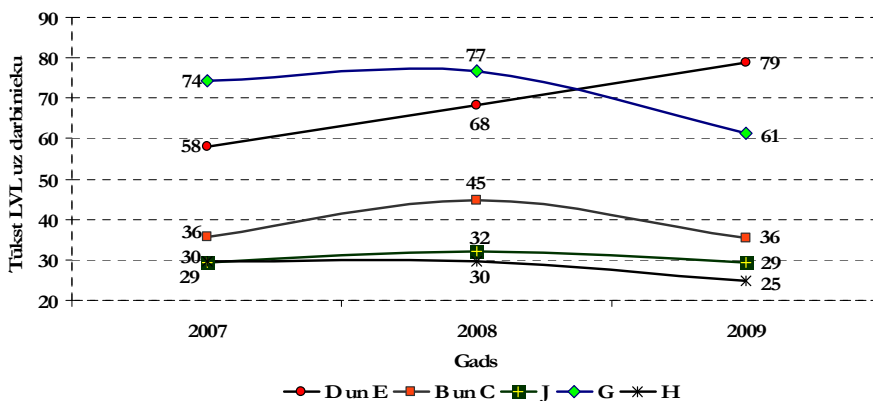
³⁷Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Attēls 73 Kauņas reģiona piecas nozares ar lielāko darbinieku skaitu no 2007. līdz 2009.gadam³⁸

Kā būtiskas reģiona nozares pēc nodarbināto skaita ir minamas vēl arī būvniecības, transports un M „Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi”, kas ir īpaši raksturīga tikai Kauņas reģionam, kur reģiona centrālajā pilsētā Kauņā darbojas Kauņas universitāte un tādējādi ir izveidojies ievērojams skaits uzņēmumu, kuri spēj sniegt dažāda veida profesionālos, zinātniskos un tehniskos pakalpojumus gan dažādu inženiertehnisko projektu izstrādes jomā, gan pētniecības darbu jomā.

Tālāk analizējot radīto nozaru apgrozījumu ar viena nodarbinātā palīdzību, redzams, ka Kauņas reģionā novērojamā situācija ir līdzvērtīga Šauļu reģionam, kur D un E nozarēs radītais apgrozījums uz vienu nodarbināto ievērojami pieaudzis, turpretim G nozarē „Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība” šis rādītājs ir ievērojami samazinājies līdz ar vispārējo ekonomisko lejupslīdi un pieprasījuma samazināšanos pēc dažādām precēm un pakalpojumiem.

Attēls 74 Kauņas reģiona piecās lielākajās nozarēs radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2009.gadam³⁹

Apstrādes un ieguves rūpniecībā 2009.gadā šis rādītājs arī ir samazinājies, tam noslīdot līdz 2007.gada rādītāja apmēram. Tāpat samazinājums ir novērojams Informācijas un komunikāciju nozarē un transporta nozarē.

Kopumā Kauņas reģiona ekonomiskais modelis ir raksturojams ar šādiem rādītājiem:

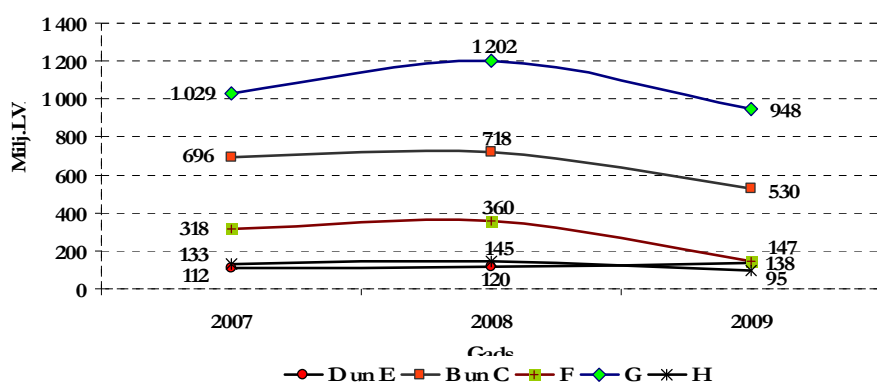
³⁸Lietuvas statistikas pārvaldes dati

³⁹Lietuvas statistikas pārvaldes dati

- Kauņas reģiona ekonomikas apmērs vidēji trīs reizes pārsniedz pārējo šī pētījuma ietvaros apskatīto reģionu ekonomiku apmēru;
- ekonomiskais profils uzrāda ievērojamu G nozares pārsvaru pār citām nozarēm un tās radītais apgrozījums 2009.gadā sastādīja 3,5 miljardus LVL;
- apgrozījuma samazinājums laika posmā no 2008. līdz 2009.gadam ir redzams praktiski visās nozarēs kā tirdzniecība ar apgrozījuma samazināšanos par 30%, apstrādes un ieguves rūpniecība, kur apgrozījums saruka pat par 33% un būvniecības nozarē apgrozījums samazinājās par 50%;
- otra nozīmīgākā reģiona nozare ir apstrādes un ieguves rūpniecība ar 2009.gadā radīto apgrozījumu 1,6 miljardi LVL;
- pēc nozarē nodarbināto personu skaita vadošā ir G “Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība”, kā arī apstrādes un ieguves rūpniecība;
- M nozare „Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi” ir īpaši raksturīga tikai Kauņas reģionam ar augstu nodarbināto skaitu, kur reģiona centrālajā pilsētā Kauņā darbojas Kauņas universitāte un tādējādi ir izveidojies ievērojams skaits uzņēmumu, kas spēj sniegt dažāda veida profesionālos, zinātniskos un tehniskos pakalpojumus;
- D un E nozarēs radītais apgrozījums uz vienu nodarbināto ievērojami pieaudzis, turpretim G nozarē „Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība” un citās nozarēs šis rādītājs ir ievērojami samazinājies.

2.3.5. PAŅEVEŽAS REĢIONS

Paņevežas reģiona ekonomiskais profils citu apskatāmo Lietuvas reģionu starpā izceļas ar salīdzinoši līdzsvarotāku ekonomiku, kur G nozares pārsvars pār citām nozarēm ir nedaudz mazāks. Tomēr arī šeit nozīmīgākā nozare pēc radītā apgrozījuma ir G jeb tirdzniecība ar 948 miljonu LVL apgrozījumu, kurai tālāk seko apstrādes un ieguves rūpniecība.

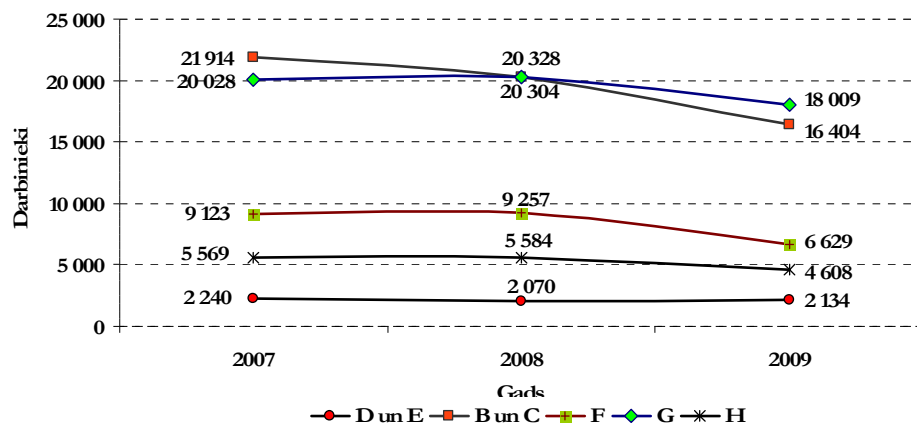

Attēls 75 Paņevežas reģiona piecas nozares ar lielāko apgrozījumu miljonos LVL no 2007. līdz 2009.gadam⁴⁰

Arī Paņevežas reģionā laika posmā no 2008. līdz 2009.gadam ir ievērojams apgrozījuma samazinājums līdz ar vispārējo ekonomikas lejupslīdi. Jāatzīmē, ka šajā reģionā apgrozījuma lejupslīde bija mazāka nekā citos apskatītajos Lietuvas reģionos, G nozarei gada laikā samazinoties par 21% un apstrādes un ieguves rūpniecības nozarēm sarūkot par 26%.

⁴⁰Lietuvas statistikas pārvaldes dati

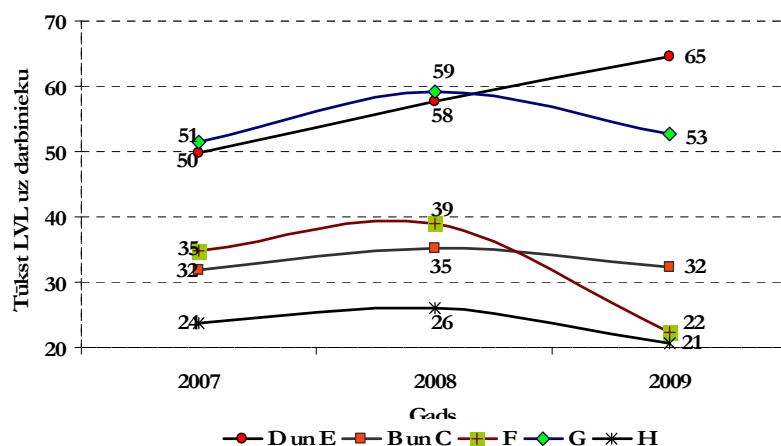
Aplūkojot darbaspēka sadalījumu pēc nozarēm, redzams, ka 2007.gadā pirms ekonomiskās lejupslīdes iestāšanās nozīmīgākais darba devējs bija apstrādes un ieguves rūpniecība. Ekonomisko satricinājumu ietekmē šis rādītājs gan ir samazinājies un jau 2009.gadā vadošo lomu ieņem G jeb tirdzniecības nozare.

Attēls 76 Paņvežas reģiona piecas nozares ar lielāko darbinieku skaitu no 2007. līdz 2009.gadam⁴¹

Arī citās būtiskākajās reģiona nozarēs ir ievērojama nodarbināto skaita lejupslīde samazinoties vispārējam reģiona ekonomikas apjomam.

Aplūkojot radītā apgrozījuma rādītāju uz vienu nodarbināto, redzams, ka līdzīgi kā citos Lietuvas reģionos strauji šī rādītāja lejupslīdi piedzīvo G jeb tirdzniecība un pieaugumu piedzīvo D un E nozares. Kā jau iepriekš minēts šis pieaugums visticamāk ir skaidrojams ar energoresursu cenu pieaugumu.

Attēls 77 Paņvežas reģiona piecās lielākajās nozarēs radītais apgrozījums tūkst.LVL uz vienu nodarbināto no 2007. līdz 2009.gadam⁴²

Būtisks ir apstāklis, ka apstrādes un ieguves rūpniecības nozaru radītais apgrozījums 2009.gadā pret 2008.gadu ir samazinājies tikai nedaudz noslīdot līdz 2007.gada līmenim. Tādējādi var secināt, ka šo nozaru uzņēmumi ir ļoti aktīvi reaģējuši uz straujo apgrozījuma kritumu un strauji samazinājuši nodarbināto personu skaitu, lai tas pēc iespējas vairāk atbilstu uzņēmumu ražošanas apjomam.

⁴¹Lietuvas statistikas pārvaldes dati

⁴²Lietuvas statistikas pārvaldes dati

Tādējādi uzskatāms, ka Paņvežas reģiona apstrādes rūpniecības uzņēmumi ir vieni no elastīgākajiem visā pētījuma teritorijā un spēj strauji pārkārtot savu ražošanas procesu.

Kopumā Paņvežas ekonomiskais modelis ir raksturojams ar šādiem rādītājiem:

- Paņvežas reģiona ekonomiskais profils citu apskatāmo Lietuvas reģionu starpā izceļas ar salīdzinoši līdzsvarotāku ekonomiku, kur G nozares pārsvars pār citām nozarēm ir nedaudz mazāks;
- būtiskākā reģiona nozare pēc radītā apgrozījuma ir G jeb tirdzniecības nozare ar 948 miljonu LVL apgrozījumu;
- šajā reģionā nozaru kopējā apgrozījuma lejupslīde bija mazāka kā citos apskatītajos Lietuvas reģionos, G nozarei gada laikā samazinoties par 21% un apstrādes un ieguves rūpniecības nozarēm sarūkot par 26%;
- pirms ekonomiskās lejupslīdes iestāšanās, nozīmīgākais darba devējs bija apstrādes un ieguves rūpniecība. Ekonomisko satricinājumu ietekmē šis rādītājs gan ir samazinājies un jau 2009.gadā vadošo lomu ieņem G jeb tirdzniecības nozare;
- Paņvežas reģiona apstrādes rūpniecības uzņēmumi ir vieni no elastīgākajiem visā pētījuma teritorijā un spēj strauji pārkārtot savu ražošanas procesu, jo neskatoties uz strauji sarūkošo nozares apgrozījumu ir bijuši spējīgi optimizēt ražošanu, samazinot nodarbināto skaitu atbilstoši ražošanas jaudām.

2.4. PERSPEKTĪVĀS UZŅĒMĒJDARBĪBAS NOZARES REĢIONOS

2.4.1.1. KURZEMES REĢIONS

Aptaujājot Kurzemes reģiona uzņēmējus, tika noskaidrots, ka uzņēmēji kā trīs perspektīvākās nozares min:

- Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība A;
- Apstrādes rūpniecība C;
- Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi I.

Aplūkojot šo nozaru ietekmi reģiona ekonomikā, redzams, ka abas pirmās perspektīvākās nozares jau šobrīd ieņem nozīmīgu reģiona ekonomikas daļu. Abas šīs nozares ir raksturojamas ar arvien pieaugošiem produktivitātes rādītājiem un uzņēmumu apgrozījums uz katru nodarbināto, kuri stabili pieaug. Tāpat redzams, ka šīs nozares ievērojamā ekonomiskā nestabilitāte ir ietekmējusi mazāk (piemēram, salīdzinot ar G „Mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība”). Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka uzņēmēji savā subjektīvajā viedoklī ir atspoguļojuši vēlmi attīstīt stabilas nozares, kuru ietvaros nenotiek krasas svārstības, mainoties kādiem ekonomikas rādītājiem.

Kā nozare, kas parādījusies aptaujas rezultātos, bet nav iekļauta vadošo nozaru skaitā ir „Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi” I.

Atsevišķs jautājums aptaujas ietvaros tika uzdots par apstrādes rūpniecības C perspektīvākajām nozarēm, ņemot vērā to ievērojamo dažādību un daudz dažādiem apakšsektoriem, kas ir iekļauti šajā nozarē.

Kā perspektīvākie apstrādes rūpniecības sektori no uzņēmēju skatupunkta, aptaujas ietvaros tika minēti:

- Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10) ar ievērojamu atrāvieni no citiem apstrādes rūpniecības sektoriem;
- Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (NACE kods 16);
- Mēbeļu ražošana (NACE kods 31);
- Metālu ražošana (NACE kods 24).

Šis uzņēmēju izvēlētais apstrādes rūpniecības sektoru sastāvs skaidri attēlo esošo apstrādes rūpniecības ainu, kuras ietvaros Pārtikas produktu ražošana, Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana un Metālu ražošana ir vadošie apstrādes rūpniecības sektori pēc darbinieku skaita un arī pēc radītā apgrozījuma apmēra.

Kā apstrādes rūpniecības sektors, kas neparādās starp lielākajiem apstrādes rūpniecības sektoriem, bet ir iekļauts perspektīvo sektoru sarakstā ir minams sektors „Mēbeļu ražošana (NACE kods 31)”, kas no uzņēmēju viedokļa ir vērtējams kā īpaši perspektīvs apstrādes rūpniecības sektors.

Saskaņā ar Kurzemes reģiona uzņēmēju intervijās iegūtajiem datiem, redzams, ka uzņēmēji kā īpaši perspektīvu nozari min apstrādes rūpniecību un dažādus tās apakšsektoros kā tekstilizstrādājumu ražošanu, pārtikas rūpniecību un citus. Kā būtiskākos komercdarbības attīstības virzienus uzņēmēji min mazo ražotāju attīstību. Perspektīva tiek saskatīta arī tūrisma nozarē. Būtiskākie priekšnoteikumi šo nozaru attīstībai tiek minēti:

- pārdomāta teritorijas plānošana, saskaņā ar esošo teritoriju izmantošanu un pieprasījumu pēc ražošanas un pakalpojumu sniegšanas teritorijām;
- konkrētas darbības infrastruktūras attīstībā šo teritorijas plānojumu atbalstam – ceļu infrastruktūras sakārtošana ap ražošanas zonām, kā arī vietējas nozīmes loģistikas mezglu sakārtošana. Kā piemērs šajā jomā var tikt minēts autoceļš Stende – Mērsrags, kura nokļāšana ar asfaltbetona klājumu sekmētu ne tikai Mērsraga ostas attīstību, bet arī vietējo Kurzemes reģiona uzņēmēju konkurētspēju.

2.4.1.2. ZEMGALES REĢIONS

Aptaujājot Zemgales reģiona uzņēmējus, tika noskaidrots, ka uzņēmēji kā trīs perspektīvākās nozares min:

- Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība A, ar ievērojamu atrāvieni no citām nozarēm;
- Apstrādes rūpniecība C;
- Veselība un sociālā aprūpe Q.

Aplūkojot šo nozaru ietekmi reģiona ekonomikā, ir redzams, ka abas pirmās perspektīvākās nozares līdzīgi kā Kurzemes reģionā jau šobrīd ieņem nozīmīgu reģiona ekonomikas daļu. Dotās nozares ir raksturojamas ar arvien pieaugošiem produktivitātes rādītājiem un uzņēmumu apgrozījums uz katru nodarbināto tajās stabili pieaug. Tāpat redzams, ka šīs nozares ievērojamā ekonomiskā nestabilitāte ir ietekmējusi mazāk. Tādējādi secināms, ka arī Zemgales uzņēmēji par perspektīvām nozarēm ar augstu attīstības potenciālu nākotnē uzskata jau esošās spēcīgās reģiona nozares, it sevišķi lauksaimniecību ar izteikti augstu produktivitāti.

Kā nozare, kas parādījusies aptaujas rezultātos, bet nav iekļauta vadošo nozaru skaitā, ir „Veselība un sociālā aprūpe” Q.

Arī Zemgales reģiona uzņēmējiem kā atsevišķs jautājums aptaujas ietvaros tika uzdots par apstrādes rūpniecības perspektīvākajām nozarēm.

Kā perspektīvākie apstrādes rūpniecības sektori no uzņēmēju viedokļa, aptaujas ietvaros tika minēti:

- Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10) ar ievērojamu atrāvienu no citiem apstrādes rūpniecības sektoriem;
- Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (NACE kods 16);
- Mēbeļu ražošana (NACE kods 31);
- Gatavo metālizstrādājumu ražošana (NACE kods 25).

Arī Zemgales uzņēmēju izvēlētais apstrādes rūpniecības sektoru sastāvs līdzīgi kā Kurzemē skaidri attēlo esošo apstrādes rūpniecības ainu, kuras ietvaros Pārtikas produktu ražošana, Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana un Gatavo metālizstrādājumu ražošana ir vadošie apstrādes rūpniecības sektori pēc darbinieku skaita un arī pēc radītā apgrozījuma apmēra.

Kā apstrādes rūpniecības sektors, kas neparādās starp lielākajiem apstrādes rūpniecības sektoriem Zemgalē, bet ir iekļauts perspektīvo sektoru sarakstā ir minams sektors „Mēbeļu ražošana (NACE kods 31)”, kas tādējādi no uzņēmēju skatupunkta ir vērtējams kā īpaši perspektīvs apstrādes rūpniecības sektors.

Tādējādi secināms, ka arī Zemgalē tāpat kā Kurzemē par īpašo perspektīvu uzskata šobrīd salīdzinoši mazāk attīstīto mēbeļu ražošanas sektoru.

Saskaņā ar veikto Zemgales reģiona uzņēmēju interviju ietvaros iegūtajiem datiem, redzams, ka uzņēmēji kā īpaši perspektīvu nozari min lauksaimniecību un ar to saistīto pārtikas rūpniecības sektoru, kas nodrošinātu pēc iespējas augstākas pievienotās vērtības radīšanu vietējām izejvielām un lauksaimnieciskas izcelsmes produktiem.

Kā papildus atbalstāma darbības joma tiek minēta arī amatniecība, kas sekmētu vietējā tūrisma attīstību un nodrošinātu līdzsvarotāku attīstību reģiona ietvaros.

2.4.1.3. ŠAULU REĢIONS

Aptaujājot Šauļu reģiona uzņēmējus, tika noskaidrots, ka uzņēmēji kā trīs perspektīvākās nozares min:

- Apstrādes rūpniecība C;
- Būvniecība F;
- Veselība un sociālā aprūpe Q.

Aplūkojot šo nozaru ietekmi reģiona ekonomikā, redzams, ka Apstrādes rūpniecība jau šobrīd ieņem nozīmīgu reģiona ekonomikas daļu, turpretim Būvniecības nozare savu nozīmi reģiona ekonomikā ir strauji zaudējusi ekonomiskās nestabilitātes laika periodā.

Šīs nozares nav raksturojamas ar pieaugošiem produktivitātes rādītājiem un uzņēmumu apgrozījums uz katru nodarbināto nepieaug. Turpretim abas pirmās perspektīvās nozares ir īpaši darbietilpīgas un tās ietilpst lielāko darba devēju nozaru skaitā.

Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka uzņēmēji savā subjektīvajā viedoklī ir atspoguļojuši vēlmi attīstīt nozares, kurās tiek nodarbināts pēc iespējas lielāks personu skaits.

Kā izņēmums un kā nozare, kas parādījusies aptaujas rezultātos, bet nav iekļauta vadošo nozaru skaitā ir „Veselība un sociālā aprūpe (NACE kods Q)”.

Atsevišķs jautājums aptaujas ietvaros tika uzdots par apstrādes rūpniecības perspektīvākajām nozarēm. Šāds jautājums skaidrojams ar apstrādes rūpniecības ievērojamo dažādību un daudz dažādiem apakšsektoriem, kas ir iekļauti šajā nozarē.

Kā perspektīvākie apstrādes rūpniecības sektori no uzņēmēju viedokļa, aptaujas ietvaros tika minēti:

- Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10);
- Tekstilizstrādājumu ražošana (NACE kods 13);
- Apģērbu ražošana (NACE kods 14).

2.4.1.4. KAUNAS REĢIONS

Aptaujājot Kauņas reģiona uzņēmējus, tika noskaidrots, ka uzņēmēji kā trīs perspektīvākās nozares min:

- Apstrādes rūpniecība C;
- Būvniecība F;
- Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi I.

Aplūkojot šo nozaru ietekmi reģiona ekonomikā, redzams, ka Apstrādes rūpniecība jau šobrīd ieņem nozīmīgu reģiona ekonomikas daļu, turpretim Būvniecības nozare savu nozīmi reģiona ekonomikā ir strauji zaudējusi ekonomiskās nestabilitātes laika periodā.

Šīs nozares līdzīgi kā Šauļu reģiona gadījumā nav raksturojamas ar pieaugošiem produktivitātes rādītājiem un uzņēmumu apgrozījums uz katru nodarbināto pēdējo gadu laikā tajās nepieaug. Turpretim abas pirmās perspektīvās nozares ir īpaši darbietilpīgas un tās ietilpst lielāko darba devēju nozaru skaitā.

Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka arī Kauņas reģiona uzņēmēji savā subjektīvajā viedoklī ir atspoguļojuši vēlmi attīstīt nozares, kurās tiek nodarbināts pēc iespējas lielāks personu skaits.

Kā izņēmums un kā nozare, kas parādījusies aptaujas rezultātos, bet nav iekļauta vadošo nozaru skaitā nozare ir „Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (NACE kods I)”.

Kā perspektīvākie apstrādes rūpniecības sektori no uzņēmēju skatu punkta aptaujas ietvaros tika minēti:

- Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10);
- Ādas un ādas izstrādājumu ražošana (NACE kods 15);

- Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (NACE kods 16).

2.4.1.5. PAŅEVEŽAS REĢIONS

Aptaujājot Paņevežas reģiona uzņēmējus, tika noskaidrots, ka uzņēmēji kā trīs perspektīvākās nozares min:

- Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība A;
- Apstrādes rūpniecība C;
- Būvniecība F.

Līdzīgi kā citos Lietuvas reģionos, Apstrādes rūpniecība jau šobrīd ieņem nozīmīgu reģiona ekonomikas daļu, turpretim Būvniecības nozare savu nozīmi reģiona ekonomikā ir strauji zaudējusi ekonomiskās nestabilitātes laika periodā.

Šīs nozares, līdzīgi kā pārējo Lietuvas reģionu gadījumā, nav raksturojamas ar pieaugošiem produktivitātes rādītājiem un uzņēmumu apgrozījums uz katru nodarbināto pēdējo gadu laikā pat samazinās. Turpretim abas pirmās perspektīvās nozares ir īpaši darbietilpīgas un tās ietilpst lielāko darba devēju nozaru skaitā.

Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka arī Paņevežas reģiona uzņēmēji savā subjektīvajā viedoklī ir atspoguļojuši vēlmi attīstīt nozares, kurās tiek nodarbināts pēc iespējas lielāks personu skaits.

Kā izņēmums un kā nozare, kas parādījusies aptaujas rezultātos, bet nav iekļauta vadošo nozaru skaitā nozare ir „Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (NACE kods A)”.

Kā perspektīvākie apstrādes rūpniecības sektori no uzņēmēju skatu punkta aptaujas ietvaros tika minēti:

- Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10);
- Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (NACE kods 16);
- Apģērbu ražošana (NACE kods 14).

2.5. REĢIONU UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES NOVĒRTĒJUMS

Lai varētu savstarpēji salīdzināt aplūkojamo reģionu uzņēmējdarbības vidi, šī pētījuma ietvaros iegūtie dati un aptauju ietvaros iegūtā informācija ir apkopota vienotā uzņēmējdarbības vides novērtēšanas modelī. Tādējādi ir izveidots skaitlisks pētījumā iekļauto reģionu uzņēmējdarbības vides vērtējums, kurā 50% no iegūstamā vērtējuma reģions saņem balstoties uz konkrētiem statistiskiem datiem un otru 50% reģions saņem, balstoties uz uzņēmēju aptaujas ietvaros iegūtajiem rezultātiem par dažādu uzņēmējdarbības vides aspektu kvalitāti.

Statistikas vērtējums tika veidots apskatītos piecus Latvijas un Lietuvas reģionus rindojot pēc kārtas konkrētajā kritērijā. Tādējādi katrā kritērijā reģions ar augstāko rādītāju iegūst piecus punktus, bet reģions ar zemāko rādītāju vienu punktu.

Kā izmantotie statistiskie vērtēšanas kritēriji un to rezultāti ir minami:

Nr.	Reģions Rādītājs	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Šauļu reģions	Kauņas reģions	Pāņvežas reģions
1	Reģiona pievienotā vērtība uz 1 iedzīvotāju LVL 2009.gadā	4615	3686	3928	5360	4030
	Vērtējums	4	1	2	5	3
2	Vidējais nozaru apgrozījums uz 1 nodarbināto A līdz C nozarēs 2009.gadā	27,4	41,8	24,7	35,0	31,5
	Vērtējums	2	5	1	4	3
3	Vidējā viena darbinieka radītā pievienotā vērtība 2009.gadā	24,1	25,6	17,1	17,2	17,0
	Vērtējums	4	5	2	3	1
	VIDĒJAIS VĒRTĒJUMS:	3,33	3,67	1,67	4,00	2,33

Kā izmantotie aptaujas rezultāti un to uzrādītie rezultāti 5 baļļu sistēmā ir minami:

Nr.	Reģions Rādītājs	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Šauļu reģions	Kauņas reģions	Pāņvežas reģions
1	Autoceļu stāvoklis	2,41	2,45	2,83	3,23	2,90
	Vērtējums	1	2	3	5	4
2	Kreditīstāžu finansējuma pieejamība	2,83	2,89	3,41	3,31	3,00
	Vērtējums	1	2	5	4	3
3	Interneta pieslēguma kvalitāte un atbilstība	3,69	3,45	3,52	3,81	3,89
	Vērtējums	3	1	2	4	5
4	Elektroenerģijas jaudas palielināšanas iespējas	2,97	2,91	3,17	3,19	3,06
	Vērtējums	1	2	4	5	3
	VIDĒJAIS VĒRTĒJUMS:	2,98	2,92	3,23	3,39	3,21

Rezultātu kopsavilkums

Nr.	Reģions Rādītājs	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Šauļu reģions	Kauņas reģions	Pāņvežas reģions
A	Statistisko kritēriju rezultāti	3,33	3,67	1,67	4,00	2,33
B	Aptaujas kritēriju rezultāti	2,98	2,92	3,23	3,39	3,21
	VIDĒJAIS VĒRTĒJUMS:	3,16	3,30	2,45	3,70	2,77
	IEŅEMTĀ VIETA:	III	II	V	I	IV

Apkopojot iepriekš aprakstītos reģionu uzņēmējdarbības vides vērtēšanas kritērijus, var secināt, ka Kauņas reģions kā ekonomiski attīstītākais un spēcīgākais reģions ir ieguvis lielāko vērtējuma apjomu, kas vistīcāmāk skaidrojams ar Kauņas pilsētas ietekmi nodrošinot reģiona uzņēmējiem salīdzinoši attīstītu infrastruktūru un spējot pievilināt pašus konkurētspējīgākos un produktīvākos uzņēmumus šim reģionam.

2.6. UZŅĒMĒJDARBĪBAI NEPIECIEŠAMĀ MŪŽIZGLĪTĪBAS TIRGUS APRAKSTS - REĢIONU EKONOMIKAS SEKTORU IZAUGSMES PROGNOZES

Balstoties uz iepriekšējās sadaļās aprakstītajām perspektīvajām reģionu attīstības nozarēm un ņemot vērā interviju laikā iegūto informāciju par iespējamo ekonomikas izaugsmi dažādās nozarēs, šī pētījuma ietvaros ir izstrādāts darbaspēka pieprasījuma izaugsmes iespējamais modelis.

Nosakot darbaspēka pieauguma prognozes Latvijā ir ņemta vērā Latvijas konverģences programma 2011. līdz 2014.gadam⁴³, kuras ietvaros Latvijas IKP pieaugums sākot ar 2012.gadu tiek plānots 4% apmērā, bet Lietuvā ir ņemta vērā Lietuvas konverģences programma 2011. līdz 2014.gadam⁴⁴, kuras ietvaros plānotais Lietuvas IKP pieaugums 3,7% līdz 4,7% apmērā ik gadu.

Nozaru griezumā šo dokumentu ietvaros ir plānota šāda attīstība:

- pieaugs uz eksportu orientēto nozaru – apstrādes rūpniecības C un lauksaimniecības A īpatsvars IKP;
- iespējams, samazināsies finanšu pakalpojumu, nekustamā īpašuma K un tirdzniecības G nozaru īpatsvars IKP;
- nav sagaidāms būtisks būvniecības F nozares īpatsvara pieaugums;
- transporta nozarē I sagaidāms mērens pieaugums, kas būs atkarīgs arī no politiskajām attiecībām ar Krieviju;
- tirdzniecību G līdzīgi kā privāto patēriņu kopumā, ierobežos augstais bezdarbs un lēnie algu pieauguma tempi, kas neļaus nozares pieauguma tempiem pārsniegt IKP pieauguma tempus.

Pamatojoties uz iepriekšminētajām valstu konverģences programmām un interviju rezultātiem, tiek prognozēta lineāra darbaspēka pieauguma tendence pētījuma ietvaros apskatāmajos reģionos līdz 2015.gadam ieskaitot. Tiek pieņemts, ka atgūtā ekonomiskā izaugsme turpinās, izpildot valstu noteiktos attīstības scenārijus un nesākoties jaunai ekonomiskai lejupslīdei.

Tabula 30 Reģionu ekonomikas nozaru prognozētais pieaugums % ik gadu laika periodā 2012.-2015.

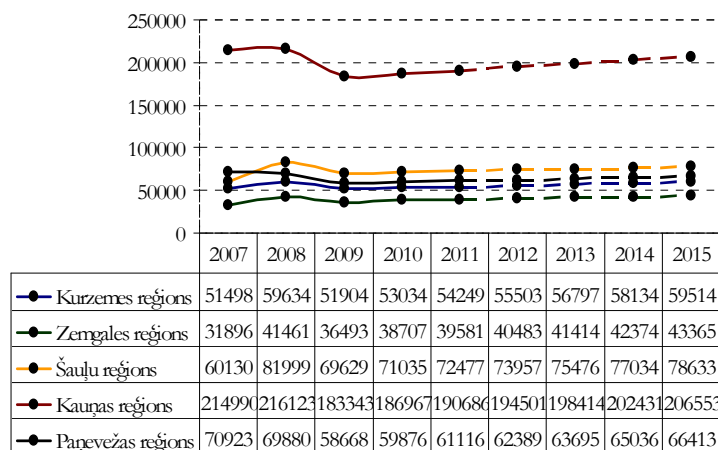
Kods	Nozare	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Šauļu reģions	Kaunas reģions	Paņevežas reģions
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA	4,0%	4,0%	3,5%	3,5%	3,5%
B līdz E	RŪPNIECĪBA	4,0%	4,0%	3,5%	3,5%	3,5%
F	BŪVNICĪBA	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
G līdz I	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA, TRANSPORTS un IZMITINĀŠANA	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%

⁴³ Avots internetā: www.mk.gov.lv/doc/2005/FMProg_21042011_LV_Konvergenc.1038.doc

⁴⁴ Avots internetā: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/cp_lithuania_en.pdf

Kods	Nozare	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Šauļu reģions	Kauņas reģions	Paņevežas reģions
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBAS	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
M līdz N	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
O līdz Q	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA, VESELĪBAS APRŪPE UN IZGLĪTĪBA	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
S	CITI PAKALPOJUMI	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%

Ņemot vērā nozaru prognozējamo pieaugumu, ir izveidots potenciālo nodarbināto skaita izmaiņu modelis pētījuma apskatītajos reģionos sadalījuma pa būtiskākajām nozarēm un kopā. Aplūkojot nodarbināto skaita izmaiņas kopā visās nozarē, ir redzams, ka izteikts līderis nodarbinātības ziņā ir Kauņas reģions, kas skaidrojams ar reģiona ievērojamo iedzīvotāju skaitu. Pārējie reģioni atrodas salīdzinoši līdzvērtīgās pozīcijās.

Attēls 78 Kopējās prognozētās nodarbināto skaita izmaiņas pētījuma reģionos

Straujākais pieprasījuma pēc darbaspēka pieaugums laika posmā līdz 2015.gadam visticamāk būs vērojams Šauļu un Kurzemes reģionos, kas skaidrojams ar ievērojamu to nozaru izaugsmi, kurām jau šobrīd ir liels īpatsvars doto reģionu ekonomikā un attiecīgi arī darba tirgū.

Tabula 31 Prognozētā ikgadējā nodarbināto skaita izaugsme laika periodā līdz 2015.gadam

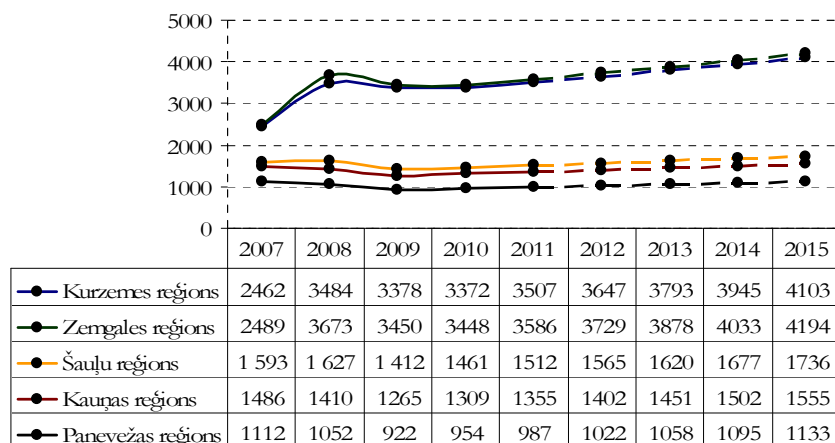
	Esošais darbinieku skaits	Gadā nepieciešamais papildus darbinieku skaits			
	2011	2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	54 249	+1 254	+1 294	+1 337	+1 380
Zemgales reģions	39 581	+902	+931	+960	+991
Šauļu reģions	72 477	+1 480	+1 519	+1 558	+1 599
Kauņas reģions	190 686	+3 815	+3 913	+4 017	+4 122
Paņevežas reģions	61 116	+1 273	+1 306	+1 341	+1 377

Visi zemāk ietvertie aprēķini par papildus nepieciešamo darbaspēku un iespējām sagatavot nepieciešamo darbaspēku mūžizglītības aktivitāšu ietvaros ir veikti balstoties uz šādiem būtiskiem pieņēmumiem:

- veikto uzņēmēju interviju ietvaros uzņēmēji norādīja, ka to uzņēmējdarbības tālākai attīstībai ir nepieciešami galvenokārt zemākā un vidējā līmeņa speciālisti, kuriem ir pietiekamas zināšanas un prasmes konkrētu funkciju izpildei. Tādi ir nepieciešami aptuveni 70% no kopējā nepieciešamo darbinieku skaita.
- zemākā un vidējā līmeņa speciālistus visefektīvāk sagatavo profesionālās un/vai mūžizglītības izglītības iestādes, tāpēc ir pieņemts, ka 70% no reģionos papildus nepieciešamā darbaspēka ir šo iestāžu potenciālie klienti;
- Latvijā ir pieejama informācija par profesionālo izglītības iestāžu absolventiem sadalījumā pēc to iegūtās specialitātes – tādējādi ir iespējams noteikt, piemēram, kāds skaits speciālistu 2010. vai 2011.gadā absolvēja profesionālās izglītības iestādes konkrētā specialitātē un, aprēķinot pēdējo 4 gadu vidējo profesionālo izglītību ieguvušo cilvēku skaitu pa dažādām specialitātēm, tiek iegūts pietiekami pamatots rādītājs, lai ar tā palīdzību veiktu prognozi par profesionālo izglītību ieguvušajiem nākamo četru gadu periodā;
- salīdzinot plānoto profesionālo izglītības iestāžu absolventu skaitu ar attiecīgajā nozarē papildu nepieciešamo strādājošo skaitu, var teorētiski prognozēt, vai profesionālās izglītības iestādes var šo nepieciešamību pēc darbaspēka apmierināt vai ir nepieciešami kādi papildus pasākumi jautājuma risināšanai;
- apstrādes rūpniecības ietvaros ir iespējams attiecināt konkrētu absolventu skaitu ne tikai uz visu nozari, bet arī uz konkrētiem apstrādes rūpniecības sektoriem atkarībā no tiesajām prasmēm, kuras iegūtās pabeidzot profesionālās izglītības mācību iestādī;
- šī pētījuma ietvaros ir pieņemts, ka profesionālo izglītības iestāžu skaits tuvāko gadu laikā nemainīsies un šo iestāžu absolventu skaits būs nemainīgs;
- aprēķinot starpību starp 70% no papildus nepieciešamo darbinieku skaita (zemākā un vidējā līmeņa speciālistiem) un profesionālo izglītību ieguvušajiem speciālistiem, ir iespējams prognozēt papildus nepieciešamo konkrēto nozaru un apakšsektoru darbinieku skaitu, kurus ir nepieciešams sagatavot ārpus profesionālo izglītības iestāžu izglītības programmām – tādējādi šī starpība ir konkrēts apmācāmo personu skaits nozarē vai konkrētā apakšsektorā – uzņēmējdarbības pieprasījums, kuru daļēju varētu apmierināt mūžizglītības aktivitāšu ietvaros;
- būtisks ir pieņēmums, ka pētījuma teritorijā nenotiek izglītības iestāžu absolventu migrācija no pētījumā apskatītajiem reģioniem uz citiem Latvijas un Lietuvas reģioniem un otrādi, kā arī netiek ņemta vērā iespēja, ka augstāko izglītības iestāžu beidzēji ienāk darba tirgū kā zemākā līmeņa speciālisti;
- informācijas trūkuma dēļ par Lietuvas profesionālo izglītības iestāžu beidzējiem, Lietuvas reģionos var prognozēt uzņēmējdarbības kopējo pieprasījumu pēc darbaspēka, neņemot vērā to daļu darbaspēka, kuru daļēju varētu apmierināt mūžizglītības aktivitāšu ietvaros.

Ir būtiski uzsvērt, ka šajā sadaļā zemāk modelētais darbinieku skaita pieaugums ir iespējams tikai pie pieejama nepieciešamā nodarbināto daudzuma konkrētajā reģionā. Šāds darbinieku skaita pieaugums ir modelēts balstoties uz pieņēmumu, ka nozaru izaugsme notiks, nemainoties to produktivitātei un tādējādi nemainoties arī darbaspēka iesaistei konkrēta apjoma pievienotās vērtības radīšanai.

Kā pirmā nozare tiek analizēta lauksaimniecība A, vispirms nosakot papildus nepieciešamo darbinieku skaitu nozarē balstoties uz izteiktajām ekonomikas attīstības prognozēm un tālāk veicot attiecīgus aprēķinus, lai noteiktu uzņēmējdarbības potenciālo pieprasījumu pēc darbaspēka šajā nozarē.

Attēls 79: Lauksaimniecības nozarē A prognozētās nodarbināto skaita izmaiņas pētījuma reģionos

Aplūkojot lauksaimniecības nozari, redzams, ka nodarbinātības ziņā izteikti līderi ir Latvijas reģioni, kuros, pateicoties prognozētajām nozares izaugsmes tendencēm, varētu ievērojami palielināties nodarbināto skaits šajā nozarē.

Paredzams, ka katrā Latvijas reģionā laika posmā līdz 2015.gadam būs nepieciešami papildus 600 nodarbinātie lauksaimniecības nozarē, turpretim katrā Lietuvas reģionā tie varētu būt vidēji 200 līdz 300 nozares speciālistu. Kauņas reģions šajā rādītājā neuzrāda būtisku pārsvaru pār citiem reģioniem, jo lauksaimniecība nav reģionā dominējoša nozare.

Minētie dati ir apkopoti tabulās zemāk, kur tajā pašā laikā ir modelēts profesionālo izglītības iestāžu absolventu ikgadējais skaits un aprēķināts papildu uzņēmējdarbības pieprasījums pēc kvalificētiem nozares speciālistiem.

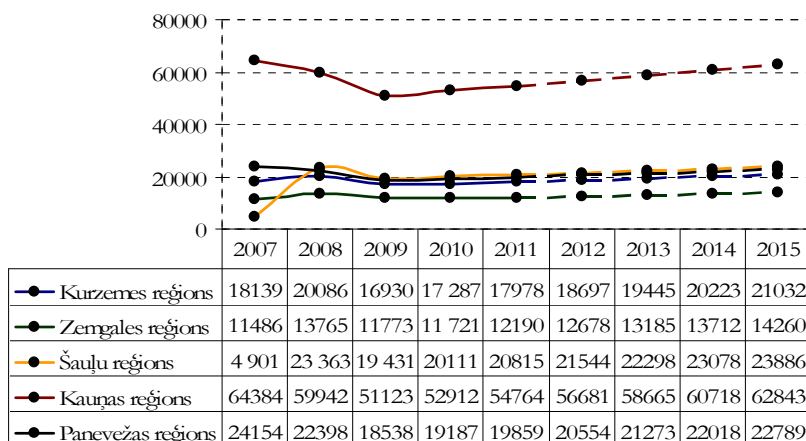
Tabula 32: Lauksaimniecības nozares esošais un prognozētais nodarbināto skaits

	Esošais nodarbināto skaits	Ik gadu nepieciešamais papildu nodarbināto skaits			
	2011	2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	3 507	+140	+146	+152	+158
Zemgales reģions	3 586	+143	+149	+155	+161
Šauļu reģions	1 512	+53	+55	+57	+59
Kauņas reģions	1 355	+47	+49	+51	+53
Paņvežas reģions	987	+35	+36	+37	+38

Tabula 33: Prognozētais papildu darbaspēka pieprasījums lauksaimniecības nozarē⁴⁵

	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	22 ⁴⁶	-76	-80	-84	-89
Zemgales reģions	16	-84	-88	-93	-97
Šauļu reģions	nav datu	-37	-39	-40	-41
Kauņas reģions	nav datu	-33	-34	-36	-37
Paņvežas reģions	nav datu	-25	-25	-26	-27

Aplūkojot visu rūpniecības nozaru prognozētos izaugsmes rādītājus, redzams, ka šajās nozarēs vislielākais nodarbināto skaits ir Kauņas reģionā. Arī izaugsme no esošā ievērojamā bāzes apjoma tiek prognozēta salīdzinoši liela, palielinot nozarē nodarbināto skaitu par vidēji 3 līdz 4 tūkstošiem personu.

Attēls 80: Rūpniecības nozarēs (B līdz E) prognozētās nodarbināto skaita izmaiņas pētījuma reģionos

Zemgales reģions turpretim izceļas kā reģions ar zemāko nodarbināto skaitu rūpniecības sektoros un tajā līdz 2015.gadam visticamāk būs papildus nepieciešami vidēji 2 000 jaunu speciālistu. Kurzemes, Paņvežas un Šauļu reģionos attiecīgi būs nepieciešami vidēji 3 tūkstoši papildu nodarbināto.

Detalizēti rūpniecības nozaru plānotā papildu nepieciešamā darbaspēka aprēķini un to potenciālie ieguves avoti ir analizēti tabulās zemāk.

⁴⁵ Ar sarkanu atzīmēts teorētiskais iztrūkums, bet ar zaļu teorētiskā pārprodukcija

⁴⁶ Prognoze noteikta balstoties uz informāciju, ka Cīravas arodvidusskolā kopš 2010.gada ik gadu tiek uzņemti vidēji 30 apmācāmie specialitātē „Lauksaimniecības tehnikas mehāniķis” un tuvāko gadu laikā specialitāti būs pabeiguši pirmie speciālisti, pieņemot, ka 75% no mācības uzsākušajiem, tās pabeidz

Tabula 34: Rūpniecības nozarēs esošais un prognozētais nodarbināto skaits

	Esošais nodarbināto skaits	Ik gadu nepieciešamais papildu nodarbināto skaits			
	2011	2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	17 978	+719	+748	+778	+809
Zemgales reģions	12 190	+488	+507	+527	+548
Šauļu reģions	20 815	+729	+754	+780	+808
Kauņas reģions	54 764	+1 917	+1 984	+2 053	+2 125
Pāņvežas reģions	19 859	+695	+719	+745	+771

Tabula 35: Prognozētais papildu darbaspēka pieprasījums rūpniecības nozarēs⁴⁷

	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	338	-165	-186	-207	-228
Zemgales reģions	245	-97	-110	-124	-139
Šauļu reģions	nav datu	-510	-528	-546	-566
Kauņas reģions	nav datu	-1 342	-1 389	-1 437	-1 488
Pāņvežas reģions	nav datu	-487	-503	-522	-540

Tā kā par Zemgales un Kurzemes reģioniem ir pieejama detalizētāka informācija par apstrādes rūpniecības apakšsektoriem – tajos nodarbināto personu skaitu un tā iespējamām izaugsmes tendencēm – ir veikta sīkāka pieejamo nozares datu analīze.

Tabula 36: Kurzemes reģiona apstrādes rūpniecības C apakšsektoros esošais un prognozētais nodarbināto skaits

	2011.gadā nodarbinātie	2012	2013	2014	2015
Pārtikas produktu ražošana	3285	+131	+137	+142	+148
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	2565	+103	+107	+111	+115
Kokapstrāde un mēbeļu ražošana	2836	+113	+118	+123	+128
Metālu un to izstrādājumu ražošana	3763	+151	+157	+163	+169

⁴⁷ Ar sarkanu atzīmēts teorētiski iespējamais iztrūkums, bet ar zaļu teorētiskā pārprodukcija

Tabula 37: Prognozētais papildu darbaspēka pieprasījums Kurzemes reģiona apstrādes rūpniecības apakšsektoros⁴⁸

	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Pārtikas produktu ražošana	125	33	29	26	21
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	28	-44	-47	-50	-53
Kokapstrāde un mēbeļu ražošana	98	19	15	12	8
Metālu un to izstrādājumu ražošana	39	-67	-71	-75	-79

Aplūkojot datus par Kurzemes reģiona apstrādes rūpniecības izaugsmei nepieciešamo darbaspēku, var prognozēt speciālistu trūkumu tekstilizstrādājumu ražošanas un metālapstrādes nozarēs, kas attiecīgi daļēji var veidot pieprasījumu pēc mūžizglītības.

Kokapstrādes sektorā varētu veidoties zināms darbaspēka pārpalikums, bet tas visticamāk varētu segt tālāk konstatēto Zemgales reģiona iztrūkumu. Arī pārtikas rūpniecības sektorā varētu veidoties darbaspēka pārpalikums.

Zemgales reģiona dati uzrāda speciālistu trūkumu lielākajos apstrādes rūpniecības sektoros, bet tai pašā laikā šis iztrūkums ir salīdzinoši neliels un tādā sektorā kā pārtikas rūpniecība ir novērojams pat speciālistu pārpalikums.

Tabula 38: Zemgales reģiona apstrādes rūpniecības C apakšsektoros esošais un prognozētais nodarbināto skaits

	2011.gadā nodarbinātie	2012	2013	2014	2015
Pārtikas produktu ražošana	2141	+86	+89	+93	+96
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	1370	+55	+57	+59	+62
Kokapstrāde un mēbeļu ražošana	2890	+116	+120	+125	+130
Metālu un to izstrādājumu ražošana	790	+32	+33	+34	+36

Tabula 39: Prognozētais papildu darbaspēka pieprasījums Zemgales reģiona apstrādes rūpniecības sektoros⁴⁹

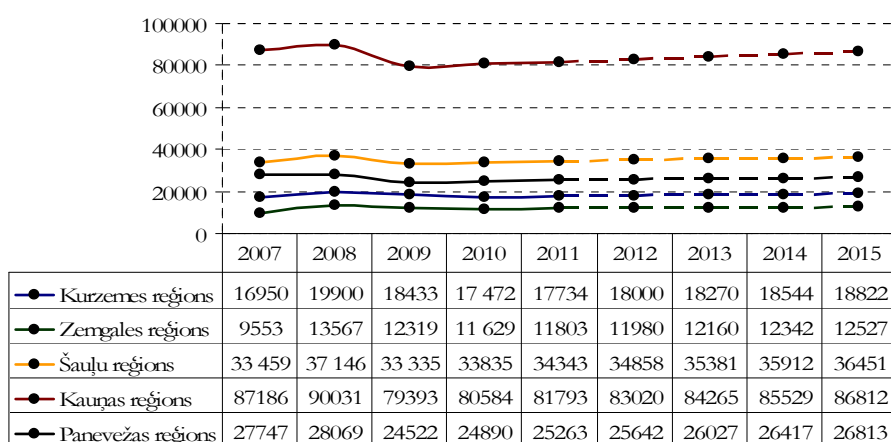
	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Pārtikas produktu ražošana	176	116	114	111	109

⁴⁸ Ar sarkanu atzīmēts teorētiski iespējama iztrūkums, bet ar zaļu teorētiskā pārprodukcija

⁴⁹ Ar sarkanu atzīmēts teorētiski iespējama iztrūkums, bet ar zaļu teorētiskā pārprodukcija

	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	5	-34	-35	-36	-38
Kokapstrāde un mēbeļu ražošana	43	-38	-41	-45	-48
Metālu un to izstrādājumu ražošana	10	-12	-13	-14	-15

Tālāk analizējot informāciju par tirdzniecības, transporta un izmitināšanas nozarēm, redzams, ka pie prognozētās, salīdzinoši nelielās, šo nozaru attīstības, reģioni, salīdzinot nozaru apjomus dažādos reģionos, saglabās savu līdzšinējo pozīciju Kauņas reģionam esot ar izteikti lielāko šīs nozares apmēru un tālāk sekojot attiecīgi Šauļu, Paņvežas, Kurzemes un Zemgales reģioniem.

Attēls 81: Tirdzniecības, transporta un izmitināšanas (G līdz I) prognozētās nodarbināto skaita izmaiņas pētījuma reģionos

Kauņas reģionam ar izteiktu vadošo lomu šajā nozarē laika posmā līdz 2015.gadam būs nepieciešami vidēji 5 tūkstoši nodarbināto šajā nozarē un Šauļu reģionam aptuveni 2 tūkstoši nodarbināto, lai nodrošinātu nepieciešamo nozares attīstību.

Abiem apskatītajiem Latvijas reģioniem, kā arī Paņvežas reģionam, kur tirdzniecība nav izteikti būtiskākā ekonomikas nozare, šajā laika posmā būs nepieciešami vidēji 1 tūkstotis šīs jomas speciālistu.

Detalizēti plānotā papildus nepieciešamā darbaspēka aprēķini un to potenciālie ieguves avoti ir analizēti tabulās zemāk.

Tabula 40: Tirdzniecības, transporta un izmitināšanas nozaru esošais un prognozētais nodarbināto skaits

	Esošais nodarbināto skaits	Ik gadu nepieciešamais papildu nodarbināto skaits			
	2011	2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	17 734	+266	+270	+274	+278

	Esošais nodarbināto skaits	Ik gadu nepieciešamais papildu nodarbināto skaits			
Zemgales reģions	11 803	+177	+180	+182	+185
Šauļu reģions	34 343	+515	+523	+531	+539
Kauņas reģions	81 793	+1 227	+1 245	+1 264	+1 283
Paņevežas reģions	25 263	+379	+385	+390	+396

Tabula 41: Prognozētais papildu darbaspēka pieprasījums tirdzniecības, transporta un izmitināšanas nozarēs⁵⁰

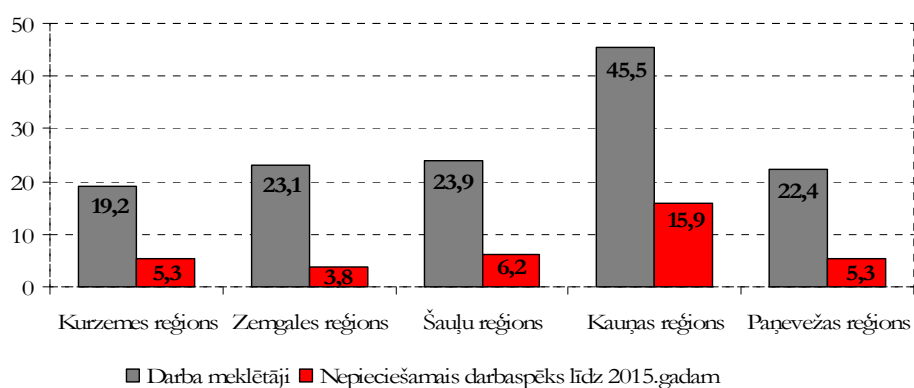
	Gadā sagatavotie profesionālo skolu audzēkņi	Pieprasījums, kuru nenodrošina reģiona profesionālās izglītības iestādes			
		2012	2013	2014	2015
Kurzemes reģions	160	-26	-29	-32	-35
Zemgales reģions	107	-17	-19	-20	-23
Šauļu reģions	nav datu	-361	-366	-372	-377
Kauņas reģions	nav datu	-859	-872	-885	-898
Paņevežas reģions	nav datu	-265	-270	-273	-277

Kopumā izvērtējot prognozēto nodarbināto skaita pieaugumu dažādās nozarēs un esošo profesionālo izglītības iestāžu potenciālu, ir iespējams secināt, ka:

- lauksaimniecības nozarē ir prognozējams mērens darbaspēka iztrūkums un tādējādi apskatītajos Latvijas reģionos ik gadu ārpus profesionālajām izglītības iestādēm varētu būt nepieciešams sagatavot vidēji 80 speciālistu katrā reģionā ik gadu un Lietuvas reģionos attiecīgi vidēji 40 speciālistu ik gadu;
- ievērojams darbaspēka iztrūkums ir konstatējams rūpniecības nozarēs, kur Kurzemes reģionā ik gadu būs nepieciešami 160 līdz 200 speciālistu un Zemgales reģionā vidēji 100 līdz 140 speciālistu;
- rūpniecībā kā galvenie nākotnes pieprasījuma veidotāji ir minami tādi sektori kā kokapstrāde un mēbeļu ražošana Zemgalē un tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana, kā arī metālu un to izstrādājumu ražošana abos apskatītajos Latvijas reģionos;
- salīdzinot rūpniecības nozaru kopējos datus ar apakšsektoru datiem, ir redzams, ka esošā profesionālās izglītības sistēma pieprasītākajos rūpniecības nozares sektoros sagatavo salīdzinoši atbilstošu skaitu speciālistu, bet to sektorālais sadalījums nav sabalansēts ar reālo tirgus pieprasījumu – tā tiek radīta speciālistu pārprodukcija pārtikas rūpniecības sektorā, bet ir novērojams speciālistu iztrūkums tādos sektoros kā kokapstrāde un mēbeļu ražošana Zemgalē un metālu un to izstrādājumu ražošana, kā arī tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana abos apskatītajos Latvijas reģionos;

⁵⁰ Ar sarkanu atzīmēts teorētiski iespējams iztrūkums, bet ar zaļu teorētiskā pārprodukcija

- tirdzniecības, transporta un izmitināšanas nozarēs lielākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums ir prognozējams Lietuvas reģionos un tai pašā laikā apskatītajos Latvijas reģionos šajos sektoros sagatavoto speciālistu skaits gandrīz nosedz esošo pieprasījumu;
- visos reģionos identificētais darba meklētāju skaits ievērojami pārsniedz līdz 2015.gadam prognozēto darbaspēka pieauguma apjomu (skat. attēlu zemāk) un tādējādi var ieteikt mūžizglītības aktivitātes koncentrēt uz darba meklētāju mērķa grupu un panākt 20% līdz 25% šīs grupas personu iesaistīšanu Latvijas reģionos pārsvarā lauksaimniecības un apstrādes rūpniecības nozarēs, bet Lietuvas reģionos tirdzniecības, transporta un izmitināšanas, kā arī apstrādes rūpniecības nozarēs, lai nodrošinātu sekmīgu ekonomikas izaugsmi apskatītajos reģionos.

Attēls 82: Darba meklētāju skaits 2011.gadā un prognozētais papildu darbaspēks līdz 2015.gadam skaits tūkstošo cilvēku⁵¹

Dotās situācijas risināšanā zināmu lomu varētu uzņemties mūžizglītības iestādes, identificējot darba meklētājus, kuri pēc apmācību saņemšanas būtu potenciāli piedāvājami to nozaru uzņēmējiem, kurās ir novērojama izaugsme un attiecīgi palielināts pieprasījums pēc darbaspēka. Šeit varētu apsvērt iespēju mūžizglītības iestādēm darboties kā vidutājam starp uzņēmēju, kurš meklē darbaspēku, un darba meklētāju, kuram nav nepieciešamās minimālās tiešās prasmes, bet tādās varētu piedāvāt apgūt mūžizglītības iestādēs vai veidojot programmas sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm.

Būtiska problēma, saskaņā ar interviju un aptaujas rezultātiem, ir daudzu darba meklētāju - potenciālo darbinieku zema motivācijas līmenis. Darba meklētāji šobrīd ir atraduši iespēju saņemt dažādus sociālos pabalstus, gūstot ieņēmumus, kas ir līdzvērtīgi vai nedaudz zemāki par algu zemākā līmeņa personālam. Šī problēma ir risināma valsts līmenī vai nu (1) ieviešot papildus kontroles mehānismus, lai sociālie pabalsti būtu pieejami tikai tām sabiedrības grupām, kuras nespēj strādāt kādu būtisku iemeslu dēļ, tā motivējot pārējos darba meklētājus kļūt par nodarbinātajiem jeb (2) pārskatot nodokļu slogu darba ņēmējiem, kas ļautu uzņēmējiem celt atalgojumu tā, lai tas būtu ievērojami lielāks par saņemamajiem sociālajiem pabalstiem.

⁵¹ LR Centrālās statistikas pārvaldes, Lietuvas statistikas pārvaldes dati un Pētījuma autora aprēķini

2.7. PUBLISKAIS ATBALSTS UZŅĒMĒJIEM - MŪŽIZGLĪTĪBAS PAKALPOJUMI UZŅĒMĒJDARBĪBAI

2011.gadā tika veikts izvērtējums „ES Struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšana nodarbinātības pasākumu atbalstam 2004.-2006.gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana”. Sadaļā par uzņēmumu darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES fondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību uzņēmēju viedokļu aptaujā iegūtā informācija liecina par apmācību efektivitāti.

Lielākā daļa atbalsta saņēmēju – uzņēmēju, atkārtoti izmantotu vai ir izmantojuši iespēju veicināt darbinieku profesionālo izaugsmi ES struktūrfondu finansētajās apmācību programmās, kas liecina, ka paši uzņēmēji pozitīvi vērtē šādu publisko atbalstu.

Darbinieku profesionālā izaugsme, par ko liecina pēc apmācībām notikušās izmaiņas amatā, ir novērota 27% gadījumu, - 69% gadījumu izmaiņas amatā nav notikušas savukārt 4% gadījumu darbinieki amatā pazemināti. Attiecībā uz atalgojuma izmaiņām, pieņemot, ka darbinieku atalgojums tiek paaugstināts uzlabojoties darba produktivitātei un kvalitātei, kas liecina par profesionālo izaugsmi, tā ir novērota 31% gadījumu. 58% gadījumu darbinieku atalgojums nav mainījies un 11% gadījumu tas ir samazināts, kur kā iemesls visdrīzāk ir izmaiņas ekonomiskajā situācijā nevis tiešas izglītības pasākumu sekas.

Vērtējot profesionālo izaugsmi iegūto prasmju griezumā, 37% gadījumu darbinieki apmācīti savā specialitātē un nozarē jeb ir apgūtas tiešās prasmes. 53% darbinieku ir apguvuši dažādas šķērsprasmes.

Aktivitāšu ietekmes uz darbinieku profesionālo izaugsmi vērtējumā 89% gadījumu profesionālā izaugsme tiek vērtēta kā laba vai ļoti laba, savukārt 11% gadījumu respondentu skatījumā profesionālā izaugsme ir bijusi viduvēja. Negatīvi vērtējumi nav saņemti.

Uzņēmumi/institūcijas, kas veikuši savu darbinieku apmācības, iegūto prasmju lietderību vērtē kā ļoti lietderīgu vai lietderīgu 84% gadījumu. Šis rādītājs ir pielīdzināms darbinieku profesionālās izaugsmes vērtējumam. 13% gadījumu darbinieku prasmes ir bijušas maz noderīgas un 2% gadījumu traucējošas.

Par prasmju lietderību liecina arī to ietekme uz uzņēmuma/institūcijas attīstību. Uzņēmumu/institūciju, kas veikuši savu darbinieku apmācības, skatījumā būtiskākie ieguvumi bijuši attiecībā uz darba kvalitāti (uzlabojusies 60% gadījumu) un darbinieku produktivitāti (uzlabojusies 51% gadījumu). Līdzīgi vērtējumi ir uzņēmuma vadības efektivitātes uzlabojumiem un jaunu darba vietu radīšanas veicināšanai (24%). Nedaudz mazāka ietekme izglītības pasākumiem bijusi uz jaunu produktu ražošanas uzsākšanu un uzņēmuma ekonomiskajiem rādītājiem (18%) un citiem attīstības rādītājiem (13%).

Kopumā var secināt, ka paši uzņēmēji saņemto publisko atbalstu darbinieku apmācības jomā uzskata par lietderīgu.

2.8. IETEIKUMI

2.8.1. RĪCĪBAS UN REKOMENDĀCIJAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDES UZLABOŠANAI PROJEKTA IEVIEŠANAS TERITORIJĀ

1. Ekonomiskā nestabilitāte aplūkotās Lietuvas teritorijas ir ietekmējusi negatīvāk nekā Zemgales un Kurzemes reģionus Latvijā - tajos piedzīvots lielāks ekonomikas sarukums, un ir pamats uzskatīt, ka Lietuvas reģionos būtu jāveic mērķtiecīgi pasākumi nolūkā sekmēt ekonomikas struktūras izmaiņas, arvien lielāku īpatsvaru pievienotās vērtības radot, nevis ar patēriņu, bet ražošanu saistītajās nozarēs.
2. Latvijas uzņēmumi, visticamāk, izmaksu samazināšanas nolūkos ir optimizējuši savus darbības procesus un 2010.gadā ir spējuši uzrādīt apgrozījuma pieaugumu pat pie mazāka darbinieku skaita nekā iepriekšējā 2009.gadā – šādu pieredzi būtu vērtīgi pārnest uz Lietuvas reģioniem, kur nav novērojamas tik pozitīvas attīstības tendences.
3. Latvijā kā viena no būtiskākajām infrastruktūras problēmām ir minams autoceļu stāvoklis, ko apliecina arī uzņēmēju aptaujas rezultāti. Reģioniem būtu jārod iespējas piesaistīt papildus finansējumu šīs jomas sakārtošanai, lai nodrošinātu pēc iespējas labāku uzņēmējdarbības vidi. Lietuvas uzņēmēji esošo autoceļu stāvokli ir novērtējuši augstāk nekā Latvijas uzņēmēji.
4. Lietuvas reģionos uzņēmēji iespējas palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudas ir novērtējuši augstāk nekā Latvijas reģionu uzņēmēji, kas liecina par nepieciešamību veikt pārrunas augstākajā A/S Sadales tīkls vadības līmenī, lai sekmētu šo izmaksu konkurētspēju ar kaimiņos esošajos Lietuvas reģionos pastāvošajām izmaksām elektroenerģijas pieslēguma jaudas palielināšanai.
5. Visos pētījuma ietvaros apskatāmajos reģionos internetu lieto 90% un vairāk uzņēmumu un var uzskatīt, ka internets, kā būtisks uzņēmējdarbības rīks, ir plaši pieejams visiem reģionu uzņēmējiem. Tai pašā laikā interneta pieslēguma kvalitāte nav pietiekami augstā līmenī un būtu jāveic aktīvs darbs ar dažādām jomas institūcijām un uzņēmumiem, lai sekmētu interneta pieslēguma kvalitātes uzlabošanu, kas ievērojami paplašinātu interneta funkcionalitāti.
6. Vidēji 15% līdz 25% uzņēmumu atrodas salīdzinoši attālināti no tādiem pakalpojumu sniegšanas centriem kā kredītiestādes, Valsts ieņēmumu dienesta filiāles vai Zemesgrāmatu nodaļas un ir jāmeklē iespējas kā sekmēt papildus attālināto tiešsaistes pakalpojumu izmantošanu, t.sk. dažādu internetā pieejamu elektronisko pakalpojumu veidošanu vietējā un reģionālā līmenī, tā palielinot to konkurētspēju ar citu reģionu uzņēmējiem.
7. Aptaujājot uzņēmumus Latvijā un Lietuvā par to peļņas izmaiņām, mainot to atrašanās vietu uz lielpilsētu, populārākais viedoklis ir, ka šādas pārcelšanās rezultātā uzņēmuma peļņa nemainīsies. Tai pašā laikā lielākā daļa uzņēmēju intervijās norāda, ka to pastāvēšana konkrētajā reģionā ir skaidrojama tikai ar tradīcijām, nevis ar kādu konkurētspējas priekšrocību. Var secināt, ka uzņēmējiem ir nepieciešams radīt motivētu piesaisti to esošajai atrašanās vietai, attīstot to apkārtnē esošo infrastruktūru, uzlabojot sakaru infrastruktūru un sagatavojot nepieciešamo darbaspēku reģiona ietvaros, lai nodrošinātu to palikšanu konkrētajā reģionā, tā radot konkrētas konkurētspējas priekšrocības attiecīgajā reģionā.

8. Latvijas reģionos iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā ik gadu samazinās par vidēji 1%, turpretim apskatītajos Lietuvas reģionos laika posmā no 2010. līdz 2011.gada šis skaits ir samazinājies par 3,3% Paņevēžas reģionā, par 4% Kauņas reģionā un par 4,7% Šauļu reģionā. Lietuvas reģionos ir vērojama pastiprināta iedzīvotāju darbaspējas vecumā aizplūšana, strauji samazinot reģionu ekonomisko potenciālu. Iedzīvotāju skaita samazinājums galvenokārt rodas migrācijas ietekmē. Ja šīs tendences paliek nemainīgas, tad aptuveni pēc 5 gadiem tas var jau radīt reālu darbaspēka trūkumu reģionos. Šī problēma ir risināma valsts reģionālās, kā arī migrācijas politikas ietvaros.
9. Visos reģionos ir ievērojams skaits darba meklētāju, kurus iesaistot dažādās pilnveidojošās, tostarp, mūžizglītības aktivitātēs ir iespējams nodrošināt papildus darbaspēku, kas tuvākajos 3-5 gados būs nepieciešams reģionu veiksmīgai izaugsmei – tādējādi ir nepieciešams veidot tādas mūžizglītības aktivitātes, kuru ietvaros tiktu strādāts ar motivētajiem faktiskajiem darba meklētājiem un tālāk notiktu to apmācība darbam konkrētā nozarē. Viens no ieteikumiem šajā sakarā ir mūžizglītības speciālistiem kļūt par vidutājiem starp uzņēmēju, kurš meklē darbaspēku, un darba meklētāju, kuram nav nepieciešamās minimālās tiešās prasmes, bet tādas varētu piedāvāt apgūt mūžizglītības iestādēs vai veidojot programmas sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm. Motivētu darba meklētāju pārkvalifikācijai vai kvalifikācijas celšanas nolūkos, mūžizglītības iestādes varētu apsvērt iespēju izveidot programmas, kuras sniegtu ne tikai šķērsprasmes, kā tas ir lielākoties šobrīd, bet arī tiešās prasmes sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm un izmantojot to materiāltechnisko bāzi.
10. Saskaņā ar uzņēmēju interviju rezultātiem, ievērojams skaits darba meklētāju nav motivēti iesaistīties darba tirgū, jo pieejamie dažāda veida sociālie pabalsti, kurus tie var saņemt nepiedaloties darba tirgū, ir parasti tikai nedaudz zemāki par viņiem piedāvāto atalgojumu darba tirgū. Valsts līmenī būtu jāmeklē iespējas uzlabot sociālā atbalsta aktivitātes un to sniegšanas kontroles mehānismus, lai tās sasniegtu tikai tās sabiedrības grupas, kuras tiešām nespēj atrasties darba tirgū, tā motivējot pārējos darba meklētājus kļūt par nodarbinātajiem.
11. Šobrīd, atsākoties ekonomikas izaugsmei un vērtējot līdzšinējās reģionu ekonomikas attīstības tendences, ir prognozējams, ka tuvāko desmit gadu periodā visticamāk iestāsies situācija, kad esošais darba meklētāju resurss būs pārkvalificēts un būs nepieciešams meklēt jaunas iespējas ekonomikas attīstības nodrošināšanai. No vienas puses to būs iespējams īstenot attīstot nozares ar izteikti augstu produktivitāti un mazu darbaspēka iesaisti vai, no otras puses, sekmējot kontrolētu imigrāciju.
12. Gan aptauju, gan interviju rezultāti norāda, ka kredītiestāžu finansējuma pieejamība Lietuvas reģionos ir ievērojami apgrūtināta, salīdzinot ar Latvijas reģioniem, un tas lielā mērā kavē uzņēmējdarbības attīstību aplūkojamajās teritorijās. Lietuvas reģionu pašvaldībām būtu jāveic visas iespējamās darbības finansējuma pieejamības uzlabošanai, piemēram, veidojot „uzticamo uzņēmēju sarakstu”, kurā iekļautu uzņēmumus bez nodokļu parādiem un ar labu sadarbības vēsturi ar pašvaldību.
13. Latvijas reģionos un it sevišķi Zemgales reģionā ir jāmeklē risinājumi, kā nodrošināt pēc iespējas lielāku pašvaldību iesaisti dažādu komunikāciju remontā, jo saskaņā ar aptaujas rezultātiem pašvaldību atbalsts infrastruktūras remontā Latvijas reģionos un it sevišķi Zemgales reģionā ir novērtēts visvājāk.
14. Visu pētījumā apskatīto reģionu uzņēmēji vērtē līdzšinējo pašvaldību darbību nomājot tās rīcībā esošās telpas kā ļoti neaktīvu un šis ir jautājums, kuru risinot pašvaldības nodrošinātu

ne tikai efektīvu tās rīcībā esošās infrastruktūras izmantošanu, bet arī sekmētu uzņēmējdarbības aktivitātes paaugstināšanos konkrētajā pašvaldībā.

15. Lietuvas reģionu uzņēmēji ir snieguši ievērojami negatīvākas atbildes par esošajām pašvaldību atbalsta darbībām un redzams, ka novērtējums praktiski visos jautājumos ir bijis zemāks par novērtējumu Latvijas reģionos. Lietuvas pašvaldībām būtu nepieciešams veikt aktīvāku sadarbību ar vietējiem uzņēmējiem, tā sekmējot komercdarbības attīstību konkrētajā pašvaldībā.
16. Kurzemes un Zemgales reģionos lauksaimniecības nozarē nodarbināto skaits ir līdzīgs, turpretim pievienotā vērtība ir ievērojami lielāka Zemgalē, kas skaidrojams ar augstāku šī sektora produktivitāti Zemgales reģionā. Lai arī daļēji šī paaugstinātā produktivitāte ir skaidrojama ar augstāku zemes auglīgumu un ilgstošām tradīcijām Zemgalē lauksaimniecības jomā, tomēr ir secināms, ka Kurzemes reģionā ir nepieciešamas darbības, kas sekmētu šīs nozares produktivitātes pieaugumu balstoties uz Zemgales lauksaimnieku pieredzi.
17. Lietuvas reģionos darbaspēks un radītais apgrozījums ir izteikti koncentrēti tirdzniecības sektorā, turpretim apskatītajos Latvijas reģionos redzama līdzsvarotāka attīstība, kur ražošanas sektors ir ar ievērojami augstākiem rādītājiem. Tādējādi kā būtiska rekomendācija Lietuvas reģioniem ir līdzsvarotākas ekonomiskās struktūras izveides sekmēšana.
18. Lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi, ir svarīgi attīstīt potenciāli perspektīvās nozares, t.sk. apstrādes rūpniecības sektorus un tādējādi tajos ir nepieciešams veikt attiecīgā darbaspēka apmācību ar mūžizglītības palīdzību.

Kurzemes un Zemgales reģionos tie ir:

- a. Lauksaimniecība;
- b. Apstrādes rūpniecība un sekojoši tās apakšsektori:
 - i. Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana;
 - ii. Kokapstrāde un mēbeļu ražošana (Zemgales reģionā);
 - iii. Metālu un to izstrādājumu ražošana (Kurzemes reģionā).

Šauļu, Kauņas un Paņevežas reģionos:

- c. Apstrādes rūpniecība;
- d. Tirdzniecība, transports un izmitināšana.

2.8.2. REKOMENDĀCIJAS ADMINISTRATĪVĀ SLOGA MAZINĀŠANAI UZŅĒMĒJDARBĪBAS SFĒRĀ

LATVIJĀ

Lai gan šī pētījuma ietvaros netika atsevišķi analizēta administratīvā sloga ietekme uz uzņēmējdarbību, jāatzīst, ka ne uzņēmēju interviju ietvaros, ne aptaujas ietvaros netika saņemtas uzņēmēju sūdzības par administratīvo slogu – galvenokārt tika izteikti komentāri, kas saistīti ar uzņēmēju ģeogrāfisko attālinātību no novadu centriem, kas apgrūtina dažādu pakalpojumu saņemšanu. Tajā pašā laikā var atzīmēt un rekomendēt sekojošo:

1. Būtisku administratīvo slogu rada tieši procesu nepārskatāmība un neskaidrība dažādās reģiona institūcijās (piemēram, iesniegumu izskatīšanas gaita un termiņi LR Valsts ieņēmumu dienestā un pašvaldību iestādēs), ko būtu iespējams risināt veidojot detalizētus dažādu procesu aprakstus un ieviešot tos kā elektroniskos pakalpojumus internetā. Tā tiktu panākta abpusēja skaidrība par konkrētā procesa norises ilgumu un iesaistītajām pusēm.

2. Pēc iespējas aktīvāka elektroniskā paraksta ieviešana pašvaldībās un konkrētu elektronisko pakalpojumu izstrāde, nodrošinātu ievērojami labāku pakalpojumu pieejamību ļoti īsā laika periodā – līdzīgi kā pēc internetbankas pakalpojumu ieviešanas cilvēki strauji pārorientējās uz šo pakalpojumu lietošanu.
3. Visās pašvaldību reglamentētajās darbības jomās kā ielu tirdzniecība u.tml., ir jāveido pēc iespējas vienkāršāks un atklātāks atļauju izsniegšanas process, kura ietvaros notiktu pēc iespējas ātrāka un saprotamāka darbība.
4. Vietējā līmenī pašvaldībām ir jāveido pēc iespējas ciešāki kontakti ar uzņēmējiem, kā tas dabiski un pašsaprotami notiek mazāk apdzīvotās vietās. Tikai abpusēja izpratne par otras puses vajadzībām un vēlmēm var sekmēt birokrātijas mazināšanu.
5. Attālākiem reģiona uzņēmējiem pašvaldība varētu piedāvāt tādu pakalpojumu kā, piemēram, kredītiestādes piedāvā saviem lielākajiem klientiem – pašvaldības pārstāvis var ierasties pie uzņēmuma, lai ātri risinātu visus jautājumus tiešā komunikācijā ar uzņēmuma vadību.

3. PIELIKUMI

3.1. PROJEKTA INSTITŪCIJU PROFILI

3.1.1. DOBELES PIC / ZEMGALE

Dobeles PIC	Zemgale, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	Veicināt cilvēkresursu attīstību un nodrošināt uzņēmējdarbības atbalstu Dobeles novada sociāli ekonomiskai izaugsmei.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Piedāvājumā ir deviņas profesionālās tālākizglītības programmas, 15 profesionālās pilnveides programmas un 50 neformālās izglītības programmas.
Programmu attīstība (2007- 2012)	Populārākie un pieprasītākie ir valodu un datoru kursi, arī vadības un komunikācijas. Specifisko profesionālo zināšanu pieprasījums tehnoloģiskās attīstības rezultātā ir ļoti augsts – ķīmijas nozares zināšanas ir pieprasītas, taču tas nav PIC kompetencē strādāt ar šādām prasmēm. Tāpat šķērsprasmju pieprasījums ir kļuvis plašāks vienas specialitātes ietvaros, t.i. vairāk šķērsprasmju ir jāprot vienam speciālistam, - IT un valodu zināšanas kombinācijā ar citām, profesionālajām zināšanām un prasmēm. Specifiskās zināšanas uzņēmēji/ to darbinieki meklē paši.
Klientu statistika (2007-2012)	2009.gadā projekta pārrobežu sadarbība uzņēmējdarbības atbalsta sistēmas attīstībai Dobeles un Jonišķu rajonos ietvaros tika izstrādātas 12 apmācību programmas, kuras apguva 35 uzņēmēji un šobrīd turpina mācīties 40 uzņēmēji. 2010.gadā centrā apmācībās piedalījušies 839 cilvēki ar kopējo cilvēkstundu skaitu 103767. 2011.gadā tika organizētas konsultācijas, apmācības un semināri jauniem uzņēmējiem, jauniešiem, jau esošiem komersantiem par uzņēmumu dibināšanu, nodokļu un finanšu atskaišu sagatavošanu, mārketinga rīkiem, biznesa idejas attīstīšanu un ES struktūrfondu piesaisti. Kopā 390 interesentiem.
Klientu apmierinātība/ novērtējums	Atsevišķas saņemtās atsauksmes no kursu apmeklētājiem pauž prieku par gūto iedvesmu un optimismu darboties, konkrētus ierosinājumus turpmākajai attīstībai un arī atzinību par pašvaldības interesi par uzņēmējiem, piemēram, „Iepriecina, ka Dobeles novada vadītājs tiek ar uzņēmējiem. Saņemts ieteikums padomāt par finansējuma piesaisti programmu atbalstam, līdzīgi kā to dara Rīgas dome programmā „Atspēriens”.”
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	Daudzi bezdarbnieki atrod darbu pēc apmācībām, bet ne visi atnāk un pastāsta par to, t.i. šāda informācija nav objektīvi pieejama.

Dobeles PIC	Zemgale, Latvija
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Novada budžets, projekti, budžeta asignējumi pret maksas pakalpojumiem ir apmēram 1:3.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	No ieviesto projektu līdzekļiem ir labi aprīkotas telpas.
Dalība projektos	<p>Projekti PIC darbības laikā (no 1995.gada decembra) ir ieviesti 11 projekti, t.sk. 6 starptautiskie projekti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508293,80 Ls – ieviešanas procesā); 2. „Vietējo produktu attīstība Vidusbaltijā” (78714,048 Ls - ieviešanas procesā); 3. „Mācīšanas procesa attīstīšana, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) rīkus” (ieviešanas procesā); 4. „Pārrobežu sadarbība uzņēmējdarbības atbalsta sistēmas attīstībai Dobeles un Jonišķu rajonos” (132075,14 Ls); 5. „Pasniedzēju un pieaugušo izglītojamo motivācija (MALT)” (280709,75 Ls); 6. „MO DAL – Sociālo riska grupu dalībnieku motivēšana „MO DAL – <i>Motivating disadvantaged adult learners</i>”” (12353,88 Ls). <p>Kā apjomīgākie reģionālā līmeņa projekti finansējuma ziņā minami: „Zemgales plānošanas reģiona mūžizglītības atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes stiprināšana”; „Dobeles rajona profesionālo izglītības iestāžu pedagogu profesionālās un IT kompetences paaugstināšana”, „Komercedarbības uzsācēju apmācību, konsultāciju un finansiālā atbalsta programma”, „Personāla un organizācijas attīstība labklājības jomā Dobeļē Latvijā”.</p>

3.1.2. JELGAVAS NOVADA PAŠVALDĪBA / ZEMGALE

Jelgavas novada pašvaldība	Zemgale, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	<p>Mērķis/Mūžizglītības speciālistu uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veikt izpēti par pagasta iedzīvotāju un darbinieku vajadzībām mūžizglītībā un interešu grupu noskaidrošana; 2. Koordinēt un organizēt seminārus, kursus, nometnes, lekcijas, interešu grupas pagasta iedzīvotājiem; 3. Organizēt neformālās izglītības programmas izstrādi un īstenošanu, piesaistīt lektorus programmu īstenošanai; 4. Nodrošināt informācijas apriti par mūžizglītības iespējām pagastā, citos novada pagastos un pilsētā.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Kā organizējošā iestāde pašlaik rīko seminārus mūžizglītības speciālistiem, bet programmu piedāvājums ir tapšanas stadijā.

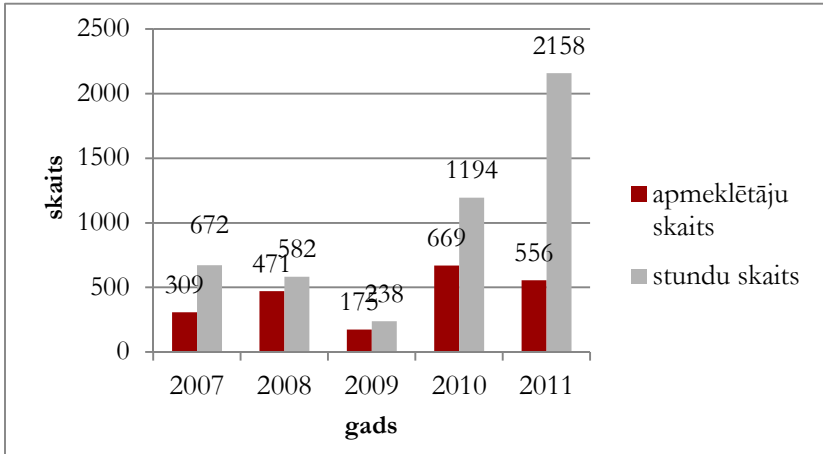
Jelgavas novada pašvaldība	Zemgale, Latvija
Programmu attīstība (2011-2012)	<p>Pārsvārā tika organizēti semināri un kursi dažādu rokdarbu tehniku apguvei, rotu veidošanā.</p> <p>Populārākie semināri: „Brošu veidošana”; „Konfekšu pušķi”; „Dekupāža”. Ļoti apmeklēta bija velosipēda vadīšanas tiesību iegūšanas aktivitāte, kas tika organizēta sadarbībā ar CSDD.</p> <p>Novadā notika regulāras izglītības speciālistu mūžizglītībā, jauniešu koordinātoru un biedrību pārstāvju tikšanās, izbraukuma semināri, lai iepazītos ar citu pagastu dienas centru un biedrību darbu mūžizglītības un jauniešu brīvā laikā pavadīšanas organizēšanas jomā. 2011.gadā notikuši 7 semināri, no tiem 4 bija izbraukuma semināri uz Elejas, Platones un Jaunsvirlaukas pagastiem, kā arī Dobeles PIUAC.</p>
Klientu statistika (2007-2012)	2011.gadā, kas ir pirmais institūcijas darbības gads, Jelgavas novada organizētajosursos/ semināros piedalījušies 826 cilvēki.
Klientu apmierinātība/ novērtējums	N/A
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	N/A
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	<p>Ir paredzēts noteikts budžets pašvaldībā, bet arī pašu klientu finansējums. Pašvaldībā ir 0.2 slodze uz mūžizglītības pasākumu organizēšanu.</p> <p>Ir arī pašu dalībnieku finansēti kursi. Ir sadarbība ar LLKC, mācību centru „Līdumi” u.c. specifiskas apmācības nav iespēju nodrošināt.</p>
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Materiāli tehniskais nodrošinājums iegādāts šī projekta ietvaros, piemēram, mobilā datorklase.
Dalība projektos	<p>Kā apjomīgākie kopš 2007.gada ieviestie projekti minami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508 293,80 Ls – ieviešanas procesā); 2. ”Rīcības spējas paaugstināšanas pasākumi Eiropas Savienības fondu piesaistei Jelgavas novada pašvaldībā” (11 105,93 Ls – ieviešanas procesā); 3. „Atbalsts vispārējās izglītības pedagogu nodrošināšanai prioritārajos priekšmetos” (290 221 Ls); 4. „Amatniecības pārrobežu sadarbības tīkls kā Latvijas – Lietuvas pierobežas pievilcības veicinātājs” (1 128 755 Ls); 5. „Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībā darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai” (398 560,47 Ls); 6. „Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos” (200 000 Ls); 7. „Uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšana Zemgales reģiona pierobežas teritorijās” (473 000,44 Ls).

3.1.3. RUNDĀLES NOVADA DOME / ZEMGALE

Rundāles novada dome	Zemgale, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	Sniegt apmācības, ar uzsvaru uz to ģeogrāfisko pieejamību. Mērķa grupa – personas, kuras nespēj/ nevēlas nokļūt uz apmācību centriem Jelgavā vai citur, kur jau tiek sniegtas apmācības.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Projekta ietvaros ir plānots realizēt programmas „Motivācijas programma”, „Biznesa plāna izstrāde”, „Biznesa vadība mainīgas ekonomiskās situācijas apstākļos”, „Inovācija - radošas uzņēmējdarbības pamats”. Turpmākas programmas tiks izvēlētas pēc projektā plānoto programmu ieviešanas.
Programmu attīstība (2007-2012)	N/A
Klientu statistika (2007-2012)	N/A
Klientu apmierinātība/ novērtējums	N/A
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	N/A
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	ES finansējuma piesaiste, domes budžets, apmācāmo personu līdzfinansējums.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	2011.gada rudenī veikts remonts un šobrīd tiek iepirkts aprīkojums.
Dalība projektos	„Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (COOP EDU-SHIP) ir projekts, kura ietvaros sāk attīstīties šis centrs. Dalība projektos „Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos” un „Uzņēmējdarbības atbalsta bibliotēka”.

3.1.4. LIEPĀJAS UNIVERSITĀTES MŪŽIZGLĪTĪBAS NODAĻA / KURZEME

Liepājas universitāte	Kurzeme, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	Sniegt bezdarbniekiem apmācības NVA iepirkumos un Mūžizglītības pasākumu nodrošināšana nodarbinātām personām.. Mērķa grupa: Pedagogi.

Liepājas universitāte	Kurzeme, Latvija																		
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Kopā 45 programmas - Pedagogiem: A grupas kursi – vispārējās kompetences, B grupas kursi – papildus kvalifikācijas, kas dod tiesības īstenot vēl citu priekšmetu apmācības. Pedagogu kvalifikācijas vajadzības nosaka MK noteikumi, bet citiem apmācību apmeklētājiem būtiska ir interešu izglītība. Piedāvājumu nosaka arī NVA programmas.																		
Programmu attīstība (2007-2012)	Apmeklētākie kursi 2007.-2011.gada periodā ir: Bērnu ar speciālām vajadzībām integrācija un iekļaušana izglītības procesā; Sociālās atstumtības nodrošinājums bērniem ar speciālām vajadzībām; Praktiskums projektu vadībā; Mācīšanās šķēršļi, to noteikšana un novērtēšana, Speciālā izglītība (izglītojamie ar mācīšanās traucējumiem un garīgās attīstības traucējumiem) un Matemātika 5.-6.klasēs. Kopš 2011.gada tiek piedāvāta kursu apguve sadarbībā ar NVA. Programmas piedāvājumu lielā mērā nosaka finansētāji.																		
Klientu statistika (2007-2012)	Liepājas Universitāte pārskata periodā ir organizējusi 77 kursus, kurus apmeklējuši 2180 interesenti. Pamatā kursu mērķauditorija ir skolotāji un organizētie kursi ir vērsti uz profesionālo prasmju pilnveidošanu. Kursu pieprasījums 2007.-2011.gada periodā ir bijis diezgan svārstīgs ar tendenci pieaugt un samazināties, bet apmeklēto stundu skaits kopš 2009.gada saglabā tendenci pieaugt, kas izskaidrojams ar to, ka pieaudzis kursu piedāvājums un kursu apjoms, t.i. tiek kļuvuši padziļinātāki. Visapmeklētākais kurss, pēc apmeklētājstundu skaita, 2007.-2011.gada periodā bija speciālās izglītības kurss skolotājiem darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām integrācijai un iekļaušanai izglītības procesā – kopā 421 apmeklētājs un 37824 apmeklētājstundas.																		
	 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Apmeklētāju skaits</th> <th>Stundu skaits</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2007</td> <td>309</td> <td>672</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>471</td> <td>582</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>175</td> <td>238</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>669</td> <td>1194</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>556</td> <td>2158</td> </tr> </tbody> </table>	Gads	Apmeklētāju skaits	Stundu skaits	2007	309	672	2008	471	582	2009	175	238	2010	669	1194	2011	556	2158
Gads	Apmeklētāju skaits	Stundu skaits																	
2007	309	672																	
2008	471	582																	
2009	175	238																	
2010	669	1194																	
2011	556	2158																	
Klientu apmierinātība/novērtējums	N/A																		
Klientu panākumi pēc pakalpojuma	N/A																		

Liepājas universitāte	Kurzeme, Latvija
saņemšanas	
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Fondu finansējums, valsts un pašu apmācāmo finansējums.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Mūžizglītības nodaļas tehniskais nodrošinājums ir kopīgs ar universitāti. Uz doto brīdi nav pietiekošs stacionārais aprīkojums, - tehnika tiek nēsāta no viena kabineta uz otru.
Dalība projektos	<p>Apjomīgākie kopš 2007.gada ieviestie projekti un piesaistītais finansējums:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508 293,80 Ls – ieviešanas procesā, tiek īstenots partnerībā); 2. „Liepājas Universitātes infrastruktūras un mācību aprīkojuma modernizācija prioritāro virzienu studiju kvalitātes uzlabošanai, nodrošinot vienlīdzīgu iespēju principu un universālu vides pieejamību” (1 837 771 Ls – ieviešanas procesā); 3. „Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība” (2 700 000 Ls – ieviešanas procesā); 4. „Atbalsts maģistra studiju īstenošanai Liepājas Universitātē” (107 673 Ls – ieviešanas procesā, tiek īstenots partnerībā); 5. „Inovatīva un praksē balstīta pedagogu izglītības ieguve un mentoru profesionālā pilnveide” (900 000 Ls – ieviešanas procesā, tiek īstenots partnerībā); 6. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārīgizglītojošo mācību priekšmetu pedagogu kompetences paaugstināšana” (932 756 Ls – ieviešanas procesā, tiek īstenots partnerībā); 7. „Doktora studiju attīstība Liepājas Universitātē” (631 089 Ls – ieviešanas procesā); 8. „Metodoloģiskā ietvara veidošana reģionālā biznesa izaugsmes veicināšanai (LT-LV)” (109 608,90 Ls, īstenots partnerībā); 9. ESF projekts „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” Nr. 2011/15_ESF/1.1-12.5.6ESF/50; 10. ESF projekts „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā -2” Nr. 1DP//1.3.1.1.3/09/IPIA/NVA/001.

3.1.5. VENTSPILS AUGSTSKOLA / KURZEME

Ventspils augstskola	Kurzeme, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	Piedāvāt ikvienam Kurzemes reģiona iedzīvotājam iespēju izglīties visas dzīves garumā, paaugstinot vai mainot savu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām un savām interesēm un vajadzībām, tādējādi vairojot Ventspils, Kurzemes un visas Latvijas intelektuālo potenciālu, nodrošinot tautsaimniecību ar zinošiem un radoši domājošiem speciālistiem.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Aktuālajā programmu piedāvājumā dominē svešvalodu apguve un datorapmācības. Tiek piedāvāts apgūt septiņas svešvalodas – angļu, vācu, krievu, franču, spāņu, norvēģu un lietuviešu valodas gan bez, gan ar priekšzināšanām, kā arī datorzinību pamatus un darbu ar datorprogrammām.

Ventspils augstskola	Kurzeme, Latvija
	<p>Interesu izglītības programmas piedāvā apgūt šūšanas, adīšanas, tamborēšanas un tekstilmozaikas veidošanas prasmes.</p> <p>Neformālās izglītības programmas piedāvā apmeklēt tādus kursus kā, piemēram, kultūras vēsture, mākslas un kino vēsture, ētika, sengrieķu kultūra, filozofija, pasaules reliģiju vēsture u.c.</p>
Programmu attīstība (2007- 2012)	<p>Gadu gaitā attīstās un kļūst pieprasītākas inženierzinātnes un augstskolas pieprasījums pēc šķērsprasmju attīstošajiem kursiem, t.i. valodas un datorkursi.</p> <p>Psiholoģija, literatūra, māksla, personības pilnveides kursi ir bijuši pieprasīti. Bieži kursus pasniedz bijušie studenti, kursus mēdz būt 120-130 beidzēju pavisam.</p>
Klientu statistika (2007-2012)	<p>Katru gadu apmācības tiek sniegtas vidēji 700-800 personām, visaugstākais klientu skaits bija 2007.gadā - 1200.</p> <p>Kopumā uz apmācībām piesakās daudz cilvēku, bet to skaits nedaudz saruka finanšu krīzes laikā. Kuponu apmācības sadarbībā ar NVA nedaudz atbalstīja procesu krīzes laikā.</p> <p>2007.gadā apmācīja Ventspils naftas darbiniekus angļu valodā.</p> <p>Centrs izstrādā arī individuāli piemērotas programmas un ir arī atsevišķa pakalpojumu grupa – sagatavošanās centralizētajiem eksāmeniem, angļu valodas, fizikas, latviešu valodas cittautiešiem., taču šāda veida apmācībām pietrūkst pirkspēja – skolēni grib, vecāki nevar atļauties.</p>
Klientu apmierinātība/ novērtējums	Atsauksmes tiek publicētas par katru kursu mājas lapā.
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	<p>Piemēram, kāda bezdarbnieku kursu beidzēja atvēra savu maizes ceptuvi pēc bezdarbnieku kursiem, kurus apmaksāja pašvaldība.</p> <p>Cilvēki bieži pēc kursu beigšanas turpina izglīties tajā jomā. Piemēram, vācu valodas kursu beidzēja uzsāka studijas augstskolā vācu valodā likumdošanas sfērā.</p> <p>Tekstila apmācību beidzēji prot paši sev uzšūt drēbes.</p>
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	<p>Mācību centrs ir pilnībā patstāvīgs un patstāvīgi pelna, neatkarīgi no augstskolas.</p> <p>Finansējums tiek piesaistīts no projektiem, iepirkumiem, klientu maksājumiem, pašvaldības. Atsevišķas apmācības finansē privāti ziedotāji.</p>
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Pilnībā pietiekošs, var izmantot Ventspils augstskolas rīcībā esošo, pretim sniedzot ekvivalentu labumu.
Dalība projektos	<p>Apjomīgākie ieviestie projekti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508 293,80 Ls – ieviešanas procesā); 2. „Vienota augsto tehnoloģiju pētniecības un mācību centra izveidošana” (371 637,83 Ls – ieviešanas procesā);

Ventspils augstskola	Kurzeme, Latvija
	<ol style="list-style-type: none"> 3. „Projekts „(IKSA-CENTRS) Informācijas, komunikāciju un signālapstrādes tehnoloģiju valsts nozīmes pētniecības centra izveide” (1 1182 553 Ls – ieviešanas procesā); 4. „JRTC (Apvienotā pētniecības un apmācību centra) paplašināšana izklaidēto reālā laika signālapstrādes un kontroles sistēmu izstrādes jomā, Cross-border DISCOS” (546 857,54 Ls – ieviešanas procesā); 5. „Ventspils Augstskolas Informācijas tehnoloģiju fakultātes studiju programmu realizēšanai nepieciešamās infrastruktūras modernizēšana” (2 969 384 Ls); 6. „Mūžizglītības pārrobežu kapacitātes paaugstināšana (5L)” (713 101,48 Ls); 7. „Mazās inovatīvās uzņēmējdarbības atbalsta tīkls (SibNet)” (394826,85 Ls); 8. „Apmācība investīciju gatavībai atbilstoši reģiona vajadzībām” (129259,00 Ls); 9. NVA projekti.

3.1.6. TALSU NOVADA PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS CENTRS / KURZEME

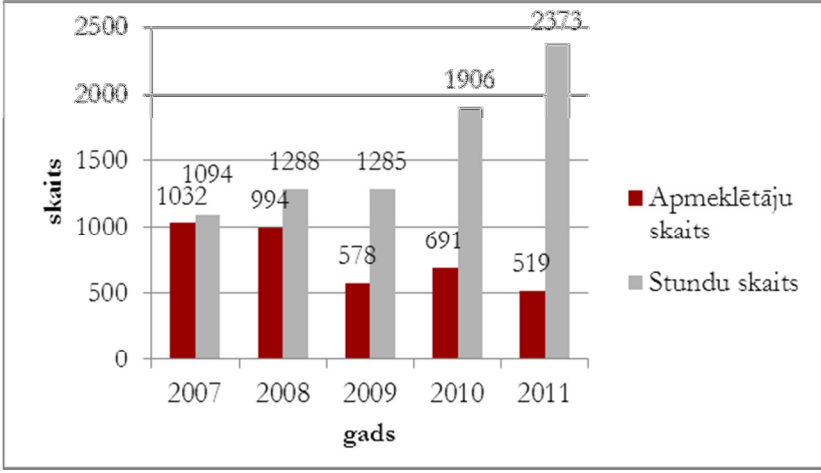
Talsu novada PIC	Kurzeme, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	Vienotas, mērķtiecīgas pieaugušo izglītības piedāvājuma stratēģijas īstenošana Talsu novadā, nodrošinot iedzīvotājiem neformālās izglītības pieejamību, tai skaitā arī izpratnes veidošanu par inovāciju, zinātnes un jauno tehnoloģiju lomu teritorijas un uzņēmējdarbības attīstībā.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	<p>Piedāvājums ir personām no skolas vecuma līdz pensijas vecumam. Maksas piedāvājums ir: floristika, dārzkopība, valodu apmācības, foto kursi, kultūras pasākumu plānošana, organizāciju vadība, grāmatvedības pamati, lietvedība, sabiedriskās attiecības, uzņēmējdarbības pamati, NVO dibināšana un vadība, loģistika un mārketingas, vadības grāmatvedība, vienkāršotā ieraksta grāmatvedības sistēma, organizāciju vadības psiholoģija, biznesa domāšana, projektu vadība, darbības stratēģijas plānošana, komercdarbības pamati.</p> <p>Kuponu apmācības NVA: kultūras pasākumu organizēšana, organizāciju vadība, sociālā komunikācija sociālajiem darbiniekiem, NVO dibināšana un vadība, loģistika un mārketingas, vadības grāmatvedība, vienkāršotā ieraksta grāmatvedības sistēma. Šobrīd kopā ar biznesa inkubatoru izstrādā jaunu apmācību programmu uzņēmējdarbības vadībai.</p> <p>PIC ir oficiāls Latvijas tehnoloģiskā centra (LTC) sadarbības partneris, šīs sadarbības ietvaros piedāvā piekļuvi EEN datu bāzei- inovatīvu tehnoloģisko risinājumu iespējas. Uzņēmējiem tiek sniegta palīdzība kā atrast partnerus, tā arī veikti pirmie kontakti un konsultācijas sadarbības iespēju apzināšanai.</p>
Programmu attīstība (2007- 2012)	Uz apmācībām nenāk vieni un tie paši cilvēki. Uz maksas kursiem nāk tie, kurus dzīve piespiež apgūt jaunas iemaņas. Cilvēki nāk arī relaksēties pēc slimībām, atgūt pašapziņu, saprast notiekošo ar un ap viņiem, un, protams, apgūt jaunas zināšanas un prasmes.
Klientu statistika (2007-2012)	2007.gadā realizēti septiņi kursi, kurus kopā apmeklēja 131 dalībnieks, kā arī 8 sešu stundu semināri, ar kopējo dalībnieku skaitu 187 cilvēki, tostarp arī pašvaldību vadītāji un administrācijas darbinieki. Pēc cilvēkstundu skaita

Talsu novada PIC	Kurzeme, Latvija
	<p>visapmeklētākie kursi bija dārza dizaina, interjera dizaina un angļu valodas kursi. 2008.gadā piedāvājumā bija 11 kursi un kopējais apmeklēju skaits 125 interesenti. Projekta ietvaros tika organizēti 12 apmācību semināri par projektu vadību, stresa vadību, vadības psiholoģiju, laika menedžmentu un personāla vadību ar kopējo dalībnieku skaitu 246 cilvēki, kā arī A. Poišas seminārs „Pats savā dzīves upē” (dalībnieku skaits- 35) un konference „Mūžizglītība visiem: kā to izmantot?” (dalībnieku skaits- 60). 2009.gadā Talsu PIC piedāvāja apgūt 11 dažādus kursus un kopumā tos ir apmeklējuši 106 Talsu novada iedzīvotāji un sertifikātus saņēmuši 70 dalībnieki. Lielākais pieprasījums ir bijis pēc angļu valodas kursiem iesācējiem. Tos ir apmeklējuši 26% no kopējā dalībnieku skaita. 2010.gadā ir strauji iesaistījis Talsu PIC organizēto apmācību un kursu piedāvājums – kopā 34, kurus apmeklējuši 228 cilvēki. Novadīta arī uzņēmējdarbības atbalsta konference, ar kopējo dalībnieku skaitu 72 interesenti. Vispieprasītākie kursi bija angļu valodas apguves kursi ar un bez priekšzināšanām un sociālo komunikāciju apguves kurss. 2011.gadā telpu remonta dēļ aktivitātes bija ierobežotas, bet kopā tika piedāvāti astoņi mācību kursi, un 13 semināri, kuri kopumā vērsti uz uzņēmējdarbības iemaņu attīstīšanu – valodu, komunikācijas un konkrētu uzņēmējdarbības prasmju apguvi.</p>
Klientu apmierinātība/novērtējums	<p>Klienti atzīst, ka kursi ir ļoti noderīgi un, ja būtu tos noklausījušies agrāk, iespējams būtu izvairījušies no daļas pieļauto kļūdu.</p> <p>Klienti ir dažādi, gan tādi, kuri nāk pilnveidot savas profesionālās prasmes, gan arī tādi, kuri vēlas sevi pilnveidot un attīstīt dzīves prasmes.</p>
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	N/A
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Talsu novada domes asignējumi; Darba devēju līdzekļi; Izglītojamo līdzekļi; Fizisko un juridisko personu ziedojumi; Projektos iegūtie līdzekļi u.c.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Šobrīd TN PIC izvietots kinoteātra ēkā Valdemāra ielā 17a, kur tā rīcībā ir zāle un administratīvais birojs. PIC izmanto arī trīs Talsu novada administratīvā centra zāles, kuras Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas ietvaros tiek renovētas un labiekārtotas apmācību vajadzībām ar atbilstošu aprīkojumu. Savukārt LEADER projekta ietvaros tikusi iegādāta mobilā datorklase. Plānots renovēt un iegādāties jaunu aprīkojumu arī PIC telpās kinoteātra ēkā.
Dalība projektos	<p>Ieviestie projekti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508 293,80 Ls – ieviešanas procesā); 2. „Central Balticum Entrepreneurship Interaction (CB ENTREINT)” (ieviešanas procesā, sadarbībā ar Latvijas Tehnoloģisko Centru); 3. „MVU starptautisko pakalpojumu pieejamības veidošana (BASIS)” (ieviešanas procesā, sadarbībā ar Kurzemes plānošanas reģionu); 4. „Kurzemes plānošanas reģiona atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes

Talsu novada PIC	Kurzeme, Latvija
	<p>stiprināšana mūžizglītības ieviešanai”;</p> <p>5. „Mūžizglītības nedēļa Talsu rajonā”;</p> <p>6. „SIGNS: Seniors Input to Generations Dialogue in Education Partners Tasks”;</p> <p>7. ESF projekts „Mūžizglītības Pasākumi Nodarbinātām Personām” Nr.1 DP/1.2.2.1.2./09/IPIA/NVA/001.</p>

3.1.7. KULDĪGAS NOVADA DOMES PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS CENTRS / KURZEME

Kuldīgas novada PIC	Kurzeme, Latvija
Mērķis/ mērķa grupa	<p>Nodrošināt mūžizglītības pieejamību iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīves vietas, ienākumu līmeņa, etniskās piederības un funkcionāliem traucējumiem Kuldīgas, Alsungas un Skrundas novados.</p> <p>Veidot pieaugušajiem kvalitatīvas izglītības piedāvājumu, kas nodrošina ilgtspējīgas kompetences darbam, pilsoniskai līdzdalībai, personības izaugsmei un sekmē uz augstām prasmēm balstītu konkurētspējīgas zināšanu ekonomikas un demokrātiskas sabiedrības attīstību Kurzemes reģionā.</p> <p>Mērķgrupas: pašvaldību un iestāžu darbinieki; uzņēmēji; novadu iedzīvotāji; bezdarbnieki/ darba meklētāji un nodarbinātās personas.</p>
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	<p>Pamatā tas elastīgi piemērojas pieprasījumam un programmas tiek veidotas un pielāgotas iedzīvotāju, pašvaldības darbinieku un uzņēmēju vēlmēm un vajadzībām. Tiek izstrādātas individuālas apmācību programmas pēc pasūtītāja vēlmēm.</p> <p>Vispieprasītākie ir svešvalodu, datorzinību un vadības zinību kursi.</p>
Programmu attīstība (2007-2012)	<p>Vispopulārākie kursi pēc apmeklētājistundu skaita pārskata periodā ir kursi/semināri, kuri vērsti uz šķērsprasmju attīstīšanu, t.i. valodu kursi, datorkursi un projektu vadības kursi. No tiešo prasmju attīstošajiem kursiem kā visapmeklētākie minami katlu iekārtu operatoru atestācijas/ pārātestācijas kursi.</p> <p>2007.gadā visapmeklētākie kursi bija Komercedarbības un pašnodarbinātības uzsākšana ALTUM un NVA klientiem īstenotie datorkursi. 2008.gadā pēc apmeklētāju skaita arī vispopulārākie bija NVA klientiem īstenotie datorkursi un angļu valodas kursi, 2009.gadā pie populārākajiem pievienojās arī projektu vadības kursi, un 2010. un 2011.gadā turpinājās tendence un nemainīgi visapmeklētākie bija datorkursi, projektu vadības un angļu valodas kursi.</p>
Klientu statistika (2007-2012)	<p>Kuldīgas novada pieaugušo izglītības centrs laika posmā no 2007.-2011.gadam ir organizējis 264 kursus/seminārus, kurus apmeklējuši 3814 interesenti.</p> <p>Analīzes periodā vērojama sakarība samazināties apmeklētāju skaitam, bet pieaugt kursu apjomam jeb stundu skaitam, no tā var secināt, ka kursi kļuvuši apjomīgāki un sniedz padziļinātākas zināšanas un izpratni par kursa tēmu.</p>

Kuldīgas novada PIC	Kurzeme, Latvija																		
	 <table border="1" data-bbox="411 309 1236 779"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Apmeklētāju skaits</th> <th>Stundu skaits</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2007</td> <td>1032</td> <td>1094</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>994</td> <td>1288</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>578</td> <td>1285</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>691</td> <td>1906</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>519</td> <td>2373</td> </tr> </tbody> </table>	Gads	Apmeklētāju skaits	Stundu skaits	2007	1032	1094	2008	994	1288	2009	578	1285	2010	691	1906	2011	519	2373
Gads	Apmeklētāju skaits	Stundu skaits																	
2007	1032	1094																	
2008	994	1288																	
2009	578	1285																	
2010	691	1906																	
2011	519	2373																	
Klientu apmierinātība/novērtējums	Programmu vērtēšana tiek veikta ar atlasē metodes palīdzību, izmantojot speciāli izstrādātas novērtējuma anketas.																		
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	Uz doto brīdi nav speciāli izveidota datu bāze, bet kursu laikā vai arī pēc to pabeigšanas, izglītojamie ir iekārtojušies darbā vai kļuvuši par pašnodarbinātām personām.																		
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	<p>Apmēram 20% finansējuma ir no Kuldīgas novada domes budžeta, 80% veidojas no veiksmīgas piedalīšanās iepirkumos, projektu finansējuma, ieņēmumiem no maksas kursiem.</p> <p>Pēdējos divus gadus ir kuponu apmācības sadarbībā ar NVA.</p> <p>Kopš 2007.gada Kuldīgas novada PIC finansējums ir stabils un apgrozījums pieaug.</p>																		
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Izveidotas divas mācību klases ar bezvadu interneta pieslēgumu, kuras aprīkotas ar stacionāru projektoru, pārvietojamu tāfeli un modernu interaktīvo tāfeli. Klases mēbeles ir viegli transformējamas atbilstoši nepieciešamībai. Ir pilnībā aprīkotas 13 pārnēsājamas darba vietas ar Windows 7, Microsoft Office 2007, MS Project 2007. Iegādāta multifunkcionālā iekārta, kas nodrošina kopēšanu un skenēšanu, dokumentu kamera, digitālā kamera, iekārta dokumentu iesiešanai, kā arī vieglā automašīna, kas nodrošina pakalpojumu mobilitāti.																		
Dalība projektos	<p>Nozīmīgākie projekti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Konkurētspējīga uzņēmējdarbība caur mūžizglītības un uzņēmēju sadarbību” (508 293,80 Ls – ieviešanas procesā); 2. „Motivācijas programmu izstrāde un aprobācija dzīves kvalitātes paaugstināšanai un nodarbinātības sekmēšanai” (44 822,14 Ls); 3. „Dzīvotprieka skola” (20 146,58 Ls); 4. „Jauniešu ar zemu pamatprasmju līmeni un invalīdu apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai Kuldīgā” (33 554,03 Ls); 5. Sadarbība ar SIA „Comperio” ESF līdzfinansētā „Komerccarbības uzsācēju apmācības, konsultācijas un finansiālā atbalsta programmas” īstenošana Kurzemes reģionā; 																		

Kuldīgas novada PIC	Kurzeme, Latvija
	<ol style="list-style-type: none"> 6. Sadarbība ar biedrību „Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija” projekts Latvija@Pasaule par pedagogu apmācību Kuldīgas rajonā; 7. Grundtvig mācību partnerības projekts „Together Each Achieves More (TEAM)”; 8. Grundtvig darbnīca „Creativity and visual art”; 9. Grundtvig mācību partnerības projekts „Woman in the modern world”; 10. Nordplus projekts „Still-Active – A Communication Tool for Fighting Social Isolation”; 11. Iepirkuma līgums ar NVA par pasākuma „Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām” īstenošanu; 12. Iepirkuma līgums ar NVA par sadarbību profesionālās tālākizglītības vai profesionālās pilnveides programmas apguves organizēšanā preventīvā bezdarba samazināšanas pasākuma „Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām” ietvaros; 13. Iepirkuma līgums par sadarbību neformālās izglītības programmu īstenošanā bezdarba riskam pakļautām personām preventīvā bezdarba samazināšanas pasākuma „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” ietvaros; 14. Iepirkuma līgums par neformālās izglītības programmu apguves īstenošanu bezdarbniekiem un darba meklētājiem.

3.1.8. ROKIŠĶU RAJONA PAŠVALDĪBAS IZGLĪTĪBAS CENTRS/ PAŅEVEŽA

Rokišķu rajona PIC	Paņevežas reģions, Lietuva
Mērķis/ mērķa grupa	<p>Iestāde organizē kvalifikācijas celšanas pasākumus rajona iedzīvotājiem, galvenokārt pedagogiem (semināri, kursi, konferences, utt.); analizē izglītības pasākumu nepieciešamību un izveido attiecīgu piedāvājumu Rokišķu rajonā; organizē izglītības darbinieku (pedagogu) metodisko darbību un ievieš jaunas izglītības metodes; koordinē rajona skolotāju atestēšanu; apkopo izglītības metodiku un literatūru (bibliotēka) u.c.</p> <p>Mērķauditorija: Rokišķu rajona pedagogi, ārsti; Rokišķu rajona iestāžu darbinieki; ES struktūrfondu atbalsta projektu pretendenti un Rokišķu rajona pašvaldības izglītības centra projektu partneri.</p>
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Kopā 30 tālākizglītības programmas skolotājiem.
Programmu attīstība (2007-2012)	Programmu piedāvājums katru gadu pieaug, jo izglītības vajadzības uz doto brīdi tiek apmierinātas par aptuveni 80%.
Klientu statistika (2007-2012)	Pieprasījums pieaug, taču kursus pamatā apmeklē vieni un tie paši interesenti.
Klientu apmierinātība/ novērtējums	Visbiežāk atsauksmes ir labas. Klientu apmierinātība atkarīga no lektoru profesionalitātes.
Klientu	Tiek saņemta atgriezeniskā saite par veiksmīgu pieredzi.

Rokiškų rajona PIC	Paņevežas reģions, Lietuva
panākumi pēc pakalpojuma saņēšanas	
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Lielākā daļa no semināriem klientiem ir bez maksas, tā tiek finansēta no ES struktūrfondu līdzekļiem, pārējos PIC finansē no pašu līdzekļiem.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Projekta LLIII-175 ietvaros ir restaurētas telpas un uzlabots materiāltehniskais nodrošinājums.
Dalība projektos	Sadarbību ar uzņēmējiem PIC ir uzsācis Projekta LLIII-175 ietvaros. PIC ir piedalījies projektā „Radviliškų, Rokiškų un Pakrojas rajonu sākumklašu skolotāju svešvalodu kvalifikācijas celšana” Lietuvas 2007.-2013.g. Cilvēkresursu attīstības prioritātes programmas „Mūžizglītība” pasākuma „Valodu mācīšanas, uzņēmējdarbības audzināšanas un novatorisku izglītības metožu radīšana un īstenošana” ietvaros un „Skolu kopienas sadarbības formu attīstība dienvidrietumu, centrālā, ziemeļu un ziemeļaustrumu Lietuvas reģionu skolās”.

3.1.9. ŠAULU REĢIONA ATTĪSTĪBAS AĢENTŪRA/ ŠAULI

Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Šauļu reģions, Lietuva
Mērķis/ mērķa grupa	Šauļu reģiona attīstības aģentūra veicina ES finansējuma piesaisti un veicina investīciju pievilcību Šauļu reģionā; izstrādā un īsteno sadarbības projektus, administrē citu institūciju un uzņēmēju projektu darbību; aktīvi atbalsta uzņēmējdarbību reģionā, sniedzot konsultācijas, apmācības un citus biznesa pakalpojumus. Mērķauditorija: Šauļu reģiona iedzīvotāji - uzņēmēji, ierēdņi, lauksaimnieki un citi.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Iestāde sastāv no 3 nodaļām: Biznesa konsultāciju un starptautisko attiecību nodaļa; Projektu izstrādes un administrēšanas nodaļa; Mācību nodaļa. Pamata piedāvājumu veido kvalifikācijas celšanas programmas. Ir gan valsts akreditētas programmas, gan neakreditētas, par kuru noklausīšanos klienti saņem iestādes izdotu apliecību.
Programmu attīstība (2007-2012)	2008.g. apmācību skaits – 64, apmācīti 1254 cilvēki; 2009.g. apmācību skaits – 23, apmācīti 262 cilvēki; 2010.g. apmācību skaits – 48, apmācīti 561 cilvēki; 2011.g. apmācību skaits – 183, apmācīti 2000 cilvēku.
Klientu statistika (2007-2012)	Aktīvākie kursu apmeklētāji – gados vecāki cilvēki, lauku iedzīvotāji sākot no 45 gadiem, galvenokārt lauksaimnieki.

Šauļu reģiona attīstības aģentūra	Šauļu reģions, Lietuva
Klientu apmierinātība/novērtējums	Iestādei ir konkurētspējas trūkums plaša citu iestāžu līdzīga izglītības programmu piedāvājuma dēļ. Apmācāmiem ir svarīgs kursu pasniezējs – tā profesionalitāte un personība. Cilvēki ir apmierināti, ja pasniezējs nodrošina viņiem noderīgas zināšanas un informācijas materiālus.
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	N/A.
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	ES finansējums, darba devēju (apmācību pasūtītāju) un apmācāmo pašu finansējums. Pašvaldība nodrošina telpas.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Tehniskais nodrošinājums uz doto brīdi ir pietiekams, ir izveidota datorklase, konferenču zāle un ir pieejamas lielas nodaļu telpas.
Dalība projektos	Bez konkrētā Projekta aktuālākie šobrīd īstenojamie projekti: „Profesionālās apmācības uzlabošana atbilstīgi darba tirgus vajadzībām”; „Lauksaimnieku un personu, kas strādā lauksaimniecībā, kvalifikācijas pilnveide”; „Mākslas inkubators”, „Konkurētspējīgs bizness, pamatojoties uz mūžizglītību un sadarbību starp biznesa organizācijām”, „Kopīgu stratēģiju attīstība un sadarbības tīklu izveide, lai veicinātu radošo industriju”, „Kultūras sadarbība Latvijas - Lietuvas pierobežas reģionā”.

3.1.10. ŠAUĻU PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS IZGLĪTĪBAS CENTRS/ ŠAUĻI

Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs	Šauļu reģions, Lietuva
Mērķis/mērķa grupa	Centra mērķauditorija ir izglītības darbinieki - izglītības iestāžu vadītāji un pedagogi, tāpat arī audzēkņu vecāki u.c.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Neformālā pieaugušo (pedagogu, citu izglītības darbinieku) izglītība - kvalifikācijas celšanas, papildus kompetences un prasmju iegūšanas programmas. Centra darbība arvien paplašinās, aug programmu daudzveidība un skaits. Akreditētās programmas: speciālā psiholoģija un pedagoģija, informācijas tehnoloģijas.
Programmu attīstība (2007-2012)	Minētajā laika posmā apmācību pieprasījums ir mainījies ļoti maz. Ekonomiskās situācijas dēļ tas ir nedaudz samazinājies.
Klientu	Mūžizglītības pieprasījums ir stabils. Aktīvākie apmācību lietotāji ir skolotāji,

Šauļu pilsētas pašvaldības izglītības centrs	Šauļu reģions, Lietuva
statistika (2007-2012)	motivācija – celt savu kvalifikāciju. Jauniešu un vecāka gadu gājuma cilvēku īpatsvars ir mazs.
Klientu apmierinātība/novērtējums	Visbiežāk cilvēki ir apmierināti ar apmācībām, t.sk. ar pasniedzēju profesionalitāti un iegūtajām zināšanām.
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	N/A.
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	ES finansējums, Šauļu pilsētas pašvaldības u.c. publisko institūciju līdzfinansējums, klientu finanšu līdzekļi.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Centra materiāltehniskais nodrošinājums ir apmierinošs, - centram ir ierīkota mācību datorklase ar 21 datorvietu un ir vairākas nelielas mācību telpas kursu organizēšanai. Projekta LLIII-175 ietvaros tiek restaurētas telpas.
Dalība projektos	Projekts LLIII-175; „Ekologs“ - publisks vides informācijas punkts Šauļu pilsētas iedzīvotājiem un viesiem, (tika atvērta, īstenojot ES projektu „Šauļu pilsētas pašvaldības vides informācijas un izplatīšanas sistēmas izveide”, kuru īsteno Šauļu pilsētas pašvaldība).

3.1.11. JONIŠĶU TŪRISMA UN BIZNESA INFORMĀCIJAS CENTRS / ŠAUĻI

Jonišķu TBIC	Šauļu reģions, Lietuva
Mērķis/mērķa grupa	Nodrošina uzņēmējdarbības atbalstu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, fiziskajām personām, individuālajiem uzņēmējiem u.c., sniedzot konsultācijas, apmācības un citus pakalpojumus. Mērķauditorija: Jonišķu reģiona iedzīvotāji, t.sk. uzņēmēji, ierēdņi, lauksaimnieki, kā arī reģiona viesi.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Iestāde aktīvi atbalsta uzņēmējdarbību reģionā, īstenojot ES līdzfinansētus projektus. Organizē apmācības dažādu profesiju pārstāvjiem - dizaineriem, frizieriem, grāmatvežiem, juristiem, psihologiem u.c.
Programmu attīstība (2007-2012)	Programmu piedāvājums un to attīstība ir atkarīgi no attiecīgajā laika posmā īstenotajiem projektiem.
Klientu statistika (2007-2012)	Ekonomiskās situācijas iespaidā apmācību piedāvājums un pieprasījums ir samazinājies. Uz apmācībām nereti nāk vieni un tie paši cilvēki. Parasti kursus apmeklē cilvēki, kuri vēlas iegūt jaunas zināšanas un veiksmīgāk

Jonišķu TBIC	Šauļu reģions, Lietuva
	iekļauties darba tirgū.
Klientu apmierinātība/novērtējums	N/A.
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	Ir publicēts buklets „Jonišķu krasta veiksmes stāsti”, kurā īsumā ir aprakstīta reģiona uzņēmēju, lauksaimnieku un amatnieku veiksmīgas darbības pieredze.
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	ES struktūrfondi veido 50% finansējuma, pašvaldības līdzfinansējums - 25%, vietēja mēroga projekti - 25 %.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Materiāli tehniskais nodrošinājums ir apmierinošs. Apmācību centra rīcībā ir konferenču zāle ar nepieciešamo aprīkojumu, ir plašas, izremontētas telpas. Mācību centrs atrodas pašā pilsētas centrā.
Dalība projektos	Veiksmīga sadarbība ar partneriem no Latvijas Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības projekta „ <i>Cross-border network of craft as promoter of attractiveness of Latvia-Lithuania borderlands</i> ” ietvaros.

3.1.12. PAKROJAS BIZNESA INFORMĀCIJAS CENTRS / ŠAULI

Pakrojas BIC	Šauļu reģions, Lietuva
Mērķis/mērķa grupa	Iestāde aktīvi atbalsta uzņēmējdarbību, radot labvēlīgus apstākļus mazās un vidējās uzņēmējdarbības uzsākšanai Pakrojas rajonā, sniedz biznesa konsultācijas un apmācības pakalpojumus, nodrošinot mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi informācijai un palīdzot pielāgoties mainīgajiem tirgus apstākļiem. Mērķauditorija: Pakrojas rajona uzņēmēji.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Uz doto brīdi piedāvājumā ir maksas apmācību programmas, kuras var apgūt apmācāmie par saviem finanšu līdzekļiem.
Programmu attīstība (2007-2012)	Programmu piedāvājums ir atkarīgs no attiecīgajā brīdī ieviestajiem projektiem.
Klientu statistika (2007-2012)	Aktīvākie apmeklētāji ir cilvēki 30-50 gadu vecumā. Apmācībās parasti piedalās vieni un tie paši klienti, kuri vēlas pastāvīgi pilnveidoties.
Klientu apmierinātība/novērtējums	N/A.
Klientu panākumi pēc	Šāda informācija netiek apkopota.

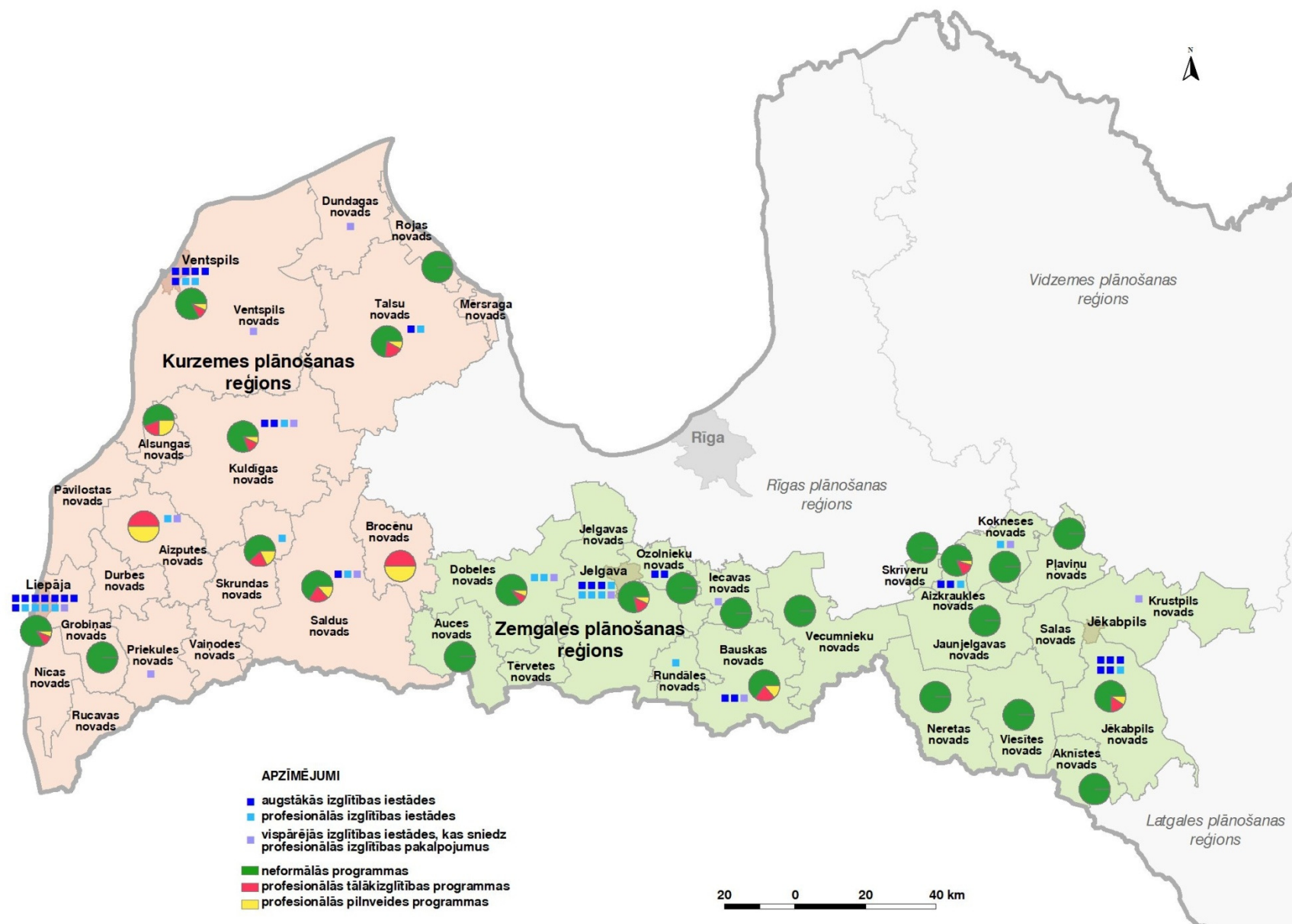
Pakrojas BIC	Šauļu reģions, Lietuva
pakalpojuma saņemšanas	
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Finansēšanas avoti: Ekonomikas ministrija, ES finansējums, Pakrojas pašvaldības līdzfinansējums, klientu finanšu līdzekļi.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Apmierinošs: 10 portatīvie datori un konferenču zāle (33 kv.m).
Dalība projektos	Ieviests projekts „Biznesa sistēmas atbalsta pilnveidošana Pakrojas rajonā 2006.-2008.g.”. Dalība starptautiskos projektos.

3.1.13. KAUNAS TEHNOLOĢIJAS UNIVERSITĀTE/ KAUNĀ

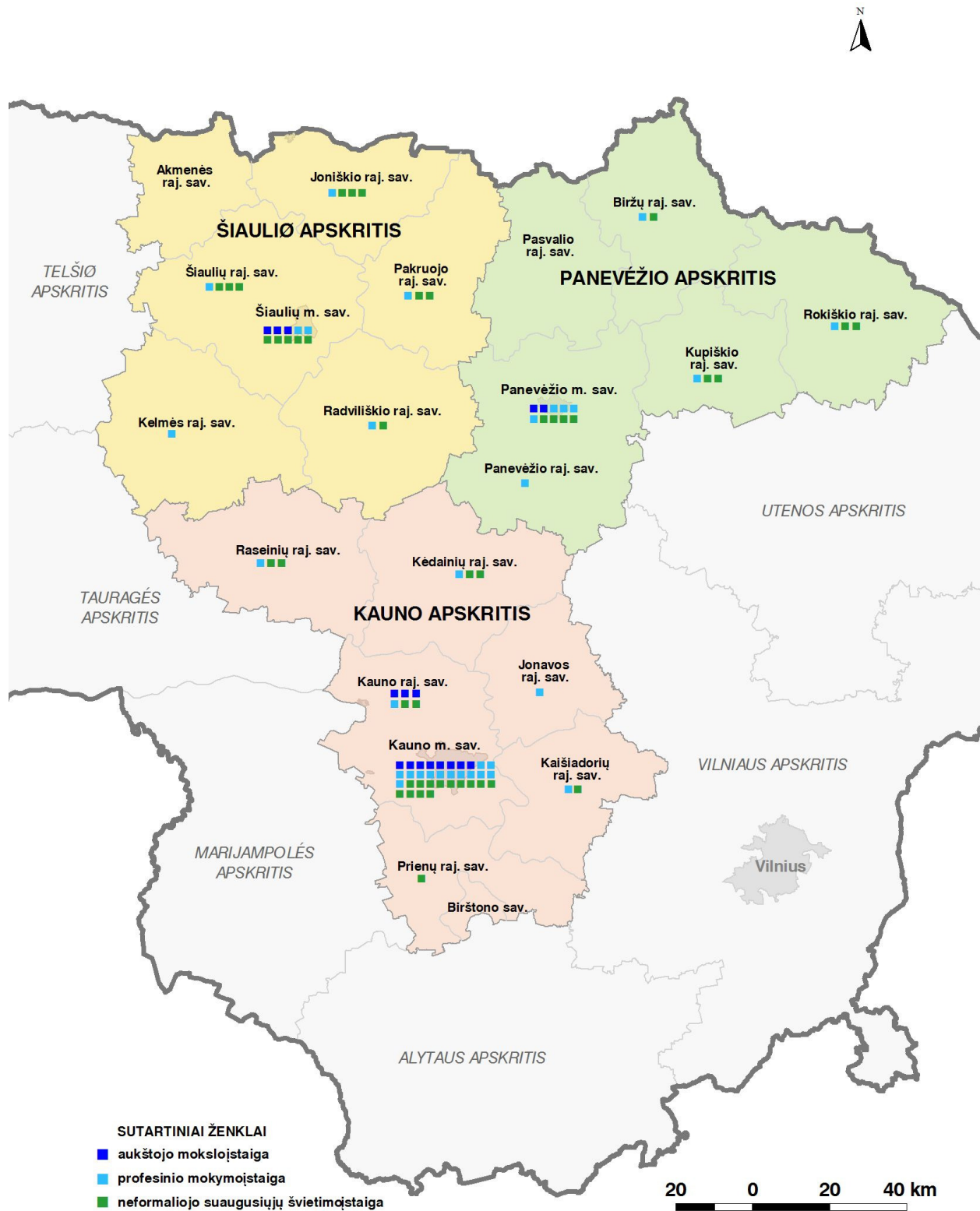
Kaunas Tehnoloģiju universitāte	Kaunas reģions, Lietuva
Mērķis/ mērķa grupa	Veicina studējošo iespēju iegūt kvalitatīvu, Lietuvas valstī un ārzemēs atzītu, mūsdienu tehnoloģiju līmenim atbilstošu augstāko izglītību un profesionālās prasmes. Darbības virziens: harmoniski attīstīt dažādas zinātnes jomas un veikt augsta līmeņa pētniecības darbus, pētniecības projektu izstrādi (sociālās, kultūras jomas), sagatavot zinātniekus. Mērķauditorija: Lietuvas valsts iedzīvotāji un ārzemnieki.
Aktuālais programmu piedāvājums (2012)	Pavisam ir 478 akreditētās programmas, 13 programmas - LR Izglītības un Zinātnes ministrijas. Lielāko daļu programmu apstiprinājusi universitātes studiju programmas komiteja, parējās – ārējas institūcijas: LR Vides ministrija, Cisco Systems Inc., LR Krasta aizsardzības ministrija, LR Valsts darba inspekcija, LR Satiksmes ministrija, LR Iekšlietu ministrijas Valsts dienesta departaments, LR Valsts metroloģijas dienests u.c. Universitātes programmas tiek izstrādātas, ņemot vērā tirgus vajadzības un pasūtījumus. Programmas var būt sastādītas saskaņā ar personu grupu vai juridisku personu vēlmēm. Mācības var būt organizētas darba dienas laikā, vakaros, atvaļinājumu vai citā klausītājiem pieņemamā laikā, kā arī ir pieejamas apmācības neklātienē formā. Ir arī vairākas programmas, kuras tiek sagatavotas īstenojot dažādus projektus.
Programmu attīstība (2007-2012)	Programmu skaits ir pieaudzis.
Klientu statistika (2007-2012)	Iestāde aktīvi atbalsta uzņēmējdarbību reģionā. Pēc Kaunas Tehnoloģiju universitātes statistikas datiem, pieaugušo neformālās izglītības programmās 2011.-2012.m.g. piedalījās ap 3000 klausītāju.
Klientu apmierinātība/	Datu pieejamība ir ierobežota, to apkopo apmācību sniedzošas struktūrvienības.

Kauņas Tehnoloģiju universitāte	Kauņas reģions, Lietuva
novērtējums	
Klientu panākumi pēc pakalpojuma saņemšanas	Lai gan izglītības pakalpojumus sniedzošās struktūrvienības apkopo datus, to pieejamība ir ierobežota.
Izglītības pakalpojumu finansēšanas avoti	Finansēšanas avoti ir: pašvaldības budžets, NVA, klientu un viņu darba devēju līdzfinansējums. NVA 2011.g. saskaņā ar projektu „Atbalsts nodarbinātībai un mobilitātei” ir finansējusi 9 programmas, 146 550 LTL kopsummā.
Materiāli tehniskais nodrošinājums	Materiāli tehniskais nodrošinājums ir ļoti labs. Universitātei ir gan ierīkotas auditorijas, gan laboratorijas ar aprīkojumu, ir iespējams izmantot arī e-mācīšanās tehnoloģijas.
Dalība projektos	Mūžizglītības programmas starptautiskie projekti. Kauņas Tehnoloģijas universitātes atvērusi Inovāciju un uzņēmējdarbības centra Jaunā biznesa attīstības nodaļu “StartupSpace”.

3.2. MŪŽIZGLĪTĪBAS PAKALPOJUMU KARTE LATVIJAS REĢIONOS

3.3. MŪŽIZGLĪTĪBAS PAKALPOJUMU KARTE LIETUVAS REĢIONOS

3.4. UZŅĒMĒJU APTAUJAS ANKETA

ZIŅAS PAR RESPONDENTU

1. Lūdzu, norādiet reģionu, kurā Jūsu uzņēmums darbojas (var atzīmēt vairākus):
 - a. Zemgale;
 - b. Kurzeme;
 - c. Cits: _____

2. Lūdzu, norādiet sava uzņēmuma darbības nozari (var atzīmēt vairākas);
 - a. Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts (NACE kods G)
 - b. Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (NACE kods I)
 - c. Apstrādes rūpniecība (NACE kods C)
 - d. Būvniecība (NACE kods F)
 - e. Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (NACE kods A)
 - f. Transports un uzglabāšana (NACE kods H)
 - g. Veselība un sociālā aprūpe (NACE kods Q)
 - h. Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (NACE kods E)
 - i. Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (NACE kods D)
 - j. Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (NACE kods J)
 - k. Cita: _____

3. Ja atzīmējāt 2.jautājumā Apstrādes rūpniecība (NACE kods C), lūdzu, norādiet apakšnozari:
 - a. Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10)
 - b. Dzērienu ražošana (NACE kods 11)
 - c. Tekstilizstrādājumu ražošana (NACE kods 13)
 - d. Apģērbu ražošana (NACE kods 14)
 - e. Ādas un ādas izstrādājumu ražošana (NACE kods 15)
 - f. Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (NACE kods 16)
 - g. Papīra un papīra izstrādājumu ražošana (NACE kods 17)
 - h. Poligrāfija un ierakstu reproducēšana (NACE kods 18)
 - i. Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana (NACE kods 20)
 - j. Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana (NACE kods 22)
 - k. Metālu ražošana (NACE kods 24)
 - l. Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (NACE kods 25)
 - m. Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana (NACE kods 29)
 - n. Mēbeļu ražošana (NACE kods 31)
 - o. Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana (NACE kods 33)
 - p. Cita _____

4. Cik darbinieku un ar kādu kvalifikācijas līmeni strādā Jūsu uzņēmumā pašreiz:

	1-5	6-10	11-20	21 un vairāk
Vadītāji (personāla, ražošanas, finanšu vadītāji u.c.)				
Vecākie speciālisti (inženieri, grāmatveži, ekonomisti u.c.)				
Speciālisti (inženierzinātņu, veselības				

aprūpes, informācijas tehnoloģiju u.c.)				
Kalpotāji (sekretāri, kasieri, administratori, datu operatori u.c.)				
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki (frizieri, bārmeņi, pārdevēji u.c.)				
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki (audzētāji, lopkopji, mežkopji u.c.)				
Kvalificēti strādnieki un amatnieki (būvnieki, remontatslēdznieki, elektriķi, šuvēji u.c.)				
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (rūpniecisko iekārtu operatori, montieri, pašgājēju mašīnu vadītāji u.c.)				
Vienkāršās profesijas (mājstrādnieki, apkopēji, krāvēji, strādnieki u.c.)				

PAR UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDĪ

5. Kā jūs vērtējat autoceļu stāvokli Jūsu uzņēmuma darbības teritorijā skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili):
- 1 (ļoti slikti)
 - 2 (slikti)
 - 3 (apmierinoši)
 - 4 (labi)
 - 5 (izcili)

6. Kādā attālumā no Jūsu uzņēmuma atrašanās vietas atrodas tuvākie zemāk uzskaitītie pakalpojumu sniedzēji:

	mazāk par 2km	2 līdz 5km	5 līdz 10km	10 līdz 20km	20km un tālāk
Banka vai tās filiāle					
LR Valsts ieņēmumu dienests					
Pasta nodaļa					
Zemesgrāmatu nodaļa					

7. Lūdzu, novērtējiet kredītiestāžu finansējuma pieejamību uzņēmumiem Jūsu reģionā:
- ir brīvi pieejams uzrādot savu investīciju projekta ideju
 - ir pieejams, ja ir sagatavots detalizēts biznesa plāns un finanšu aprēķini
 - ir pieejams tikai projektiem, kur uzņēmuma īpašnieks sniedz privātu galvojumu
 - ir praktiski nepieejams un tiek sniegts tikai pret nekustamā īpašuma hipotēku ar kredīta summai atbilstošu vērtību
 - nav pieejams
 - nezinu
 - Cits variants _____
8. Vai Jūs lietojat internetu dažādu uzņēmējdarbības jautājumu risināšanai:
- Jā, bieži;
 - Jā, bet reti;
 - Nē.

9. Kā Jūs vērtējat pieejamā interneta pieslēguma kvalitāti un atbilstību Jūsu uzņēmuma vajadzībām skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili):
- 1 (ļoti slikti)
 - 2 (slikti)
 - 3 (apmierinoši)
 - 4 (labi)
 - 5 (izcili)

10. Lūdzu, novērtējiet savas iespējas (nepieciešamie ieguldījumi/ pieejamie finanšu resursi) palielināt elektroenerģijas pieslēguma jaudu, ja tas būtu nepieciešams uzņēmuma darbības apjomu palielināšanai, skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili):
- 1 (ļoti slikti)
 - 2 (slikti)
 - 3 (apmierinoši)
 - 4 (labi)
 - 5 (izcili)

11. Kā Jūs vērtējat vietējās pašvaldības sniegto atbalstu uzņēmējdarbībai skalā no 1 (nesniedz atbalstu) līdz 5 (sniedz atbalstu un tas ir efektīvs):

	1	2	3	4	5	Nezinu
piešķir nekustamā īpašuma nodokļa atlaides						
veic autoceļu un citu komunikāciju remontu Jūsu uzņēmuma tiešā apkārtņē						
nodrošina pretimnākošu pašvaldības iestāžu darbinieku attieksmi						
pieāvā/ iznomā pašvaldības īpašumā esošas telpas						
sniedz konsultācijas un apmācības						

12. Kādu vēl atbalstu sniedz Jūsu pašvaldība: _____

13. Kā Jūs domājat, vai un kā mainītos Jūsu uzņēmuma peļņa pārceļot uzņēmuma darbību uz vietu ar labāku infrastruktūru, bet dārgāku apkalpošanu, piemēram, uz rajona centru?
- Peļņa samazinātos par 50% un vairāk
 - Peļņa samazinātos par 49% līdz 20%
 - Peļņa samazinātos par 19% līdz 1%
 - Peļņa nemainītos
 - Peļņa pieaugtu par 1% līdz 19%
 - Peļņa pieaugtu par 20% līdz 49%
 - Peļņa pieaugtu par 50% un vairāk

14. Lūdzu nosauciet trīs perspektīvākās uzņēmējdarbības nozares, kuru attīstībai būtu nepieciešams īpaši uzlabot uzņēmējdarbības vidi Jūsu reģionā:

	Visperspektīvākā	Otra perspektīvākā	Trešā perspektīvākā
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un			

motociklu remonts (NACE kods G)			
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (NACE kods I)			
Apstrādes rūpniecība (NACE kods C)			
Būvniecība (NACE kods F)			
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (NACE kods A)			
Transports un uzglabāšana (NACE kods H)			
Veselība un sociālā aprūpe (NACE kods Q)			
Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (NACE kods E)			
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (NACE kods D)			
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts (NACE kods G)			

15. Cita nozare/ komentāri: _____

16. Ja atzīmējāt 14.jautājumā "Apstrādes rūpniecība (NACE kods C)", lūdzu, norādiet perspektīvākās trīs apakšnozares:

	Visperspektīvākā	Otra perspektīvākā	Trešā perspektīvākā
Pārtikas produktu ražošana (NACE kods 10)			
Dzērienu ražošana (NACE kods 11)			
Tekstilizstrādājumu ražošana (NACE kods 13)			
Apģērbu ražošana (NACE kods 14)			
Ādas un ādas izstrādājumu ražošana (NACE kods 15)			
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (NACE kods 16)			
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana (NACE kods 17)			
Poligrāfija un ierakstu reproducēšana (NACE kods 18)			
Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana (NACE kods 20)			
Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana (NACE kods 22)			
Metālu ražošana (NACE kods 24)			

Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (NACE kods 25)			
Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana (NACE kods 29)			
Mēbeļu ražošana (NACE kods 31)			
Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana (NACE kods 33)			

17. Cita nozare/ komentāri: _____

18. Lūdzu, izsakiet savas rekomendācijas vietējām pašvaldībām un citām reģiona institūcijām uzņēmējdarbības veicināšanai Jūsu reģionā: _____

PAR DARBASPĒKU

19. Lūdzu, novērtējiet esošā un potenciālā darbaspēka kvalifikācijas atbilstību Jūsu uzņēmuma vajadzībām skalā no 1 (ļoti slikti) līdz 5 (izcili):

	1	2	3	4	5	Nezinu
Vadītāji (personāla, ražošanas, finanšu vadītāji u.c.)						
Vecākie speciālisti (inženieri, grāmatveži, ekonomisti u.c.)						
Speciālisti (inženierzinātņu, veselības aprūpes, informācijas tehnoloģiju u.c.)						
Kalpotāji (sekretāri, kasieri, administratori, datu operatori u.c.)						
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki (frizieri, bārmeņi, pārdevēji u.c.)						
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki (audzētāji, lopkopji, mežkopji u.c.)						
Kvalificēti strādnieki un amatnieki (būvnieki, remontatslēdznieki, elektriķi, šuvēji u.c.)						
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (rūpniecisko iekārtu operatori, montieri, pašgājēju mašīnu vadītāji u.c.)						
Vienkāršās profesijas (mājstrādnieki, apkopēji, krāvēji, strādnieki u.c.)						

20. Jūsu komentāri: _____

21. Ar kādām esošo un potenciālo darbinieku kapacitātes problēmām Jūs esat saskārušies savā uzņēmējdarbībā (var atzīmēt vairākas):

- Specifisku profesionālo zināšanu trūkums, kas nepieciešamas darba izpildei;
- Valodas prasmju trūkums;
- Datora lietošanas prasmju trūkums;
- Darbinieka nespēja plānot savu laiku un/ vai strādāt patstāvīgi;
- Darbinieka nespēja sadarboties, psiholoģiskās problēmas;
- Vispārējās inteliģences trūkums;

g. Cits _____

22. Lūdzu, novērtējiet, kuras Jūsu esošo un potenciālo darbinieku zināšanas un prasmes ir visaktuālākās, kuras nepieciešams uzlabot skalā no 1 (nav aktuālas) līdz 5 (ļoti nepieciešams uzlabot), lai atbilstu uzņēmuma vajadzībām:

	1	2	3	4	5	Nezinu
Specifiskas profesionālās zināšanas un prasmes						
Valodas						
Datora lietošana						
Spēja plānot un mērķtiecīgi vadīt savu darba laiku						
Prasme sadarboties, komunicēt						
Vispārējās dzīves prasmes – veselīgs dzīvesveids, filozofija utt.						

23. Jūsu komentāri: _____

24. Vai un cik lielā mērā Jūs būtu gatavs maksāt par Jūsu esošo un/ vai potenciālo darbinieku apmācībām, kas nepieciešamas darba veikšanai Jūsu uzņēmumā:

- a. Nemaksātu;
- b. Varētu veikt līdzdalības maksājumu 1/3 apmērā;
- c. Varētu veikt līdzdalības maksājumu 2/3 apmērā;
- d. Varētu segt izmaksas pilnībā;
- e. Cits _____

Paldies!